

פרשת שמות

דרך אמת [א' פ"י יסוד.

**זמר**

(ב) זהר דהאי רקיע נהיר בנהירו על גנתא. <sup>ה</sup> ואילנא דחיי קיים במציעות גנתא. <sup>ו</sup> דענפוי חפין <sup>ז</sup> על כל אינון דיוקנין ואילנין ובוסמין <sup>ח</sup> דבגנתא, במאנין דכשרן. <sup>ט</sup> ותטלין תחותיה כל חיות ברא. וכל צפרי שמיא ידורון תחות אינון ענפין.

(ג) זהר איבא <sup>ב</sup> דאילנא, <sup>א</sup> יהיב חין לכלא. קיומיה לעלם ולעלמי עלמין סטרא אחרא לא שריא ביה, אלא סטרא דקדושה. זכאה חולקיהון אינון דטעמין מניה, <sup>כ</sup> אינון קיימין לעלם ולעלמי עלמין. <sup>ג</sup> אליון אקרון משכילים, וזכאן חין בהאי עלמא, וחיים בעלמא דאתי.

(ד) זהר אילנא דא, זקפא לעילא לעילא. חמש מאה פרסי הלוכיה, שתין <sup>נ</sup> רבוא איהו, בפשיטותיה. בהאי אילנא, קיימא חד <sup>מ</sup> זהרא, <sup>ד</sup> כל גוונים קיימין ביה אינון גוונים סלקין ונחתין, לא מתישבי בדוכתא אחרא בר בהוא אילנא. (ה) כד נפקי מניה לאתחזא בגו זהר דלא נהרא, מתישבין ולא מתישבין, קיימין ולא קיימין, בגין דלא מתישבין באתר אחרא. מאילנא דא <sup>ס</sup> נפקי תריסר שבטין. דמתחמן ביה, ואינון נחתו <sup>ע</sup> בהאי זהר דלא נהרא, לגו גלותא דמצרים, בכמה משיריין עלאין, הה"ד ואלה שמות בני ישראל וגו'.

#### חלופי גרסאות

ה ל"ג ואילנא דחיי קיים במציעות גנתא; אילנא דגנתא ענפין. <sup>ו</sup> ענפוי. <sup>ז</sup> עליה; ועליה: אליה. ח ל"ג דבגנתא <sup>ט</sup> ומטלין. י יהיבן. כ קיימין אינון. ל אליון אקרון חיים להאי עלמא וחיים לעלמא דאתי ול"ג משכילים וזכאן מ וזהרא. נ מוסיף זהר כל; הוא זוהר כל. ס נפקין דאינון י"ב שבטים דבני ישראל סבא דהווי נחתין עמיה בכמה חילין ומשריין הה"ד את יעקב. ע הוא.

דרך אמת <sup>ב</sup> הוי"ה. גו <sup>ו</sup> קצוות. דן <sup>ז</sup> על ל"ג ריש פ' לך לך מזה ודף כ"ו ע"ב בפ' וירא עיין שם.

ואלה שמות

#### ה ס ו ל ם

מאמר

ולמעלה לאו"א כשמתנשא לישוט"ת, שהם בינה, חמש מאות פרסאות הילוכי, כי מקבל חג"ת נ"ה מבינה שספירותיה בסוד מאות. אבל יסוד אין לה. כי אמא עד הוד אתפשטותה. וכשמתנשא לאו"א שמאיר בהם הארת עתיק, הוא ששים רבוא בהתפשטותו, שמתפשט בו היסוד ומקבל חג"ת נה"י מהארת עתיק, שספירותיו כל אחת מאה אלף. וע"כ הוא ששים רבוא. באילן הזה נמצאת הארה אחת, שהוא מלכות שבגופו, שכל הצבעים לבן אדום ירוק, שה"ס אורות חג"ת, נמצאים בה. אלו הצבעים עולים באו"י ויורדים באו"ת, ואינם מתישבים במקום אחר חוץ מבאילן הזה. מטעם שה"ס קו אמצעי. (ה) כד נפקי מניה וכו': כשהאורות יוצאים ממנו, מן האילן, להראות בתוך הזהר שאינו מאיר, שהוא מלכות הכוללת, שמבחינת מחזה וקמט"ק דז"א, שבה עצמה יש זו"ן, שהם זו"ן הקטנים הנקראים יעקב ורחל. האורות פעם מתישבים, ופעם אינם מתישבים בה, נמצאים ואינם נמצאים, משום שאינם מתישבים במקום אחר, חוץ מבאילן הזה, שהוא מבחי' מחזה ומעלה דז"א, הנקרא ישראל מאילן הזה

(ב) זהר דהאי רקיע וכו': הזהר של רקיע הזה, מאיר בהארתו על הגן, שהוא מלכות, ועץ החיים, שהוא ת"ת, עומד באמצע הגן, דהיינו בקו האמצעי, וענפיו דהיינו ספירותיו, מכסים על כל הצורות שהם הנפשות, ואילנות, שהם הרוחות, ובשמים, שהם הנשמות, שבגן, בכלים ישרים, כלומר שמתוקנים בג' הקוין ימין שמאל ואמצע, ובצלו מסתופפים כל חיות השדה, שהם מלאכים החיצונים, וכל עוף השמים, דהיינו מלאכים הפנימיים, ישבו תחת ענפיו.

(ג) זהר איבא דאילנא וכו': זהר הפירות של האילן, שהם הנשמות הנוולדות ממנו, נותן חיים לכל. קיומו הוא לעולם ולעולמי עולמים. צד האחר של הטומאה אינו שורה בו, כלומר, שאין לס"א שום יניקה בעץ החיים, שהוא ז"א בגדלות, אלא צד הקדושה בלבד. אשרי חלקם של הטועמים ממנו, שהם חיים לעולם ולעולמי עולמים. כמ"ש, ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. הם נקראים משכילים, וזוהרים בחיים בעולם הזה ובעולם הבא.

(ד) זהר אילנא דא וכו': זהר אילן הזה, שהוא ז"א, מתנשא למעלה לישוט"ת (דפ"י דף ב' ע"א)

(ו) רבי שמעון פתח, ה' היה דבר ה' ה' היה תרי • זמני אמאי. ותו אית לשאלה, אי יחזקאל נביאה מהימנא הוה, אמאי גלי כל מה דחמא, מאן דמלכא <sup>1</sup> אעיל ליה בהיכליה אית ליה לגלאה רזין דחמי. אלא ודאי יחזקאל נביאה מהימנא הוה, וכל מה דחמא במהימנותא איהו, וברשותא דקב"ה גלי כל מה דגלי, וכלא אצטריך.

(ז) אמר ר"ש, מאן <sup>2</sup> דרגיל למסבל צערא אע"ג דאתי לפום <sup>3</sup> שעתא צערא, סביל מטלנוי, ולא חייש, אבל מאן דלא <sup>4</sup> רגיל <sup>5</sup> בצער, ת והוה כל יומיו בתפנוקין ועידונין, ואתי ליה צערא, דא איהו צערא שלים, ועל דא אצטריך למבכי.

(ח) א כך ישראל, כד נחתו למצרים, רגילין <sup>6</sup> בצערא הוה, דהא כל יומיו דההוא זכאה אבוהון בצערא <sup>7</sup> הוה, ועל דא סבלו גלותא כדקא יאות. אבל גלותא דבבל ההוא הוה צערא שלים, ההוא הוה צערא דעלאין ותתאין בכאן עליה. (ט) עלאין: דכתיב, <sup>8</sup> הן אראלם צעקו חוצה וגו'. תתאין: דכתיב, <sup>9</sup> על נהרות בבל שם ישבנו וגו' <sup>10</sup> כלהון בכו על גלותא דבבל. מ"ט. בגין דהוה בתפנוקי מלכין דכתיב <sup>11</sup> בני ציון היקרים וגו'.

מסורת זוהר  
(ג) (יחזקאל א') לך ס"ט צ"א. (ד) (ישעיה ל"ג) נח י"ח  
(ה) (תהלים קל"ז) ח"ב קצה: ח"ג ריג: (ו) (איכה  
ד') ח"ג לו. קצה:  
חלופי גרסאות  
פ ואמר: ות"ח. צ דארגיל בצערא ול"ג למסבל. ק ל"ג  
שעתא. ר ארגיל. ש בצערא. ת והוה. א ל"ג כך. ב הוה  
בצערא. ג הוה. ד כלא.

דרך אמת ה' לקמן ה' א' פ"ב א' לך לך פ"ה ע"א ויצא קמ"ח ע"א, ו' בתמיה.

היה היה דבר ה'

הסולם

מאמר

להיכלו יש לו לגלות מה שראה. ומשיב, אלא ודאי יחזקאל נביא נאמן היה, וכל מה שראה הוא באמונה, וברשותו של הקב"ה גלה כל מה שגלה, והכל צריך.

(ז) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, מי שרגיל לסבול צער, אע"פ שבא לו צער לפי שעה, הוא סובל העול שלו, ואינו דואג, אבל מי שאינו מורגל לסבול צער, וכל ימיו היו בתענוגים ומעדנים, ובא לו צער, זה הוא צער שלם, ועל זה צריכים לבכות.

(ח) כך ישראל וכו': כך ישראל, כאשר ירדו למצרים היו רגילים בצער, שהרי כל ימיו של אותו צדיק אביהם היה בצער, ועל כן סבלו את הגלות כראוי, ולא דאגו ביותר. אבל גלות בבל הוא היה צער שלם, הוא היה צער שעליונים ותחתונים בוכים עליו.

(ט) עלאין דכתיב, וכו': בכו עליו העליונים, שכתוב הן אראלם צעקו חוצה וגו', בכו עליו התחתונים, שכתוב, על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו וגו'. כולם בכו על גלות בבל, מה הטעם משום שהיו מקודם בתענוגי מלכים, שכתוב, בני ציון היקרים וגו'.

דתנן

הזה יוצאים י"ב שבטים שתחומיהם בו, שה"ס י"ב אורות המכונים י"ב גבולי אלכסון, המבוארים היטב לעיל (לך דף ח' ד"ה ומכה, ובפרשת ויחי דף ר"ו ד"ה ת"ח ע"ש) והם ירדו בוהר הזה שאינו מאיר, לתוך גלות מצרים בכמה מחנות עליונים. ז"ש ואלה שמות וגו', כי עכשיו מובן היטב, מה שהכתוב מתחיל ב"ישראל, דהיינו ואלה שמות בני ישראל, שהוא משום ששורש אורות של י"ב השבטים באים מן האילן הנקרא ישראל, דהיינו מחזה ולמעלה דו"א, וכן מה שגומר ביעקב, שאומר, הבאים מצרימה את יעקב, כי עברו מבחי ישראל לבחינת יעקב שמחזה ולמטה דו"א, ששם י"ב אורות של השבטים אינם יכולים להתישב כמ"ש לעיל, וזהו הבאים מצרימה, שהוא לשון מצר, וע"כ שלטו בהם המצרים. (ועי' מ"ש לך מ"ד ד"ה ויהי) ששם נתבאר עצם הצורך של גלות מצרים.

מאמר היה היה דבר ה'

(ו) ר' שמעון פתח וכו': רש"פ, היה היה דבר ה'. ושואל, היה היה ב' פעמים למה לי, ועוד יש לשאול, אם יחזקאל היה נביא נאמן, למה גלה כל מה שראה, מי שהמלך הכניסו (דפו"י דף ב' ע"א \*) דף ב' ע"ב)

(י) ה' דתנן אמר רבי יצחק, מאי דכתיב (ז) על ההרים אשא בכי ונהי. אלא, אליו אינון טוריא רמיא דעלמין. ומאן אינון טוריא רמיא, אינון, בני ציון היקרים המסולאים בפז והשתא הוו נחתין ו בגלותא, בריחיא על קדליהון וידיהון מהדקן (ח) לאחורא. וכד (ז) עאלו בגלותא (ח) בבבל, חשיבו דהא לית להו קיומא לעלמין, דהא קב"ה שביק לון, כ' ולא ישגח בהון לעלמין.

(יא) ותנינן, (ז) אמר רבי שמעון, (ח) בההיא שעתא קרא קודשא בריך הוא לכל פמליא דיליה, (ח) וכל רתיכין קדישין, וכל חיליה ומשרייתיה, ורברבניו, וכל חילא דשמיא, ואמר לון, (ח) מה אתון עבדין הכא, ומה בני (ח) רחמיאי בגלותא דבבל, ואתון הכא, קומו חותו כלכון (ח) לבבל, ואנא עמכון. הדא הוא דכתיב (ח) כה אמר ה' למענכם שלחתי בבלה וגו'. למענכם שלחתי בבלה, דא קודשא בריך הוא. והורדתי בריחים כולם, אליו כל רתיכין ומשריין עלאין.

(יב) כד (ז) נחתו לבבל, אתפתחו שמיא, ושראת רוח (ח) נבואה קדישא עז יחזקאל, וחמא כל מה דחמא, (ח) ואמר לון לישראל, הא מאריכון הכא, (ח) וכל חילי שמיא (ח) ורתיכו, דאתו למידר ביניכון. לא הימנוהו, עד דאצטריך לגלאה כל מה (ח) דחמא, וארא (ח) כך, וארא (ח) כך. ואי גלי יתיר, (ח) ד מה דגלי (ח) כלא אצטריך. כיון דחמו ישראל כך, חדו. וכד שמעו מלין מפומיה דיחזקאל, לא חישו על גלותהון כלל, דהא ידעו דקב"ה לא שביק לון. וכל מה דגלי ברשותא גלי.

(יג) (ח) ותנינן בכל אתר (ח) דישראל גלו, תמן שכינתא (ח) גלתה עמהון, והכא בגלותא דמצרים מה כתיב, ואלה שמות בני ישראל וגו'. כיון דכתיב בני ישראל.

#### מסורת הזהר

(ז) (ירמיה ט"ז) "אִכָּה צִיב ט"ג שִׁמְרִי" (ח) (ישעיה מ"ג) ה' ל"ג מן דתנן עד והשתא, (ז) לגלותא. (ז) מוסקף הוו, ח' ל"ג בבבל. (ח) קיימא. (ח) והא, כ' ל"ג ולא ישגח בהון (ח) ל"ג אמר ר' שמעון, (ח) בההוא, (ח) ל"ג מן וכל עד ואמר, (ח) ל"ג מן מה עד ומה. (ח) ל"ג רחמיאי. (ח) ל"ג לבבל. (ח) בההוא שעתא אתגלי קב"ה וליג מן כד עד על יחזקאל. (ח) ל"ג נבואה. (ח) אמר, (ח) ל"ג מן וכל עד לא הימנוהו (ח) ורתיכו. (ח) דגלי, (ח) ל"ג כך, (ח) ל"ג כך. (ח) ד ל"ג מה דגלי, (ח) וכלא. (ח) ואמר ר' שמעון בה שעתא חדו ישראל חדוהו שלימא בסיעתא דמריהון דהוה עמהון וכל חד מנייהו עאל רעותא דלביה ברחימיותא סגיא למומסר. (ח) נפשיה על קדושתא דמאריהון ובגין כך גלי יחזקאל כל מה דגלי, (ח) דגלו ישראל (ח) אתגליא; גלתא.

דרך אמת (ז) פ"י קשורים

#### מאמר

#### הסולם

היה היה דבר ה'

הקב"ה. והורדתי בריחים כולם, אלו הם כל המרכבות והמחנות העליונים.

(יב) כד נחתו לבבל וכו': כשירדו לבבל נפתחו השמים, ורוח נבואה הקדושה שרתה על יחזקאל, וראה כל מה שראה ואמר להם לישראל, הרי אדוניכם כאן, וכל צבאות השמים והמרכבות, שבאו לדור עמכם. לא האמינוהו, עד שנצרך לגלות כל מה שראה: וארא כך, וארא כך. ואם גלה ביותר, כל מה שגלה נצרך כולו. כיון שראו ישראל את זה, שמחו. וכששמעו הדברים מפי יחזקאל, לא פחדו על גלותם כלל, כי ידעו שהקב"ה לא יעזוב אותם. וכל מה שגלה גלה ברשות.

(יג) ותנינן בכל אתר וכו': ולמדנו, בכל ימים שגלו ישראל, גלתה עמהם השכינה. וכאן

(י) דתנן, אמר ר' יצחק וכו': שלמדנו, אר"י, מהו שכתוב, על ההרים אשא בכי ונהי. אלא הם אלו ההרים הרמים שבעולם. ומי הם אלו הרים הרמים, הם, בני ציון היקרים המסולאים בפז. ועתה הם יורדים בגלות, וריחים על ערפם, וידיהם קשורים לאחור. וכשבאו לגלות בבל, חשבו שאין להם קיום לעולם, כי הקב"ה עזב אותם ולא ישגיח עוד בהם לעולם.

(יא) ותנינן, אמר ר"ש וכו': ולמדנו, אר"ש, באותה שעה קרא הקב"ה לכל החבורה שלו, וכל המרכבות, והמחנות, ושריו, וכל צבאות השמים, ואמר להם, מה אתם עושים כאן, ומה בני אהובי בגלות בבל ואתם כאן, קומו רדו כלכם לבבל ואני עמכם. זהו שכתוב, כה אמר ה' וגו', למענכם שלחתי בבלה, זהו

(דפו"י דף ב' ע"ב)



מהו את יעקב, הבאים אתו אצטריך למימר. אלא, אלה שמות בני ישראל אינון רתיכין ומשריין עלאין, דנחתו עם יעקב, בהדי שכינתא, בגלותא דמצרים.

(ד) <sup>ט</sup> ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. רבי חייא פתח <sup>י</sup> אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממעונות אריות מהררי נמרים. האי קרא על כנסת ישראל אתמר, בשעתא דנפקו ישראל ממצרים, וקריבו לטורא דסיני לקבלא אורייתא, אמר לה קודשא בריך הוא, אתי מלבנון: מן ההוא עדונא עלאה קא אתאת. כלה: שלימתא, כהאי סיהרא <sup>ט</sup> דאשתלימת מן שמשא בכל נהורא ונציצו, <sup>\*</sup>) אתי מלבנון תבואי, בגין לקבלא בניך אורייתא.

<sup>טו</sup>) תשורי מראש אמנה, תשורי: כד"א, <sup>כ</sup>) ותשורה אין להביא. תקביל תקרובתא על בניך. מראש אמנה: מראשיתא דעאלו במהימנותא עלאה, ואמרו <sup>ז</sup>) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, והווי במתקלא <sup>ח</sup>) חדא כמלאכין עלאין, דהכי כתיב בהו, <sup>ח</sup>) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. כדון קבילת כנסת ישראל תשורה.

<sup>טז</sup>) מראש שניר וחרמון: דא טורא דסיני, דקריבו לגביה, ואתעתדו תחותיה. דכתיב, <sup>ז</sup>) ויתיצבו בתחתית ההר. ממעונות אריות: אלין בני שעיר דקב"ה זמין לון באורייתא, ולא בעו לקבלה, מהררי נמרים: אלין בני ישמעאל,

חלופי גרסאות

ט דאשתלימתא. י תקביל.

מסורת הזהר

(ט) לעל דף א' ציון א'. י (שה"ש ד') היי שרה נ"ו צ"ב.

(כ) (ש"א ט') ויחי רמ"א צ"ב. ל (שמות כ"ד) לך ע"ד

צ"א. כ (תהלים ק"ג) הקסה"ו קס"ו צ"ד. ז (שמות י"ט) ח"ב פב: רו: ח"ג קכה.

דרך אמת חן פי' והיו במשקל אחד במדריגה אחת.

אתי מלבנון כלה

ה ס ו ל ם

מאמר

לבנון, לא יוכלו ישראל לקבל התורה, מחמת שחסרים ג"ר.

<sup>טו</sup>) תשורי, כד"א וכו': תשורי, פירושו כמו שאתה אומר ותשורה אין להביא, כן תשורי, פירושו, תקבל מתנה בשביל בניך. מראש אמנה, פירושו, מראשית שבאו באמונה עליונה, ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, והיו במשקל אחד עם מלאכים העליונים, שכן כתוב בהם, ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. אז קבלה כנסת ישראל מתנה, שעליה נאמר תשורי מראש אמנה, כנ"ל. שפירושו תוספת מוחין.

<sup>טז</sup>) מראש שניר וחרמון: זהו הר סיני, שקרבו אליו, ונועדו מתחתיו. שכתוב, ויתיצבו בתחתית ההר. ממעונות אריות, אלן הם בני שעיר, שהקב"ה הזמין אותם לקבל התורה, ולא רצו לקבלה. מהררי נמרים, אלן הם בני ישמעאל, שכתוב, ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קדש. ופארן הם בני ישמעאל.

מאי

וכאן בגלות מצרים מה כתוב, ואלה שמות בני ישראל וגו', ושואל, כיון שכתוב, בני ישראל, למה כתוב את יעקב, היה צריך לומר, הבאים אתו, ומשיב, אלא, אלה שמות בני ישראל, הם המרכבות ומחנות עליונים, שירדו עם יעקב ביחד עם השכינה בגלות מצרים. ובזה מיושב מ"ש היה היה ב' פעמים, כי היה הא' הוא, בגלות מצרים, והיה ב' בגלות בבלי.

מאמר אתי מלבנון כלה

(ד) ואלה שמות וגו': ר' חייא פתח, אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי וגו'. מקרא זה על כנסת ישראל נאמר, שהיא המלכות, בשעה שיצאו ישראל ממצרים, וקרבו אל הר סיני לקבל התורה, אמר לה הקב"ה, אתי מלבנון, שפירושו, מן עדן העליון ההוא, שהוא חכמה, הנקראת לבנון, היא באה. כלה, פירושו שלמה, כלבנה זו הגשלת מן השמש בכל האור וההתנוצצות, שהם אור ישר ואור חוזר. אתי מלבנון תבואי, כדי שבניך יקבלו התורה. כי מסרם שהמלכות מקבלת החכמה הנקראת

(דפו"י דף ב' ע"ב \*) דף ג' ע"א)

דכתיב (ז) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קדש.

(ז) מאי ואתא מרבבות קדש. דתנינן, כד בעא קב"ה למיהב אורייתא לישראל, אתו משריין דמלאכין עלאין, פתחו ואמרו, (ט) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, בעאן דיתיהיב לון אורייתא.

(ח) אמר לון קב"ה, וכי אית בכוון מותא, דכתיב, (פ) אדם כי ימות באהל.

(צ) וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת. חטא אית בינייכו, כ וכי אתון בעאן לדינין. אית בינייכו גזל, או גנבה, דכתיב, (ק) לא תגנוב. אית בינייכו נשין דכתיב, (ר) לא תנאף. אית בינייכו שקרא, דכתיב, (ש) לא תענה ברעך עד שקר. אית בינייכו חמדה, דכתיב, (ת) לא תחמד. מה אתון בעאן אורייתא. מיד פתחו ואמרו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתיב. וע"ד ואתא מרבבות קדש, כדין מימינו אש דת למו.

(יט) ר' יוסי אוקים להאי קרא, כד נחתא שכינתא בגלותא דמצרים. ור"ש אמר, האי קרא, על רזא דיחודא דמהימנותא אתמר, אתי מלבנון כלה, קול אמר לדבור אתי, בגין דהא קול אתי לדבור, מ ומדבר לה בהדיה, למהוי כחדא בלא פרודא כלל. בגין דקול איהו כלל, דבור איהו פרט. וע"ד כלל

#### חלופי גרסאות

כ דאתון ול"ג וכי. ל נחתת. ס ומדברא ליה בהדיה כחדא ול"ג למהוי.

#### מסורת הוזהר

(ס) (דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה. (ע) (תהלים ח) הקסה"ו י"ד צ"ב ז"ח מ"ז ט"ג שמ"ד. ס"א ט"ד ש"ו. (פ) (במדבר י"ט) ח"א רס: ח"ב קיו: קנת: ח"ג כט. צה. קנט. רעט.

ת"ז תכ"א סג. תס"ז צ"ה. ז"ח צ"ז ט"ד ש"ח. (צ) (דברים כ"א) ח"ג ג. ק) (שמות כ') ח"ב פד: צ. צג: ח"ג יב: פד: ז"ח כ"ז ט"ג ש"ב. (ר) (שם) עם המימ מלבד ח"ב פד. ת"ז תכ"ז עב. תל"ז עה: ז"ח כ"ז ט"ב ש"ט מ"ד ט"ג ש"מ ק"י ט"ב ש"ט. (ש) (שם) עם המימ ת"ז תנ"ט צ"ג. ז"ח ט"ג ש"ט. מ"ד ט"ג ש"ט. מ"ד ט"ד ש"ב. (ת) (שם) עם המ"מ ח"ג עה: ז"ח ט"ג ש"ב. מ"ד ט"ג ש"ט. מ"ד ט"ד ש"ב.

#### אתי מלבנון כלה

#### הסולם

#### מאמר

שעיר וישמעאל לא רצו לקבלה עליהם, והמלאכים לא יכלו לקבלה, מפני שאין בהם דין. (יט) ר' יוסי אוקים וכי: ר"י מפרש את הכתוב הזה, בעת שירדה השכינה בגלות מצרים. והיינו משום קושיית ר' אבא (להלן אות ט"ג) שהקשה וכי מלבנון אתת, והלא ללבנון עולה ע"ש. והיה צריך לומר אתי ללבנון תעלה. וע"כ מפרש לה בעת שירדה השכינה ממקום לבנון, שהוא בינה שחזרה להיות חכמה, אל גלות מצרים, וע"כ כתוב, מלבנון תבואי.

ור"ש אמר וכי: ור"ש אמר, לישב את הקושיא הנ"ל, למה אינו אומר, ללבנון תעלה. מקרא זה על סוד יחוד האמונה, שהיא המלכות, נאמר, אתי מלבנון כלה. קול, שהוא ז"א, אמר לדבור, שהוא מלכות, אתי, משום שהקול בא לדבור ומנהיגו עמו, להיות כאחד בלי פרוד כלל. משום שהקול הוא כלל, כי הוא אור חסדים שישנו בכל המדרגות, דבור הוא פרט, שהוא אור החכמה שבקו שמאל דבינה, שאינו אלא

(יז) מאי ואתא מרבבות קדש: למדנו, כאשר רצה הקב"ה לתת התורה לישראל, באו מחנות מלאכים העליונים, פתחו ואמרו ה' אדונינו וגו' אשר תנה הודך על השמים. ובקשו שינתן להם התורה ולא לישראל.

(יח) אמר לון קב"ה וכי: אמר להם הקב"ה, וכי יש בכם מות, שכתוב בתורה, אדם כי ימות באהל. וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת. יש בכם חטא, שאתם צריכים לדינים. יש בכם גזל או גנבה, שכתוב לא תגנוב. יש בכם נשים, שכתוב, לא תנאף. יש בכם שקר, שכתוב לא תענה ברעך עד שקר. יש בכם חמדה, שכתוב, לא תחמוד. למה אתם מבקשים התורה. מיד פתחו ואמרו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתוב. וע"כ נאמר, ואתא מרבבות קדש, דהיינו שבא ממשא ומתן עם המלאכים. אז נאמר, מימינו אש דת למו, שהוא התורה, ונמשלה לאש מפני הדין שבה, שמשום זה, (דפו"י דף ג' ע"א)

אצטריך לפרט, ופרט אצטריך לכלל. דהא לית קול בלא דבור, ולית דבור בלא קול. וע"ד אתי מלבנון כלה וגו', דעקרא דתרוייהו מלבנון קא אתיין.

(כ) תשורי מראש אמנה: דא איהו גרון, דמתמן נפקא רוחא לאשלמא נ כלא, מרזא דלבנון סתים וגניז. מראש שנר וחרמון: דא איהי לישנא רישא ואמצעיתא, ס דמתכא לדבור. ממעונות אריות: אלין אינון שינים. מהררי נמרים: אלין אינון שפון, שלימו דאשתלים בהו דבור.

(כא) ואלה שמות בני ישראל. רבי חייא פתח, א אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמתי. אל תלחם את לחם רע עין, בגין דנהמא או הנאה דההוא בר נש דהוי רע עין, לאו איהו כדאי למיכל ולאתהני מניה. דאי כד נחתו ישראל למצרים, לא יטעמון נהמא דמצראי, לא אשתבקו בגלותא, ולא יעיקון לון מצראי.

(כב) אמר ליה רבי יצחק, והא גזרא אתגזר. א"ל, כלא איהו כדקא יאות, דהא לא אתגזר ע במצרים דווקא, דהא לא כתיב ב כי גר יהיה זרעך בארץ מצרים, אלא בארץ לא להם, ואפילו בארעא אחרא.

(כג) אמר ר' יצחק, מאן דאיהו בעל נפש, פ דמיכליה יתיר משאר בני נשא, או מאן דהוא אזיל בתר מעוי, אי אערע ז בההוא רע עין, יכוס ט גרמיה ולא ייכול מנהמא דיליה, דלית נהמא בישא בעלמא, בר מההוא ק לחם רע עין, מה כתיב

מסורת הזהר  
(א) (משלי כ"ג) תולדות ע' צ"ו. ב) (בראשית פ"ו) וישב נ כלה. ס דמתחכא; דמתחכא. ע ל"ג במצרים דווקא. גיט צ"ב. ז"ל לא ס"א ש"ד. פ מוסיף לא ייכול עם ב"ד דמיכליה. צ בה; בהו. ק ל"ג לחם.

דרך אמת טו פי יסחוט.

## מאמר הסולם אל תלחם את לחם רע עין

נמרים, אלו הם שפתים, שהם מלכות. וכל אלו הספירות שהם של ז"א, הם השלמות שנשלם בהן הדבור. שהיא מלכות הנוקבא דז"א.

מאמר אל תלחם את לחם רע עין

(כא) ואלה שמות בני וגו': ר' חייא פתח, אל תלחם את לחם רע עין ואל וגו'. אל תלחם את לחם רע עין, משום שהלחם או ההנאה מאותו בן אדם שהוא רע עין, אינו כדאי לאכול ולהנות ממנו. ואם כשירדו ישראל למצרים, לא היו טועמים את לחם המצרים, לא היו נעזבים בגלות במצרים ולא היו יכולים להרע להם.

(כב) אמר ליה רבי יצחק וכי: א"י ר"י, והרי גזירה נגזר על ישראל להיות בגלות שהיה מוכרח להתקיים אפילו לא אכלו או לחמם. אמר לו הכל נכון הוא, שהרי לא נגזר הגלות במצרים בדיוק, כי לא כתוב, גר יהי זרעך בארץ מצרים, אלא בארץ לא להם. ויכול להיות אפילו בארץ אחרת.

(כג) אמר ר' יצחק וכי: אר"י, מ שהוא בעל נפש, שאוכל יותר משאר בני אדם או

אלא במלכות לבדה. (כנ"ל בראשית ב' דף קמ"ו ד"ה ומהכא ובפ' תולדות דף פ' אות קפ"ד) ועל כן כלל צריך לפרט, כי אין לז"א גר זולת אור חכמה שבמלכות, ופרט צריך לכלל, כי אור החכמה שבמלכות אינו מאיר זולת בהתלבשותו באור החסדים שמקבל מן הז"א שהוא כלל. כי אין הקול שלם בלי דבור ואין הדבור שלם בלי קול. ועל כן אתי מלבנון כלה, כי עיקרם של שניהם באים מלבנון, שהוא בינה, ושיעור הכתוב, אתי מלבנון תבואי, היינו שתבא אליו לחבור וליחד, ובזה מיושב הקושיא, שאמר הכתוב, מלבנון תבואי, ולא אמר, ללבנון תעלי.

(כ) תשורי מראש אמנה: זה הוא גרון, שהוא בינה המקבלת מחיד שה"ס חכמה, שמשם יוצא הרוח, שהוא ז"א, להשלים הכל, מסוד הלבנון הסתום והגנוז, שז"א פותח אותה בסוד קו האמצעי, (כנ"ל ב"א דף רפ"ו ד"ה תלת) מראש שנר וחרמון, זהו ראשו ואמצעייתו של הלשון, שה"ס ת"ת, וראשו ה"ס דעת, המחתיכים את הדבור. ממעונות אריות: אלו הם שינים, שהם נצח והוד. מהררי (דפ"י דף ג' ע"א)

א כי לא יוכלון המצרים לאכל את העברים לחם כי תועבה היא למצרים, הא לך  
 ב לחם רע עין,

כד) תלתא אינון דדחיין שכינתא מעלמא, וגרמין, דדיריה דקודשא  
 בריך הוא לא הוי בעלמא, ובני נשא צווחין ולא אשתמע קליהון. ואליו אינון  
 טו מאן \*) דשכיב בנדה, בגין דלית מסאבו תקיף בעלמא בר מסאבו דנדה.  
 ת מסאבו דנדה קשיא מכל מסאבו דעלמא, אסתאב איהו, וכל א דמתקרביין  
 בהדיה יסתאבון עמיה, בכל אתר דאזליין אתדחייא שכינתא מן קמיהו.  
 כה) ולא עוד, אלא דגרים מרעין בישין על גרמיה, ועל ההוא זרעא  
 דיוליד, דכיון דיקרב ב"נ לגבי נדה, ההוא מסאבו דליג עלוי, ב וישתאר בכל  
 שייפין דיליה, זרעא דיוליד בההוא ג שעתא, משכין עלוי רוח מסאבו. וכל  
 יומיו יהא במסאבו, דהא בנינא ויסודא דיליה איהו במסאבו רב ותקיף מכל  
 ד מסאבא דעלמא, דמיד דקריב ב"נ לגבי נדה, ההוא מסאבו דליג עלוי, דכתיב,  
 טו ותהי נדתה עליו.

כו) ה מאן דשכיב בבת אל נכר, דאעיל ברית קודש ו ואת קיימא ברשו  
 אחרא, דכתיב, ה ובעל בת אל נכר. ותנינן, לית קנאה קמי קב"ה, בר קנאה  
 דברית קדישא, דאיהו קיימא דשמא קדישא, ורזא דמהימנותא. מה כתיב ו ויחל  
 העם לזנות אל בנות מואב מיד ויחר אף ה' בישראל.  
 כז) רישי עמא ז דידעו ולא מחו בידיהו, אתענשו בקדמיתא, דכתיב,  
 טו קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש. רבי אבא אמר, מאי

מסורת הזהר  
 ג) (בראשית מ"ג, ד) (ויקרא ט"ו, ה) (מלאכי ב, חיי  
 ב ויסתאב. ג מוסיף שעתא מסאבו. ד מסאבו. ה מוסיף  
 תניינא מאן. ו ואתקיימא. ז דידעי.  
 ר ל"ג לחם. ש מוסיף ראשונה מאן, ת מסאבו. א דמקרבין  
 ז"ח ליד ט"א ש"ל.  
 שרה ס"ו צ"ג, ו) (במדבר כ"ה, ז) (שם) ח"ג ר"ו. רלז:

## מאמר ה סולם ג' אינון דדחיין שכינתא

כיון שהאדם קרב אל הנדה, טומאה ההיא  
 קופצת עליו, ונשארת קבועה בכל האיברים  
 שלו, הזרע שמוליד בשעה ההיא מושך רוח  
 הטומאה. וכל ימיו יהיה בטומאה, משום שהבנין  
 והיסוד שלו, של הנולד, גדול וחזק מכל טומאות  
 העולם. ומיד שהאדם קרב אל הנדה טומאה  
 ההיא קופצת עליו, שכתוב, ותהי נדתה עליו.

כו) מאן דשכיב וכו': (ב) מי ששוכב עם  
 בת אל נכר, דהיינו גויה, שמכניס ברית קדש  
 ואות הברית ברשות אחרת, שכתוב, ובעל בת אל  
 נכר, ולמדנו שאין קנאה לפני הקב"ה זולת קנאת  
 הברית, שהוא ברית של השם הקדוש וסוד  
 האמונה. מה כתוב, ויחל העם לזנות אל בנות  
 מואב, מיד, ויחר אף ה' בישראל.

כז) רישי עמא דידעו וכו': ראשי העם,  
 שיודעים זה ואינם מוחים בהם, נענשו תחילה,  
 שכתוב, קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה'.  
 נגד השמש. רבי אבא אמר, מהו, נגד השמש,  
 היינו נגד הברית שנקרא שמש, ועליו נאמר כי  
 שמש

או מי שהולך אחר מעיו, דהיינו שדרכו למלאות  
 בטנו בתענוגים, אם פגש באותו רע עין, ישחוט  
 עצמו ולא יאכל מלחמו, כי אין לחם רע בעולם  
 זולת הלחם של רע עין. מה כתוב, כי לא יוכלון  
 המצרים לאכל את העברים לחם כי תועבה  
 היא למצרים. כלומר, שלא יכלו לראות  
 כשהעברים אוכלים. הנה לך לחם רע עין.

מאמר תלתא אינון דדחיין שכינתא

כד) תלתא אינון דדחיין וכו': שלשה  
 הם הדוחים את השכינה מן העולם, וגורמים,  
 שדירתו של הקב"ה לא יהיה בעולם. ובני אדם  
 זועקים בתפלה ולא נשמע קולם. ואלו הם,  
 מי ששוכב עם נדה, שאין טומאה חזקה בעולם  
 זולת טומאת הנדה. טומאת הנדה קשה מכל  
 טומאות העולם, הוא, השוכב, נטמא, וכל  
 הקרבים אליו נטמאים עמו. בכל מקום שהולכים  
 נדחת השכינה מפניהם.

כה) ולא עוד וכו': ולא עוד אלא שגורם  
 מחלות רעות על עצמו ועל הזרע שיוליד, כי  
 (דפו"י דף ג' ע"א \*) דף ג' ע"ב)

נגד השמש. נגד הברית דאקרי שמש, <sup>ח</sup> ועליה אתמר <sup>ה</sup> כי שמש ומגן ה' אלהים. <sup>ט</sup> שמש ומגן: דא ברית קדישא. מה שמש זרח ואנהיר על עלמא, אוף הכי ברית קדישא זרח ואנהיר גופא דב"נ. מגן: מה מגן איהו לאגנא עליה דב"נ, אוף הכי ברית קדישא מגן עליה דב"נ, ומאן דנטיר ליה, לית נוקא בעלמא, דיכיל למקרב בהדיה ודא הוא נגד השמש.

(כח) רישי עמא, יתפסון בכל דרא ודרא בחובא דא, אי ידעין. ולא מקנאין ליה. בגין דחובא דא עליהו, לקנאה ליה לקב"ה בהאי ברית, מאן דאעיל קדושה דא ברשותא אחרא, עליה כתיב <sup>ט</sup> לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא וכלא קנאה חדא. וע"ד אתדחייא שכינתא מקמיה. מאן דמשקר בברית קדישא דחתים בבשריה דב"נ, כאילו משקר בשמא דקב"ה, מאן דמשקר <sup>ט</sup> חותמא דמלכא, משקר ביה במלכא, לית ליה חולקא באלהא דישראל, אי לא בחילא דתיובתא <sup>ז</sup> תדיר. (כט) ר' יוסי פתח ואמר, <sup>י</sup> <sup>ט</sup> וישכחו את ה' אלהיהם וגו', ויעזבו את ה'. מאי <sup>נ</sup> וישכחו ויעזבו. דדחו מנייהו ברית קיימא קדישא, הוו גזרין ולא פרעין, עד דאתת דבורה ונדיבת בהאי לכל ישראל כמה דכתיב, <sup>י</sup> בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'.

(ל) מאן <sup>ט</sup> דקטיל בנוי, ההוא <sup>ט</sup> עוברא דמתעברא אתתיה, וגרים לקטלא ליה במעהא, דסתיר בניינא דקב"ה ואומנותא דיליה. אית מאן דקטיל ב"נ, והאי קטיל בנוי.

#### מסורת הזהר

(תהלים פ"ד) ח"ב קטו: רכז: רל. ח"ג יב. כב: ח ועליהו: ט מוסיף אלקים צבאות. י ל"ג ולא מקנאין ליה. כ בהותמא. ל יתיר. ז ויעזבו בני ישראל את ה' וגו' (ד"א) כ ל"ג וישכחו. ט מוסיף תליתא נאמן. י ל"ג עוברא ע"ה ט"ג שי"א ט"ד ש"ה. י (ש"א י"ב) ח"ג מב: כ (שופטים ה') לך ק"ל צ"א.

דרך אמת יו צ"ע פקודי רכ"ד ב' ומגן דא רוא דשמא קדישא דאיקרי אלהים. ובסי"א טצינו וז"ל ונ"ל שצ"י שמא קדישא.

#### מאמר

#### הכולב

#### ג' אינון דדחין שכינתא

מפניו. מי שמשקר בברית הקדוש החתום בבשרו של אדם הוא כאלו משקר בשם הקדוש, כי מי שמשקר בחותם המלך שהוא ברית הקדוש משקר במלך עצמו, וע"כ אין לו חלק באלקי ישראל, אם לא בכח תשובה תמידית.

(כט) ר' יוסי פתח וכו': רי"פ ואמר וישכחו את ה' אלקיהם וגו' ויעזבו את ה', ושואל מהו וישכחו ויעזבו, ומשיב, שדחו מעצמם אור ברית קודש, שהיו מלים ולא פרעים, עד שבאו דבורה, והתנדבה בזה, דהיינו שהנהיגה הפריעו בכל ישראל. כמו שכתוב, בפרוע פרעות בישראל בהתנדב וגו'.

(ל) מאן דקטיל בנוי וגו': (ג) מי שהורו את בנו, דהיינו לאותו עובר שאשתו נתעברו בו, כי בא עליה ביום צ' לעבורה, שאז מחיו

העובר

שמש ומגן ה' אלקים, שמש ומגן, זהו ברית הקדוש, מה השמש זורח ומאיר על העולם אף ברית הקדוש זורח ומאיר גופו של אדם. ונקרא מגן מה המגן הוא להגן על האדם, אף ברית הקדוש מגין על האדם. ומי ששומר אותו אין לו נזק בעולם שיוכל לקרב אליו. וזהו נגד השמש.

(כח) רישי עמא יתפסון וכו': ראשי העם נתפסים בכל דור ודור בשביל חטא הזה, אם יודעים ואינם מקנאים אותו. משום שחוב זה מוטל עליהם לקנאות, בשביל הקב"ה בברית הזה, את כל מי שמביא קדושה זו ברשות אחר. עליו כתוב, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך אל קנא. והכל קנאה אחת. הן הבא על הגויה, והן העובד עבודה זרה, וע"כ נדחתה השכינה

(דפו"י דף ג' ע"ב)

(לא) תלתא בישין עביד דכל עלמא לא יכיל למסבל, ועל דא עלמא מתמוגגא זעיר זעיר, ולא ידיע, וקב"ה אסתלק מעלמא, וחרבא וכפנא ומותנא ב אחיין על עלמא. ואלין אינון: קטיל בנוי, סתיר בנינא דמלכא. צ דחיא שכינתא, דאזלא ומשטטא בעלמא, ולא אשכחתי נייחא. ועל ר אליו, ט רוחא דקודשא ת בניה. ועלמא אתדן בכל הני דינין. וזי לההוא ב"נ, וזי ליה טב ליה דלא יתברי בעלמא.

(לב) זכאין אינון ישראל, דאע"ג דהוו בגלותא דמצרים, אסתמרו ב מכל הני תלתא, מנדה, ומבת אל נכר, א ומקטול זרעא, ואשתדלו ב בפרהסיא בפריה ורביה. דאף על גב דגזרה אתגזרת ז כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, לא אשתכח ביניהון ג מאן דקטיל עוברא במעהא דאתתא, כ"ש לבתר. ובזכותא דא נפקו ד ישראל מן גלותא.

(לג) מנדה: דתני רבי חייא מאי \* דכתיב (מ) ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות. מפני מה זכו נשין להאי, בגין דאסתמרו גרמייהו בגלותא ה דמצרים, דלבתר דאתדכיין הוו אחיין מתקשטן ומסתכלן במראה בבעליהון, ומעוררן לון בפריה ורביה.

(לד) מבת אל נכר, דכתיב, (ו) יצאו כל צבאות ה' וגו'. וכתיב (ז) שבטי יה עדות לישראל. עדות לישראל ודאי. ואלה שמות בני ישראל. שבטי בני ישראל. דבר אל בני ישראל.

#### חלופי גרסאות

(ה) (שמות א') ח"ג קנ: תק"ח צ"ה ט"ב של"ז. פ אחיאי. צ רמיא. ק נשמתא. ר דא. ש רוחין. ת מוסיף  
(ז) (שמות ל"ח). ג (שמות י"ב). ס (תהלים קכ"ב) עביד בכיה. א ל"ג ומקטול זרעא. ב ל"ג בפרהסיא. ג ל"ג  
מאן. ד ל"ג ישראל. ח מוסיף דמצרים מנדה.

דרך אמת כן פ"י היו שומרים עצמם במצרים מכל אלו שלשה.

#### מאמר

#### הסולם

#### ג' אינון דדחיין שכינתא

העובר וגורם להרוג אותו במעיה או שעושה איזה פעולה הגורמת שתפיל העובר. שסותר בנינו של הקב"ה ואומנותו. יש מי שהורג אדם, וזה הורג בניו.

(לא) תלתא בישין וכר: ג' רעות עשה (כמו שמפרש להלן). שהעולם כולו אינו יכול לסבל, וע"כ העולם מתמוטט מעט מעט, ולא ידוע למה הוא, והקב"ה מסתלק מן העולם, וחרב ורעב ומות באים על העולם. ואלו הם, ג' רעות שעשה, הורג בניו, סותר בניו המלך, דהיינו שמבטל העיבור, שהוא בניו הקב"ה, ודוחה את השכינה, שהולכת ומשוטטת בעולם ואינה מוצאת מנוחה. ועל אלו, רוח הקודש בוכה. והעולם נידון בכל אלו הדינים. אי לאותו האדם, אי לו, מוטב לו שלא היה נברא בעולם.

(לב) זכאין אינון ישראל וכר: אשרי הם ישראל, שאע"פ שהיו בגלות מצרים, נשמרו מכל ג' אלו, מנדה ומבת אל נכר, ומלהרוג את

(דפו"י דף ג' ע"ב \* - דף ד' ע"א)

(ה) וְאִי תִימָא וְהָא כְּתִיב וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי. הָא וְדָאִי חַד הוּהּ, וּפְרַסְמוּ קְרָא, דְּכְתִיב, (ו) וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי וְגו' וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלוּמִית בֵּת דְּבָרֵי לְמִטָּה דָן. פְּרִיָּה וּרְבִיָּה דְּכְתִיב (ז) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וְגו'. וּמְכַל הַנִּי אֶסְתַּמְרוּ יִשְׂרָאֵל. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָאֲלוּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְקָה, הָה"ד וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'.

(ו) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי אֲלֶעָזָר וּרְבִי יוֹסִי הוּוּ אֲזֻלִּי בְּאוֹרְחָא, עַד דְּהוּוּ אֲזֻלִּי, אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר לְרַבִּי יוֹסִי, אִפְתַּח פּוֹמָךְ, ז' וַיִּנְהַרְוֹן מִלֵּךְ אָמַר לִיה נִיחָא קָמִיָּה דְּמַר, דְּאִשְׁאֵל מַלְּה חֲדָא דְקִשְׁיָא לִי, הָא שְׁמַעְנָא ז' מְבוֹצִינָא קְדִישָׁא, דְּהוּהּ אָמַר, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא. כָּל אֵינּוֹן חִילִין וּמִשְׁרִיין דְּהוּוּ נַחְתִּין לְגַלּוּתָא בְּהַדִּי יַעֲקֹב, דְּכְתִיב, אֶת יַעֲקֹב. מְהוּ דְּכְתִיב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. אָמַר לִיה, וְדָאִי הָכִי הוּא. אֲלָא הָא תַנִּינָן, כָּל דְּמִקְבֵּל מֵאַחֲרָא, אִיהוּ בֵּיתָא מֵהָהוּא דִּיהִיב, וְעַל דָּא אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ.

(ז) פֶּתַח רַבִּי אֲלֶעָזָר וְאָמַר, (ח) וַיְהִי כְּכֹלּוֹת שְׁלֹמֹה לְבָנוֹת אֶת בֵּית ה' וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְכִי כִיּוֹן דְּאָמַר אֶת בֵּית ה', מְהוּ וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ, אִי בְּגִין שְׁלֹמֹה אֲתַמַּר, לָאוּ הָכִי, אֲלָא אֶת בֵּית ה' דָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ דָּא קְדֵּשׁ הַקְּדָשִׁים.

(ח) בֵּית ה' דְּאִיהֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כְּגוֹן: עֲזֻרָת וּלְשִׁכּוֹת וּבֵית הָאוֹלָם

#### מסורת הזהר

(ע) (ויקרא כ"ד) ח"ג קה: (ס) שְׁמוֹת (א) וַיְהִי כִּי־ז' ב' ו' לִיג מִן וְאִי תִימָא עַד וְדָאִי ז' וְנִהַרְוֹן מִלֵּךְ. ח' דְּאֲתַמַּר (ז) (מ"א ט).

דְּרַךְ אֲמַת לו' פ"י מִרְשָׁבִי שְׁקָרָא בֶן וְר"ל נִיצוֹץ קְדוֹשׁ.

#### מאמר

#### הסולם

#### איש וביתו באו

הַקְּדוֹשׁ, שְׁהִיָּה אָמַר, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, פִּירוּשׁ, יִשְׂרָאֵל סְבָא. הַבָּאִים מִצְרִיָּהּ פִּירוּשׁ, כָּל אֱלוֹ הַצְּבָאוֹת וּמַחֲנוֹת מְלָאכִים שְׁהִיוּ יוֹדִים לְגַלּוֹת עִם יַעֲקֹב, שְׁכָתוֹב, אֶת יַעֲקֹב. וּלְפִי"ז קִשָּׁה, מְהוּ דְּכְתִיב, אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. הָלָא בְּמִלָּאכִים אֵינּוּ נוֹהֵג בֵּית. אָמַר לוֹ, וְדָאִי שְׁכֹן הוּא. שְׁהַמִּלָּאכִים בָּאוּ אִישׁ וּבֵיתוֹ. כִּי כֵךְ לְמַדְנָה, כָּל הַמִּקְבֵּל מֵאַחֲרָא נַחֲשֵׁב לְבֵית אֶל הַנּוֹתָן. וְנִמְצָא אִישׁ וּבֵיתוֹ פִּירוּשׁ, נִוְחָן וּמִקְבֵּל, הַנּוֹהֵג גַּם בְּמִלָּאכִים.

(ז) פֶּתַח ר' אֲלֶעָזָר וְכֹר': פֶּר"א וְאָמַר, וַיְהִי כְּכֹלּוֹת שְׁלֹמֹה לְבָנוֹת בֵּית ה' וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו', שְׁוֹאֵל וְכִי כִיּוֹן שְׁאָמַר אֶת בֵּית ה' מְהוּ בֵּית הַמֶּלֶךְ, וְאֵם תֹּאמַר שְׁבִשְׁבִּיל שְׁלֹמֹה נֹאמַר בֵּית הַמֶּלֶךְ. אֵינּוּ כֵן. אֲלָא בֵּית ה', זֶהוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ זֶהוּ קְדֵּשׁ הַקְּדָשִׁים.

(ח) בֵּית ה' דְּאִיהֵן וְכֹר': וּמִפְרֵשׁ דְּבִרְתָּא בֵּית ה', שְׁהוּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, דְּהֵינּוּ עֲזֻרָת וּלְשִׁכּוֹת בֵּית הָאוֹלָם יוֹהֲדִבִּיר, זֶהוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, דְּהֵינּוּ הַמִּלְכוּת. וְדָאִי שְׁקָרָא בֵּית ה', בֵּית הַמֶּלֶךְ, זֶהוּ קְדֵּשׁ הַקְּדָשִׁים שְׁהוּא פְּנִימִי

לְיִשְׂרָאֵל, וְדָאִי, שְׁאִין בְּהֵם תַּעֲרֹבֶת מֵאוֹמָה נִכְרִיָּה. וְכָתוּב, אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁבִטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁכָל זֶה יוֹרֶה, שְׁאִין בְּהֵם תַּעֲרֹבֶת נִכְרִיָּה.

(ה) וְאִי תִימָא וְהָא וְכֹר': וְאֵם תֹּאמַר, הָרִי כְּתוּב, וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי. וּמִשְׁבִּי, הִנֵּה וְדָאִי אֶחָד הִיָּה וּפְרַסְמוֹ. הַכְּתוּב, שְׁכָתוֹב, וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי וְגו'. נִשְׁמְרוּ בְּמִצְוֹת לְקִיּוֹם פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, שְׁכָתוֹב, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וְגו'. הָרִי שְׁמַכְל אֱלֹהִי מְנַדֵּה, מִבֵּת אֶל נִכְרִי, וּמִלְּהַרְגֵי הַבְּנִיִּים, נִשְׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְוֹת, וְעַכְ"כְּ בָּאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִצְוֹת וַיִּצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִירוֹת, ז"ש וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים וְגו'. כִּי בָּאוּ מִשְׁמַע, שְׁלָא לְהַשְׁתַּקֵּעַ, אֲלָא שִׁינְאוּ מִשְׁם, וְהֵינּוּ בִּזְכוּת שְׁמִירַת ג' דְּבָרִים הַנ"ל.

מֵאֲמַר אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ

(ז) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת וְגו': ר' אֲלֶעָזָר וְר' יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. בְּעוֹד שְׁהִיוּ הוֹלְכִים אָמַר ר' אֲלֶעָזָר לְר' יוֹסִי, פֶּתַח פִּיךָ וַיֹּאמְרוּ דְּבִרְיִךְ. אָמַר לוֹ, אִם טוֹב לְפָנֵי אֲדוֹנִי, שְׁאִשְׁאֵל לוֹ דְּבַר אֶחָד שְׁקִישָׁה לִי, הִנֵּה שְׁמַעְתִּי מִן הַמֶּאֱמֹר (דְּפוּ"י דף ד' ע"א)

והדביר, דא בית המקדש, ודאי אקרי בית ה'. בית המלך: דא קדש הקדשים, דאיהו פנימאה דכלא, המלך סתם. מלך דא, אע"ג דאיהו מלך עלאה, איהו נוקבא לגבי נקודה עלאה, סתימא דכלא. ואע"ג דאיהו נוקבא, איהו דכורא לגבי מלך דלתתא, ובגין כך כלא כגוונא דא ועל דא, תתאי, ברזא דא כתיב בהו, איש וביתו באו.

לט) ואלה שמות, רבי מ יוסי פתח ואמר, ק) גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. גן נעול: דא כנסת ישראל שהיא גן נעול. דאמר רבי אלעזר, מה הגן נ הזה צריך לשמור, לעדור, ולהשקות, ו ולזמור. כך כנסת ישראל, צריכה לעדור, ולשמור, ולהשקות, ולזמור, ונקראת גן, ונקראת כרם, מה הכרם הזה צריך לעדור ולהשקות ולזמור ולחפור, כך ישראל, הדא הוא דכתיב, ו כי כרם ה' צבאות בית ישראל וכתיב, ויעזקהו ויסקלהו וגו'.

### תוספתא

מ) מתניתין: אמר רבי שמעון, אנו פתחין עינא חמאן, גלגלי רתיכתא קדישתא נטלין מ במטלנוי, וקל שירתא בסימא צ לאודנין, יאה ללבא, סלקא

מסורת הזהר (שה"ש ד') ב"א ר"א צ"א. ר) (ישעיה ה') ח"ב כ: מ ורא, כ דא מלך, ל מוסיף דא עלאה. מ אלעזר ת"ז תסיט קר. ת"י בהשמטות קמר. ז"ח ע' ט"ב שליח. ב ל"ג הוה. ס ל"ג לשמור. ע ל"ג ולזמור. פ ל"ג ולזמור. צ לאודנין. (ש) (שם) לך קמו.

דרך אמת מ' פ' נוסעים במסעיהם.

איש וביתו באו

הסולם

מאמר

לעדור להשקות ולזמור, כך ישראל, כלומר בית ישראל, שהיא הנוקבא, זהו שכתוב, כי כרם ה' צבאות בית ישראל, וכתוב ויעזקהו ויסקלהו וגו'.

### תוספתא

מאמר גלגלי רתיכתא קדישא

מ) מתניתין אמר ר' שמעון וכי: אר"ש, אנו פותחים עינינו, רואים, גלגלי מרכבה הקדושה נוסעים במסעיהם, וקול שירי מתוק לאזנים, שהן בינה, יפה ללב, שהוא מלכות, העולה ויורד והולך ואינו נוסע מזדעזעים אלף אלפים, היינו סדר המשכת חכמה ומשום שנמשכת ע"י קו שמאל ששם דינים נבחן כמזדעזעים. והחכמה ספירותיה באלפים וכשנכללים זמ"ז, הם אלף אלפים. ורבו רבבן הם חסדים שמקורם מעתיק שספירותיו בסוד רבוא. ופותחים בשירת החכמה ממטה למעלה פירוש. הבינה ה"ס המרכבה, הגלגלים שלה ה"ס ג' קוין, שה"ס חג"ל וגלגל רביעי ה"ס המלכות שמחזה ולמעלה המקבלת מהם וכשנכללים הגלגלים זה בזה, יש בכל אחד מהם ג' קוין, שהם י"ב. שעל ידי קוין הללו רוכב מלך העליון שהוא חכמה במרכבתו שהוא הבינה. (כמ"ש לעיל ק"א דף רמ"ג ד"ה ושני רתיכיו). ונסיעה, פירושו הארת הקוין בזה אחר

פנימי מכל, דהיינו הבינה, שנקראת מלך סתם. מלך זה, אע"פ שהוא מלך עליון הוא נוקבא כלפי נקודה העליונה הסתומה מכל, שהיא חכמה, ואע"פ שהיא נוקבא, מכל מקום היא זכר כלפי המלך שלמטה, שהוא ז"א, כלומר שמדרגה עליונה נחשבת תמיד לזכר אל התחתונה, והתחתונה לנקבה, ועם זה כלפי התחתונה של התחתונה נחשבת גם התחתונה לזכר. וכן תמיד. וע"כ הכל הוא כעין זה. ועל כן התחתונים דהיינו המלאכים שבאו עם יעקב למצרים (כנ"ל באות ל"ו). כתוב בהם איש וביתו באו, אע"פ שאין בית נוהג בהם, כי איש וביתו פירוש, זכר ונקבה, שכל מדרגה עליונה שבהם נחשבת לזכר כלפי התחתונה, וכל מדרגה תחתונה נחשבת לנקבה כלפי עליונה, וזכר כלפי התחתונה שלה.

לט) ואלה שמות וגו': ר' יוסי פתח ואמר, גן נעול אחותי כלה וגו'. גן נעול, זה היא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, שאמר ר' אלעזר, מה הגן הזה צריך לשמור לעדור להשקות ולזמור כך כנסת ישראל צריכה לעדור לשמור להשקות ולזמור, דהיינו עבודת הצדיקים, להעלות מ"ן ולזמור כל הקליפות הסובבים את הנוקבא. וע"כ היא נקראת גן, וכן נקראת כרם, כי מה הכרם הזה צריך (דפויי דף ד' ע"א)



ונחתא, אזלא ק ולא נטלא, מזדעזעין אלף אלפין, ורבוא רבבן ופתחין שירתא מלרע לעילא.

מא) לקל נעימותא ההוא, קיימין ו מאן דקיימין, ומתכנפין בכנופיא לסטרא דימינא, ארבע ש מאה וחמשים אלפין מארי דעיינין. חמאן ולא חמאן. קיימין בקיומיהון. תרין סטרין אחרנין ת אתחווירו בגיניהון. ולסטרא דשמאלא מאתן וחמשים אלפין.

חלופי גרסאות ק ונטלא וליג ולא. ר ל"ג מאן. ש ל"ג מאה. ת אתחווירו: אתחוויר. אתחוויר.

#### מאמר

#### ה ס ו ל ב

#### גלגלי רתיכתא קדישא נטלין

ומחצה, שהם חצי ת"ת התחתון ונצח והוד, שהם ר"ג, הם מחזה ולמטה. והארת קו ימין להיותה חסדים בעיקרה, מאירה גם מחזה ולמטה, עד חצי הספירה התחתונה שהיא הוד, כי להיותה בחינת מלכות, כנודע, שחג"ת נ"ה הם בחינת כח"ב תו"מ, ע"כ אינה מאירה רק ממטה למעלה, דהיינו מחזה ולמעה, וע"כ נמצא הארת קו הימין תופשת ארבע ספירות וחצי, שהם חג"ת ונצח וחצי הוד, שהם ארבע מאות וחמשים. וזה נתבאר היטב לעיל (בראשית ב' אות רס"ט ע"ש בכל ההמשך) אמנם הארת קו השמאל אינה מאיר כלל ממעה למטה, אלא ממטה למעלה כמ"ש בדבור הסמוך, ופותחין שירתא מלרע לעילא. שפירשו מחזה ולמעה. ונמצא שאינה מאירה רק ב' ספירות וחצי, שהם חסד וגבורה וחצי ת"ת, שהם מאתים וחמשים בלבד.

וזה אמרו לסטרא דימינא, ארבע מאה וחמשים אלפין מארי דעיינין, כי להיותם בעיקר אור החסדים הם מאירים גם מלמעלה למטה, דהיינו עד חצי ספירת ההוד, שהם ארבע ספירות חג"ת ונצח וחצי ספירת ההוד עד החזה כנ"ל, ולהיותם מבינה, שספירותיה בסוד מאות, הן ארבע מאות וחמשים. ולהיותם ממשיכים החכמה אל קו השמאל, שספירת החכמה הוא בסוד אלפים, הם ת"נ אלפין, וגם משום זה נכונים, מארי דעיינין, כי החכמה נקראת עינים כנודע. אמנם, אע"פ שהם משפיעים חכמה אל קו השמאל, הימין לעצמה, אינו מקבל חכמה, וע"כ אומר, חמאן ולא חמאן, כי שתי הבחינות נבחנות בהם, כי מצד שמשיעם חכמה לשמאל, מכונים חמאן, כי ראה ה"ס חכמה, ומצד שאינם מקבלים לעצמם חכמה, כי הם בסו"ה כי חפץ חסד הוא, ע"כ נבחנים, ולא חמאן, שאין בהם חכמה, אלא חסדים. ונודע שב' קוין שמאל ואמצע, מתלבשת החכמה שבהם בחסדים של הימין וז"ש תרין סטרין אחרנין אתחווירו בגיניהון, דהיינו מחמת שמקבלים החסדים מן הימין הזה, והוסר האודם שבהם, שה"ס הדינים, ונעשו לבן וזה

אחר זה כסדר יציאתם בסוד חולם שורק חירק (כנ"ל ויחי דף קנ"ט ד"ה קל גלגלא). והשגת הארת החכמה מכונה פתיחת עינים. וזה אמרו. אנן פתחין עינא, היינו בעת שמשיגים הארת חכמה, המכונה פתיחת עינים חמאן גלגלי רתיכתא קדישא נטלין במטלנוי, דהיינו ע"ד' הגלגלים של הבינה שהם חג"ת ומלכות, כנ"ל, והחכמה מושגת רק במטלנוי, בדרך נסיעה מקו לקו בסוד ג' הנקודות חלם שורק חירק כנ"ל. ואז קל שירתא בסימא לאודנין, שנשמע הארת החכמה לאזנים, שהן בינה, בעיקר, ע"י קו אמצעי שהוא ת"ת הנקרא קול. וממנו מושפעת אל הלב, הוא המלכות, וז"ש יאה ללבא, וכשמקבלת הארת החכמה המושפעת רק ממטה למעלה היא סלקא, וכשמקבלת אור החסדים המושפע ממעה למטה, היא נחתא. ונתבאר לעיל סוד הנסיעה, שהיא הארת ג' הקוין בזה אחר זה וכן חזור חלילה. אבל במלכות אין נסיעה, כי היא רק מקבלת מן נסיעת ג' קוין, וז"ש, אזלא ולא נטלא, כי היא אינה משתתפת עם ג' הקוין בפעולת ההארה אלא מקבלת מהם בלבד. ונמצא שאינה נוסעת עמהם, וז"ש, ופותחין שירתא מלרע לעילא, כי השירה שה"ס החכמה אינה מאירה ממעה למטה, כנ"ל (בראשית ב' נ"ח ד"ה עמודא ע"ש).

מא) לקל נעימותא ההוא וכו': לקול נעימות ההיא, מנסיעת הגלגלים כנ"ל, עומדים, מי שעומדים, ומתקבצים בקבוצה אחת, לצד ימין, ארבע מאות וחמשים אלף בעלי עינים. רואים ואינם רואים, ונמצאים בכל הקוים שלהם. שני הצדדים האחרים, שהם שמאל ואמצע, מתלבנים, בשבילם, כלומר שדיניהם, שה"ס אדום, נעברים, מחמת שמקבלים חסדים מקו ימין, ולצד שמאל מאתים וחמשים אלף.

פירוש. בכל קו יש חמש ספירות, חג"ת נ"ה, ולהיותם מבינה, שספירותיה בסוד מאות, הם חמש מאות, ומתחלקים במקום החזה, ב' ספירות ומחצה שהם ר"ג דהיינו חסד וגבורה וחצי ת"ת הם מחזה ולמעה, וב' ספירות

(דפויי דף ד' ע"א)

(מב) אינו מאריהו דיבבא, מיבבין ומיללין מאתר בית מותביהו, פתחין א' בדינא ומסיימין בדינא. מיבבין תניינות, ודינא יתיב, וספרין פתיחו. ביה שעתא, סליק מאריה דדינא, דקאים עליהו, ויתיב בכורסיא דדינא, ושירתא אשתכר, עד ב' לא תסתיים דינא.

חלופי גרסאות א' ב' דינא. ב' דתסתיים וליג לא.

## מאמר

## הסולם

גלגלי רתיכתא קדישא נטלין

הם פותחין להמשיך החכמה בדין, מפאת חסרון לבוש, החסדים, כנ"ל, ועד שמסיימים ברצונם המשכת החכמה, נמצאים באותו הדין. וז"ש, **מיבבין תניינות**, דהיינו בפעולה השניה להמשיך חכמה, ודינא יתיב וספרין פתיחו, שהדין האחר של מסך דחירק מתגלה, שהוא הנושא למדת הדין במלכות, שהחכמה מסתלקת בגללה, כנ"ל (לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש). וז"ש **ביה שעתא סליק מאריה דדינא**, דקאים עליהו, שבעל הדין העומד עליהם, שהוא ז"א הנושא למסך דחירק, עולה **ויתיב בכורסיא דדינא**, דהיינו המלכות מדמת הדין המרחקת אור החכמה, וע"כ, **ושירתא אשתכר**, שאור החכמה שנקרא **שירה**, נפסקת מלהאיר, עד לא תסתיים דינא, כלומר, שלא יכלו לסיים פעולת המשכת החכמה, שנמשכת בדין הא' שנקרא **יבבא**, מפני שהחכמה כבר נסתלקה מסבת הדין הב' שנתגלה בסוד מסך דחירק.

וצריך שתדע, שמסכת המסך דחירק שהז"א, שה"ס קו האמצעי, מגלה, הוא נקרא בג' כינויים, (א) מטרים שאור העליון נזדווג על המסך דחירק, נקרא **מארי דדינא**, כי אז מרבה דינים בלבד. (ב) אחר שנזדווג אור העליון על המסך דחירק ביסודו שלו שנקרא חי העולמים, שאז, ממשיך אור החסדים מקו ימין, ומליבש עמהם את החכמה שבקו שמאל, אשר אז, נמשכה שוב הארת החכמה, ומחמת שנתלבשה בחסדים היא מאירה בשלמות בלי דינים, כנ"ל (לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש), ואז נקרא ז"א בשם **פטרונא**, דהיינו שמגין על החכמה שתוכל להאיר בלי דינים. (ג) אחר שמתגבר להמשיך י"ג מדות הרחמים מדיקנא דא"א, אז נקרא ז"א, **סבא פטרונא דכלא**, סבא נקרא, על שם א"א, ופטרונא דכלא נקרא, על שם שכולו רחמים בלי דין כלל, כי אז מרבה להמשיך חסדים מרובים מאד מעתיקא קדישא, שכולו רחמים, ומתוך שהחסדים הללו עדיפים מחכמה, כי עתיקא הוא למעלה מא"א, שממנו החכמה נמצא שגם החכמה נמשכת עמהם מאליה, ונמצא שהוא **פטרונא דכלא** כי מגין, הן על ריבוי החכמה הן על ריבוי החסדים.

סחרן

וזה אמרו, **ולסטרא דשמאלא מאתן וחמשיין אלפין**, כי קו השמאל ששם מאיר החכמה בעיקר, אינו מאיר אלא ממטה למעלה. דהיינו ב' ספירות וחצי שמחזה ולמעלה, שהם חסד וגבורה וחצי ת"ת העליון, כנ"ל שלהיותם גמשיים משמאל דבינה שספירותיה בסוד מאות, הם, **מאתן וחמשיין**, ולהיותם באור החכמה שספירותיה בסוד אלפין, הם מאתן וחמשיין אלפין.

(מב) **אינו מאריהו דיבבא וכו'**: הם, ר"נ אלפין הנ"ל, בעלי הבני, מיבבין ומילליים ממקום בית מושביהם, דהיינו ממקום יציאתם, פותחים בדין ומסיימים בדין. מיבבין שנית, והדין נתגלה, והספרים פתוחים, להסתכל בדינים שבהם, בו בשעה, עולה בעל הדין, שהיה קם עליהם ויושב על כסא הדין, והשירה שזכה מטרים שנסתיים הדין.

ביאור הדברים. כי רוצה לבאר כאן, ענין ב' מצבים שונים הנוהגים בכל קו מג' הקוין ימין שמאל ואמצע, אשר מצב הא' הוא, במקום יציאתו במקורו, ומצב הב' הוא, שלא במקום יציאתו, ובמצב הא', פועל כל קו לפי מדרגתו להמשיך החכמה, ובמצב הב', פועל כל קו להרבות את החסדים, ועוזב את פעולת המשכת החכמה. ומתחיל בקו שמאל משום שהוא עיקר הפועל להמשכת החכמה, דהיינו בסוד נקודת השורק, (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא).

וכבר ידעת שהמשכת החכמה נקרא **שירה**, וזהו רק בחיבור כל ג' הקוין, אבל המשכת החכמה שבקו שמאל בלבד, נקראת לפעמים, **יבבא**, משום שבו נמצאת החכמה בלי חסדים, ואי אפשר לסבול את החכמה כשאינה מלווה בחסדים, ומחמת דין זה **מיבבין ומילליים**, כל המקבלים ממנו, דהיינו ר"נ אלפין הנז', ויש עוד דין אחר, שהוא דין של המסך דחירק (כנ"ל לך דף ט"ו ד"ה עוד).

וזה אמרו, **אינו מאריהו דיבבא**, דהיינו ר"נ אלפין הנמשכים מקו שמאל, שהארת החכמה שלהם מכונה **יבבא**. וז"ש **מאתר בית מותביהו פותחין בדינא ומסיימין בדינא**, כי בפעולה הראשונה במקום יציאתם, (דפ"י דף ד' ע"א)

(מג) סחרן מארי דעיינין דלסטרא ימינא, ועמהון \* תמניסר אלפין אחרנין תקעין, ולא מיבבין ד ולא מיללין פתחין שירתא, מזדעזען מאתן וחמשיין אלפין מארי דיבבא.

(מד) תקע תניינות ה ולא ו מיבבין נטיל פטרונא, מההוא כורסייא ויתיב בכורסייא דוותרנותא. ביה זמנא ד הוא מדכר שמא קדישא עלאה רבא, דבההוא שמא חיים לכלא.

(מה) פתח ואמר זמנא ח חדא יר"ד ה"א ט וא"ו ה"א כד"א ת ויקרא בשם יהוה. פתחין ט כקדמיתא מארי גלגלי קדישין. ואלף אלפין, ורבוא רבבון, ואמרי שירתא, משבחין ואמרין, בריך יקרא דה' מאתר בית שכינתיה. (מו) אתיא ההוא גנתא, דאיהי טמירא במאתן כ וחמשיין ל עלמין, הוא

#### מסורת הזוהר

(ת) (שמית ליד) ח"ג נט.

#### חלופי גרסאות

ג לא מיללין ולא מיבבין, ד ל"ג ולא מיללין, ה מוסף  
ולא מיבבין ולא מיללין, ו מיללין, ז הוה, ח קמאה,  
ט וי"ו: וי"ו, י דהות, כ ושבעין ל עלאין.

דרך אמת נן פי' נוסע האב הקב"ה מכסא דין לבסא רחמים שכן תרגום של אב פטרונא.

#### מאמר

#### ה ס ו ל ם

#### גלגלי רתיכתא קדישא נטלין

אמצע הכלולים בז"א. והא אחרונה, היא הנוקבא המקבלת מהם. כמשי"א, ויקרא בשם הויה, פותחים כבתחילה בעלי הגלגלים הקדושים שבמרכבת, ואלף אלפים, שה"ס חכמה, ורבוא רבבות, שה"ס חסדים המלבישים אותם, ואומרים שירה (כמ"ש לעיל אות מ' ע"ש) משבחים המלאכים ואומרים, ברוך כבוד ה' ממקום שכינתו. שהשכינה תתברך מז"א, ותקבל ממנו חכמה מלובשת בחסדים.

(מו) אתיא ההוא גנתא וכי': אז בא אותו הגן, היינו השכינה, שהוא חבוי במאתים וחמשים עלמין, דהיינו בלמעלה מחזה דז"א, ששם ב' ספירות, חסד וגבורה דז"א וחצי ספירת ת"ת דז"א, שלהיותם נמשכים מבינה הן בסוד מאות, והם מאתים וחמשים, ונקראים עלמין מפני שהחכמה שבהם מתלבשת ונעלמת בחסדים, היא השכינה היקרה, בזיו החכמה שלה, היוצא מזיו החכמה ומתלבש ונעלם בזיו החסדים. והזיו נמשך ממנה לד' הרוחות חו"ג תו"מ, שהם ד' ראשים כדי לקיים אותם במוחין. דהיינו בסו"ה ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים וגו'. להזיו נמשך ממנה לכל החתונות, והיא הנקראת גן עדן.

ומה שאומר, שהיא חבוייה בר"ן עלמין, שפירושו למעלה מחזה דז"א כנ"ל, הענין הוא, מפני שאין שם מקומה האמתי, כי היא מתחלת רק מחזה ולמטה דז"א, אלא כדי שתוכל לקבל חכמה עלתה למעלה מחזה, ולפיכך היא צריכה להיות שמה חבוייה, כדי שלא יקטרגו עליה החיצונים, שאז לא היה אפשרות שתקבל חכמה

(מג) סחרן מארי דעיינין וכי': כאן מביאר ב' הפעולות שבקו ימין, ואומר, מסבבים בעלי העינים מצד ימין, שעמהם שמונה עשר אלף אחרים, דהיינו המסך דחירק שביסוד ז"א, הנקרא ח'י, שהוא בגי' שמונה עשר, ולהיותו הגורם להמשיך חסדים שבתוכם מאיר החכמה, ע"כ, נקרא ח"י אלפין, כי החכמה מכונה אלפין, כנ"ל בדיבור הסמוך. תוקעים, דהיינו המשכת חסדים המכונה תקיעה, קול פשוט. אז לא מיבבים ולא מיללים, אלו המקבלים חכמה מקו ימין. פותחים בשירה, דהיינו בהמשכת חכמה, מזדעזעים ר"נ אלף בעלי היבבא. פירוש, שגם ר"נ אלף שבקו שמאל המכונים מארי דיבבא, מקבלים עתה גם הם הארת החכמה, ואע"פ שכבר נפסקה היבבא והיללה מכל מקום הם עוד מזדעזעים מאימת הדין שקרה להם לפני שקבלו החסדים מקו הימין.

(מד) תקע תניינות וכי': תקע והמשיך חסדים בפעם השניה, דהיינו פעולה השניה שבקו ימין, שאין שם יבבא. כנ"ל, נוסע הפטרוני, דהיינו ז"א, בזמן גילוי החסדים שבמסך כנ"ל, מכסא ההוא של דין ויושב בכסא הרחמים. להמשיך חסדים מרובים. בו בזמן הוא, דהיינו הז"א, מזכיר שם הקדוש הגדול העליון, שהוא שם הויה במילוי מ"ה, יוד הא ואו הא. כמ"ש לפנינו. שבשם הזה נמשך חיים לכל.

(מה) פתח ואמר זמנא וכי': כאן מביאר ב' הפעולות שבקו אמצעי, פתח ואמר, ז"א, שהוא קו האמצעי פעם אחת, יוד הא ואו הא, שיווד הא ואו הא' ג' הקוין, ימין שמאל (דפרי"ך דף ד' ע"א) (דף ד' ע"ב)

שכינתא יקרא <sup>ח</sup> בזיוה, דנפיק מזיוא לזיוא, <sup>נ</sup> וזיוה נגיד מניה, לד' סטרין רישין, <sup>ס</sup> לקיימא, מההוא זיוא <sup>ע</sup> אתמשך לכלהו דאינון לתתא, <sup>פ</sup> וההיא אקרי גנתא דעדן.

(מז) פתח תניינות ההוא סבא, פטרונא דכלא ומדכר שמיה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וכלהו פתחי בתליסר מכילן דרחמי. מאן חמי כל אלין <sup>סו</sup> תקיפין, ראמין דראמין, תקיפין דתקיפין, רתיכין קדישין, <sup>צ</sup> ושמיא, וכל חילהו, מזדעזעין ומתחלחלן באימתא <sup>ק</sup> סגיא, משבחן שמא קדישא, ואמרין שירתא. זכאין אינון נשמתהון דצדיקייא, דאינון בההוא עדונא, וידעין דא, על האי <sup>ר</sup> איתמר <sup>ח</sup> מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'. (ע"כ תוספתא)

(מח) אמר רבי שמעון, כד <sup>ט</sup> נחתת שכינתא למצרים, <sup>ת</sup> נחתת חיה חדא, דשמה ישראל, בדיוקנא דההוא סבא, וארבעין ותרין שמשין <sup>א</sup> קדישין עמיה, וכל חד וחד את קדישא עמיה, משמא <sup>ב</sup> קדישא, וכלהו <sup>ג</sup> נחתן עם יעקב למצרים, הדא הוא דכתיב, <sup>ע</sup> ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב. א"ר יצחק, <sup>ד</sup> ממשמע דקאמר בני ישראל, ואחר כך את יעקב, ולא נאמר אתו. (מט) שאל רבי יהודה לרבי אלעזר בר"ש, <sup>ה</sup> כיון דשמעת מאבדן, פרשת

#### מסורת הזהר

#### חלופי גרסאות

(א) (ירמיה י') הקס"ו קל"א צ"א ח"ח א"ט ב"ב ש"ב. ס בזיוא. נ ל"ג וזיוה. ס לקדמא. ע נפק. ס וההוא צ מוסיף ושכיא דלתתא. ק סגיא. ר אתקרי. ש נחתא. ת נחתא. א עמיה קדישין. ב מוסיף עלאה קדישא. ג נחתו. ד משמע. ה מוסיף א"ל כיון.

דרך אמת <sup>סו</sup> חוקף של כל תוקפים וחוקק של כל חוקקים: (ע) (טעם לשם מ"ב כאן שיש בפסוק זה מ"ד. אותיות והם שכינתא ויעקב ומ"ב שמשין ושמא דא חליק ולא נחית עיין קל"ב בן גז ואלה עולה מ"ב).

#### מאמר

#### ה ס ו ל ם

#### גלגלי רתיכתא קדישא נטלין

אותו סבא הנ"ל בדבור הסמוך, שהוא ז"א, ומ"ב משמשים קדושים עמה, דהיינו מ"ב מלאכים, וכל אחד ואחד מהם היה אות קדוש עמו מן השם הקדוש מ"ב. כלומר, שכל המלאכים אלו המשמשים את החיה ששמה ישראל מכוונים בני ישראל ונמשכים מן השם מ"ב שה"ט הג"ר שבאותה החיה. וכולם ירדו עם יעקב למצרים, וזהו שכתוב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, אמר ר' יצחק, שזה משמע, כי אמר בני ישראל, ואח"כ את יעקב, ואינו אומר, אתו. פירושו. שהיה צריך לומר הבאים מצרימה אתו, ולא להכפיל את השם יעקב, אלא בהכרח, שהשם ישראל אינו השם של יעקב, אלא של החיה העליונה שבמרכבה, ששמה ישראל, ובני ישראל, הם מ"ב משמשים שלה, כמבואר.

(מט) שאל ר' יהודה וכו': שאל ר"י את ר' אלעזר בן ר' שמעון, כיון ששמעת מאבדן, פרשת ואלה שמות שפירש אותה בסוד העליון, דהיינו שבני ישראל הם מ"ב מלאכים קדושים כנ"ל בסמוך, וא"כ מהו שאמר, איש וביתו באו, הרי במלאכים אינו נוהג בני

חכמה. ונתבאר פעולה הראשונה שבקו האמצעי, שהוא להמשכת ההכמה.

(מז) פתח תניינות ההוא וכו': פתח

שנית אותו הסבא, דהיינו ז"א, שאחר שעלה לא"א נקרא סבא כמותו. וזהו פעולה השניה של קו אמצעי דהיינו ז"א. המגין על הכל, דהיינו הן להמשכת החכמה, והן להמשכת החסדים (כמ"ש לעיל אות מ"ב ע"ש) ומזכיר שמו יוד הא ואו הא, וכולם פותחים בהמשכת האורות מ"ג מדות הרהמים, שנמשכים אז מ"ג תיקונים שבדיקנא דא"א. (כמ"ש לעיל אות מ"ב ע"ש) מי ראה כל אלו אורות העוזים רמים שברמים, עוזים שבעוזים, ממרכבות הקדושות, ושמים וכל צבאם מזדעזעים ומתחלחלים באימה גדולה, ומשבחים את השם הקדוש ואומרים שירה. אשרי הם הנשמות של הצדיקים, שהם נמצאים בעדון הזה, ויודעים זה. על"זה נאמר, מי לא ייראך מלך הגוים כי לך אתה וגו'. (ע"כ התוספתא).

(מח) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כשירדה השכינה לירדה חיה אחת, מד' חיות שבמרכבה ששמה ישראל, בצורתו של (דפו"י דף ד' ע"ב)

ואלה שמות ברזא עלאה, מאי קאמר איש וביתו באו. אמר ליה, ההוא מלה דהוה אמר אבא, אינון הוו מלאכין עלאין, דאינון לעילא על תתאי מנהון, היינו דכתיב איש וביתו באו, והכי אמר אבא, כל אינון מלאכין דבדרגא עלאה, ו אקרונו גוברין ז דוכרין, ואינון דבדרגא תתאה מנהון, אתקרון ח נוקבתא ט בית, דאתתא נוקבא דמקבלא מן דכורא.

נ) רבי יצחק הוה קאים קמיה דרבי אלעזר י בר רבי שמעון, אמר ליה כ שכינתא נחתת למצרים ז עם יעקב. א"ל ולא, והא ח כתיב י אנכי ארד עמר. אמר ליה תא חזי, שכינתא נ נחתת למצרים את יעקב ושית מאה אלפין רתיכין קדישין ט עמה, והיינו דכתיב כשש מאות אלף רגלי, ט תנינן שית מאה אלפין רתיכין קדישין נחתו עם יעקב למצרים, וכלהו סליקו מתמן, כד נפקו ישראל ממצרים. הדא הוא דכתיב, א ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי וגו'. שש מאות לא נאמר, אלא כשש מאות, כגוונא דנפקו אלין, כד נפקו אלין.

נא) ותא חזי רזא דמלה, בעדנא דנפקו אלין רתיכין פ קדישין, משירייתא ז קדישתא, חמו ישראל וידעו, דהוו ק מתעכבין בגיניהון, וכלהו בהילו דעבדו ישראל, בגיניהון הוה, והיינו דכתיב ד) ולא יכלו להתמהמה, הוה ליה למימר ולא רצו להתמהמה אבל לא כתיב אלא ולא יכלו. ו איתיידעו ממש, ט דכלהו בני ישראל, הוו בני ישראל דרקיעא, והיינו דכתיב, בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, ועל ת דא לא נאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתה,

#### חלופי גרסאות

#### מסורת הזהר

ב) (בראשית מו) ויחי ל"ט צ"ב. ג) (שמות י"ב) ח"א רסב. ו אתקרון. ז דוכרין. ח ל"ג נוקבתא. ט ל"ג בית דאתתא רסה: ת"ז תי"ח לה: ד) (שמות י"ב) ח"ב מ: ח"ג רנד: נוקבתא דמקבלא מן דכורא. י בן ערך. כ ל"ג מן שכינתא עד ולא. ל דכתיב ולי"ג מן עם עד כתיב. מ דכתיב נ יירה. ס אחרנין ע דתנינן. פ ל"ג קדישין. צ קדישא. ק מעכבין. ר ואיתיידעו; ואי תנדע, ש כלהו. ת כן.

את יעקב איש וביתו באו

#### הסולם

#### מאמר

ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי וגו', שש מאות לא נאמר, אלא כשש מאות, זהו רומז, כעין שיצאו אלו שש מאות אלף שלמטה כך יצאו אלו שש מאות אלף מרכבות קדושות שלמעלה שהיו עמהם. נא) ותא חזי רזא וכו': ובוא וראה סוד הדבר, בעת שיצאו אלו המרכבות הקדושות והמחנות הקדושים, ראו ישראל וידעו, שהם מתעכבים מלצאת בשבילם מחמת שהם אינם יוצאים, וכל החפזון שעשו ישראל היה בשבילם, והיינו שכתוב, ולא יכלו להתמהמה, שהיה לו לומר, ולא רצו להתמהמה, אבל לא כתוב אלא ולא יכלו, שהוא בהכרח משום מחנות המלאכים שהיו מתעכבים בשבילם, וגודע ממש מכאן, שבני ישראל שכתוב, כולם בני ישראל של הרקיע, דהיינו מלאכים, והיינו שכתוב, בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, ולא נאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתה, אלא ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה

בית. אמר לו ר' אלעזר, הדבר שאמר אבי פירוש, מלאכים עליונים, שהם גבוהים מן התחתונים שבהם, והיינו שכתוב איש וביתו באו, אשר מלאך העליון נקרא איש והתחתון לו נקרא ביתו. וכך אמר אבי כל אלו המלאכים שבמדרגה העליונה נקראים גברים זכרים, ואלו שבמדרגה תחתונה מהם, נקראים נקבות, ונקראים בית, שאשה נקבה מקבלת מן הזכר והיא כמו בית אליו.

ג) ר' יצחק הוה וכו': ר' יצחק היה עומד לפני ר' אלעזר בר"ש, אמר לו, וכי השכינה ירדה למצרים עם יעקב. אמר לו, ולא, כלומר, התוכל לומר שלא ירדה, והרי כתוב, אנכי ארד עמר. אמר לו, בוא וראה, השכינה ירדה למצרים את יעקב, ושש מאות אלף מרכבות קדושות עמה. והיינו שכתוב, כשש מאות אלף רגלי, ולמדנו שש מאות אלף מרכבות קדושות ירדו עם יעקב למצרים, וכולם עלו משם כשישראל יצאו ממצרים. זהו שכתוב,

אלא ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, הבאים מצרימה בקדמיתא ועם מי את יעקב.

(גב) א' א"ר יהודה, ק"ו, ומה ב' כד אשתזיב יעקב מלכו, כתיב, ה' ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ג' כד ד' נחת בגלותא, וקודשא ב"ה אמר, ה' אנכי ארד עמך מצרימה, \* ו' לאו דינא, הואיל ופטרונא נחתא דייחתון שמשוי עמיה, פ' היינו דכתיב הבאים מצרימה את יעקב. רבי יעקב דכפר חנן אמר משמיה דר' אבא, מאן אינון בני ישראל דהכא. אינון דאתקרוני בני ישראל ממש. (נג) ר' אבא פתח ואמר, ה' לכו חזו מפעלות יי' אשר שם שמות בארץ. אל תקרי שמות. אלא שמות. ואזלא הא כהא דאמר ר' חייא, כגוונא דרקיעא, עבד קב"ה בארעא ברקיע אית שמהן קדישין, בארעא ז' אית שמהן קדישין. (נד) אמר ח' רבי יהודה ט' בההוא יומא דנחת יעקב למצרים, נחתו צמיה שתין רבוא דמלאכי עלאי. ר' יהודה י' פתח, צ' הנה מטתו שלשלמה ששים

#### חלופי גרסאות

ה' (בראשית ל"ב) וירא קנ"ב צ"ב, ויצא קמ"ה צ"א. א' א"ר יצחק: א"ר יוסי. ב' כשנזל. ג' כשירד לצאה (ו' תהלים מ"ו) ב"ב רכ"ג צ"ד. ז' (שה"ש ג') ב"א אל הגלות. ד' מוסיף נחת למיפק. ה' ל"ג אנכי ו' אינו דין. ז' ל"ג אית. ח' ר' יוסי ט' בו ביום שירד מלאכי השרת. י' מוסיף פתח ואמר. יעקב למצרים ירדו עמו ששים רבוא של

דרך אמת פ' שמות יו ע"א. צ' ויחי רכה ב.

#### מאמר

#### הסולם

את יעקב איש וביתו באו

מפתח, המפתחות מסובבים במקומו של המנעול. המנעולים הם בספירה השביעית שהיא מלכות. והם חקוקים בספירה הששית, שהיא יסוד. והוא שכתוב, ששים גבורים סביב לה. קוזמיטין, פירושו לפי הענין, מנעולים קלדיטא, פירוש מפתח, מלשון כל אקלידי מכר וכו' (גיטין כו). פירוש הדברים, תמצא לעיל בהקדמת ספ' הזהר, (במאמר מנעולא ומפתחא דף מ"ז אור מ"ד ובהסולם שם בכל ההמשך). ונתבאר שנ שהמלכות עצמה אין בה אלא חג"ת נה" ומסתיימת ביסוד שנקרא מפתחא, וחסר ממלכות דמלכות, וז"ש כאן, קוזמיטין דגליפא בקלדיטא, המנעולים שהם מלכו חקוקים בהתאם למפתח, סחרן בדוכתי ד הם מסבבים במקומו של המפתח, שהוא יסוד קוזמיטין בשביעאה, אע"פ שעצם המנעול הוא מלכות הכלולה מ' ספירות חג"ת נה"י שלפ"ז היה צריך לומר שמטתו שלשלמה שה"ס המלכות, שבעים גבורים סביב לה, שהג' ספירות שכל אחת כלולה מעשר, אמנם הג' גליפין בשתיתאה, דהיינו שמסתיימין ביסוד המכונה מפתחא, ואין בה אלא הג' נה"י, שהם ששה ספירות שכל אחת כלול מעשר, שהם ששים. ח"ש, ששים גבורים סביב לה, ולא שבעים.

הנה

את יעקב, שפירושו, הבאים מצרימה מתחילה דהיינו המלאכים כנ"ל, ועם מי באו, את יעקב. (גב) א"ר יהודה ק"ו וכו': אר"י, קל וחומר הוא. ומה בשעה שנצל יעקב מלכו, כתוב, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים. וכשירד למצרים אמר הקב"ה, אנכי ארד עמך מצרימה, ואם האדון ירד אינו דין, כלומר כל שכן הוא, שירדו משמשיו עמו, היינו שכתוב הבאים מצרימה את יעקב, ולא כתוב, אחו. ר' יעקב מכפר חנן אמר, בשם ר' אבא, מי הם בני ישראל שבכאן, ואמר, אלו הם שנקראים בני ישראל ממש. דהיינו השבטים. (נג) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר, שחביא ראיה לדבריו, לכו חזו וגו' אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות, בש' פתוחה, אלא שמות בש' צרויה. וזה הולך כמו שאמר ר' חייא, כעין שעשה הקב"ה ברקיע, כן עשה בארץ, שיש שמות הקדושים ברקיע, ויש שמות הקדושים בארץ. דהיינו שמות השבטים, שעליהם נאמר ואלה שמות בני ישראל וגו'.

(נד) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, ביום ההוא שירד יעקב למצרים, ירדו עמו ששים רבוא מלאכים עליונים ר' יהודה פתח, להביא ראיה לדבריו, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב וגו': מנעולים החקוקים לקבל

(דפו"י דף ד' ע"ב \*) דף ה' ע"א)

גבורים סביב וגו' ק] קוזמיטין דגליפין ל בקלדיטא, מ סחרן נ בדוכתיה קוזמיטין בשביעאה, גליפין בשתינתא. הה"ד, ששים גבורים סביב לה. (נה) הנה מטתו: דא איהי שכינתא. שלשלמה: מלכא דשלמא דיליה. ששים גבורים סביב לה: אלין אינון שתין רבוא דמלאכי עלאי, דאינון מחילא דשכינתא, דנחתת עם יעקב למצרים. מגבורי ישראל: ישראל דלעילא, הה"ד ואלה שמות בני ישראל וגו', איש וביתו באו: אינון ונימוסיהון.

(נו) ר' חייא הוה אזיל מאושא ללוד, והוה רכיב ע על חמרא. והוה ר' יוסי עמיה, נחית ר' חייא, ושקליה בידוי לר' יוסי, א"ל, אי בני עלמא ידעין יקרא סגיאה דיעקב. בשעתא דא"ל קב"ה, אנכי ארד עמך מצרימה. הוה מלחכי עפרא, תלת פרסי פ קריב לקבריה, דהכי מפרשי מרנא רברבי עלמא, מאריהון דמתניתא, כתיב ח ויצא משה לקראת חותנו, אהרן ז חמא למשה דנפק, ונפק עמיה, ואלעזר ונשיאי וסבי נפקו עמיה, ראשי אבהו, ומערעי כנשתא, וכל ישראל נפקו עמהון, אשתכחו דכל ישראל כלהו, נפקו לקבליה דיתרו, מאן חמא למשה דנפיק ולא יפוק, לאהרן ולרברבי דנפקי, ולא יפוק. אשתכח.

#### מסורת הזהר

(ה) (שמות י"ח).

#### חלופי גרסאות

ב קוזמיטין ל בקנדיטא. ח סחרה. נ בדוכתיהון: בתוכיה.

ס מוסיף ד"א הנה: ד"א הנה מטתו שלשלמה הנה

זו היא השכינה שלשלמה המלך שהשלום שלו ששים גבורים סביב לה אלו ששים רבוא של מלאכי השרת שהם מחיל השכינה שירדו עם יעקב למצרים. ע בחמרא ור' יוסי. פ ל"ג קריב. צ חמי: ראה למשה יוצא ואלעזר והנשיאים והזקנים יצאו עמו ראשי האבות קרואי העדה ושאר כל ישראל יצאו אחריהם נמצאו כל ישראל כלם ישיצאו לקראת יתרו מי ראה למשה יוצא ואינו יוצא לאהרן ונשיאים ואינו יוצא נמצאו שבשביל משה יצאו כלם ומה אם בשביל משה כך בשביל קב"ה כשאמר אנכי ארד עמך מצרימה עאכו"כ.

דרך אמת קו שרים שליטי שכן בב"ר דף אחר ד' מלכים קוזמיטורין ואמר כאן שהשרים החקוקים בקלדיטא שהוא העיגול והם טובבים במקומם סביב ששים חקוקים בשתינתא והיינו ששה אורות חקוקים בעיגול אחד סביב השבעה קוזמיטין ומאלו הששה מתנהרין ששים גבורים.

### הסולם

מאמר

את יעקב איש וביתו באו

הגדול של יעקב, בשעה שאמר לו הקב"ה, אנכי ארד עמך מצרימה, היו מלכים העפר שבג' פרסאות הקרב לקברו, שכן מפרשים מורינו גדולי העולם, בעלי המשנה, כתוב ויצא משה לקראת חותנו, ופרשו, שאהרן ראה שיצא משה ויצא עמו, ואלעזר והנשיאים והזקנים, יצאו עמו, וראשי האבות וקרואי העדה וכל ישראל יצאו עמהם, ונמצא שכל ישראל כולם יצאו לקראת יתרו, כי מי ראה את משה שיצא ולא יצא עמו, ומי ראה את אהרן והנשיאים שיצאו ולא יצא, נמצא, שבשביל משה יצאו כולם, ומה, אם בשביל משה היה כך, בשביל הקב"ה כאשר אמר, אנכי ארד עמך מצרימה, על אחת כמה וכמה. שירדו עמו כל הפמליא של מעלה. ומיושב בזה מה שבתחילה אמר הקב"ה אנכי ארד עמך מצרימה שמשמע הוא לבדו, ואח"כ ואלה שמות בני ישראל וגו'. שפירשו כל הפמליא של מעלה כנ"ל. שכן במשה כתוב ויצא משה, וכל ישראל יצאו עמו.

(נה) הנה מטתו: וממשיך עם הנ"ל לבאר כל המקרא, ואומר, הנה מטתו, זו היא השכינה הנקראת מטה. שלשלמה, המלך שהשלום שלו שהוא ז"א, הקו האמצעי, העושה שלום בין ימיו לשמאל. ששים גבורים סביב לה, אלו הם ששים רבוא מלאכים עליונים שהם מצבא השכינה שירדה עם יעקב למצרים. והטעם שהם במספר ששים הוא מפני שהשכינה רשומה במפתחא (כנ"ל ב"א דף דס"ז, ד"ה מניה) מגבורי ישראל, היינו ישראל של מעלה, שהוא ז"א, שהגבורה נמשכת אליהם ממנו. ז"ש, ואלה שמות בני ישראל וגו'. איש וביתו באו פירשו, הם ודרכיהם. כי ביתו פירושו מנהגיו ודרכיו. כי לכל מלאך יש פעולה מיוחדת שעל שמה נקרא כנודע.

(נו) ר' חייא הוה וכו': ר"ח היה הולך מאושא ללוד, והיה רוכב על חמור, ור' יוסי היה עמו. ירד ר' חייא ונענע בידיו לר' יוסי, ואמר לו, אם בני העולם היו יודעים הכבוד (דפ"י דף ה' ע"א)

דבגין משה נפקו כולהון. ומה, אי בגין משה כך, בגין קב"ה, כד אמר אנכי ארז עמך מצרימה, עאכ"ו.

(נו) עד דהוו אזלי, פגע בהו ר' אבא. א"ר יוסי, הא שכינתא הכא, דחד ממאריהון ק דמתניתין עמנא. אמר ר' אבא, במאי עסקיתו. א"ר יוסי, בהאי קרא, דכתיב אנכי ארז מצרימה וגו'. ה כד נחת יעקב למצרים, דכתיב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, ו את אוליף, דכלהו נחתו עם יעקב למצרים. נח) א"ל ר' אבא, ודא לחוד הות. פתח ואמר (ט) היה היה דבר יי אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר. תלת פלוגתן ת הכא. חדא, דתנינן, אין שכינה שורה בחוצה לארץ. וחדא, דלא הוה מהימן כמשה, דכתיב ביה, ככל ביתי נאמן הוא, והוא, גלי ופרסם כל גנזייה דמלכא. וחדא, דאתחזי כמאן דלא שלים בדעתיה.

(נט) אלא הכי אסיקנא במתניתא דילן, ח"ו דהא יחזקאל נביאה שלימא הוה, וברשותא דקב"ה גלי כל מה דגלי. וכלהו אצטריך ב דיגלי (ו) ג ופרסם. על חד תרין ממה דגלי, דהכי תנן, מאן דרגיל למסבל ה צערא וכו'. וכלא

#### מסרת הזהר

(ס) (יחזקאל א') לעיל ג' צ"ג. (י) (במדבר י"ב) וירא ק דמתניתא. ר' ל"ג מן כד עד את. ש מלמד שכלם ירדו עם יעקב במצרים. ת היו. א ברשותא. ב דגלי. ג ופרסם. ויפרסם; ופרסא. ד ל"ג על. ה צערא ומאן דלא רגיל למסבל צערא

ואתי צערא לתרווייהו ממאן צערא שלימתא יתיר הוי אומר ממאן דלא רגיל למסבל צערא כך כשירדו ישראל למצרים הוו רגילין בצערא כל יומיהון ולפיכך נשאו עול הגלות אבל הצער הגדול לא היה לישראל כמו גלות בבל דכתיב בהו בני ציון היקרים המסולאים בפו דתנן א"ר יצחק על ההרים אשא בכי ונהי מאי על ההרים אלו הן ההרים הרמים שבעולם ומי הם ההרים הרמים הוי אומר בני ציון היקרים והוו אתיין ברהוקין (נ"א) ברתוקין על צואריהון וידיהון מהדקן לאחוריהון כד עאלו לבבל חשיבו דהא לא יקומון לעלמין דהא קב"ה שביק לון ולא ישגח לון לעלמין תניא אמר ר"ש ביה שעתא קרא קב"ה לכל פמליא דיליה וכל רתיכין קדישין וכל חיליה וכל רברבנוהי וכל הילא דשמיא אמר להון מה אתון עבדין הכא ומה בני רחמי בגלותא דחקין ואתון הכא קומו חתו כלכון לבבל ואנא עמכון הה"ד כה אמר ה' למענכם שלחתי בבלה והורדתי בריחים כלם כד נחתו אתפתחו שמיא ושראת רוח הקדש ביחזקאל אמר להו ישראל הא מאריכון הכא וכל חיילי שמיא ורתיכו דאתו למידר ביניכון לא הישגוה עד דאמר כך מה דחמא וא"ר כך ואמר ר"ש ביה שעתא חדו ישראל חדותא שלימתא בסיעתא דמאריהון דהוה עמהון וכל חד מנייהו רעותא עאל בלביה ברחימותא סגיאה למיסר נפשיהון על קדושה דמאריהון ובגין כך גלי יחזקאל כל מה דגלי. וכלא דרך אמת (ו) ויגלה כפליים ממה שהיה לו לגלות להם.

#### מאמר

#### הכולם

(נו) עד דהוו אזלו וכו': בעוד שהיו הולכים, פגש אותם ר' אבא. א"ר יוסי, הנה השכינה כאן, כי אחד מבעלי המשנה עמנו. א"ר אבא, במה אתם עוסקים. אמר ר' יוסי, במקרא הזה, שכתוב, אנכי ארז עמך מצרימה וגו'. כשירד יעקב למצרים, שכתוב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו', אתה למד, שכולם ירדו עם יעקב למצרים. משמע שכל המרכבות והצבאות ירדו עם יעקב למצרים ולא הקב"ה לבדו כמו שמשמע מהכתוב אנכי ארז עמך מצרימה וגו'.

(דפו"י דף ה' ע"א)

היה היה דבר ה'

(נח) א"ל ר' אבא וכו': א"ל ר' אבא, וזה לבד היה. פתח ואמר, היה היה דבר ה' אל יחזקאל וגו'. ג' קושיות כאן. אחת, שלמדנו, אין שכינה שורה בחוץ לארץ. ונבואתו של יחזקאל היה בארץ כשדים. ואחת, שלא היה נאמן כמשה, שכתוב בו, בכל ביתי נאמן הוא, והוא, יחזקאל, גילה ופרסם כל אוצרות המלך, יותר ממה. ואחת, שנראה שלא היה שלם בדעתו. שאם היה שלם בדעתו לא היה מגלה כל כך.

(נט) אלא הכי אסיקנא וכו': ומשיב, אלא



אצטריך, ומעלמין לא שביק קב"ה <sup>ח</sup> לישראל בגלותא, עד דהוה אתי למידר  
 דיוריה עמהון, כל שכן ביעקב, דהוה נחית בגלותא, וקב"ה ושכינתיה,  
 וקדישין עלאין, ורתיכין, דנחתו כלהו עם יעקב, הה"ד הבאים מצרימה את יעקב.  
 (ס) כ' ר' אבא פתח ואמר, [ש] <sup>כ</sup> אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי <sup>ז</sup> ת"ח  
 ווי לון לבני נשא, דלא ידעין, ולא משגיחין בפולחנא דמאריהון, דתניא א"ר  
 יצחק, בכל יומא ויומא, בת קול נפקת מטורא דחורב, ואמר, ווי לון לבני נשא  
 מפולחנא דמאריהון, ווי לון לבני נשא מעלבונה \* דאורייתא. דאמר ר' יהודה,  
 כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, ומסגל עובדין טבין ירית עלמא  
 שלימא. וכל מאן דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא, ולא עביד עובדין  
 טבין, לא ירית לא האי ולא האי. והא תנן, אית מאן דירית עלמיה כפום אתריה,  
 וכפום מה דחזי ליה. <sup>מ</sup> א"ר יצחק, לא תנן, אלא מאן דלית ליה עובדין טבין כלל.  
 (סא) נ' א"ר יהודה, אלמלי הוו ידעין בני נשא, רחימותא דרחים קב"ה

#### חלופי גרסאות

#### מסרת הזהר

ז ומעלמא, ח בגלותא לישראל. פ דיורא. י נוסף עלאין  
 ותתאין כ ד"א ר' אבהו. ל תנן א"ר יצחק אוי להם לבריות  
 שאינם יודעים ואינם משגיחים בעבודת בוראם דתנן א"ר יצחק בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר הורב ואומרת אוי להם לבריות  
 מעבודת בוראם מה להם לבריות מעלבונה של תורה דא"ר יצחק כל מי שעוסק בתורה בעולם הזה ומסגל מעשים  
 טובים נוהל עולם מלא וכל מי שאינו עוסק בתורה בעולם הזה ואינו מסגל מעשים טובים אינו נוהל לא זה ולא  
 זה והא תנן יש מי שנוהל עולמו כפי מקומו וכפי הראוי לו א"ר יצחק לא תנן אלא מי שאין בו מעשים  
 טובים כלל. ס מוסיף אלא א"ר (הרמ"ק). נ' א"ר יהודה אלמלא היו יודעים הבריות חביבותא דרחים קב"ה לישראל  
 הוו משאגים ככפירים לרדוף אחריו דתניא בשעתא דירד קב"ה למצרים קרא (קב"ה) לפמליא של מעלה אמר להם כלכם  
 רדו למצרים ואני ארד עמכם אמרה השכינה רבש"ע יש צבאות בלא מלך ונ"א צבאות דאנא מלכא עליהון אמר לה אתי  
 מלבנון כלה מלבנון ממקום העדן המלובן בכל עניניו כלה זו השכינה שהיא כלה בחופה ואולא הא כהא דתניא א"ר  
 יהודה מאי דכתיב ויהי ביום כלת משה כלת כתיב ביום שנכנסה כלה להופה השכינה היא הכלה.

דרך אמת [ש] לעיל ב' ע"ב.

#### אתי מלבנון כלה

#### הסולם

#### מאמר

וראה, אוי להם לבני אדם שאינם יודעים ואינם  
 נזהרים בעבודת בוראם. כי למדנו, אמר ר'  
 יצחק בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר הורב,  
 ואומרת, אוי להם לבני אדם שמזלזלים בעבודת  
 בוראם אוי להם לבני אדם מחלול כבודא של  
 התורה. כי אמר ר' יהודה, כל מי שעוסק בתורה  
 בעולם הזה ורוכש מעשים טובים, יורש עולם  
 שלם, וכל מי שאינו עוסק בתורה בעולם הזה,  
 ואינו עושה מעשים טובים אינו יורש לא זה ולא  
 זה, דהיינו לא את עולם הזה ולא את עולם  
 הבא. ושואל אתה אומר, או שירוש עולם שלם  
 או שמפסיד ב' העולמות, והרי למדנו, יש מי  
 שירוש עולמו כפי מקומו וכפי מה שראוי לו.  
 הרי שיש מדה אמצעית. א"ר יצחק, לא למדנו  
 שאין לו ב' העולמות אלא מי שאין לו מעשים  
 טובים כלל. אבל אם יש לו מעשים טובים  
 ואפילו שאינם בשלמותם, יורש עולמו כפי  
 הראוי לו, הן בעולם הזה והן בעולם הבא.

(סא) א"ר יהודה וכו': אר"י, אם בני  
 אדם

מאמר 'אתי מלבנון כלה  
 (ס) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר,  
 אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי. בוא  
 (דפו"י דף ה' ע"א \*) דף ה' ע"ב)

לישראל, הוּוּ שאגין ככפיריא למרדף אבתריה. דתניא, בשעתא דנחת יעקב למצרים, קרא קב"ה לפמליא דיליה אמר להון, כלכון חותו למצרים, ואנא איחות עמכון. אמרה שכינתא רבונא דעלמא, אית צבאות בלא מלכא, אמר לה אתי מלבנון כלה, מלבנון: מאתרא דעדן, דמלובן בכל עובדוי. כלה: דז שכינתא, דהיא כלה בחופה. ואזלא הא כהא דתניא א"ר יהודה, מאי דכתיב <sup>ז</sup> ויהי ביום כלת משה, כלת כתיב, ביומא דעאלת כלה לחופה, ושכינתא דז היא כלה.

סב) אתי מלבנון תבואי, ס מאתר בי מקדשא דלעילא. תשורי מראש אמנה, מרישא דמאן. מראשיהון דבני מהימנותא. ומאן נינהו. יעקב ובניו. מראש שניר וחרמון, דאינון עתידין לקבלא אורייתא דילי, מטורא דחרמון, ולאגנז עלייהו בגלותהון. ממעונות אריות: אלין אינון <sup>ט</sup> עמין עעכו"ם, דדמיי לאריותא ונמרין, דמענין להון בכל פולחנא דקשיו.

סג) ר' אבא אמר, אתי מלבנון כלה וגו'. וכי מלבנון פ אתת, והלז <sup>צ</sup> ללבנון עולה. אלא א"ר אבא. <sup>ק</sup> בשעתא דנחתת שכינתא למצרים. נחתו בהדו שתין רבוא של מלאכי השרת, וקב"ה בקדמיתא הה"ד <sup>מ</sup> ויעבור מלכם לפניהו וה' בראשם.

#### מסורת זוהר

#### חלופי גרסאות

ל) (במדבר ד) ויחי קצין צ"ג, כו) (מיכה ב) וישלח ס ממקום מקודש של מעלה תשורי מראש אמנה מראש של בני אמונה ומאן נינהו יעקב ובניו מראש שני וחרמון שהם עתידים לקבל תורתו מהר חרמון ולהג עליהם בגלותם ממעונות אריות הם אנשי האמונה הדומים לאריות ונמרין המענים לבני בכל עבודת פרן ע בני נשא דמהימנותא. פ באה. צ מלבנון: לבנון. ק בשעה שירדה שכינתא למצרים ירדו עמה שתין רבו דמלאכי השרת.

#### מאמר

#### הסולם

#### אתי מלבנון כלה

**אמנה**, שואל, מראש של מי, ומשיב, מראש בעלי האמונה, ומי הם, יעקב ובניו. **מראש שניר וחרמון**, שהם עתידים לקבל התור שלי מהר **חרמון**, דהיינו הר סיני שנקר חרמון. ולהגן עליהם בגלותם, המכונה חרמו מלשון חרם. **ממעונות אריות**, אלו הם עמי העובדים עכו"ם, הדומים לאריות ונמרין שמענים את ישראל בכל עבודה קשה. <sup>סג</sup> **ר' אבא אמר וכו'**: ר"א, או מלבנון כלה, ושואל, וכי מלבנון באה והל ללבנון עולה. כי השכינה היא למטה מחז דז"א והיא עולה ללבנון לקבל חכמו והיה צריך לומר אתי ללבנון תעלה. אלא אמ **ר' אבא**, בשעה שירדה השכינה למצרים, ירו עמה ששים רבוא של מלאכי השרת, והקב" בתחילה, זהו שכתוב, ויעבור מלכם לפניהם ח בראשם.

אדם היו יודעים האהבה שאהב הקב"ה לישראל, היו שואגים כאריות לרדוף אחריו להתדבק בו. כי למדנו, בשעה שירד יעקב למצרים, קרא הקב"ה לחבורת המלאכים שלו, אמר להם, כלכם רדו למצרים ואני ארד עמכם. אמרה השכינה, רבון העולם וכי יש צבאות בלי המלך, כי השכינה נבחרת מלך כל המלאכים, מפני שכולם נמשכים ממנה. אמר לה, אתי מלבנון כלה. גם את תבאי אתי, מלבנון, ממקום העדן, הוא חכמה, המלובן בכל פעולותיו. **כלה**, זו השכינה, שהיא כלה בחופה, וזה הולך כזה שלמדנו, א"ר יהודה מהו שכתוב, ויהי ביום כלות משה, **כלת** כתוב, בלי ו', שפירושו, ביום שנכנסה כלה לחופה, וכלה זו היא השכינה, שהיא בבית המקדש, כלה בחופה.

**סב) אתי מלבנון תבואי**: היינו ממקום בית המקדש של מעלה. **תשורי מראש**

(דפוי"ד ה' צ"ב)

(סד) ר' יצחק אמר, אתי מלבנון כלה, דא איהי שכינתא. ר' אתי מלבנון תבאי, מאתר ט' בי מקדשא דלעילא. תשורי מראש אמנה, מאתר ת' בי מקדשא דלעילא, ומאתר בי מקדשא דלתתא א' דאמר ב' ר' יהודה, מעולם לא זזה שכינתא מכותלי ז' דמערבא, ה' דבי מקדשא, דכתיב, (ט) הנה זה עומד אחר כתלנו. והוא ראש אמנה ו' לכל עלמא. מראש שניר וחרמון מאתרא דאורייתא נפקת לעלמא, ולמה. לאגנא על ישראל, ממעונות אריות: ז' אליו עמין עעכו"ם. ח' ר' יודן אומר, ממעונות אריות: אליו אינון ת"ח, דעסקי באורייתא ט' במעונות המדרשות, ובבתי כנסיות, דאינון אריון ונמרים באורייתא.

(סה) ר' חייא הוה יתיב קמיה דר"ש, א"ל, מה: חמת אורייתא לממני בנוי דיעקב, דאינון תריסר בקדמיתא, ולבתר כן שבעים דכתיב (ס) כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. ז' ומ"ט שבעים ולא יתיר. א"ל, מ' לקביל ע' אומין, דאינון בעלמא, ואינון ו' הוה אומה יחידאה לקבל כלהון.

(סו) ותו א"ל, ת"ח, תז קלדיטין דנהרין ס' ענפין יתבין ע' במטלניהון, ממנן

#### חלופי גרסאות

#### מסורת הזהר

(נ) (שה"ש ב') ח"ב נס: קין רב: רנא. ח"ג קיד: ר' ל"ג אתי. ש קודשא ול"ג ב'. ת קודשא דמלרע ול"ג מן בי עד דאמר. א ואמר. ב ר' חייא. ג מכותלא. ד ל"ג דמערבא. ה דבית. ו ואמונה. על ז אינון אומיין. ח ר' יהודה. ט במעינייא דמדושייא ובבתי כנסתאי. י ר' חזקיה. כ ראתה תורה למנות בני יעקב שהם שנים עשר תחלה ואח"כ שבעים שנאמר. ל מ"ט. ס כנגד שבעין אומין. נ ל"ג הוה. ס גוברין: אנפין. ע במטלניהון: בותבניהו במחונייהון: במתגניהון.

דרך אמת - העגולים המאירים מאלה קומיטים וגלופים אנשים יושבים במושבים ממונים על שבעים אומות יוצאים מ"ב חקוקי אורות קסורים שהם י"ב צרופי הו"ה לכל צד ג' כאומרו דאסתחרן שמטובבים בבסעיהם למשכל ד' רוחות שכן היה נסיעת הדגלים כנוודע.

#### הסולם

#### מאמר

שבעים אומות שהם בעולם, שהם היו אומה אחת כנגד כולם.

(סו) ותו א"ל, ת"ח וכו': ועוד אמר לו, בוא וראה, מפתחות המאירים, דהיינו מלכות הממותקת המסתיימת ביסוד הנקראת מפתחא (כנ"ל באות נ"ד ע"ש) ענפים שלהם יושבים במסעיהם, היינו בעת שמאירין במסע ג' הקוין. (כנ"ל אות מ') והם ממונים על טבעים אומות. שיוצאים מ"ב חקיקות וקשרים המסובבים במסעיהם, בסדר ג' הקוין, במשקל לארבע רוחות העולם שהם חו"ג תו"מ. פירוש, אע"פ שמסעיהם הם רק על ג' קוין שהם חג"ת, ענ זה, הם מאירים בד' רוחות שהם חג"ת ומלכו וריינו רק ג' בכל אחת שהם ג' הקוין, וד' פעמיני ג' הם י"ב ומתוך שמאירים גם במלכות, יכוזיני לשלוט על שבעים אומות. היינו שכתוב, יצו גבולות עמים למספר לבני ישראל, דהיינו מספו י"ב שבבני ישראל מאיר אל ע' אומות, כנ"ל והיינו שכתוב, כי כארבע רוחות השמים פרשת אתכם, שג' הקוין יאירו בכל ד' רוחות חו"ג תו"מ, להורות שהם מתקיימים בשביל ישראל שהם

(סד) ר' יצחק אמר וכו': ר"א אתי מלבנון כלה, זו היא השכינה. אתי מלבנון תבאי, היינו ממקום בית המקדש של מעלה, שהוא בינה, תשורי מראש אמנה, היינו ממקום בית המקדש של מעלה, וממקום בית המקדש של מטה. כי אמר ר' יהודה, מעולם לא משה השכינה מכותל המערבי של בית המקדש, שכתוב הנה זה עומד אחר כתלנו. והוא ראש אמנה לכל העולם. מראש שניר וחרמון, היינו ממקום שהתורה יצאה לעולם, דהיינו הר סיני המכונה חרמון. ולמה זה, הוא כדי להגן על ישראל. ממעונות אריות, אלו הם עמים העובדים עכו"ם. ר' יודן אומר, ממעונות אריות, אלו הם תלמידי חכמים, העוסקים בתורה במעונות המדרשות ובבתי כנסיות, שהם אריות ונמרים בתורה.

(סה) ר' חייא הוה וכו': ר"ח, היה יושב לפני ר' שמעון, אמר לו, מה ראתה התורה לספור בניו של יעקב, בתחלה, שהם י"ב, ואחר כך, שהם שבעים, שכתוב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. ומהו הסעם שהיו שבעים ולא יותר. אמר לו ר"ש, הוא כנגד (דפו"י דף ה' ע"ב)

על שבעין עממין. נפקין פ מתריסר גליפין ז קטורין דאסתחרן במטלניהון. למתקלן ר לארבע רוחי ש עלמא, הה"ד, (ט) יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. והיינו דכתיב, (פ) כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם, ת לאחזאה דאינון קיימין א בגין ישראל. בארבע לא נאמר, אלא כארבע. ב כמה דאי אפשר לעלמא בלא ארבע רוחות, כך אי אפשר לעלמא בלא ישראל.

(סז) ויקם מלך חדש. ר' אבא פתח (ק) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור, זכאין אינון ישראל, דקב"ה אתרעי בהו מכל שאר עמין, וקריב לון לגביה, דכתיב, (י) ובך בחר יי' להיות לו לעם סגולה וגו', וכתיב (ש) כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו, ישראל מתדבקין ביה בקב"ה, דכתיב (ת) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כולכם \* היום.

(סח) וע"ד זכאין אינון קמיה, בגין דאינון זרעין על כל מים. מאי על כל מים. דזרעין לצדקה. ומאן דזרע לצדקה, ג כתיב ביה (א) כי גדול מעל שמים דחסדך. מעל שמים: על כל מים איהו הוי, ומאן איהו מעל שמים. דא עלמא דאתי. וישראל זרעי זרעא על כל מים.

(סט) בספרא דרב ייבא סבא הכי אמר, כתיב (א) בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא, כל דינין דהאי עלמא, וכל גזרין, וכל שאלתין, כלהו קיימי בחד היכלא, דתמן ע"ב סנהדרין מעיינין בדינין דעלמא. וההוא היכלא אקרי היכל זכותא, בגין, דכד דיינין דינא, מהפכין בזכותא דבר נש בקדמיתא.

#### מסורת הזהר

(ע) (דברים לב) וישלח ע"א צ"א. ז"ל נ"ה ט"א שי"ג. (פ) (זכריה ב. צ) וישב ל"ג צ"א. (ק) (ישעיה ל"ב) ח"ב ו. סד: ז"ל קצא ט"ד שי"ד. (ר) (דברים י"ד) ויצא קל"ט צ"ב. ז"ל פ"א קב"א ט"א של"ב. (ש) (שם ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ד. (ת) (דברים ד') ב"ב ק"ו צ"א. (א) (תהלים נ"ז) ויהי נ"ז צ"ה. (ב) בחי"ג (תהלים ק"ח) וירא פ"ג צ"ג. (ג) (דניאל ד') ויצא קל"ח צ"ב, צ"ג

#### חלופי גרסאות

פ מתליסר. צ קטורין. ר דארבע. ש ל"ג עלמא. ת להורות. א בשביל. ב כשם שאי. ג מוסיף כתיב. ביה ב) כי גדול עד שמים על כל מים הה"ד. ד ל"ג חסדך. (א) (תהלים נ"ז) ויהי נ"ז צ"ה. (ב) בחי"ג (תהלים ק"ח) וירא פ"ג צ"ג. (ג) (דניאל ד') ויצא קל"ח צ"ב, צ"ג

#### הסולם

#### מאמר

כי בלי המוחין היא נקראת צדק בלי ה. ומי שזרע לצדקה, כתוב בו, כי גדול מעל השמים חסדיך, מעל השמים, הוא מכונה גם כן, על כל מים, ומהו מעל השמים, זהו עולם הבא, שהיא בינה, שהיא מעל ז"א הנקרא שמים, וישראל זורעים זרע, דהיינו שמעלים מ"ו, על כל מים, שהיא בינה, כדי להמשיך מוחין אל המלכות, שתהיה נקראת צדקה. (סט) בספרא דרב ייבא סבא אמר, כן, כתוב, בגזירת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא, כי כל דינין שבעולם הזה וכל הגזירות וכל השאלות, כולם נמצאים בהיכל אחד, ששם ע"ב סנהדרין מעיינים בדינים של העולם. (כמ"ש) לעיל בראשית ב' מאות ק"ב עד אות קט"ו ע"ש) והיכל ההוא נקרא היכל הזכות, משום כשדנים

שהם י"ב השבטים. כנ"ל. בארבע לא נאמר, אלא כארבע, כי כמו שאי אפשר לעולם בלי ד' רוחות, כך אי אפשר לעולם בלי ישראל.

(סז) ויקם מלך חדש: ר' אבא פתח. אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור. אשרי הם ישראל, שהקב"ה רצה בהם יותר מכל העמים וקירב אותם אליו שכתוב, ובך בחר ה' וגו', וכתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וישראל מתדבקים בהקב"ה, שכתוב, ואתם הדבקים בה' אלקיכם וגו'.

(סח) וע"ד זכאין אינון וכו': ועל כן הם צדיקים לפניו, מפני שהם זורעים על כל מים. ושואל, מהו על כל מים. ואומר, שהם זורעים לצדקה, כלומר שהם מעלים מ"ו להמשיך מוחין להמלכות שתהיה נקראת צדקה. (דפו"י דף ה' ע"ב \* דף ו' ע"א)

(ע) ה מה דלאו הכי, בדרגא דההוא סטרא אחרא, דתמן איהו אתר דאקרי חוב"ה, בגין דכל עובדוי דההוא אתר, דנחש אשת זנונים, לא איהו אלא למהפכא בחובה דב"נ, ולמלשן עבדא ה למאריה.

(עא) אינון דהיכלא דזכותא, אקרון מים מתוקים, מים צלולים. אינון דהיכלא דחובה, אקרון מיין מרירין, מי המרים המאררים. בההוא היכלא דזכותא, לא קיימי אלין תלת: בני, חיי, ומוזני. ולאו בההוא אתר דחובה, לא במים מתיקן וצלילן, ולאו במים מרירין מלטטין.

(עב) ועל דא, ישראל זרעי על כל מים, זרעא קדישא דאולידו על כל מים, איהו, דהא לאו ט נכון זרעא דילהון אלא לעילא. ווע"ד אוקמוה מ"מ, בני חיי ומוזני, לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במזלא קדישא תליא מלתא, ואתר דא על כל מיא איהו.

(עג) משלחי רגל השור והחמור, דלא אית לון בההוא סטרא בישא כלום, ומשדרן מנייהו כל חולקין בישין, ומתדבקין בההוא סטרא טבא, דכל קדושין עלאין, שור וחמור כד מזדווגן כחדא, תרין פגעין בישין אינון לעלמא. שור: סטרא דדינא קשיא איהו, ואתדבקתא דסטרא קדישא איהו. חמור: כד אזדווג בהדיה, דאיהו מסטרא אחרא, תרין פגעין בישין אינון לעלמא.

#### חלופי גרסאות

ה ל"ג מה, ו בההוא דרגא, ו לאן: ח במאריה.  
פ תקין: תקון. י דכלהו. כ ל"ג מן וע"ד עד במזלא.  
ל ל"ג ואתר דא.

#### מסורת הזהר

(ד) (בסדר ה')

#### משלחי רגל השור והחמור

#### הסולם

#### מאמר

תלוי במזל הקדוש, שהיא דיקנא קדישא דא"א, שהיא בחינת בינה שלו שיצאה לחוץ, (כמ"ט) בתלמוד עשר ספירות בשיעור י"ג דף אלף פ"ב ד"ה והנה) ומקום זה הוא, על כל מים.

(עג) משלחי רגל השור והחמור: שלא יש בהם בצד ההוא, שבקליפות שור וחמור, כלום, ששלחו מהם כל החלקים הרעים ומתדבקים בצד הטוב ההוא של כל קדושים עליונים. שור וחמור כשמתחברים יחד הם שני פגעים רעים לעולם. שור, הוא צד הדין הקשה, והוא מדביקות בצד הקדושה. חמור, כשנתחבר עמו, שהוא מצד האחר, של הקליפות, הם שני פגעים רעים לעולם.

פירוש, יש ב' בחינות דינין, א) דין קדוש שה"ס נקודת השורק, דהיינו סו שמאל מטרם שנזדווג עם קו ימין, שאו נמשכים ממנו דין קשה וזה אינו מטעם הפגם שבו, אלא מטעם חסרון חסדים להתלבשות החכמה. ב) דין שאינו קדוש שהוא נמשך ממסך נקודת החירק מטרם שנזדווג עמו אור עליון, (כמ"ש לעיל, לך דף י"ג ד"ה ונתבאר, בסוד פעולה הא', ע"ש) שהוא פגם ממש, הממעט ג"ר דשמאל, ודין

כשדנים דין, מהפכים בזכות האדם בתחלה. (ע) מה דלאו הכי וכו': מה שאין כן במדרגה של הסטרא אחרא, ששם יש מקום שנקרא חובה, משום שכל מעשיו שבאותו המקום שהוא של הנחש אשת זנונים, אינם אלא להפך בחוב האדם, ולהלשין על העבד לפני אדוניו.

(עא) אינון דהיכלא וכו': אלו שבהיכל הזכות נקראים מים מתוקים, מים צלולים. אלו שבהיכל החוב, נקראים מים המרים, מי המרים המאררים. בהיכל הזכות ההוא אינם נמצאים שלשה אלו, בנים, חיים ומוזנות, ולא באותו מקום החוב, לא במים מתוקים וצלולים, ולא במים המרים המאררים.

(עב) ועל דא ישראל וכו': ועל כן ישראל זרעים על כל מים זרע קדוש, דהיינו שמעלים מ"ן עד בינה העליונה הנקראת על כל מים (כנ"ל באות ס"ח) ומולידים על כל מים, הם, שאין זרע שלהם נכון אלא למעלה, בבניה, ועל כן באור בעלי המשנה, בנים, חיים, ומוזן, אינם תלויים בהיכל הזכות, אלא הדבר

(דפו"י דף ו' ע"א)

(עד) ועל דא, שמעון תוקפא דדינא קשיא הוה ביה, וכד כ מזדווגן כחדא, לא יכיל עלמא למסבל, ובגין כך, ה) לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. ועל דא, שדר יעקב לעשו מלה דא, דכתיב, ו) ויהי לי שור וחמור. ואי לאו דמאיך יעקב גרמיה, דחילו סגיא נפל ביה בעשו.

עה) נ ויקם מלך חדש על מצרים. בספרא דרב המנונא סבא הכי אתמר, מאי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, ת"ח, כל עמין דעלמא, וכל מלכין דעלמא, לא אתתקפו בשולטניהון. אלא בגיניהון דישראל, מצרים לא הוה שלטין על כל עלמא, עד דאתו ישראל, ועאלו תמן בגלותא, כדין אתתקפו על שאר עמין דעלמא. בבל לא אתתקפו על כל עמין דעלמא, אלא בגין דישראל ס דלהויין בגלותהון. אדום לא אתתקפו על כל עמין דעלמא אלא בגיניהון דישראל, דלהויין בגלותהון. דהא ט עמין אלין בשפלותא הוה בשאר עמין, ומאיכין הוה מכלהו, ובגין ישראל אתתקפו.

עו) מצרים: דכתיב ז) מבית עבדים. עבדים אקרון ממש, דהא מצרים בשפלותא דשאר עמין הוה. בבל: דכתיב, ח) הן ארץ כשדים זה העם לא היה. אדום: דכתיב ט) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

עז) וכלהו לא נטלו תוקפא אלא בגיניהון דישראל. דכד ישראל בגלותהון מיד מתתקפי על כל שאר עמין דעלמא. מ"ט. בגין דישראל אינון בלחודיהו, לקבל כל עמין דעלמא. כד עאלו ישראל בגלותא דמצרים, מיד הוה קימה למצרים, ואתתקף שולטנותא דלהון לעילא על כל שאר עמין, דכתיב

חלופי גרסאות

ס מזדווגין בלוי. נ ל"ג מן ויקם עד ת"ח. ס ליהויין. ע מוסיף עמין אלין.

מסורת הזהר

ה) (דברים כ"ב) וישלח ד צ"ה. ו) (בראשית ל"ב) וישלח ד צ"ד. ז) (שמות כ) לך פיה צ"ב. ח) (ישעיה כ"ג) ח"ב פה. ט) (עבריה א') וישלח ע צ"ב.

## הסולם

מאמר

ויקם מלך חדש

היו שולטים על כל העולם, עד שבאו ישראל ונכנסו שם בגלות, אז נתגברו על כל העמים שבעולם, בבל לא נתחזק על כל העמים שבעולם, אלא בשביל ישראל, שיהיו בגלות אצלם. אדום לא נתחזקו על כל העמים שבעולם, אלא בשביל ישראל שיהיו בגלות אצלם. כי העמים האלו היו בשפלות בין שאר העמים, והיו ירודים מכולם ובשביל ישראל נתחזקו. עו) **מצרים דכתיב וכו':** מצרים, היו שפלים מכל העמים, שכתוב בהם, מבית עבדים, עבדים ממש נקראים, כי המצרים היו שפלים מכל העמים. בבל, היו שפלים, שכתוב, הן ארץ כשדים זה העם לא היה. אדום, היו שפלים שכתוב, הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

עז) וכלהו לא נטלו וכו': וכולם אינם מקבלים תוקף אלא בשביל ישראל. כי כשישראל בגלות אצלם, הם מתחזקים מיד על כל

דין הא נקרא שור. ודין הב' נקרא חמור. והא' הוא דקדושה. הב' דס"א.

(עד) ועל דא שמעון וכו': תוקף דין הקשה היה בו, שהיה מבחי' שור (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ס"ב ד"ה ואי תימא) וכשמתחברים יחד, לא יכול העולם לסבול, ומשום זה, לא תחרוש בשור וחמור יחדיו. ועל כן שלח יעקב לעשו דבר זה, שכתוב, ויהי לי שור וחמור, דהיינו שכבש אותם אל הקדושה, ואם לא היה יעקב משפיל את עצמו, פחד גדול היה גופל על עשו. מחמת שהיה בכחו לכבוש ב' דינין הללו.

מאמר ויקם מלך חדש

עה) ויקם מלך חדש וכו': בספרו של ר' המנונא סבא, כתוב כך. מהו שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים, בוא וראה, כל העמים שבעולם וכל המלכים שבעולם, לא נתחזקו בממשלתם אלא בשביל ישראל. מצרים לא (דפריי דף י' ע"א).

ויקם מלך חדש על מצרים, ויקם: קימה הוה לון, דאתתקף וקם ההוא ממנא שולטנא דמצרים, ואיתייהיב ליה תוקפא ושלטנותא, פ על כל ממנן דשאר עמין דהא בקדמיתא אית שולטנותא לההוא ממנא דלעילא, ולבתר לעמא ז דיליה (\* דלתתא, ובגין כך, ויקם מלך חדש על מצרים, דא הוא ממנא דלהון, חדש הוה, דעד יומא הדין לא הוה ליה שולטנא על שאר עמין, והשתא אתקם לשלטאה על כל שאר עמין דעלמא, וכדין אתקיים ח תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלך.

עח) ר' חייא אמר, תלתין יומין עד לא ייתי תוקפא לעמא בארעא, או עד לא יתתי תבירו לעמא בארעא, מכרזי בעלמא ההוא מלה, ולומנין דאתמסר ההוא מלה בפומא דרבייא, ולזימנין ק לאינון בני נשא דלית בהו דעתא ולומנין דההוא מלה אתמסר בפומא א דעופי ומכרזי בעלמא, ולית מאן דישגח ר בהו. כד עמא זכאין, אתמסר ההוא מלה לאינון רישין זכאין דעלמא, בגין ש דידועו לון, ויתובון למאריהון, וכד לאו אינון זכאין, ת הוי כדקאמרן.  
עט) א ר' אלעזר, הוה יתיב יומא חד אתרעא דלוד, והוה יתיב עמיה רבי אבא, ורבי יהודה, ורבי יוסי. א"ר יוסי אימא לכו, מה דחמית יומא דא ב בצפרא

#### חלופי גרסאות

פ על כל שאר עמין. צ ל"ג דיליה. ק באינון. ר בה.  
ש דידוע: דנימא לון לעלמא. ת ל"ג הוי. א ר' אלעזר  
ור' חייא ור' יצחק ור' יוסי הוו קיימי יומא חד אבבא דתרעא דלוד א"ר יוסי. ב ל"ג בצפרא.

#### מסרת הזהר

(י) (משלי י) ב"א ר"ל צ"ג.

דרך אמת א ויהי ריגז ע"ב.

#### ויקם מלך חדש

#### הסולם

#### מאמר

כל העמים שבעולם. מהו הטעם, משום שישאל בלבדם הם כנגד כל העמים שבעולם. כשנכנסו ישראל בגלות מצרים, מיד היתה קימה למצרים, ונתחזקה ממשלתם למעלה מכל העמים, שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם. פירושו קימה היתה להם, שנתחזק וקם אותו מלאך הממונה לממשלת מצרים, וניתן לו תוקף וממשלה על כל הממונים של שאר העמים. כי מתחילה ניתן ממשלה לאותו הממונה של מעלה, ואחר כך לעם שלו של מטה. ומשום זה אומר הכתוב, ויקם מלך חדש על מצרים, וזה הממונה שלהם, חדש היה, כי עד היום הזה לא היה לו ממשלה על שאר העמים, ועתה הוקם למשול על כל העמים שבעולם. ואז נתקיים תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלך. כי המצרים היו עבדים (כנ"ל באות ע"ו).  
עח) ר' חייא אמר וכו': רח"א, שלשים יום סרם שבא תוקף לעם בארץ, או מטרם שבא משבר לעם בארץ, מכריזים דבר זה בעולם, ולפעמים נמסר הדבר בפי הילד, ולפעמים לאנשים האלו שאין בהם דעת, ולפעמים נמסר הדבר בפי העופות והם מכריזים בעולם, ואין

מי שיקשיב אליהם. וכשהעם צדיקים, נמסר דבר ההוא אל הראשים צדיקי העולם, כדי שיודיעו לעם וישובו לאדונם. ואם העם אינם צדיקים, הוא כמו שאמרנו.  
עט) ר' אלעזר הוה וכו': ר"א היה יושב ביום אחד בשער העיר לוד, והיה יושב עמו ר' אבא ור' יהודה ור' יוסי. אמר ר' יוסי, אומר לכם מה שראיתי ביום הזה בבוקר, קמתי לאור היום, ראיתי עוף אחד, היינו מלאך, שהיה מעופף, הרים את עצמו למעלה של פעמים, והשפיל עצמו למטה פעם אחת. והיה אומר עליונים עליונים, ביום הזה פורחים רקיעים, דהיינו שהמדרגות משיגים הג"ר שלהן ע"י פריחת הרקיע, בסוד מגדל הפורח באויר, (כנ"ל ב"א דף מ"ד ד"ה אור) שלשה ממונים זקופים, מושלים על הארץ, ואחד יושב ואינו יושב, שגם הוא רוצה לעמוד ולא לשבת, העבירו אותו באש דולק, מעבירים את קיומו ומעבירים ממשלתו. ושלשה עמודים מושלים עליונים עומדים על העולם.  
ביאור הדברים. עופא, ה"ס מלאך המשמש לזווג זו"ג, בסו"ה, ועוף השמים יוליד את הקול

[ב] קמית בנהורא, ג חמית חד עופא, ד דהוה טאים ה זקף לעילא תלת זמני, ומאיך חד, והוה אמר, ו עלאי עלאי, ז ביומא דא ג ח טסי ט רקיעין . תלת כ ממנן זקפין שלטנין על ארעא, ד חד יתיב דלא יתיב, אעברו ליה בנורא דדליק, מעברין קיימיה, מעברין שלטניה, תלת סמכין ז שליטין עלאין, קיימין על עלמא.

[פ] רמינא לההוא עופא קלא. אמינא ליה עופא עופא. אימא לי ח תלת דקיימין ממנן, וחד דמעברין שלטניה, מאן אינון. רמא לי נ תלת ס גירין אלין מגדפא ע ימינא, פ ודין צ חד משמאלא, ולא ידענא מאי ק רמיזא. (פא) ר נסיב להו רבי אלעזר, נחית להו לנחירוי, נפק דמא מנחירוי.

#### חלופי גרסאות

ג וחמית. ד טסא. ה ל"ג מן זקף עד והות. ו עלאין עלאין. ז ל"ג ביומא דא. ח טאסי. ט דקיקין; דקיקים י מיסיף לימינא תלת; ל"ג מן תלת עד חד. כ זקפין ממנן. ל שלטין. ס ההיא מעברין קימיה ואינון שולטנין דקיימין על עלמא מאן אינון. ג מגדפא [מגדפוי] דימינא תלת גרפין אלין ומגדפי שמאלא חד. ס ל"ג גירין ע לימינא; דימינא. ס ומגדפא שטאלא חד. צ ל"ג חד. ק איהו. ר נטיל לון ר' אלעזר וארח בהו ארח בההוא חד אמר שלטנא דמצרים אעדיאו ארח באינון אחרנין ואמר תלת שלטנין ממנן קיסרין קיימין על עלמא ואינון לסטר רומאי וזמינן למעבד גזרין בישין לישראל בכה ר' אלעזר עד דהו יתיב עברו תלת ינוקי פתח חד ואמר ואבדה חכמת מצרים פתח אידך ואמר וארץ מצרים תהיה שממה פתח תליתאה ואמר והיתה ארץ מצרים לשמה נאם ה' א"ר אלעזר האי דעופא והאי דדרדקי כלא איהו חכמתא שלים ובעא קב"ה לגלאה רזין סתימין לבני נשא ודאי שלטנותא דמצרים אעדיאו וזמין חד מלכא מאינון תלת דקאמרן למשלט בה וסתיר בה בנין ובני בנין א"ר יוסי כלא איהו חכמתא וחכמתא דר' אלעזר יתיר מכלהו ובעא קב"ה לגלאה לון רזין סתימן לבני נשא דאיהו עביר דכתיב כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים חכם עדיף מנביא דהא נביא שארי עליה רוח קדשא לפום שעתא וחכם לא אעדי מניה רוח קדשא לעלמין.

דרך אמת [ב] פ"י עמדת לאור היום. [ג] עליונים שמעופפים תחת הרקיע. [ד] אחד יושב ואחד אינו יושב בשרירותו אותו מעבירים עתה באש אוכלת והיינו שר אומה אחת כמ"ש בסמוך שהורד מגדולתו למעלה ובמקומו מקימים ג' עמודים שלטונים בעולם. [ה] גערתי בעוף ההוא ואמרתיו עופא עופא וכו'.

#### הסולם

מאמר

ויקם מלך חדש

והי' (כמ"ש היטב בפרשת לך דף קכ"א ד"ה הרי ע"ש). וקומת הוויג שנמשך מזו"ה אינו אלא בסוד ג' קוין, שנקראים חג"ת דז"א, שה"ס ימין, וגם הנוקבא מקבלת חג"ת הללו מז"א בסוד הוויג, אבל בחינתה עצמה שה"ס שמאל, שדרכו להאיר ממעלה למטה, הוא חשך ואינו מאיר כלום (כמ"ש כל זה בפרשת לך קכ"א ע"ש) שה"ס שהנוקבא אין לה מעצמה כלום רק מה שנותן לה בעלה ז"א.

וזה אמרו קמית בנהורא, שקבל האור מז"א שנק' בוקר ואור היום. וז"ש, חמית חד עופא דהוה טאים, דהיינו המלאך המשמש לוויג ז"א ונוקביה, זקף לעילא ג' זמני ומאיך חד, דהיינו שרמו לו שרק ג' קוין דז"א הנק' חג"ת המה המאירים בהארת חכמה, מפני שז"א הוא בחינת הימין. אבל קו שמאל שנוקבא שדרכו להאיר ממעלה למטה הוא שפל שאינו מאיר, ואחר כך פירש לו את הרמו ואמר, עלאי עלאי, ביומא דא, דהיינו באור ז"א שנקרא יום, טסי רקיעין, הרקיעים מגלים הארת החכמה בסוד הפריחה באויר (כנ"ל אות א') ולא בבחינת הנוקבא (דמו"ר דף י' ע"ב)

רק הנמשכין מחג"ת בלבד. (פ) רמינא לההוא עופא וכו': השלכתי גוש עפר לאותו העוף, ואמרתיו לו, עוף עוף. אמור לי, שלשה הנמצאים ממונים והאחד שהעבירו ממשלתו, מי הם. השליך לי שלשה חצים אלו מכנף הימני, שה"ס ז"א, ואחד הזה משמאל שה"ס הנוקבא, ואיני יודע למה הוא רומז. כלומר, איני יודע החידוש שרצה ללמדני. (פא) נסיב להו וכו': לקח אותם, החצים ר'



אמר, ודאי תלת שלטני עממין קיימין <sup>ט</sup> ברומי בארעא, וזמינין למעבד גזרין בישין לישראל, <sup>ת</sup> מסטרא דרומאי. נסיב ההוא <sup>א</sup> גירא <sup>ב</sup> דמגדפא שמאלא, ארת, ונפק אשתא אוכמא מניה, אמר שלטנא דמצראי אעדיאו, וזמין חד מלכא <sup>ג</sup> דרומאי, לאעברא בכל ארעא <sup>ד</sup> דמצרים, ולמנאה <sup>ה</sup> במצרים רברבי תריסין, וסתיר 'בנין, ובני <sup>ו</sup> סתירין. רמא לון <sup>ז</sup> ר' אלעזר לארעא, נפלו אלין תלת על חד <sup>ז</sup> דמסטרא שמאלא.

(פב) עד <sup>ח</sup> דהוו יתבי, אעבר חד ינוקא, והוה קארי <sup>ט</sup> משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. אעבר תניינא חבריה, ואמר, וארץ מצרים תהיה שממה. אעבר תליתאה חבריה, ואמר, ואבדה חכמת מצרים. חמו ההוא גירא דגדפא שמאלא דאתוקד, ותלת אחרנין דהוו עליה לא אתוקדן.  
(פג) א"ר אלעזר, האי דעופא, והאי דדרדקי, כלא <sup>ט</sup> הוא חד, וכלא נבואה עלאה הוא, ובעא קב"ה לאחזאה לן, סתרי עלאי דהוא עביד, הה"ד, <sup>ז</sup> כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים.

#### חלופי גרסאות

מסרת הוהר  
(כ) (ישעיה י"ט) ח"א רסן. ח"ב ו: ז. מג. ח"ג קע  
ש ל"ג ברומי. ת ל"ג מסטרא דרומאי; מסטרא רומא  
א ל"ג גירא. ב דבגדפא. ג ל"ג דרומאי; במצרים, מאינון  
תלת דקאמרון למשלט בה וסתיר בה בנינא ובני בה  
בנינא. ד ל"ג דמצרים. ח ל"ג במצרים; ו בנין; סתירין  
בנין; בנין סתירין (ד"א). ז דלסטר. ח דהוה. ט ל"ג

הוא חד וכלא; איהו ברוא דחכמרא; איהו חכמתא שלים.

#### ויקם מלך חדש

#### הסולם

#### מאמר

החצים שמצד ימין נתקיימו, כמ"ש לפנינו. כי הארת הימין אפשר להמשיכו ממעלה למטה (כנ"ל אות ע"ט) ועשה זה כדי שיבחנו באמיתיות רמזי העוף הנ"ל.

(פב) עד דהוו וכו': בעוד שהיו יושבים עבר ילד אחד והיה קורא משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. עבר השני חברו, ואמר, וארץ מצרים תהיה שממה. עבר השלישי חברו ואמר ואבדה חכמת מצרים. ראו את החץ שמכנף השמאל, כי הוא נשרף, ושלשה חצים האחרים שהיו עליו לא נשרפו.

(פג) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, זה של העוף, וזה של הילדים הכל דבר אחד הם, שגם הילדים בפסוקים שלהם אמרו, שמצרים. שהוא קו שמאל המאיר ממעלה למטה, עתיד להיות שממה ועתיד להאבד. והכל נבואה עליונה היא, שניתנה לעופות ולילדים, ורצה הקב"ה להראות אותנו סתרים העליונים שהוא עושה, שלחם אלינו, זהו שכתוב, כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים.

והכימי

ר' אלעזר, והורידם אל נחיריו, ויצא דם מנחיריו, הרומז לדינים בגוון אדום, אמר, ודאי שלשה שליטים בעמים, עומדים בעיר רומי בארץ, משום שנמשכים מחג"ת דז"א, ועתידים לגזור גזירות רעות על ישראל. מצד הרומיים. כלומר, מצד הפגם שישראל פגמו בחג"ת, ונתנו כח אל הרומיים לחרוב את ביהמ"ק ולגזור גזירות רעות. לקח אותו החץ, שהעוף השליך מכנף השמאלי, הריח בו, ויצא אש שחור ממנו. שהוא צבע השמאל המיוחד לנוקבא, שאינו נכלל בג' גווני הקשת, לבן אדום ירוק הבאים מג' הקוין חג"ת, ואין בהם שחור. אמר, שהסירו את ממשלת המצרים, הממשיכים אור השמאל ממעלה למטה. ועתיד מלך אחד רומי לעבור בכל ארץ מצרים, ולמנות במצרים שרים ובעלי מלחמה, והורס בנינים שנבנו ונמשכו מצד השמאל, ובונה הריסות, שנהרסו מטעם שהם מימין שאין למצרים חפץ בהם. זרק ר' אלעזר אותם החצים לארץ, היינו שהמשיך את הארתם ממעלה למטה. נפלו ג' החצים על האחד שמצד השמאל. ואותו שמצד שמאל נשרף, (מטעם הנ"ל אות ע"ט) וג' (דמויי דף ו' ע"ב)

(פד) וחכימי עדיפי מנביאי . בכל זמן, דהא לנביאי לזמנן שרת עליהו רוח קדשא, ולזמנן לא, וחכימין לא אעדי מנהון רוח קדשא אפילו רגעא חדא, דידעין מה די לעילא ותתא, ולא בעו לגלגא. א"ר ר' יוסי כלא חכמתא, וחכמתא דר' אלעזר יתיר מכלהו. רבי ח' אבא אמר, אלמלא לא הוו חכימין, לא הוו ידעין בני נשא, מהו אורייתא, ומה פקודי דמארי עלמא, ולא אתפרשא רוחא דבני נשא, מרוחא דבעירא.

(פה) א"ר יצחק, כד אייתי קב"ה דינא על עמא, בקדמיתא עביד דינא, בההוא ממנא דממנא עליהו לעילא, דכתיב (ה) יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה.

(פו) במאי דינא אתדן ההוא ממנא דלעילא. אעברו ליה בההוא (ו) נהר דינור דנגיד ונפיק, וכדין אעדיו ההוא שולטנותא דיליה, ומיד מכריזי עליה ברקיעא, שולטנותא דממנא פלניא אעדיו מניה, (ז) עד דמטי ההוא קלא בכל אינון ריקעין עד דמטי באינון דשלטין בהאי עלמא, ונפיק קלא ואכריזי בכל עלמא, עד דמטי לעופי ולינוקי, ולאינון טפשין דבני נשא דלא ידעין.

(פז) ויקם מלך חדש. רבי חייא אמר, מלך חדש, ח' חדש ממש ע' הוה. רבי יוסי אמר דהוה מחדש גזירין, דלא חדש מלכא אחרא מקדמת דנא. אשר לא ידע את יוסף. כל ההוא טיבו, דעבד יוסף בארעא דמצרים, דכתיב, (ח) ויבא יוסף את כל הכסף ביתה פרעה. וקיים לון בשני כפנא, כל האי לא דכיר, ועבד גרמיה דלא ידע ביה.

#### מסרת הזהר

(מ) (ישעיה כ"ד) נח ע"ה צ"ג. (נ) (בראשית מ"ז) מקץ כ"ג. י בכלא ול"ג זמן. ב מוסיף חדא זעיר. ד יהודה. ב אבהו. ג מאי. ד ל"ג חדש. ע ל"ג הוה ר' יוסי אמר.

דרך אמת (ו) בשלח מט: נב: ופקודי רלט: ורמז: ורנב:

#### הסולם

מאמר

ויקם מלך חדש

(פו) במאי דינא אתדן וכו': שואל, באיזה דין נידון הממונה שלמעלה, ומשיב, מעבירים אותו בנהר דינור הנמשך ויוצא מלפני ה' ואז הוסרה הממשלה שלו. ומיד מכריזים עליו ברקיע, הממשלה של פלוני הממונה הוסרה ממנו, עד שמגיע קול ההוא בכל הרקיעים, ועד שמגיע לאלו המושלים בעולם הזה, התלזים באותו הממונה. ויוצא הקול ומכריז בכל העולם עד שמגיע לעופות ולילדים, ולאלו הכסילים שבבני אדם, שאינם יודעים מה שאומרים.

(פז) ויקם מלך חדש וכו': ר' חייא אמר מלך חדש, פירוש, חדש ממש היה, דהיינו כפשוטו. ר' יוסי אמר, שפירוש, שהיה מחדש גזירות, שלא חדש מלך אחר מקודם לכן. אשר לא ידע את יוסף, פירוש, שלא ידע כל טוב ההוא שעשה יוסף בארץ מצרים, שכתוב, ויבא

(פד) וחכימי עדיפי מנביאי וכו': חכמים, חשובים יותר מנביאים בכל זמן, כי נביאים, פעמים שורה עליהם רוח הקודש ופעמים לא, וחכמים לא הוסר מהם רוח הקודש אף רגע אחד, והם יודעים מה שהוא למעלה ולמטה ואינם צריכים לגלות. אמר ר' יוסי, הכל הוא חכמה, וחכמת ר' אלעזר עולה על כולם. ר' אבא אמר, אם לא חכמים לא ידעו אנשים תורה מה היא, ומה הן המצוות של רבון העולם, ולא היה הפרש מרוחו של האדם אל רוח הבהמה.

(פה) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, כשמביא הקב"ה דין על עם, מתחלה עושה דין בממונה הממונה עליהם למעלה. שכתוב, יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. תחלה בצבא המרום דהיינו על מלאך הממונה, ואח"כ על מלכי האדמה. (דפ"י דף ר' ע"ב \*) (דף ז' ע"א)

פח) רבי יוסי ורבי יהודה, הווי יתבי ולעאן באורייתא קמיה דר"ש, אמר רבי יהודה, האי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, ותנינן, דאיהו קם מגרמיה, מה דהוה שפל פ, קם, ולא אתחזי למלכא, ובעותרא קם. אמר רבי שמעון, כלא הכי הוא, כגוונא דאחשורוש דלא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, ד וקם בעותרא, ובעא לאובדא לישראל מעלמא, אוף הכא, האי לא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, ובעא לאובדא לישראל מעלמא, דכתיב ויאמר אל עמו וגו', הבה נתחכמה לו וגו', וכד הוה קם מלכא לעילא, קם מלכא לתתא.

פט) רבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי, הווי אזלי מטבריא לצפורי, עד דהווי אזלי, פגע בהו חד יודאי, פתח ואמר, (ט) משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו. ת"ח. כל מלכין דעלמא, וכל עמין דעלמא, לא חשיבי כלום קמי קב"ה, דכתיב, (ט) וכל דיירי ארעא כלא חשיבין וכמצביה עביד בחיל שמיא. והכא במצרים, אף על גב דכל אינון גבוראן, ודרעא מרממא גלי קודשא ב"ה במצרים, מה כתיב הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. מאי שנא, בכל עמין דעלמא, דלא הוה הכי, דהא קב"ה גזר גזרה ואתעביד, והכא איהו אתא, דכתיב ובא מצרים. וכתביב, (ט) ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה'.

צ) אלא, בגין דמלכא הוה אתי, לאפקא למטרוניתא דהוות תמן. ובגין יקרא דמטרוניתא הוה אתי. ועל דא הוה קב"ה בעי ביקרה, ואתי לגבה לאקמא

מסרת הזהר  
(ט) (ישעיה י"ט) לעיל אית פ"ב. (י) (דניאל ד') מקץ  
חלופי גרסאות  
פ וקם. צ ולעותרא. ק דהוה אחשורוש. ר ל"ג וקם  
בעותרא. ש ל"ג מן רבי אלעזר עד פתח ואמר. ת חותא  
ר"ב צ"ה. (ט) (שמות י"ב) וירא ל"ג צ"ב.

מאמר  
הסולם  
משא מצרים  
ויבא יוסף את כל הכסף ביתה פרעה, והחיה אותם בשני הרעב, כל זה לא זכר, ועשה עצמו כאלו לא ידע את כל זה.  
פח) ר' יוסי ור' יהודה וכו': ר"י ור"י, היו יושבים ועוסקים בתורה לפני ר' שמעון. אמר ר' יהודה, זה שכתוב, ויקם מלך חדש על מצרים, ולמדנו שהיה קם מעצמו, מי שהיה שפל קם למלך, אע"פ שלא היה ראוי למלוכה, ובכח העשירות קם. אמר ר' שמעון, הכל כן הוא, כעין אחשורוש, שלא היה ראוי למלוכה, וקם למלך מעצמו, וקם בכח העשירות, ורצה להאביד את ישראל מן העולם. אף כאן בפרעה, לא היה ראוי זה למלך וקם למלך מעצמו, ורצה להאביד את ישראל מן העולם. שכתוב, ויאמר אל עמו וגו' וכשקם מלך למעלה, דהיינו מלאך הממונה, קם מלך למטה.  
מאמר משא מצרים  
פט) ר' אלעזר ור' אבא וכו': ר"א (דפרי דף ז' ע"א)

ור"א ור' יוסי, היו הולכים מטבריא לצפורי, בעוד שהיו הולכים פגש אותם יהודי אחד, פתח ואמר, משא מצרים, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים וגו'. בוא וראה, כל המלכים שבעולם וכל העמים שבעולם, אינם חשובים כלום לפני הקב"ה, שכתוב, וכל דיירי ארעא כלא חשיבין וכמצביה עביד בחיל שמיא. וכאן במצרים, אע"פ שכל אלו הגבורות, ויד הרוממה שגלה הקב"ה במצרים, מה כתוב, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים, מה השינוי שכלל העמים שבעולם לא היה כן, אלא שהקב"ה גזר גזירה והיא נעשית, וכאן במצרים הוא עצמו בא, לעשות שפטים בהם, שכתוב, ובא מצרים. וכתוב ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה'.  
צ) אלא בגין דמלכא וכו': ומשיב, אלא משום שהמלך היה בא להוציא את המטרוניתא שהיתה שם, ומשום כבודה של המטרוניתא, שהיא השכינה שירדה עמהם בגלות, היה בא. ועל זה שהיה רוצה הקב"ה בכבודה, בא אליה להקים

לה, ולמיהב לה ידא, א ולוקפא לה, כמה דזמין קב"ה למעבד בסוף גלותא דאדום.

צא) אמר רבי ייסא, אי הכי, דבגין דמטרוניתא הוה, הא בגלותא דבבל, מטרוניתא תמן ב הות, אמאי לא הוה כך. אמר ליה, הא תנינן, דחטאה גרם, דנטלו נשים נכריות, ואעילו ברית קיימא קדישא ברשותא אחרא. ובגין כך אתאבידו מנהון נסין, ואתוון, דאתחזי למעבד להו, מה דלא הוה הכי בגלותא דמצרים, דכלהו הוה שבטי יה, בני ישראל עאלו בני ישראל נפקו.

צב) בגלותא דאדום, בעי קב"ה לאתיקרא בעלמא, ולמיתי איהו לאקמא למטרוניתא, ולנערא לה מעפרא. ווי למאן דיערע תמן קמיה, בשעתא דיימא צ) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים התפתחי מוסרי צוארך. מאן הוא מלכא ועמא דייקום קמיה.

צג) ונעו אליילי מצרים מפניו, אליילי מצרים, לאו על אבניו ואעיו אתמר, אלא על כל אינון דרגין ממנן עלאין, ועל אינון פולחנין תתאינו דלהון. ובכל אתר דגלו ישראל, קודשא בריך הוא בעי עלייהו, ואתקביל מאינון עמין. צד) ת"ח, מה כתיב, ה' כה אמר ה' מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו, תורעמא דאתרעם קודשא בריך הוא על אשור, ואמר, חמו מה עבד לי אשור, דהא מצרים דאנא עבדית בהו כל אינון דינין, וועמי ה נחתו תמן, לדיירא ביניהון, וקבלום מצראי ביניהון, ויהבון לון שפר ארעא ארץ

#### מסרת הזהר

צ) (ישעיה נ"ב) תולדות י"ז צ"ה. ק) (ישעיה י"ט) א ל"ב ולוקפא לה. ב הות. ג אתיין. ד עמי. לעיל אות פ"ב. ר) (ישעיה נ"ב) ה אינון נחתו.

#### חלופי גרסאות

#### הסולם

#### מאמר

#### משא מצרים

על האבנים ועצים, שעשו מהם אלילים, אלא על כל אלו מדרגות הממונים העליונים, ועל עבודות התחתונים אליהם. הם נעים ונענשים. ובכל מקום שגלו ישראל, הקב"ה מבקש אותם ומתקבלים מאלו העמים.

צד) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, כה אמר ה' מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו. זהו תרעומת שהתרעם הקב"ה על אשור, ואמר, ראו מה עשה לי אשור. שהרי מצרים, שעשיתי בהם כל אלו הדינין, ועמי ירד שם לגור ביניהם, והמצרים קבלו אותם ביניהם, ונתנו להם מיטב הארץ שהוא ארץ גושן, ואע"פ שענו אותם בגלות, לא הסירו הארץ מהם, שכתוב רק בארץ גושן וגו'. ומיטב ארץ מצרים היתה, שכתוב, במיטב הארץ בארץ רעמסס שהיתה בגושן. ועוד שלא החסירו מהם כלום, שכתוב וממקנה בני ישראל וגו'. הרי שלא גזלו את המקנה שלהם. ועם כל זה נדונו בכמה דינים.

אבל

להקים אותה ולתת לה יד לזקוף אותה, כמו שעתידי הקב"ה לעשות בסוף גלות אדום.

צא) אמר ר' ייסא וכו': אמר ר"י, אם כן, שבשביל המטרוניתא היה בא הקב"ה למצרים, הרי בגלות בבל המטרוניתא היתה שם, למה לא היה כן. אמר לו הרי למדנו, שהחטא גרם, כי נטלו נשים נכריות, והכניסו ברית הקדוש ברשות אחר, ומשום זה נאבדו מהם הנסים ואותות שהיה ראוי לעשות להם. מה שלא היה כן בגלות מצרים, שכולם היו שבטי יה. בני ישראל באו לגלות, ובני ישראל יצאו מגלות, כלומר, בלי חטא.

צב) בגלותא דאדום וכו': בגלות אדום רוצה הקב"ה להתכבד בעולם, ולבא בעצמו להקים את המטרוניתא ולנערה מעפרה. אי למי שיהיה שם לפניו, בשעה שיאמר התנערי מעפר קומי שבי ירושלים התפתחי מוסרי צוארך מי הוא המלך והעם שיקום לפניו.

צג) ונעו אליילי וכו': כתוב ונעו אליילי מצרים מפניו, אליילי מצרים, אינו נאמר

(דפו"י דף ו' ע"א)

גושן, ואע"ג דאעיקו לון בגלותא, לא אעדו ארעא מנהון, דכתיב, (ט) רק בארץ גושן אשר שם בני ישראל וגו'. ומיטב ארעא דמצרים הוה, דכתיב (ח) במיטב הארץ בארץ רעמסס. ותו, דלא אעדו מדלהון כלום, דכתיב (ז) וממקנה בני ישראל וגו'. ועכ"ד אתדנו בכמה דינין.

צה) אבל אשור באפס עשקו, אטיל (\*) לון בארעא דסייפי עלמא, ונטל לון ארעא דלהון. ומה מצראי, דעבדי כל הני טבאן, לישראל, אתדנו בכל אינו דינין. אשור ואדום ושאר עמין, דמעיקין לון, וקטלין לון, ונטלין לון ממניהון, עאכו"ד קב"ה בעי ליקרא שמיה עלייהו, דכתיב (א) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי. התם במצרים במלכא חד, והכא בכל מלכין דעלמא.

צו) רבי שמעון זקף ידוי ובכה, ואמר, ווי מאן דיוזמן בההוא זמנא, וזכאה חולקיה מאן דיוזמן וישתכח בההוא זמנא, ווי מאן דיוזמן בההוא זמנא, בגין דכד ייתי קודשא בריך הוא לפקדא לאילתא, יסתכל מאן אינו דקיימין בהדה, בכל אינון דמשתכחי עמה, בכל עובדוי דכל חד וחד, ולא ישתכח זכאי. דכתיב, (א) ואביט ואין עוזר. וכמה עקתין על עקתין לישראל.

צז) זכאה מאן דיוזמן וישתכח בההוא זמנא, בגין דההוא דיתקיים בבההוא זמנא במהימנותא, יזכה לההוא נהירו דחדוה דמלכא. ועל ההוא זמנא כתיב, (ד) וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב וגו'. צח) לבתר דאינון עקתין מתערי על ישראל, וכל עמין ומלכיהון יתייעטון כחדא עלייהו, ומתערי כמה גזירין בישין, כללו סלקי בעיטא חדא

#### חלופי גרסאות

(ש) (שמות ט') (ת) (בראשית מ"ו). (א) (שמות ט'). ו בישראל. ו עאכו"כ וקטלין לון ונטלין לון ממניהון (ב) (יחזקאל ל"ח) ח"ב נו. קער. רע. ג) (ישעיה ס"ג) דקב"ה. ח לשנאיהון דישאל. ב ל"ג בההוא זמנא. י ל"ג סלקי; סלק.

#### מסורת הזהר

#### הסולם

#### מאמר

#### ביאת המשיח

שהיא השכינה, יסתכל מי הם העומדים עמה, ובכל אלו הנמצאים עמה, ויסתכל בכל המעשים של כל אחד ואחד, ולא יהיה נמצא צדיק, שכתוב, ואביט ואין עוזר. וכמה צרות על צרות יהיו לישראל.

צז) זכאה מאן דיוזמן וכו': אשרי מי שיקרה וימצא באותו זמן, משום שאותו שיתקיים בזמן ההוא באמונה, יזכה לאור ההוא של שמחת המלך: ועל זמן ההוא כתוב, וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב וגו'.

צח) לבתר דאינון עקתין וכו': אחר שהצרות האלו מתעוררות על ישראל, וכל העמים ומלכיהם יתייעצו יחד עליהם ומעוררים כמה גזירות רעות, וכולם בעצה אחת באים עליהם, ותבאנה צרות על צרות, והאחרונה משכחת את הראשונה. או יתראה עמוד האש עומד

צה) אבל, אשור באפס עשקו: שהשליך אותם בארץ שבסוף העולם, ולקח את הארץ שלהם. ומה המצרים שעשו כל אלו טובות לישראל גדונו בכל אלו הדינין, אשור ואדום ושאר העמים המצירים להם והורגים אותם ולוקחים את כספיהם, על אחת כמה וכמה: שהקב"ה ירצה לכבד את שמו עליהם, שכתוב והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי. שם במצרים היה זה במלך אחד, וכאן בגאולה השלמה העתידה, יהיה זה בכל המלכים שבעולם.

מאמר ביאת המשיח

צו) רבי שמעון וכו': ר"ש נשא את ידיו ובכה, ואמר אי למי שיקרה באותו זמן, ואשרי חלקו של מי שיקרה ויוכל להמצא באותו זמן. ומפרש, אי למי שיקרה באותו זמן, הוא, משום כשיבא הקב"ה לפקד את האילה, (דס"י דף ז' ע"א י) דף ז' ע"ב)

עליהו : וייתן עקתא על עקתא, בתרייתא משכחן קמייתא. כדין יתחזי חד עמודא דאשא, קאים מעילא לתתא, ארבעין יומין, וכל עמין דעלמא חמאן ליה. צט) בההוא זמנא, יתער מלכא משיחא, <sup>ח</sup> לנפקא מגו גנתא דעדן, מההוא אתר דאתקרי ק"ן צפור, ויתער בארעא דגליל, וההוא יומא דיפוק לתמן, יתרגז כל עלמא, וכל בני עלמא מתחבאין גו מערתי וטנרי, דלא יחשבון לאשתזבא. ועל ההוא זמנא כתיב, <sup>ה</sup> ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאווה בקומו לערוץ הארץ.

ק) מפני פחד ה', דא ההוא רגיוז דכל עלמא. ומהדר גאווה דא משיח. בקומו לערוץ הארץ, כד יקום ויתגלי בארעא דגליל, בגין דאיהו הוא אתר קדמאה : דאתחרבא בארעא קדישא, ובג"כ, יתגלי תמן קדמאה לכל אתר, ומתמן יתער קרבין לכל עלמא.

קא) לבתר ארבעין יומין, דעמודא יקום מארעא לשמיא, לעיניהון דכל עלמא, ומשיח יתגלי, יקום מסטר מזרח, חד כוכבא מלהטא בכל גווינן, ושבעה כוכבין אחרנין דסחרן לההוא כוכבא, ויגיחון <sup>ו</sup> ביה קרבא <sup>ז</sup> בכל סטרינן, תלת זמנין ביומא, עד <sup>ח</sup> שבעין יומין, וכל בני עלמא חמאן.

קב) וההוא כוכבא, יגיח בהו קרבא, <sup>י</sup> בטיסין דנורא, מלהטין מנצצין <sup>י</sup> לכל עבר, ובטש בהו, עד דבלע לון, בכל רמשא ורמשא, וביומא אפיך לון, ויגיחון קרבא לעיניהון דכל עלמא, וכן בכל יומא, עד שבעין יומין. לבתר שבעין יומין, יתגניז ההוא כוכבא, ויתגניז משיח, עד תריסר ירחין, ויתהדר ההוא עמודא דאשא כמלקדמין, וביה יתגניז משיח, וההוא עמודא לא יתחזי.

#### מסורת הזהר

(ה) (ישעיה ב') וירא קב"א צ"ג.

#### חלופי גרסאות

כ ייתן. ל יומא. ח דנפקא. ז לחרבא. ס בה. י לכל  
ז שבעה. צ בכל.

ידך אמת זו בנצוצי אש וירש"ב מ"ו ולמידים בוערים.

#### מאמר

#### הסולם

#### ביאת המשיח

הקדוש ע"י אשור, שמשום זה יתגלה שם תחילה לכל מקום, ומשם יעורר מלחמות על כל העולם. קא) לבתר ארבעין וכר : ואחר ארבעים יום שהעמוד יקום מארץ לשמים לעיני כל העולם והמשיח יתגלה, יקום מצד מזרח כוכב אחד המלהט בכל הצבעים, וי' כוכבים אחרים מסבבים לכוכב ההוא, ויעשו עמו מלחמה בכל הצדדים ג' פעמים ביום עד שבעים יום וכל בני העולם רואים.

קב) וההוא כוכבא יגיח וכר : ואותו כוכב יעשה עמהם מלחמה בלפידי אש הלוהטים ומנצצים לכל צד, ומכה בהם עד שכולע אותם בכל ערב וערב, וביום חוזר ומוציא אותם, והם עושים מלחמה לעיני כל העולם. וכן בכל יום ויום, עד שבעים יום. לאחר שבעים יום, יתגניז כוכב ההוא, ויתגניז משיח עד י"ב חודש ויחזור

עומד ממעלה למטה ארבעים יום. וכל העמים שבעולם יראו אותו.

צט) בההוא זמנא יתער וכר : בזמן ההוא יתעורר מלך המשיח לצאת מן גן העדן, ממקום ההוא שנקרא ק"ן צפור, ויתגלה בארץ הגליל. וביום ההוא שהמשיח יצא לשם, יתרגז כל העולם, וכל בני העולם יתחבאו בתוך מערות ובבקעות שבאבנים, ולא יחשבו להנצל. ועל זמן ההוא כתוב, ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאווה בקומו לערוץ הארץ.

ק) מפני פחד ה' : ומפרש. מפני פחד ה' זה הוא הרגזה של כל העולם. ומהדר גאווה, זהו משיח. בקומו לערוץ הארץ הוא כאשר יקום המשיח, ויתגלה בארץ הגליל, משום, שהוא מקום הראשון שנחרב בארץ (ושרי דף י' ע"ב)

קג) לבתר תריסר ירחין, יסלקון ליה למשית, בההוא עמודא, לגו רקיעא, ותמן יקבל תוקפא ועטרא דמלכותא. וכד נחית, יתחזי ההוא עמודא דאשא כמלקדמין, לעיניהון דכל עלמא, ויתגלי לבתר משיח, ויתכנשון לגביה עמין סגיאין, ויתער קרבין בכל עלמא. ובההוא זמנא יתער קודשא בריך הוא גבורתיה לכל עמין דעלמא, ומלכא משיחא יתידע בכל עלמא, וכל מלכין דעלמא יתערון לאתחברא לאגחא קרבא ביה.

קד) וכמה מפריצי יהודאין יתהפכו לאהדרא לגבייהו, וייתון עמהו, לאגחא קרבא על מלכא משיחא. כדין יתחשך כל עלמא חמש עשרה יומין, וסגיאין מעמא דישראל יהון מתין בההוא חשוכא. ועל דא כתיב, כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים.

קה) פתח ואמר ה כי \* יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או ביצים והאם רובצת וגו', שלח תשלח את האם וגו', האי קרא אוקימנא ליה, ואיהו חד מפקודי אורייתא ש גניזין, ואנן אית לן ה ביה רזי דאורייתא גניזין, שבילין וארחין ידיען א לחברייא, באינן תלתין ותריין שבילין דאורייתא.

קו) אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה, אלעזר, בזמנא דיתער מלכא משיחא, כמה אתין ונסין אחרנין יתערון בעלמא. תא חזי, בגנתא דעדן ב דלתתא, אית אתר חד גניז וטמיר דלא אתידע, ואיהו מרקמא בכמה גוונים, וביה גניזין אלף היכלין דכסופין. ולית מאן דעייל בהו, בר משיח, דאיהו קאים תדיר בגנתא דעדן.

קז) וכל גנתא מסחרא ג ברחיכין סגיאין דצדיקיא, ומשיח קאים

מסרת הזהר  
חלופי גרסאות  
(ו) (ישעיה ס') ויחי ט"ז צ"ב. ז"ח ס"ט ט"ד שי"ב. ק מוסיף וכמה עמין. ר ל"ג מן ועל דא עד פתח. ש ל"ג גניזין. ת גורכיסין אורייתא. א גורכיסין ב לתתא. ג בכתריין.  
(ז) (דברים כ"ב) ויצא צ"ו צ"ט.

מאמר  
הסולם  
ביאת המשיח  
ויחזור עמוד האש כמקודם לכן, ובו יתגנו המשיח, ועמוד ההוא אינו נראה.

קג) לבתר תריסר ירחין וכו': לאחר י"ב חדשים, יעלו את המשיח בתוך עמוד ההוא, הנ"ל, אל הרקיע, ושם יקבל תוקף ועטרת המלכות. וכשיוירד לארץ, יתראה שוב אותו עמוד האש, כמקודם לכן, לעיני כל העולם. ואחר כך יתגלה המשיח, ויקבצו אליו עמים רבים, ויעשה מלחמות בכל העולם. ובזמן ההוא יתעורר הקב"ה בגבורתו לכל עמי העולם, ומלך המשיח יהיה נודע בכל העולם וכל מלכי העולם יתעוררו להתחבר יחד לעשות עמו מלחמה.

קד) וכמה מפריצי יהודאין וכו': וכמה מפריצי ישראל יתהפכו לחזור אל הגוים ויבואו עמהם לעשות מלחמה על מלך המשיח. אז יחשך כל העולם חמשה עשר יום. ורבים מעם (דפו"י דף ז' ע"ב י) דף ח' ע"א)

קז) וכל גנתא מסחרא וכו': וכל הגן מסובב ממרכבות רבות של הצדיקים, משיח

ו עלייהו, ועל כמה חילין ומשיריין דנשמתין דצדיקיא ה תמן, ו ובראשי ירחי, ובזמני, ובשבת, משיח עאל בההוא אתר לאשתעשעא בכל אינון היכלין. קח) לגו לגו מכל אינון היכלין, אית אתר אחרא טמיר וגניז דלא אתידע כלל, ואקרי עדן. ולית מאן דיכיל למנדע ביה, ומשיח ז אגניז לבר, סחרניה דההוא אתר, עד דאתגלי ליה חד אתר, דאקרי קן צפור, ואיהו אתר דכריז עליה ההוא צפור, דאתער בגנתא דעדן בכל יומא. קט) ובההוא אתר, מרקמן דיוקנין דכל שאר עמין, דאתכנשו עלייהו דישראל לאבאשא לון. עאל בההוא אתר, זקיף עינוי, וחזי אבהן, דעאלין בחרבן בית אלהא, עד דחמי לרחל ה דדמעהא באנפאה, וקודשא בריך הוא מנחם לה, ולא צביאת לקבלא תנחומין, כמה דאת אמר, מאנה להנחם על בניה, כדין. משיח ארים קליה ובכי, ואודעזע כל גנתא דעדן, וכל אינון צדיקיא דתמן געו ובכו q עמיה.

קי) געי ובכי זמנא תניינא, ואודעזע ההוא רקיע דעל גבי גנתא, אלף וחמש מאה רבוא משריין עלאין, עד דמטי לגו כרסייא עלאה, כדין, קודשא בריך

חלופי גרסאות

ד על כמה וליג עלייהו, ה ליג תמן, ו ליג ובראשי ירחי, ז אתגלי, ח דמעהא, ט ליג עמיה געי וב

#### מאמר

#### ה ס ו ל ב

#### ביאת המשיח

נקרא קן צפור, צפור, היא שם החכמה שבמלכות, וקן, היא המקום שמשם נגלה החכמה, וז"ש, דאתגלי ליה חד אתר דאקרי קן צפור, ואיהו אתר דכריז עליה ההוא צפור דאתער בגנתא דעדן בכל יומא, השפעת החכמה ביחוד, נקרא כרוז ולא דבור, משום הדינין הנמשכים ממנה, כי החכמה אינה מתגלית אלא בבחינת גזרא דדינא, כנ"ל (פ' וירא דף ט"ה ד"ה פירוש ע"ש) וכשמתלבשת בחסדים מתגלה החכמה לצדיקים שבגן עדן בכל יום, וז"ש דאתער בגנתא דעדן בכל יומא.

קט) ובההוא אתר מרקמן וכו': ובמקום ההוא, שנק' קן צפור, מרוקמים בבגד המכונה פורפירא דמלכא, (כנ"ל ב"ב דף ל"ז ד"ה היכלא רביעאה ע"ש) צורות שלכל העמים שנאספו על ישראל להרע להם, נכנס המשיח במקום ההוא, ונושא עינוי ורואה את האבות שנכנסו בבית אלקים החרב, עד שרואה את רחל שדמעתה על לחיה, והקב"ה מנחם אותה ואינה רוצה לקבל תנחומים, כמ"ש א מאנה להנחם על בניה, או המשיח, מרים קולו ובוכה ומודעזע כל גן העדן, וכל אלו הצדיקים שהם שם, גועים ובוכים עמו.

קי) געי ובכי זמנא וכו': געה ובכה פעם שנית, ונודעזע הרקיע שעל הגן, ואלף וחמש מאות רבוא מחנות מלאכים עליונים, עד

משיח עומד עליהם, ועל כמה צבאות ומחנות של נשמות הצדיקים אשר שם, ובראשי חדשים ובימים טובים ובשבתות נכנס המשיח במקום ההוא, שבו אלף היכלין דכסופין, להשתעשע בכל היכלות האלו. קח) לגו לגו מכל וכו': לפני ולפנים מכל אלו, אלף היכלות דכסופין, יש מקום אחד נעלם וגניז שאינו נודע כלל, ונקרא עדן, ואין מי שיכול להשיג אותו, והמשיח נגזז בחור, סביב לאותו מקום, עד שנגלה לו מקום אחד שנקרא קן צפור, והוא מקום שמכריז עליו צפור הזה, המתעוררת בגן עדן בכל יום, פירוש, ג' חכמות הן, א) ה"ס חכמה עליונה דאור ישר, שחכמה זו נסתמה מששת ימי בראשית, וע"כ אין בה שום ידיעה ומושג, ועליה אומר כאן, אית אתר אחרא טמיר וגניז וכו' ומשיח אגניז לבר סחרניה דזוזרא אתר, כי במקום זה אין שום מושג אפילו למשיח, ב) ה"ס בינה שחזרה ונעשה חכמה, שמחכמה זו נמשכים כל המוחין, ובה עצמה אין השגה, רק למשיח בלבד, ועליה אומר כאן (אות ק"ו), אית אתר חד גניז וטמיר וכו' וביה גניזין אלף היכלין דכסופין ולית מאן דעייל בהו, בר משיח, ג) היא חכמה שבמלכות, וחכמה זו בלבדה היא המושגת אל הצדיקים הגדולים שבעולם, והיינו רק מכללות ג' קוין שבה וקו שמאל שבה, שהוא שורש כל החכמה שבה, (רפויי דף ח' ע"א)



הוא רמיז לההוא צפרא, ועאל כ לההוא קן דילה, ויתבא לגבי משיח, וקרי מה דקרי, ואתער מה דאתער.

קיא) עד דמגו כרסייא קדישא, אתקרי תלת זמנין ההוא קן צפור, ומשיח, וכלא סלקין לעילא, ואומי לון קודשא בריך הוא, לאעברא מלכו כ חייבא מן עלמא, על ידא דמשיח, ולנקמא נקמין דישראל. וכל אינון טבוון, דזמין קודשא בריך הוא למעבד לעמיה. ותב ההוא קן צפור ומשיח כ לדוכתיה. וותב משיח ואתגניו גו ההוא אתר כמלקדמין.

קיב) ובזמנא דיתער קודשא בריך הוא לאתקנא כ עלמין, ואתנהירו אתוון דשמיא בשלימין, יד בה"א, ווא"ו בה"א, למהוי כלא בשלימו חד. כדין יתער חד ככבא כ דחילא, באמצע רקיעא, כגון ארגוונא, להיט ונציץ ביממא לעיניהון דכל עלמא.

### חלופי גרסאות

ימכרין. כ בההוא. ל אחרא. ס מוסיף ביה לדוכתיה. ג וסף; וטב; ושו. ס ל"ג עלמין ואתנהירו. ע מוסיף לאתקנא וא"ו. ס ל"ג דחילא.

### ביאת המשיח

### הסולם

### מאמר

פעמים היינו ג' הקוין בזה אחר זה, אותו קן צפור והמשיח, וכולם עולים למעלה, לבינה, והקב"ה משיב אותם, להעביר מלכות הרשעה מן העולם על ידי המשיח, ולנקום נקמת ישראל, ולהמשיך כל הטוב שעתיד הקב"ה לעשות לעמו. וחוזרים אותו קן צפור והמשיח למקומם, וחוזר המשיח ונגנו בתוך מקום ההוא, קן צפור, כמקודם.

ועד עתה ביאר ר' שמעון בחינת המשיח בזמן הגלות. ואומר שוורשו הוא מסביבת העדן ששם נגנו תחילה, וכשנתקנו העולמות והקן צפור, שהוא המלכות מבחינת החכמה ומבחינת הגזרא דדינא כנ"ל, נגנו המשיח בו. ובשבתות ויו"ט, עולה המשיח עם קן צפור אל הבינה, ומקבלים ג' קוין דבינה וכו' ומכאן ואילך מתחיל לבאר סדר התגלות המשיח כשבא לגאול את ישראל. כי אינו ראוי לגאול את ישראל בטרם שימשיך הג"ר דג"ר, החסדים בקן צפור וחסדים לעצמו, המכונות נשמה חיה יחידה, שמתוך שישראל אינם כדאים לגאולה, נמשכים לעולם, בכל פעם שימשיך הקן שמאל, דינים קשים ומרים. כי אין לך אור שלא יהיה נמשך בג' קוין, כנודע. ועתה מתחיל לבאר סדר הגילוי של אור נשמה מג"ר דג"ר, ומאות קט"ו ואילך מבאר סדר הגילוי של אור החיה. ומאות קכ"א ואילך סדר הגילוי של אור היחידה. ואח"כ מבאר סדר התגלות המשיח לתחתונים.

קיב) ובזמנא דיתער קב"ה וכו': ובזמן שיתעורר הקב"ה לתקן העולמות, שיאירו אותיות השם בשלימות, יוד של השם, שהוא חכמה, תאיר בה' שהיא בינה, ואו של השם

עד שמגיע המשיח לכסא העליון, או רומז הקב"ה לאותו צפור, ונכנסת אל הקן שלה, ויושבת אצל המשיח וקוראת מה שקוראת, ונעור מה שנעור.

פירוש. כי יש ב' מיני קול, א) מבחינת המסך דמלכות, שאינו ממותק בבינה וזהו שאומר כאן, משיח ארים קליה ובכי וכיון שהוא ממדת הדיו ע"כ אומר, ואודעוץ כל גנתא דעדן, דהיינו אפילו בקו ימין שבג"ע. ב) שכבר מסך המלכות ממותק בבינה, שאז יוצא הסיום החדש דצמצום ב', הנקרא רקיע, (וב' קולות הללו מבוארים לעיל פ' נח דף צ"ג ד"ה ביאור ע"ש). והוא בניה השניה שאומר, געי ובכי זמנא תנינא, וע"כ לא נזדעזעו כאן כל הגן אלא קו שמאל, וחצי השמאלי דקו האמצעי לבד המכונה אלף, וחמש מאות רבוא כנ"ל (אות נ' ע"ש) אלף נקראים מטעם היותם חכמה, ורבוא להיותם מלובשים בחסדים. ואז עולה משיח אל הבינה, וז"ש עד דמטי לגו כורסיא עלאה, שהיא בינה. כדין קב"ה רמיז לההוא צפרא ועאל לההיא קן דילה, כלומר שהקב"ה ממשיך לה הארת החכמה הנבחן שהצפור, שהוא מוחין ההכנה חוזרת אל הקן שלה, ויתבא לגבי משיח, כדי להשפיע בו החכמה, ואז וקרי מה דקרי כדי להמשיך החכמה, דהיינו בקול דבינה, ואתער מה דאתער דהיינו שנעורו המוחין דחכמה.

קיא) עד דמגו כרסייא וכו': עד שיתיד כסא הקדוש, שהוא בינה נקרא ג' (דפ"י דף ח' ע"א)

קיג) ויקום חד שלהובא דאשא מסטרא דצפון, גו רקיעא, ויקום דא לקבל דא ארבעין יומין ויתבהלון כל בני עלמא. לסוף ארבעין יומין, יגחון קרבא, ככבא ושללהובא, לעיניהון דכלא, ויתפשט ההוא שלהובא ביקידו דאשא, מסטרא דצפון, גו רקיעא, ויחשוב למבלע ההוא ככבא, וכמה שליטין ומלכין ואומיא ועממא, יתבהלון מהאי.

קיד) כדין יסתלק ההוא ככבא לסטר דרום, וישלוט על ההוא שלהובא, וההוא שלהובא יתבלע זעיר זעיר ברקיעא, מקמי ההוא ככבא, עד ז' דלא יתחזי כלל. כדין, ההוא ככבא יעביד אורחין ברקיע, ק בתריסר תחומין, וקיימין אינון נהורין ברקיעא תריסר ה יומין.

קטו) לבתר תריסר ש יומין יודעזעון כל בני עלמא, ויתחשך שמשא בפלגות יומא, כמה דאתחשך יומא דאתחבר בי מקדשא, עד דלא יתחזון שמיא וארעא. ויתער חד קלא ברעם וזיקין, ואתחלחלא ארעא מההוא קלא, וכמה חילין ומשיריין ימותון מניה.

קטז) וההוא ת יומא, יתער בקרתא א דרומי רבתא, חד שלהובא דאשא,

#### חלופי גרסאות

צ לא. ק ל"ג מן בתריסר עד תריסר. ר מוסיף יומין אחרנין. ש מוסיף יומין אחרנין. ת מוסיף יומא כמש. א ל"ג דרומי.

#### הסולם

##### מאמר

##### ביאת המשיח

כנ"ל. וכמה שליטים ומלכים ואומות ועמים יבהלו מזה. דהיינו מהתגברות השלהבת. קיד) כדין יסתלק ההוא וכי: אז יעלה הככב לצד דרום, שהוא קו ימין ואור החסד, ויחזרו החסדים להאיר בעולם, שבוה וישלוט על השלהבת, והשלהבת תהיה נבלע מעט מעט ברקיע, מפני הככב, עד שלא תהיה נראה כלל. אז יעשה הככב אורחות ברקיע בי"ב גבולים, דהיינו שימתיק המסך במדת הרחמים שנקרא אורח. (כנ"ל בראשית א' רנ"א ד"ה נחית ע"ש), וכשג' קוין שבו יכללו בכל אחת מחו"ב תו"מ, הנה ג' פעם ארבע הוא י"ב אורחין, ויעמדו אלו האורות ברקיע י"ב יום. כי אפילו המלכות עצמה אינה מאירה רק בג' קוין חג"ת, אבל מלכות שבה אינה מאירה, וע"כ אינם אלא י"ב אורות. ובוה נשתלם המשיח בנשמה דג"ר.

קטו) לבתר תריסר יומין וכי: כשירצה להמשיך הארתם לאחר י"ב יום, דהיינו לבחינת המלכות (כנ"ל בדבור הסמוך) יחרדו כל בני העולם ממדת הדין שבמלכות, ויחשך השמש בחצי היום, כמו שנחשך ביום שנחרב בית המקדש, עד שלא יהיו נראים שמים וארץ. ויתעורר קול אחד ברעם וזיקים, דהיינו קול ממדת הדין שבמלכות, ותתחלחל הארץ מאומי הקול, וכמה צבאות ומחנות ימותו מחמתו.

קטז) וההוא יומא וכי ויום ההוא שהוא

שהוא ת"ת, יאיר בה' אחרונה שהיא מלכות, ויהיה י"ה בשלמות אחד עם ו"ה. כלומר, יתעורר כוכב אחד נורא דהיינו ת"ת המכונה נורא, בסוד המסך דחירק שבו, באמצע הרקיע, שהוא להיותו קו אמצעי כעין ארגמן, שכולל כל הצבעים כן הוא כולל כל ג' הקוין, לוחט ונוצץ ביום דהיינו באור החסדים הנקרא יום, לעיניהם של כל העולם, דהיינו גם באור החכמה המכונה עינים.

קיג) ויקום חד שלהובא וכי: ויקום שלהבת אש אחת מצד צפון, דהיינו מקו שמאל, שבשעה שממשיך החכמה מלמעלה למטה נהפך אורו לשלהבת אש. בתוך הרקיע ויעמדו זה כנגד זה ארבעים יום, כי השלהבת שהיא מקו שמאל מפריד עצמו מכל אחת שבחו"ב תו"מ, שבקו האמצעי. שכל אופת כלולה מע"ס, והם ארבעים. ויבהלו כל בני העולם. לסוף ארבעים יום, דהיינו בספירה הסופית מהם שהיא מלכות דמלכות, יעשו מלחמה הככב והשלהבת לעיני כל, ותתפשט השלהבת בשרפת אש בתוך הרקיע מצד צפון, כלומר, שתתפשט להמשיך חכמה מקו שמאל גם במלכות דמלכות שעוד לא נמתקה במדת הרחמים, שמשם מקבל הקו האמצעי, שהוא הככב, את המסך דנקודת החירק שלו. ונמצא בוה שחושבת לבלוע את הככב לגמרי. דהיינו שתבטל את המסך שלו ויתבטל הקו האמצעי (דפ"י דף ח' ע"א)

בההוא קלא דיתער בכל \* עלמא. ויוקיד כמה מגדלין, וכמה היכלין, וכמה מגדלין יפלו, וכמה ה פרדשכי ורברבי יפלו בההוא ב יומא וכלהו, ג יתכנשוו עלה לביש. וכל בני עלמא לא ד יכלין לאשתזבא.

קיז) מההוא יומא, עד תריסר ירחין, יתיעטון כל מלכיא, ויגזרון כמה גזרות, וכמה שמדות על ישראל, ויצלחון ו בהון, כמה דאתמר זכאה איהו מאן דיערע תמן, וזכאה איהו מאן דלא יערע תמן וכל עלמא יהא בערבוביא סגיא. קיח) לסוף תריסר ירחי, יקום שבט מישראל, דא מלכא משיחא, דיתער גו גנתא דעדן. וכל אינון צדיקיא יעטרון ליה תמן, ויחגרון ליה מאני זיינא, באתון רשימן דמאני דשמא קדישא.

קיט) וקלא יתפוצץ בענפי אילנין דגנתא, קרי בחיל, ואמר, אתערו קדישי עליוני, קומו מקמי משיחא, הא עדנא לאתחברא ד איתתא בבעלה, ובעלה בעי לנקמא לה נוקמין דעלמא, ולאקמא לה, ה ולאנערה לה מעפרא.

קכ) כדין יקומון כלהו, ויחגרון ליה כמלקדמין מאני זייניה, אברהם מימיניה, יצחק משמאליה, יעקב קמיה, משה רעיא מהימנא, על כל אליו צדיקיא, אזיל ורקיד גו גנתא דעדן.

קכא) כיון דאתקן משיח, על ידא דצדיקיא בגנתא דעדן. יעול בההוא דוכתא דאקרי ק"ן צפור כמלקדמין, וחמי תמן ההוא דיוקנא דחרבן בית מקדשא,

#### חלופי גרסאות

ב מוסיף זמנא ויומא. ג יתנבאון. ד יחשבון. ה ל"ג גזרות וכמה. ו ביה. ז אילתא. ח ל"ג ולאנערה לה. ו לאנערה ול"ג לאקמא. ט דאתקן.

דרך אמת ח' פ' שרים.

#### הסולם

מאמר

ביאת המשיח

י"ב חדש, דהיינו אחר שיתוקנו י"ב האורות במלכות (כנ"ל באות קי"ד) יקום שבט מישראל, שזו מלך המשיח שיתעורר בתוך הגן עדן, וכל הצדיקים יעטרו אותו שם, ויחגירו אותו כלי זיין באותיות רשומות של כלי השם הקדוש.

קיט) וקלא יתפוצץ וכר: וקול יתפוצץ בענפי העצים שבגן, וקורא בכח ואמר, התעוררו קדושים עליונים, קומו מפני המשיח, הנה הזמן להתחבר אשה בבעלה, דהיינו ת"ת ומלכות, ובעלה, ת"ת, רוצה לנקום בשבילה נקמות בעולם, ולהקים אותה ולנער אותה מעפר.

קכ) כדין יקומון כלהו: אז יקומו כולם ויחגירו אותו כלי זיינו כמקודם, אברהם מימינו, יצחק משמאלו, יעקב מלפניו, משה רועה הנאמן, מעל כל אלו הצדיקים, הולך ורוקד בגן עדן. ובוה נשתלם המשיח באור החיה דג"ר.

קכא) כיון דאתקן משיח וכר: כיון שהמשיח נתקן על ידי הצדיקים בגן עדן, יכנס כמקודם במקום זה שנקרא קן צפור, ורואה

שהוא מלכות כנ"ל, יגרום שיתעורר בעיר רומי הגדולה שה"ס בינה דקליפות, שלהבת אש שהיא מדיין דשמאל, בקול ההוא שיתעורר בכל העולם, שהוא ממות הדין שבמלכות, כלומר, שאלו ב' מיני דינים יתחברו יחד. וישרוף הרבה מגדלים והרבה היכלות וכמה מגדלים יפלו וכמה רחנים ושרים יפלו ביום ההוא, וכולם, דהיינו כל הדינים, יתקבצו עליה להרע. וכל בני העולם לא יוכלו להנצל. וכל זה הוא הכנה להשתלמות המשיח באור החיה דג"ר. כנודע, שהאחרים קודמים לפניו.

קיז) מההוא יומא עד וכר: מיום ההוא עד י"ב חדש, כלומר, עד שיתוקנו הארת י"ב גבולים גם במלכות. כי בוא נקראים י"ב יום, ובמלכות נקראים י"ב חדש. יתיעצו כל המלכים ויגזרו כמה גזירות וכמה שמדות על ישראל ויצליחו בהם. כמו שלמדנו, אשרי הוא פי שיקרה שם, היינו בימות המשיח, אשרי הוא מי שלא יקרה שם, שינצל מהדינים הללו. וכל העולם יהיו במבוכה גדולה.

קיח) לסוף תריסר ירחי וכר: לסוף (דפ"י דף ח' ע"א) (דף ח' ע"ב)

וכלהו צדיקא דאתקטלו ביה. כדין נטיל מתמן עשר, לבושיך, ואינון אקרוז. עשר לבושי קנאה. ויתגניז תמן ארבעין יומין, דלא אתגליא כלל.

קכב) לסוף ארבעין יומין, קלא חד יתער, ויתקרי מגו כורסייא עלאה, ההוא ק"ן צפור במלכא משיחא דאתגניז ביה. וכדין סלקין ליה לעילא, וקודשא בריך הוא חמי ליה למלכא משיחא, מתלבש בלבושא נוקמא, וחגיר מאני זייני נטיל ליה, ונשיק ליה על רישיה.

קכג) כדין, מזדעזעו ג' מאה ותשעין רקיעין, וארמיז קודשא בריך הוא לחד רקיעא, מאינון דהוה גניז מששת ימי בראשית, ואפיק מחד היכלא דבההוא רקיעא חד כתרא גליפא, מחקקא בשמהן קדישין. בההוא עטרא אתעטר קודשא בריך הוא, כד עברו ישראל ית ימא, למיטל נוקמין מכל רתיכי פרעה ופרשוי, ואעטר ליה למלכא משיחא.

קכד) כיון דאתעטר ואתתקן בכל הני תקונין, נטיל ליה קב"ה ונשיק ליה כמלקדמין. מאן חמי, רתיכין קדישין, ומשריין עלאין, דסחרין ליה, ויהבין ליה מתנן ונבזבזון סגיאין, ויתעטר מכלהו.

קכה) עאל תמן בחד היכלא, וחמי כל אינון מלאכי עלאי, דאקרוז אבלי

#### חלופי גרסאות

י' ל"ג עשר. ב ואקרוז ולי"ג ואינון. ל' ל"ג עשר. ב ואומין; אומין. ג באינון.

| מאמר                                                                                                                                                                                                                                                                                   | הסולם                                                                                                                                                                                                                                         | ביאת המשיח                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ורואה שם צורת חרבן בית המקדש, ואת כל הצדיקים שנהרגו בו. אז לוקח משם עשרה לבושים, והם נקראים עשרה לבושי קנאה, ויהיה נגנו שם מ' יום שאינו מתגלה כלל.                                                                                                                                     | קכב) לסוף ארבעין יומין וכו': לסוף ארבעים יום, יתעורר קול אחד ויקרא מתוך כסא העליון, שהוא בינה, את קן צפור עם מלך המשיח שנגנו בו. ואז מעלים אותו למעלה. והקב"ה רואה את מלך המשיח, שמתלבש בלבושי נקם וחוגר כלי זיינו, לוקחו ונושק אותו על ראשו. | וזה אמר, כדין מזדעזעו ש"צ רקיעין. דהיינו מחמת שהגיע התקון למלכות דמדת הדין, ומפחדים מפני דיני המלכות. וז"ש, וארמיז קב"ה לחד רקיעא מאינון דהוה גניז מששת ימי בראשית. דהיינו לרקיע המלכות דמדת הדין, שנגנוה מששת ימי בראשית, כנ"ל. ועתה, ואפיק וכו' חד כתרא, כי חסרון מלכות שבכלים גורם חסרון אור הכתר באורות (תע"ט שיעור ד' דף רכ"א ד"ה וזה טבה) ועתה שנתקנה המלכות חזר אור הכתר לרקיע. ובעת קריעת ים סוף שרצה הקב"ה להטביע קליפת מצרים, באופן שלא יוסיפו ישראל לראותם עוד עד עולם, נתעטר הקב"ה במלכות במדת הדין הוה. וז"ש בההוא עטרא אתעטר קב"ה וכו' ועתה שמלכות זו נתקנה, ונגלה אור הכתר שבה, נטלה הקב"ה ואעטר ליה למלכא משיחא. ובוזה נשתלם מלך המשיח באור היהודה דג"ר, אבל רק בוי"ק דיחידה. |
| קכג) כדין מזדעזעין וכו': אז נרעדים ג' מאות ותשעים רקיעים, ורומז הקב"ה לרקיע אחד מהם, שהיה גנוז מששת ימי בראשית, והוציא, מהיכל אחד שברקיע ההוא כתר אחד מפותח וחקוק בשמות הקדושים. בעטרה זו נתעטר הקב"ה, כשעברו ישראל את הים, לקבל נקמה מכל רכבי פרעה ופרשיו, והעטיר את הכתר למלך המשיח. | קכד) כיון דאתעטר ואתתקן בכל וכו': כיון, שהמשיח נתעטר ונתתקן בכל אל"ף התקונים, לקח אותו הקב"ה ונשקו כמקודם. מי ראה, המרכבות הקדושות ומחנות מלאכים העליונים שמסבבים אותו ונותנים לו מתנות ומחמדים רבים והוא יתעטר מכולם.                        | קכה) עאל תמן בחד וכו': נכנס שמה בהיכל אחד, ורואה כל המלאכים העליונים הנקראים                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

(דפ"י דף ח' ע"ב)

ציון, אינזון דבכו על חרבן בי מקדשא, ובכאן תדיר, ואינזון יהבין ליה חד פורפירא סומקא, למעבד נוקמין. כדין, קודשא בריך הוא גניז ליה בההוא קן צפור, ואתכסי תמן תלתין יומין.

קכו) לבתר \* תלתין יומין, בההוא קן צפור, יחות מעטר בכל אינזון תקונין מעילא ומתתא, כמה משריין קדישין סחרניה, ויחמון כל עלמא, חד נהירו, תלי מרקיעא לארעא, ויקום שבעה יומין, וכל בני עלמא יתמהון ויתבהלון, ולא ינדעון כלל, בר אינזון חכימין, דידעין ברזין \* אלין, זכאה חולקהון.

קכז) וכל אינזון שבעה יומין \* יתעטר בארעא, בההוא ק"ן צפור. באן אתר. בדרך, דא קבורת רחל, דאיהי קיימא בפרשת אורחין. ויבשר לה, וינחם לה, וכדין תקבל תנחומין, ותקום ותנשיק ליה.

קכח) לבתר יקום ההוא נהירו מההוא אתר, \* ושרי ביריחו קרתא דאילני. בכל עץ דא יריחו. או על הארץ, דא ירושלים. ויהא גניז בההוא נהירו דק"ן צפור תריסר ירחי.

קכט) בתר תריסר ירחי, יזדקף ההוא נהירו בין שמיא וארעא, וישרי בארעא דגליל, דתמן הוה שרותא דגלותא דישראל. ותמן יתגלי מההוא נהירו דקן צפור, \* ותב לאתריה. וההוא יומא יזדעזע כל ארעא כמלקדמין, מסייפי שמיא עד \*) סייפי שמיא, וכדין \* יחזון כל עלמא, דהא אתגלי מלכא משיחא, בארעא דגליל.

#### חלופי גרסאות

ס ל"ג תלתין יומין. ע מוסיף עלאין אלין. פ יתעתד; יתער. צ ויתבי. ק ינדעון.

דרך אמת טו פ"י יהיה שורה אור ההוא ביריחו עיר התמרים.

#### ביאת המשיח

#### הסולם

#### מאמר

שהמשיח מעוטר גם באור מלכות דמלכות, הראוי לקבוץ גלויות, ע"כ יבשר לה זה, וינחם אותה ואז תקבל תנחומים, מה שאין כן מקודם לכן נאמר, מאנה להנחם על בניה כי איננו. (כנ"ל באות ק"ט) והיא תקום ותנשק אותו את המשיח.

קכח) לבתר יקום ההוא וכו': אח"כ יקום אור ההוא מאותו מקום, מקבורת רחל, וישרה בעיר ירחי, עיר האילנות, וע"כ, בכל עץ זהו ירחי, שהיא עיר התמרים, אשר יהושע לא יכול לתקן אותה לגמרי, וע"כ אמר (יהושע ו' כ"ו) ארור האיש לפני ה' אשר יקום ובנה את העיר וגו', להיותה נמשכת ממדת הדין שבמלכות דמלכות, ועתה המשיח יתקן אותה באור ד' הימים. או על הארץ, זהו ירושלים. שהיא בחינת חיצוניות המלכות, ויהיה גנוז באותו האור בקן צפור, י"ב חדשים.

קכט) בתר תריסר ירחי וכו': לאחר י"ב חדש יהיה אותו האור זקוף בין שמים וארץ, וישרה בארץ הגליל, ששם היה התחלת הגלות של ישראל, דהיינו גלות אשור, ושם יתגלה המשיח

הנקראים, אבלי ציון. הם הבוכים על חורבן בית המקדש ובוכים תמיד, והם נותנים לו לבוש מלכות אדום, (עי' לעיל ב"ב דף י"ד אות י"ט) לעשות נקמות. אז הקב"ה גונז אותו באותו קן צפור, ונסתר שם שלשים יום, שהוא הכנה לקבל בחינת ג"ר דיחידה.

קכו) לבתר תלתין יומין וכו': לאחר שלשים יום שנעלם באותו קן צפור, ירד מעוטר בכל התקונים מלמעלה ומלמטה, כמה מחנות קדושים סביבו, ויראו כל העולם אור אחד תלוי מן הרקיע לארץ. ויעמוד שבעה ימים, בסוד חג"ת נהי"מ שבמלכות שנמצא מאיר אפילו במלכות שבמלכות. וכל בני העולם יתמהו ויבהלו ולא ידעו כלל, חוץ מאלו החכמים שיודעים בסודות אלו, אשרי חלקם.

קכז) וכל אינזון שבעה וכו': וכל אלו שבעת הימים יתעטר בארץ, שה"ס המלכות, באותו קן צפור, שזו"ה, כי יקרא קן צפור לפניך, שסובב על מלך המשיח המתעטר בקן צפור, באיזה מקום הוא, בדרך, זו היא קבורת רחל, שהיא עומדת בפרשת דרכים. ומתוך

(דפ"י דף ח' ע"ב י) דף ט' ע"א)

קל) ויתכנשון ליה כל אינון דלעאן באורייתא, ואינון זעירין בעלמא, ובזכות ינוקי דבי רב, יתתקף חיליה לאתגברא, ורזא דא אפרוחים. ואי לא ישתכחון אליו, הא ינוקי דיתבין בתוקפא דאמהון וינקי, כד"א, (ח) גמולי מחלב עתיקי משדים. והיינו או ביצים, דבגין אליו, שריא שכינתא עמהון דישראל בגלותא.

קלא) דהא חכימין זעירין אינון דישתכחון בההוא זמנא, והיינו (ט) והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תקח האם על ר הבנים (ז) ויתעכב עד תריסר ירחין אחרנין. לבתר, ייתי בעלה, ויוקים לה מעפרא, כד"א, (י) אקים את סוכת דוד הנופלת.

קלב) בההוא יומא, מלכא משיחא שארי ויכנוש גלותא, מסייפי עלמא עד סייפי עלמא, כד"א (כ) אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו'. מההוא יומא, כל אתין ונסין וגבוראן דעבד קב"ה במצרים, יעביד לון לישראל, כד"א (ל) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג) אר"ש, אלעזר ברי, כל אליו מלין תשכח ברזא (מ) דתלתין ותריין שבילין (נ) דבשמא קדישא, ועד דנסין אליו לא יתערוך בעלמא, לא ישתלם רזא דשמא קדישא, ולא תתער לאהבה, כד"א (ס) השבעתי אתכם בנות ירושלים

#### מסורת הזהר

(ח) (ישעיה כ"ח) פ"ד ט"ב שמה. (ט) (דברים כ"ב) ויצא צ"ו צ"ט. (י) (עמוס ט') נח ק"ב צ"ה ז"ח הקת נ"א ט"ד שכ"ה. (כ) (דברים ל') ח"ב יו. קפת: ל) (מיכה ד) ח"א בהשמטות רסא: ח"ב לח: נג. נד. קכ. ח"ג נב. קעו. רמב: רעו: רעה: ת"ז תי"ג כה: תכ"ב סו. תל"ז עת. ז"ח כ"ו ט"ב שי"ז ש"ל. ט' ט"א ש"ד. (ס) (שה"ש ב') ויחי חי' צ"ב.

דרך אמת י' תרומה קע"ד ע"א. כו נ"א ל"ב מדות שהתורה נדרשת בהם דהא לעיל ח' ע"א דאליו תלתין ותריין שבילין דאורייתא וקרי להו ל"ב שבילין דשמא קדישא משום דאורייתא היא שמו של הקב"ה.

#### הסולם

מאמר

ביאת המשיח

או על הביצים, לא תקח האם על הבנים. כי בנים אינם נמצאים אז, ולכן לא תקח אשה השכינה, והמשיח יתעכב עד י"ב חדשים אחרים, ואחר כך יבא בעלה, שהוא ז"א, ויוקים אותה מעפר. כמש"א אקים את סוכת דוד הנופלת.

קלב) בההוא יומא מלכא וכו': ביום ההוא יתחיל מלך המשיח ויקבץ הגלות מסוף העולם עד סוף העולם, כמש"א, אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו'. מיום ההוא, כל האותות והנסים והגבורות שעשה הקב"ה במצרים, יעשה לישראל, כמש"א, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג) אר"ש אלעזר ברי וכו': אמר ר' שמעון: בני אלעזר, כל אלו הדברים תמצא בסוד של שלשים ושנים שבילי החכמה של השם

המשיח מאותו האור של קן צפור, ושב למקומו, ובאותו יום תרעד כל הארץ כמקודם, מסוף השמים עד סוף השמים, ואז יראו כל העולם שנגלה מלך המשיח בארץ הגליל.

קל) ויתכנשון ליה כל וכו': ויתקבצו אליו כל אלו שעסקו בתורה, והם שנקראים, בכתוב, בנים. והם מעטים בעולם, ובזכות תנוקות של בית רבן, יתחזק כחו של משיח, להתגבר, וזה סוד אפרוחים שבכתוב, ואם לא נמצא אלה, הנה היונקים שיושבים בחיק אמותם ויונקים, כמש"א, גמולי מחלב עתיקי משדים, והיינו או ביצים שבכתוב, כי בשביל אלו שורה השכינה עם ישראל בגלות.

קלא) דהא חכימין זעירין וכו': כי חכמים, הנקראים בנים, מעטים המה הנמצאים בעת ההוא, והיינו והאם רובצת על האפרוחים

(דפו"י דף ט' ע"א)

בצבאות. בצבאות: דא מלכא n משיחא דאקרי צבאות. או באילות השדה שאר חילין ומשריין דלתתא. אם תעירו ואם תעוררו את האהבה: דא ימינא דקב"ה, דאקרי n אהב"ה. עד שתחפץ ההיא דשכיבת לעפרא, ויהא רעותא דמלכא בה. זנאה איהו מאן דיזכי לההוא דרא, זנאה איהו בעלמא דין, וזנאה איהו בעלמא דאתי.

קלד) ר' שמעון ארים ידוי בצלו לקב"ה, וצלי צלותיה, לבתר דצלי צלותיה, אתו ר' אלעזר בריה, ור' אבא ויתבו קמיה. עד דהוו יתבי קמיה, חמו חד נהירו דיממא דאתחשך, ואשתקע חד \* צנורא דשלהובא דאשא גו ימא דטבריה, ואודעזע כל ההוא אתר.

קלה) אר"ש, ודאי השתא הוא עדנא, דקב"ה אדכר לבנוי, ואחית תרין m דמעין לגו ימא רבא. וכד נחתין, פגעין בהאי צנורא דשלהובא \* דאשא, וישתקעו דא בדא בימא. בכה ר"ש ובכו חברייא.

קלו) אר"ש, הא אתערנא ברזי דאתוון דשמא קדישא, בסתרא דאתערותא דיליה, לגבי בנוי, אבל השתא, אית לי לגלאה, מה דלא אתיהיב רשו לב"נ אחרא לגלאה. אלא זכו דדרא דא, יקיים עלמא עד דייתי מלכא משיחא. אר"ש לר' אלעזר בריה ולרבי אבא, קומו בקיומייכו. קמו ר' אלעזר ור' אבא. בכה ר"ש זמנא אחרא, אמר ווי מאן יקום במה \* דחמינא גלותא יתמשך מאן יכיל למסבל.

#### חלופי גרסאות

ת' ל"ג משיחא. א צנורא. ב ל"ג דאשא. ג ל"ג אתערנא. דאתוון ור"ג אתערנא ברזי. ד דאמינא.

דרך אמת לו שם קמיו ע"ב. מו ומוריד שתי דמעות לים הגדול (ועיין שמות י"ח ע"א י"ט ע"ב שלה לך קע"ב ע"א).

#### הסולם

מאמר

ביאת המשיח

נשקע בתוך הים של טבריה, וכל מקום שהוא נודעזע.

קלה) אר"ש ודאי וכו': אמר ר' שמעון, ודאי שעתה הוא הזמן, שהקב"ה זוכר את בניו, ומוריד שתי דמעות לתוך ים הגדול, (ע"י) בהקדמת ספר הזהר דף נ"ד ד"ה ואוריד) וכשיורדות פוגעות בצנור הזה של אש לוהט וישקעו זה בזה יחד בים. בכה ר"ש ובכו החברים.

קלו) אר"ש הא אתערנא וכו': אמר ר"ש, הרי הערותי בסוד האותיות של השם הקדוש בסוד ההתעוררות שלו, של הקב"ה, אל בניו. אבל עתה יש לי לגלות, מה שלא ניתן רשות לאדם אחר לגלות, אלא זכות של דור הזה יקיים העולם עד שיבוא מלך המשיח. אמר ר"ש לר' אלעזר בנו ולר' אבא, קומו על רגליכם קמו ר' אלעזר ור' אבא. בכה ר"ש פעם שנית ואמר, אי מי יקום אז, במה שאני רואה שהגלות יהיה נמשך, מי יכול לסבול.

אוף

השם הקדוש. וכל עוד שניסים אלו לא יתעוררו בעולם, לא יהיה נשלם סוד השם הקדוש, ולא תתעורר האהבה, כמש"א, השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות וגו'. **בצבאות** זהו מלך המשיח שנקרא צבאות. **או באילות השדה**, זהו שאר הצבאות והמחנות שלמטה, **אם תעירו ואם תעוררו את האהבה**, זהו ימינו של הקב"ה, דהיינו ספירת החסד, שנקרא אהבה. **עד שתחפץ** היינו ההיא ששוכבת לעפר, שהיא השכינה שבגלות, שיהיה רצון המלך בה. צדיק יהיה מי שיזכה לאותו הדור, צדיק הוא בעולם הזה, צדיק הוא בעולם הבא.

קלד) ר' שמעון ארים ידוי וכו': ר"ש הרים את ידיו בתפילה לפני הקב"ה והתפלל תפלה, לאחר שהתפלל תפלתו באו ר' אלעזר בנו ור' אבא וישבו לפניו, בעוד שהיו יושבים לפניו, ראו אור אחד של היום שנחשך, וצנור אחד של אש לוהט, כלומר קילוח של אש לוהט.

(דפו"י דף ט' ע"א)

קלז) אֹפֶּה אִיהוּ קֶם וְאָמַר ה' אֱלֹהֵינוּ בְּעֵלּוֹנוּ אֲדוֹנִים וְזוֹלָתָךְ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שִׁמְךָ הָאֵי קֶרָא אֻקְמוּה. אֲבָל בִּהְיֵי קֶרָא אֵית רֹא עֲלָאָה, גוּ מִהִימְנוּתָא. ה' אֱלֹהֵינוּ: דָּא ה' הוּא ה' שִׁירוּתָא דְרוּזִין עֲלָיִן, אֲתֵר דְּמִתְמֵן נִפְקִין כָּל נִהִירוּ דְּשִׁרְגִין כָּלְהוּ לְאֲדֻלְקָא. וְתִמְן תִּלְיָא כָּל רֹא דְמִהִימְנוּתָא, וְשִׁמָּא דָּא שְׁלִיט עַל כָּלָא.

קלח) בְּעֵלּוֹנוּ אֲדוֹנִים וְזוֹלָתָךְ, דִּהָא ז' עֲמָא דִּי־יִשְׂרָאֵל, לִית מָאן דְּשִׁלִּיט עֲלֵיהּ בְּר' שִׁמָּא עֲלָאָה דָּא. וְהִשְׁתָּא בְּגִלּוּתָא שְׁלִיט עֲלֵיהּ סִטְרָא אַחְרָא.

קלט) לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שִׁמְךָ. רֹא דְשִׁמָּא קְדִישָׁא, כָּלְלָא דְעִשְׂרִין וְתִרְיִן אֲתוּוֹן, וְכִנְיִי לֹא מִתְבְּרַכָּא אֲלָא מִגּוּ שִׁמָּא דָּא דֹּאקְרִי בְּר', כְּדָא ה' אֲשֶׁר נִשְׁבַּעַת לָהֶם בְּר'. ה' בְּר' יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל. ה' כִּי בְר' אֲרוּץ גְּדוּדָה, וּבִזְמַנָּא דְשִׁלְמוּ אֶשְׁתַּכַּח, לֹא הוּא מִתְפָּרֵשׁ דָּא מִן דָּא. וְאִסִּיר \* ) לֹא־פִרְשָׁא דָּא מִן דָּא, אֲתַתָּא מִבְּעֵלָהּ, לֹא בְּרַעִיוֹנִי, וְלֹא בְּדִכְרִיו, בְּגִין דְּלֹא לֹא־חֻזָּא פְּרֻדָּא, וְהִשְׁתָּא בְּגִלּוּתָא ה' פְּרֻדָּא אֶשְׁתַּכַּח, דְּמִגּוּ עֲאָקוּ דְּכָל זְמַנָּא וְזִמְנָא, אֲנִי עֲבָדִין פְּרֻדָּא, לֹא־דְכִרָא הוּא שֵׁם, בְּר' מִבְּעֵלָהּ, בְּגִין דֹּאִיהִי שְׁכִיבַת לְעִפְרָא, וְהִינּוּ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שִׁמְךָ.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

(ג) (ישעיה כ"ו) ח"ג רלז: ז"ח מ"ו ט"ב ש"ו ה' הא' ו' ישמא. ז' שמא. ח' ל"ג נזכיר שמך. פ' אשהכח תק"ח קי"ט ט"ג ש"י. (ס) (שמות ל"ב) ח"ב קצ: ח"ג יו: רלח. ז"ח ט"ב. ט"ב של"ב. ת"ז ת"ע קלב: (ע) (בראשית מ"ח) ויחי קנ"ג צ"א. ז"ח ס"ח ט"ב של"ד תק"ח קיכ ט"א שכ"ו. (פ) (תהלים י"ח) ת"ז ת"ע קלב:

דרך אמת ג' פ"י אע"פ ששם הוי"ה תלוי בת"ת הנה שרשו בחכמה כמו שבא בפרשת האזינו רפ"ט א' ס' כספסים צ"ח ע"א יתרו ס"ח ב' ויצא קנ"ד ע"ב ובהאזינו רי"ן ע"א נראה משם שמדליק בחכמה ומאיר לשבעה נרות כדאיתא בפ' נח ודלך לך פ"ח ע"א ויקרא ז' ע"ב ל"ד ע"א.

ביאת המשיח

הסולם

באמר

וכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, אינה מתברכת אלא מתוך שם הזה, הנקרא בך, דהיינו ז"א, שכולל בתוכו ג"כ כ"ב אותיות כמספר בך, כמש"א, אשר נשבעת להם בך. וכן, בך יברך ישראל. וכו', כי בך ארוץ גדוד, שכל אלו רומזים על ז"א. ובזמן שהשלימות נמצא לא היו נפרדים ז"א ונוקבא זה מן זה, ואסור להפרידם זה מן זה, אשה מבעלה, לא בהרהורים ולא בהזכרה, בשביל שלא להראות פירוד, ועתה בגלות נמצא פירוד, כי מתוך הצרות הבאות עלינו בכל עת ועת אנו עושים בזה פירוד להזכיר שם ההוא, דהיינו הנוקבא, לחוץ מבעלה, שהוא ז"א, משום שהיא שוכבת לעפר. והיינו לבד בך נזכיר שמך. פירוש. הנהגת העולם היא תמיד על ידי הנוקבא, וכשמחוברת עם בעלה ז"א, יש לה ממנו כל ענג וכל טוב להשפיע לעולם. ואז נבחן שהתחתונים, הזכאים לשפע הזה, גורמים זוג הנוקבא עם בעלה ז"א. אבל בזמן הגלות, כשאין התחתונים ראויים לשפע הגדול, אלא מקבלים מהנהגת הנוקבא צרות וענוים קשים, נבחן

קלז) אֹפֶּה אִיהוּ קֶם וְאָמַר ה' אֱלֹהֵינוּ בְּעֵלּוֹנוּ אֲדוֹנִים וְזוֹלָתָךְ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שִׁמְךָ. מִקְרָא זֶה בִּאֲרוּהוּ. אֲבָל בְּמִקְרָא הוּא יֵשׁ סוּד עֲלִיּוֹן בְּסוּד הָאֲמוּנָה. ה' אֱלֹקֵינוּ, זֶה הוּא הַתַּחֲתָלָה שֶׁל סוּדוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, דִּהִינּוּ חֲכֻמָּה וּבִינָה, שִׁמְשֵׁם כָּל הָאוּרָה יוֹצֵאת לְהַדְלִיק אֶת כָּל הַנְּרוֹת. כְּלוּמָר שֶׁכָּל הַמוֹחִין דּוּז"ן וּבִי"ע יוֹצֵאִים מִחוּ"ב הַלְלוּ הַנִּקְרָאִים הוּיָה אֱלֹקֵינוּ, וְשֵׁם תְּלוּיָה כָּל סוּד הָאֲמוּנָה, שֶׁהִיא הַנוֹקְבָא, דִּהִינּוּ בְּסוּ"ה וַיִּבֶן ה' אֱלֹקִים, שֶׁהִ"ס חוּ"ב. אֵת הַצֵּלַע שֶׁהִ"ס הַנוֹקְבָא, הַנִּקְרָאת אֲמוּנָה. קלח) בְּעֵלּוֹנוּ אֲדוֹנִים וְזוֹלָתָךְ: פִּירוּשׁוֹ, כִּי עַם יִשְׂרָאֵל אֵין מִי שִׁישְׁלוּט עֲלָיו רַק שֵׁם הָעֲלִיּוֹן הוּא, ה' אֱלֹקֵינוּ, כְּנ"ל, וְעַתָּה בְּגִלּוּת שׁוֹלֵט עֲלָיו צַד הָאֲחֵר. וְהִישׁ בְּעֵלּוֹנוּ אֲדוֹנִים וְזוֹלָתָךְ.

קלט) לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שִׁמְךָ, פִּירוּשׁוֹ שֶׁסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, דִּהִינּוּ הַנוֹקְבָא, הִיא כָּלֵל שֶׁל כ"ב אוֹתִיּוֹת, וְעַל כֵּן הִיא נִקְרָאת אֵת, שְׁרומֵז עַל כ"ב הָאוֹתִיּוֹת מֵא' עַד ת', (כְּנ"ל בְּרַאשִׁית א' אוֹת י"א) (דפו"י דף ס' ע"א \*) דף ס' ע"ב)



בההוא זמנא כתיב, (א) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

קנא) לסוף שתין ושית שנין אחרנין, דאינון מאה ותלתין ותרין שנין, יתחזון אתון בשמא קדישא, גליפן בשלימו, עילא ותתא כדקא יאות. ורזא דא ה"ה עלאה ותתאה, וכל אינון שבילין, דאינון תלתין ותרין <sup>א</sup> שנין דכלילן ברזא דאת <sup>ב</sup> ר"ה, ר"ה, <sup>ג</sup> רזא דשלימו דמאה ותלתין ותרין.

קנב) לסוף מאה ותלתין ותרין שנין אחרנין, יתקייב, לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. ויתדכי ארעא קדישא. וקב"ה יתער מתיא דארעא קדישא, ויקומון חיילין חיילין <sup>ד</sup> בארעא דגליל.

קנג) וכדין יתער סתימו דנביעו עלאה את י', ויתקיימון תלתין ותרין שבילין <sup>ה</sup> בשלימו, לנגדא לתתא, <sup>ו</sup> ויתקיימון אתון <sup>ז</sup> דשמא קדישא כלהו בקיומיהו ידו"ד, דעד כען לא יהון בשלימו.

קנד) עד זמן דינגיד ויתמשך ההוא נביעו עלאה, בחבורא דאתון, גו <sup>ח</sup> ה' בתראה, ודא איהו לסוף תשלום מאה וארבעין וארבעה שנין אחרנין דישתלמו. ויתערון שאר מתי ישראל דבשאר ארעאן.

#### חלופי גרסאות

(ב) (זכריה י"ד) ב"א ע"ד צ"א. ז"ח כ"ד ט"ב שכ"ו. ק ל"ג שנין. ר יוד וה"ה; יהו"ד (ד"א) ש ל"ג בארעא ס"ג ט"א שניא תק"ח ק"ט ט"ד ש"כ. קי"ט ט"א שניא. דגליל. ת ל"ג בשלימו. א ויתקיימו. ב ל"ג דשמא קדישא כלהו. ג ו"ה.

דרך אמת עו (פ"י יו"ד עשרים ה"א ה"א י"ב הרי ל"ב הוא רזא דשלימו דקל"ב שהם כלולים באותיות יה"ה עם הוי"ה ואמנם הוא"ו כבר נדרש למעלה בסוד ששים ושש).

#### מאמר

#### הסולם

#### ביאת המשיח

הארץ אזכר, זו היא ה' אחרונה דהוי"ה, דהיינו הנוקבא שנקראת ארץ. בזמן ההוא כתוב, והיה ה' למלך על כל הארץ וגו'. קנא) לסוף שתין ושית וכו': לסוף ששים ושש שנים אחרות, שהם ביחד עם הששים ושש הנ"ל, מאה ושלשים ושנים שנים, יתראו האותיות בשם הקדוש מפותחים בשלימות הששים ושש, למעלה בת"ת, ולמטה בנוקבא, כראוי. וז"ס, ה"ה עליונה ותחתונה שיש במילואה של ה' תתאה, כמו ו"ל, שיש במילוי ו' כנ"ל אשר ו' העליונה, משפעת סוד ששים לה' העליונה, וז' התחתונה משפעת סוד שש לה' התחתונה. וכל אלו השבילים, שהם ל"ב שנים מן קל"ב הנ"ל, הכלולים בסוד אות ו"ה ו"ה, אשר ו"ה הראשונות הן ב' פעמים ששים, וז"ה השניות הן ב' פעמים שש כנ"ל, שהם יחד קל"ב, הנה מספר ל"ב שבהן רוח אל סוד השלימות של מאה ושלשים ושנים, דהיינו שנעשה בהן הכנה לקבל ל"ב שבילים של החכמה מן ה' דהויה, כמ"ש לפנינו.

(דפו"י דף י" ע"א)

קנג) עד זמן דינגיד וכו': עד הזמן שיהיה נוזל וימשוך מבווע העליון שהוא י' בחיבור האותיות ה"ן שהם בינה ות"ת, תוך ה' אחרונה, דהוי"ה שהיא הנוקבא. וזה הוא לסוף השלמת מאה וארבעים וארבע שנים אחרות

באין סוף, כדין אינון ע' שנין לא הו נהירין, ר בגין ההוא נהירו דאתמנע.  
ו ודא הוה ודאי גלותא דע' שנין.

קמד) כיון דאעדיאו שלטנו דבבל, ושריאת ה"א תתאה לאנהרא. ישראל כלהו, לא אהדרו ת לאדכאה למהוי סגולה שלימתא כמלקדמין, אלא זעיר א זעיר, ב וכיון דשלימו לא אשתכח, ג כדין, י' נביעו עלאה לא נחית כ"כ לאנהרא, כמה דהוה כמלקדמין, אלא זעיר זעיר בערבוביא, ד דלא הוה דכיון ו כמלקדמין כמה דאתחזי, ועל כך נביעו עלאה, לא נביע, ולא נהיר, אלא דאהדר לאנהרא זעיר זעיר, מגו דחקא ז דשמא.

קמה) וע"ד, אתגרו בהו בישראל קרבין סגיין, ח עד דהחשך יכסה ארץ, ו ה' תתאה אתחשך, ונפלת לארעא, ונביעו עלאה אסתלק כמלקדמין, בגין דמלכות אדום אתתקף, וישראל אהדרו לסרחנייהו.

קמו) וע"ד, ה' בית שני אתחרב, וכל אינון תריסר שבטין דילה, כחושבו משריין דלהו, אינון בגלותא דמלכות אדום. ונביעו עלאה, אסתלק כ מההוא נביעו, דקיימא עלה, כד"א, ר הצדיק אבד, אבד ההוא נביעו דמקורא עלאה, דהוה נגיד ומשיך מלעילא.

קמוז) וכדין הוה פרודא בה"א, בית שני, ואיהי בגלותא דאדום, בכל אינון

#### מסרת הזהר

ק) (ישעיה נ"ו) נח ס"ג צ"ב.

#### חלופי גרסאות

ק בההוא ול"ג בגין ד ה' ב' ודא ש' ל"ג ושריאת ה"א  
תתאה לאנהרא. ת לאזכאן לשלטאן לאתברכא

א מוסף זעיר בערבוביא. ב וכדין כד. ג מוסף ושריאת ה"א תתאה לשלטאן כדין. ד ולא ה בכיון. ז ל"ג כמלקדמין. ז דשמאלא דגלותא ודינא ל"ג דשמא (ד"א) ח ומלכות יון שלטא עליהו לבתר דאהדרו במיובתא אתתקפו עליהו ואתכפיאו לין ובגין דישראל אהדרו לסרחנייהו מלכות אדום אתתקף ובית שני אתחרב וה"א תתאה אתחשכת ונפלת לארעא ונביעו עלאה אסתלק מההוא מבועא דקיימא עלה כד"א צדיק אבד אבד ההוא נביעו דמקורא עלאה דהוה נגיד ומשיך עליה מלעילא מ"ט בגין דהחשך יכסה ארץ. ט ההוא י ל"ג דאדום.

#### מאמר

#### הסולם

#### ביאת המשיח

ההיא של ה' שנמנעת להאיר אל הו'. וזה היה ודאי גלות של ע' שנים, של הבניה, שה"ס בית ראשון.

קמד) כיון דאעדיאו שלטנו וכי': כיון שהוסרה ממשלת בבל, והתחילה ה' תחתונה דהו"ה להאיר, ישראל כולם, לא חזרו להטעה להיות סגולה שלמה כמקודם, אלא מעט מעט, חזרו מגלות בבל לארץ ישראל, וכיון שלא נמצא שלמות, אז י' העליונה דהו"ה, לא ירדה להאיר כל כך כמו שהיתה מאירה לפנים, אלא מעט מעט בלי סדר, כי ישראל לא היו סתורים כראוי כמקודם. ועל כן מבוע העליון, שה"ס י' דהו"ה, לא היה נובע ולא האיר, אלא שחור להאיר מעט מעט מתוך הדחק של השם.

קמה) וע"ד אתגרו בהו וכי': ועל כן התגרו בישראל מלחמות רבות עד שהחשך יכסה ארץ, וה' תחתונה, שהיא הנוקבא, נחשכה

(דפוי דף ס' ע"ב)

ומשום

תריסר כ שבטין ומשריין דילהון, תריסר שבטין סלקין לחושבן סגני, ז ועל דרזא דה' מ הוה בהו, בכל ההוא נ חושבנא, גלותא אתמשך.

קמח) רזא דרזין לחכימי לבא ס אתמסר. י' שבטין אלף שנין, תרין שבטין מאתן שנין. שארו דמעין למנפל, פתח ואמר, ה בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה. לסוף תריסר שבטין דגלותא, ליליא יתחשך לישראל, עד דיתער וא"ו, לזמן שתין ושית שנין.

קמט) לבתר תריסר שבטין, דאינון אלף ומאתן שנין דגלותא, ולבתר שתין ושית שנין ט בחשוכא דליליא, כדין, וזכרתי את בריתי יעקב. דא אתערותא דאת' דאיהו נפש דבית יעקב. ורזא דא, ת כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו' ששים ושש, ואיהו פ ר', נפש דבית שני, רזא דה' תתאה, ודא ו' רזא דששים ושש, ששים: לאתערותא דיעקב. ושש: לאתערותא דיוסף. וע"ד איהו ו"ו, דאנון תרין בחבורא חדא, ורזא חדא.

קנ) מתמן ולהלאה, יתער קב"ה לאינון נסין ואתין \* דקאמרו, ויתערוו על ישראל אינון עקתין דקאמרו, וכדין, ז ואף את בריתי יצחק. ולבתר כד יגיה מלכא משיחא קרבין בכל עלמא בימינא דקב"ה, כד"א א ימינך ה' נאדרי בכח. כדין, ואף את בריתי אברהם אזכור, ולבתר והארץ אזכור, דא ה' בתראה.

#### חלופי גרסאות

|                                              |                                                  |
|----------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| ר) (איכה א') ש) (ויקרא כ"ו) וירא ה' צ"א. ז"ח | כ מוסיף שבטין דילה. ל וע"ד רזא; ועל רזא דא; וע"ד |
| נ"א ס"ד שכ"ט. נ"ג ס"א שכ"ט. ת) (בראשית מ"ו)  | רזא דה' בכל. כ ל"ג הוה; ל"ג הוה בהו. נ חשוכא.    |
| וירא קמ"ג צ"ב. א) (שמות ט"ו) לך פ"א צ"ה. ז"ח | ס אתיהיבת. ע דחשוכא. פ ל"ג ו'. צ ורזא דא.        |

ע"ד ס"ד ש"ב.

#### הסולם

מאמר

ביאת המשיח

יעקב, שהוא ת"ת, זהו התעוררות אות ה' דהיינו ת"ת, שהוא ו' דהויה, שהיא נפש דהיינו הפנימיות, של בית יעקב, שהיא הנוקבא הנקראת בית של יעקב, וזה סוד, כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה ששים ושש, שהוא ו' שהוא הנפש של בית שני, שה' תחתונה, ו' זו הוא סוד של ששים ושש, ששים להתעוררותו של יעקב, שהיא תפארת, ושש להתעוררותו של יוסף, שהוא יסוד, ועל כן הוא במלואו ו"ו, שרומז על ת"ת ויסוד, שהם שנים בחבור אחד וסוד אחד, כי יסוד ות"ת נחשבים כאחת, וע"כ מרומזים בב' ווים שבמילוי ה', שהם אות אחת. (כמ"ש בדבור הסמוך).

קנ) מתמן ולהלאה יתער וכו': משם ולהלאה, יעורר הקב"ה אלו הנסים והאותות, שאמרנו לעיל, ויתעוררו על ישראל אלו הצרות שאמרנו. ואז נאמר, ואף את בריתי יצחק, כי יצחק ה"ס גבורה ודין, ואחר כך, כשיערוך מלך המשיח מלחמות בכל העולם בימינו של הקב"ה, שהוא חסד, כמ"ש ימינך ה' נאדרי בכה. אז נאמר, ואף את בריתי אברהם אזכור, כי אברהם ה"ס חסד, ואחר כך ואת הארץ

ומשום שסוד ה' היה בכל מספר הזה ע"כ נמשך הגלות, זמן רב.

קמח) רזא דרזין לחכימי וכו': סוד הסודות לחכימי לב נמסר. י' שבטים הם אלף שנים, שני שבטים מאתים שנה. כי י"ב אורות של הנוקבא, הנקראים שבטים, הם נמשכים מבינה, שספירותיה בסוד מאות, וע"כ הם י"ב מאות. התחילו דמעות לנפול, כלומר שר"ש התחיל לבכות, פתח ואמר, בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה, לסוף י"ב שבטים של הגלות, דהיינו לסוף אלף ומאתים כנ"ל, הלילה יחשך לישראל עד שתתעורר ה' לזמן ששים ושש שנים. פירוש. כי ו' במילואו דהיינו כפי שנשמע במבטא הוא ו', אשר ו ראשונה ה"ס ת"ת שספירותיו בסוד עשיריות והם ששים. ו' השניה ה"ס יסוד, ספירותיו בסוד יחידות והם שש וז"ס שה' דהויה ה"ס ששים ושש. כמ"ש לפנינו.

קמט) לבתר תריסר שבטין וכו': לסוף י"ב שבטים, שהם אלף ומאתים שנים של הגלות ולסוף ששים ושש שנים בחשכת הלילה, שהיא הגלות, אז, וזכרתי את בריתי

(דפ"ר דף ט' ע"ב י' דף י' ע"א)

בהוא זמנא כתיב, <sup>(א)</sup> והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

קנא) לסוף שתין ושית שנין אחרנין, דאינון מאה ותלתין ותרין שנין, יתחזון אתון בשמא קדישא, גליפן בשלימו, עילא ותתא כדקא יאות. ורזא דא ה"ה עלאה ותתאה, וכל אינון שבילין, דאינון תלתין ותרין <sup>א</sup> שנין דכלילן ברזא דאת <sup>ב</sup> ו"ה, ו"ה, <sup>ע</sup> רזא דשלימו דמאה ותלתין ותרין.

קנב) לסוף מאה ותלתין ותרין שנין אחרנין, יתקיים, לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. ויתדכי ארעא קדישא. וקב"ה יתער מתיא דארעא קדישא, ויקומון חיילין חיילין <sup>ט</sup> בארעא דגליל.

קנג) וכדין יתער סתימו דנביעו עלאה את <sup>י</sup>, ויתקיימון תלתין ותרין שבילין <sup>ת</sup> בשלימו, לנגדא לתתא, <sup>א</sup> ויתקיימון אתון <sup>ב</sup> דשמא קדישא כלהו בקיומיהו ידו"ד, דעד כען לא יהון בשלימו.

קנד) עד זמן דינגיד ויתמשך ההוא נביעו עלאה, בחבורא דאתון, גו <sup>ג</sup> ה' בתראה, ודא איהו לסוף תשלום מאה וארבעין וארבעה שנין אחרנין דישתלמו. ויתערון שאר מתי ישראל דבשאר ארעאן.

#### חלופי גרסאות

#### מסרת הוהר

(ב) (זכריה י"ד) בי"א ע"ד צ"א. ז"ח כ"ד ט"ב שכ"ו. ק ל"ג שנין. ר יוד והיה; יהויד (ד"א) ש ל"ג בארעא ס"ג ט"א שניא תק"ח ק"ט ט"ד ש"כ. ק"ט ט"א שניא. דגליל. ת ל"ג בשלימו. א ויתקיימו. ב ל"ג דשמא קדישא כלהו. ג ו"ה.

דרך אמת <sup>ע</sup> (פ"י יו"ד עשרים ה"א ה"א י"ב הרי ל"ב הוא רזא דשלימו דקל"ב שהם כלולים באותיות יה"ה עם הוי"ה ואמנם הוא"ו כבר נדרש למעלה בסוד ששים ושש).

#### הסולם

#### מאמר

#### ביאת המשיח

קנב) לסוף מאה ותלתין ותרין וכו':  
לסוף מאה ושלשים ושנים שנים אחרות, כי אותן קל"ב שנשלמו בת"ת ונוקבא, שהם ו"ה דהויה צריכים ג"כ שיאירו בחכמה ובינה, שהם י"ה דהויה, יקום הכתוב, לאחוז בכנפי הארץ וינערו רשעים ממנו ויטוהר הארץ הקדושה, והקב"ה יחיה המתים שבארץ הקדושה, ויקומו מחנות מחנות בארץ הגליל.

קנג) וכדין יתער סתימו וכו': ואז יתוקן הסתימה שבמבוע העליון של הוי"ה, דהיינו אות <sup>י</sup>, שהוא חכמה, ויתקיימו ל"ב שבילים שבחכמה בשלימות להשפיעם למטה, ויתקיימו האותיות של השם הקדוש, כולם בשלמות, דהיינו השם י"ה ו"ה שעד עתה לא היו בשלמות.

אחרות

הארץ אזכר, זו היא ה' אחרונה דהוי"ה, דהיינו הנוקבא שנקראת ארץ. בזמן ההוא כתוב, והיה ה' למלך על כל הארץ וגו'.

קנא) לסוף שתין ושית וכו': לסוף ששים ושש שנים אחרות, שהם ביחד עם הששים זשש הנ"ל, מאה ושלשים ושנים שנים, יתראו האותיות בשם הקדוש מפותחים בשלימות הששים ושש, למעלה בת"ת, ולמטה בנוקבא, כראוי. וז"ס, ה"ה עליונה ותחתונה שיש במילואה של ה' תתאה, כמו ו"ל, שיש במילוי ו', כנ"ל אשר ו' העליונה, משפעת סוד ששים לה' העליונה, ו' התחתונה משפעת סוד שש לה' התחתונה. וכל אלו השבילים, שהם ל"ב שנים מן קל"ב הנ"ל, הכלולים בסוד אות ו"ה ו"ה, אשר ו"ה הראשונה הן ב' פעמים ששים, ו"ה השנייה הן ב' פעמים שש כנ"ל, שהם יחד קל"ב, הנה מספר ל"ב שבהן רומז אל סוד השלימות של מאה ושלשים ושנים, דהיינו שנעשה בהן הכנה לקבל ל"ב שבילים של החכמה מן ה' דהויה, כמ"ש לפנינו.  
(דפו"י דף י' ע"א)

קנה) דישתכח כל דא בחשבון ח"ת, ה דאטיישיב עלמא ויתבסם, ויתעבר  
 ו סטרא אחרא מעלמא. וה"א תתאה תתמלי מגו נביעו עלאה, ותתעטר ותתנהיר  
 בשלימו. וכדין כתיב, ו) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים.  
 קנו) עד דיהא שבת לה, לאלקטא נפשין בתענוגי ז קדושא, כל ההוא אלף  
 שביעאה, ודא איהו ה אתערותא דרוחין קדישין, דעמא דישראל, לאתלבשא לבתר  
 שבת, בגופין אחרנין קדישין, לאתקרי קדישין, דכתיב, ט) והיה הנשאר בציון  
 והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. עד כאן מלין דרוזין סתימין.  
 קנו) ויקם מלך חדש. ר' יוסי אמר, בכל יומא, קודשא בריך הוא עביד  
 מלאכין שליחן על עלמא, דכתיב, ה) עושה מלאכיו רוחות. עשה לא כתיב, אלא  
 עושה, בגין דכל יומא ויומא עושה. ובההוא זמנא אתמנא ממנא חד על מצרים,  
 ודא איהו דכתיב ויקם מלך חדש, חדש ודאי.  
 קנח) אשר לא ידע את יוסף: דהא מאתר דפרודא הוו, כד"א, ו) ומשם יפרד  
 וקדמאה מההוא פרודא, נהרא דמצרים איהו. ובגין כך אשר לא ידע את יוסף,  
 אתר דכל יחודא שריא ביה, דאקרי צדיק.

## חלופי גרסאות

ד חית. ה דיתיישיב. ו חויא בישא. ז מוסיף קדושה דא  
 ה' בתראה. ח תענוגי.

## מסרת הוהר

ג) (ישעיה ל') ביא שייב צ"א. ד) (ישעיה ד') לך קל"ח  
 צ"ב. ה) (תהלים ק"ד) ב"ב כ"ז צ"ג. ז"ח י' ס"א ש"ס.  
 ש"ס. פ"א ס"א ש"מ. תק"ח צ"ט ס"ג של"א.  
 ו) (בראשית ב') ב"א ר"ב צ"ה.

## ביאת המשיח

## הסולם

## מאמר

שכתוב, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים  
 קדוש יאמר לו. עד כאן דברי סודות הסתומים.

מאמר ב' ויקם מלך חדש

קנו) ויקם מלך חדש: ר' יוסי אומר  
 בכל יום עושה הקב"ה מלאכים שליחים לעולם.  
 שכתוב, עושה מלאכיו רוחות. עשה לא כתוב,  
 אלא, עושה, לשון הוה, משום שבכל יום ויום  
 עושה. ובעת ההיא נתמנה מלאך ממונה אחד  
 על מצרים, והוה שכתוב ויקם מלך חדש, חדש  
 ודאי, שהוא הממונה, שהקב"ה עשהו עתה.

קנח) אשר לא ידע את יוסף: כי  
 הממונה, ממקום הפרוד היה, כמ"א, ומשם  
 יפרד, והיה לארבעה ראשים, והראשון מפרוד  
 ההוא היה נהר מצרים, כמ"ש ושם האחד פישון,  
 שהוא נהר מצרים, ומשום זה לא ידע את יוסף,  
 שהוא המקום שכל היחוד שורה בו, שנקרא  
 צדיק. כי יוסף ה"ס יסוד שנקרא צדיק שכל  
 יחודי ז"א ונוקבא נעשים עמו. והפרוד לא  
 ירצה לידע את היחוד.

אחרות שישלמו. שהם סוד קל"ב שלישיים עם  
 י"ב שבטים שבנוקבא, שהם ביחד מאה  
 וארבעים וארבע שנים, ויקוצו שאר המתים  
 שבשאר הארצות, דהיינו מתי חוץ לארץ.

קנה) דישתכח כל דא וכו': שימצא  
 כל זה במספר ח"ת שהם ב' פעמים קל"ב ומאה  
 וארבעים וארבע, שהם ביחד ת"ח. ויתישב  
 העולם ויבושם, ויעבר צד האחר מן העולם.  
 וה' תחתונה, שהיא הנוקבא, תתמלא מן מבוע  
 העליון, שהוא י' דהויה, וסוד החכמה. ותתעטר  
 ותאיר בשלמות. ואז כתוב והיה אור הלבנה  
 כאור החמה וגו'.

קנו) עד דיהא שבת וכו': עד שיהיה  
 שבת לה, ללקוט נפשות בתענוג הקדושה,  
 דהיינו להמשיך נפשות יתרות בסוד הזוג  
 העליון. בכל אלף השביעי, שהוא כולו שבת,  
 וזה הוא התעוררות הרוחות הקדושים, של עם  
 ישראל להתלבש אחר השבת, דהיינו אחר אלף  
 ה', בגופות אחרים קדושים, להקרא קדושים.

(דפויי דף י' ע"א)

קנט) ר' אלעזר ור' יוסי הוו אזלי באורחא, וקדימו בנהורא למיזל. חמו חד כוכבא דהוה רהיט מסטרא דא, וכוכבא אחרא מסטרא דא. א"ר אלעזר, השתא מטא זמנא דכוכבי בקר לשבחא למאריהון, ורהיט מדחילו ואימתא דמאריהון, לשבחא ולזמרא ליה, הה"ד, (ז) ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. בגין דכלהו ביחודא חדא קא ט משבחן ליה.

קס) פתח ואמר, (ח) למנצח על אילת השחר מזמור לדוד. אילת השחר: דכד נהירו אנפוי דמזרח, ואתפרשא חשוכא דליליא, חד ממנא אית לסטר מזרח, ומשיך חד חוטא דנהירו דסטר דרום, עד דאתי ונפיק שמשא, ובקע באיגון כוי רקיעא, ואנהיר עלמא, וההוא חוטא אפריש חשוכא דליליא.

קסא) כדין אילתא דשחרא אתי, ואתי נהירו אוכמא בקדרו, לאתחברא ביממא, ונהיר יממא. ונהירו דיממא, כליל ושאבי בגויה, לההוא אילתא ועל האי אילתא, כד אתפרש מיומא, לבתר דכליל לה, אמר דוד שירתא, דכתיב למנצח על אילת השחר.

קסב) ומאי קא אמר \* אלי אלי למה עזבתני. דהא אתפרש אילתא דשחרא,

#### חלופי גרסאות

ט משבחאן. י מאיגון.

#### מסרת הזהר

(ז) (איוב ל"ח) ב"ב כ"ט צד. (ח) (תהלים כ"ב) ח"ב  
מו. ח"ג כא: כח: המג. ת"ז ת"ג כח: ז"ח  
ו' ט"א שמי"ו. שמי"ט.

#### אילת השחר

#### הסולם

#### מאמר

#### מאמר אילת השחר

מתגבר הקו האמצעי בכח המסך דחירק שבו ומושך חוט אחד של אור החסדים מצד דרום שהוא ימין עד שמתלבשת החכמה שבנוקבא בחסדים שאור השמש שהוא קו אמצעי משפיע לה בעת שליטתו שהוא היום, ואז נשלמת הנוקבא בסוד הזווג של יום. וענין הממונה המושך החוט, היינו המין ומסך דחירק העולים לקו אמצעי שהוא ז"א. (ע"י לעיל דף י"ד ד"ה וצריך שתדע.)

קסא) כדין אילתא דשחרא וכו'. ואז באה אילת השחר, דהיינו שבאה אור שחור בחשכה, שהוא הנוקבא בסוד אילת השחר, להתחבר ביום, שהוא ז"א, והיום מאיר. ואור היום כולל ושואב בתוכו את האילה ההוא, שהוא הנוקבא. ועל האילה הזה כשנפרדת מן היום אחר שכבר כלל אותה, אמר דוד שירה, שכתוב למנצח על אילת השחר.

קסב) ומאי קא אמר וכו'. ומה אמר לה, דוד, אלי אלי למה עזבתני, כי נפרדה אילת השחר שהיא הנוקבא מאור היום שהוא ז"א, וע"כ אין לה אז מה להשפיע ועזבה אותו. בעוד שהיו

קנט) ר' אלעזר ור' יוסי וכו'. ר' אלעזר ור' יוסי היו הולכים בדרך, והקדימו ללכת לפני אור היום. ראו ככב אחד שהיה רץ מצד זה, וככב אחר שהיה רץ מצד זה. אמר רבי אלעזר, עתה הגיע הזמן הככבי בקר לשבח לאדונם, והמה רצים מפחדו ואימתו של אדונם, לשבח ולזמר לפניו. ז"ש ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלקים. כי כל הכוכבים ביחוד אחד משבחים לפניו.

קס) פתח ואמר למנצח על אילת וגו'. אילת השחר, פירושו, כי כשהאיר פני המזרח וחשכת הלילה התפשטה, יש ממונה אחד לצד מזרח, שה"ס קו אמצעי, שמושך חוט אחד של אור מצד דרום, שהוא קו ימין, עד שבא ויוצא השמש, ובוקע באלו חלוני הרקיע, ומאיר העולם, ואותו החוט, שמושך מצד דרום, מעביר את חשכת הלילה.

פירושו. כשהנוקבא היא בבחינת השמאל בלבד, אין החכמה שבת יכולה להאיר, מפאת חסרון החסדים, ונמשך ממנה חשכת הלילה. ואז (דפו"י דף י' ע"א \*) דף י' ע"ב)

מנהירו דיממא. עד דהו אזלי, נהיר יממא, ומטא עידן צלותא, א"ר אלעזר, נצלי צלותא וניזיל, יתבוצצלו לבתר קמו ואזלו.

קסג) פתח ר' אלעזר ואמר <sup>ט</sup> יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו' אמרתי שגם זה הבל. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל יש הבל, שלמה מלכא עבד ספרא דא, ואוקים ליה על שבעה הבלים, דעלמא קיימא עלייהו.

קסד) ואינון שבעה עמודין סמכין דעלמא, לקבל שבעה רקיעים, ואלין אינון: וילון. רקיע. שחקים. זבול. מעון. מכון. ערבות. ולקבליהו כ הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל.

קסה) כמה דאינון שבעה רקיעין, ואית אחרנין דדבקי בהו, ומתפשטי ונפקי מנייהו, הכי נמי אית הבלים אחרנין, דמתפשטי ונפקי מאלין, וכלהו אמר שלמה. קסו) והכא רזא דחכמתא אית ביה. יש הבל, דנפקא מאינון הבלים עלאין, דעלמא קיימא עלייהו, ודא נעשה על הארץ, ואתקיים בקיומיה, ואתתקף בתוקפיה בעובדי ארעא, ובסליקו דסלקא מארעא, ודא אתמנא על ארעא, וכל תוקפא וקיומא דיליה, באינון נשמתין דצדיקא, דאתלקיטו מארעא, כד אינון זכאין, עד

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

כ ל"ג מן הבל עד הבל.

ט) (קהלת ח') ב"ב ר"א צ"ה. ז"ח ה' ט"ג שמ"ה.

צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

הסולם

מאמר

הבלים. כי הבל הבלים הם ג', ועוד פעם, הבל הבלים הם ששה, והבל שבסוף הפסוק הם שבעה.

שהיו הולכים האיר היום, והגיע זמן תפלה. אמר ר' אלעזר נתפלל התפלה ונלך. ישבו והתפללו. ואח"כ קמו והלכו.

קסה) כמה דאינון שבעה וכו': כמו שאלו הם ז' רקיעים ויש רקיעים אחרים הדבקים בהם ומתפשטים ויוצאים מהם, שהם ז' רקיעים שבנוקבא, כן יש הבלים אחרים, דהיינו של הנוקבא, המתפשטים ויוצאים מאלו ז' הבלים דז"א, וכולם אמר שלמה. בספרו קהלת.

מאמר צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים  
קסג) פתח ר' אלעזר וכו'! פתח ר"א ואמר. יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו' שגם זה הבל. מקרא זה בארוהו, אבל מ"ש, יש הבל, הוא, כי שלמה המלך עשה את ספר הזה, ויסד אותו על שבעה הבלים שהם ז' ספירות דז"א שהוא אור הרוח ח"ס דרוח מכונות הבלים, אשר העולם, שהוא הנוקבא עומד עליהם שז"ס שלה מתקיימות מן ז"ס חג"ת נהי"מ דז"א, כי הנוקבא ה"ס דבור, ואין דבור בלי הבל, המכה על ה' מוצאות הפה, כנודע.

קסו) והכא רזא דחכמתא וכו': וכאן יש בו סוד החכמה. דהיינו בהכתוב יש הבל, שהוא בחינת יסוד שבהבלים שיוצא מאלו הבלים העליונים הנ"ל, שהעולם, שהיא הנוקבא עומד עליה, וזה שכתוב, נעשה על הארץ, דהיינו על הנוקבא הנקראת ארץ, ונעשה פירוש, שהיסוד מתקיים בקיומה, ומתחזק בתוקפו, בעובדי הארץ שהם הצדיקים ובעלית מ"ן שלהם העולים מן הארץ, וזה, היסוד, נתמנה להשפיע אל הארץ וכל תקפו וקיומו הוא בנשמות הצדיקים שנלקטו מן הארץ, דהיינו שמתו, כשהם צדיקים טרם שחטאו, בעוד שנתנו

קסד) ואינון שבעה עמודין וכו': ואלו ז' הבלים הם נקראים שבעה עמודים הסומכים את העולם, שהוא הנוקבא, והם כנגד ז' רקיעים, רקיע ה"ס הפרטא דז"א והוא כולל בתוכו ז' רקיעים, כנגד ז"ס חג"ת נהי"ס שבפרטא. ואלו הם, וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות. וכנגדם הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל. שיש כאן ז'

(דפו"י דף י' ע"ב)

לא סרחו, <sup>9</sup> בעוד דיהבי ריחא טב, כגון חנוך, דכתיב ביה, <sup>10</sup> ואיננו כי לקח אותו אלהים. ונטל ליה עד לא מטא זמניה, ואשתעשע ביה, וכן שאר זכאין דעלמא. קסז) דתנינן, על תרין מלין, צדיקא מסתלקי מעלמא, עד לא ימטי זמניהו, חד, על חובי דרא, דכד אסגיא חייביא בעלמא, אינון זכאין דמשתכחי בינייהו, אתפסון בחוביהו. וחד <sup>11</sup> כד אתגלי קמי קב"ה דיסרחון לבתר, סליק לון מעלמא, עד לא מטא זמניהו, הה"ד, <sup>12</sup> אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, מטי עליהו דינא דלעילא, כאילו עבדו חובין ועובדין דרשיעייא.

קסח) דהא זמנא חדא, שאיל רבי יוסי ב"ר יעקב, איש כפר אונז בומנא דרבי עקיבא וחברוי אסתלקו מעלמא, ומיתו <sup>13</sup> בההוא גוונא, <sup>14</sup> לרבי מאיר, אמר ליה, וכי כתיב דא בכל אורייתא כלה, אמר ליה ולא, והא אמר שלמה, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. <sup>15</sup> מטי עליהו דינא <sup>16</sup> מלעילא, כאילו עבדו חובין ועובדין דרשיעייא. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, יתבי בשקט ושלם בהאי עלמא, דינא לא מטא עליהו, כאילו עבדו עובדין דצדיקייא. קסט) אמאי, <sup>17</sup> אי בגין דאתגלי קמי קודשא בריך הוא, דיתובין בתיובתא, או דיפוק מנייהו זרעא, דיהא קשוט בעלמא, כגון תרח דנפק מניה זרעא דקשוט, אברהם. אחז, דנפק מניה חזקיהו. ושאר חייבין דעלמא. ובגין כך, בסטרא דא, ובסטרא דא, הבל דקאמרן, נעשה ואתתקף על הארץ, כדאמרן.

#### חלופי גרסאות

#### מסרת הזהר

<sup>1</sup> (בהאשית ה') ב"א שמ"ז צ"א. ב"ב ר"א צ"ג. <sup>2</sup> דאתגלי ול"ג כד. מ ובההיא. נ רבי. ט ל"ג מן מטי עד ויש. ע דלעילא; לעילא (ד"א). פ ל"ג אי. <sup>3</sup> (קהלת ח') לעיל אות קס"ג.

דרך אמת <sup>9</sup> פ"י קודם שחטאו.

#### צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

#### הסולם

#### מאמר

מן העולם, ומתו באופן ההוא, דהיינו שנהרגו ע"י המלכות, ואמר לו וכי כתוב כזה בכל התורה כולה דהיינו שיגיע לצדיקים יסורים כאלו. אמר לו ר' מאיר, ולא כתוב כזה, והרי אמר שלמה אשר יש צדיקים וגו' מגיע אליהם הדין מלמעלה כאלו עשו עברות ומעשים של רשעים. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, יושבים בשקט ושלום בעולם הזה והדין לא הגיע אליהם, כאלו עשו מעשים של צדיקים. קסט) אמאי, אי בגין דאתגלי! שואל למה חגיע להם כצדיקים, ומשיב, או משום שגלוי לפני הקב"ה שישבו בתשובה, או שיצא מהם זרע שיהיה צדיק בעולם. כמו תרח שיצא ממנו זרע אמת אברהם, אחז שיצא ממנו חזקיהו. וכן שאר הרשעים שבעולם. ומשום זה בצד זה ובצד זה, דהיינו הן בצדיקים והן ברשעים, נעשה הבל שאמרנו, ומתחזק על הארץ כמו שאמרנו.

שנתנו ריח טוב, כגון חנוך, שכתוב בו, ואיננו כי לקח אותו אלקים, שלקחו מטרם שהגיע זמנו למות, והשתעשע בו. וכן שאר צדיקי העולם.

קסז) דתנינן על תרי וכו'; שלמדנו, על שני דברים הצדיקים מסתלקים מן העולם מטרם שמגיע זמנם, אחד, על חטאי הדור, כי כשמתרבים רשעים בעולם, הצדיקים הנמצאים ביניהם נתפסים בעונותיהם. ואחד, כאשר גלוי לפני הקב"ה שיחטאו אחר כך. מעביר אותם מן העולם מטרם שיגיע זמנם. זהו שכתוב, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, שמגיע אליהם הדין שלמעלה כאלו עשו עברות ומעשה הרשעים.

קסח) דהא זמנא חדא וכו'! כי פעם אחת שאל ר' יוסי ב"ר יעקב איש כפר אונז את ר' מאיר בזמן שר' עקיבא וחבריו נסתלקו ת"ת.

(דפו"י דף י"ע"ב)



קע) ד"א יש הבל אשר נעשה על הארץ, כדקאמרן ז דאתתקף על עלמא. במאי, בגין דיש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, מטאן לידיהו כאינון עובדין דחייביא, כגון בת עע"ז, או חד מאינון עובדין, דאינון ממעשה הרשעים, ואינון קיימי בקיומיהו, מדחילו דמאריהו, ולא בעאן לאסתאבא, כגון כמה זכאי קשוט דמטו לידיהו כעובדין אלין, ואינון גבורי כח, דעבדי רעותא דמאריהו, ולא חטאו. ועל דא, הבל נעשה על הארץ ואתתקף בתוקפיה.

קעא) ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, מטי לידיהו חד מצוה, דאיהו עובדא דצדיקא, וזכאן בה, ועבדין יתה. כגון לסטים מקפחא הוה ק משתכח בטוריא, בהדי אינון ר לסטים עע"ז, וכד הוה יודאי אעבר תמן, הוה משזיב ליה, ונטר ליה מנייהו, והוה קרי עליה רבי עקיבא, יש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים.

קעב) וכגון ההוא חייבא, דהוה \* בשבבותיה דרבי חייא, דליילא חד פגע בה בההיא אתתא דהות אזלת לבי ברתה. בעא למתקף בה, אמרה ליה, במטו מינך, אוקיר למרך, ולא תחטא גבאי. שבקה ולא חב בה. הוי אומר, ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים אמרתי שגם זה הבל, כמה דאתתקף ההוא הבל, בהדי אינון צדיקא, דמטו לידיהו עובדי דחייביא, ולא חטאן. אוף הכי, אתתקף בהדי אינון חייביא, דמטי לידיהו עובדי דאינון צדיקא, ועבדי להו. קעג) דתנינן עבד קודשא בריך הוא צדיקים ורשעים בעלמא. וכמה דאתיקר איהו בעלמא, בעובדי דצדיקא, הכי נמי אתיקר איהו ברשיעיא, כד

#### חלופי גרסאות

ז מוסיף דאתתקף ואתתקף. ק משכחא ; משתכחא ; משדדא. ר ל"ג לסטים.

| מאמר                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | הסולם                                                                                                                                             | צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| קע) ד"א יש הבל אשר וגו' : פירוש אחר על הכתוב יש הבל וגו', כמו שאמרנו שפירושו שהוא מתחזק על העולם. במה. משום שיש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים, דהיינו שמגיע אליהם מעשה של עובדי עבירה, דהיינו בת עובד עבודה זרה או מעשה אחר מאלו המעשים שהם מעשים של רשעים, ועומדים על קיומם ואינם חוטאים, מפחד רבונם ואינם רוצים להטמא. כמו כמה צדיקי אמת שהגיע לידיהם כמעשים האלו, והם גבורי כח, שעשו רצונו של אדונם, ולא חטאו. ועל זה כתוב, הבל נעשה על הארץ, ונתחזק בתקפו. | היה מציל אותו ושומר אותו מהם. והיה ר' עקיבא קורא עליו, יש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים.                                                     | קעב) וכגון ההוא חייבא וכו' : וכמו אותו רשע שהיה שכנו של ר' חייא, שלילה אחד פגש באשה שהיתה הולכת לבית בתה. רצה לאנוס אותה. אמרה לו בבקשה ממך, תכבד את אדונך ואל תחטא עמי. עזבה ולא חטא בה. הוה אומר, ויש רשעים וגו'. שגם זה הבל, דהיינו, כמו שהבל ההוא מתחזק אצל הצדיקים שמגיע אליהם מעשה הרשעים ואינם חוטאים, אף כן מתחזק אצל הרשעים שמגיע אליהם מעשים של צדיקים, ועושים אותם. |
| קעא) ויש רשעים וגו' כמעשה הצדיקים : הוא כשמגיע להם מצוה אחת שהוא מעשה הצדיקים, וחוכים בה ועושים אותה. כמו שהיה לסטים רוצח יהודי. נמצא בהרים עם לסטים עובדי ע"ז, וכשהודי היה עובר שם                                                                                                                                                                                                                                                                              | קעג) דתנינן עבד קב"ה וכו' : שלמדנו, עשה הקב"ה צדיקים ורשעים בעולם וכמו שהוא מתכבד בעולם כמעשה הצדיקים, כן הוא מתכבד ברשעים כשעושים מעשה טוב בעולם |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

(דפו"י דף י' ע"ב \* ) דף י"א ע"א)

עבדי עובדא טבא בעלמא. כמה דאת אמר, <sup>(א)</sup> את הכל עשה יפה בעתו. ווי לחייבא, כד עביד גרמיה רע, ואתתקף בחוביה, כמה דאת אמר, <sup>(ב)</sup> אוי לרשע רע וגוי. קעד) תו פתח ואמר, את הכל ראיתי בימי הבלי וגוי. האי קרא אוף הכי אוקמוה חברייא, אבל כד אתיהיב חכמה לשלמה, חמא כולא, בזמנא דשלטא סיהרא, יש צדיק <sup>(ג)</sup> דא עמודא דעלמא. אובד : כד"א, <sup>(ד)</sup> הצדיק אבד, בזמנא דגלותא בצדקו : בגין דהיא שכיבת לעפרא, צדק דא, כל זמנא דישראל בגלותא, איהי עמהון בגלותא, ובגין כך, <sup>(ה)</sup> צדיק אובד בצדקו. דהא לא מטאן לגביה אינון ברכאן עלאין.

קעה) ויש רשע מאריך ברעתו, דא סמאל, דאוריך שקט ושלוח לאדום, במאי ברעתו. בההיא <sup>(ו)</sup> רעה <sup>(ז)</sup> אתתיה, נחש תקיפא, דהא לא מטא עלייהו שקט ושלוח, אלא בגין דאתדבק <sup>(ח)</sup> בההיא נוקבא. כגוונא דא לשאר מלכוון, עד דקב"ה יקים מעפרא, לההיא סוכת דוד הנופלת, דכתיב <sup>(ט)</sup> אקים את סוכת דוד הנופלת. קעו) <sup>(י)</sup> וילך איש מבית לוי. רבי יוסי פתח <sup>(יא)</sup> דודי ירד לגנו לערוגת הבושם וגוי. <sup>(יב)</sup> לגנו : דא כנסת ישראל, בגין דהיא ערוגת הבושם, <sup>(יג)</sup> דאיהי כלילא מכל <sup>(יד)</sup> זיני בוסמין וריחין דעלמא <sup>(טו)</sup> דאתי. בשעתא דקודשא בריך הוא נחית לגנתא

## מסרת הזהר

(י) (קהלת ג') מקץ ט"ו צ"ג. (כ) (ישעיה ג') ב"ב קצ"ב צ"ה. (ז) (ישעיה ג') לעיל אות קמ"ו. (ח) (קהלת ד') ח"ב לח : לט. ח"ג מו. רצא : (נ) (עמוס ד') לעיל אות קל"א. (ט) ח"ב יא : יח : יט. ח"ג קעד. רנ : (ו) (שה"ש י') ב"ב רי"ב צ"א.

## חלופי גרסאות

ש עמודא דא. ת אשה רעה אשת זנונים. א אתתא דנחש. ב ביהווא. ג מוסיף דודי ירד לגנו. ד ל"ג דאיהי. ה סטרי. ו ל"ג דאתי.

## מאמר

## הסולם

בעולם. כש"א. את הכל עשה יפה בעתו וגוי. אוי לרשע, כשעושה רעה לעצמו ומתחזק בחטאיו. כש"א. אוי לרשע רע וגוי. קעד) תו פתח ואמר וכו' : עוד פתח ואמר, את הכל ראיתי בימי הבלי. מקרא זה גם כן בארוהו החברים. אבל כשניתנה חכמה לשלמה, ראה הכל, בזמן ששלטה הלבנה, שהיא הנוקבא, בעת שהיא במילואה, מפני ששלמה היה מקבל ממנה. יש צדיק, זה, עמוד העולם, דהיינו יסוד שהעולם עומד עליו כנ"ל אות קמ"ו) אובד, הוא כש"א, הצדיק אבד, שהיא בזמן הגלות, שאין לו למי להשפיע ונחשב כנאבד. בצדקו, דהיינו הנוקבא שנק' צדק, משום שהיא שוכבת לעפר, אין לו לצדיק למי להשפיע וע"כ הוא אובד בצדקו. צדק זה, כל זמן שישראל בגלות, היא עמהם בגלות ומשום זה, צדיק אובד בצדקו כי הברכות העליונות אינן מגיעות אליו. קעה) ויש רשע מאריך וכו' : זהו (דפו"י דף י"א ע"א)

סמאל, שמאריך השקט והשלוח לאדום, במה עושה זה, ברעתו על ידי רעה אשתו, כי הוא רע, ואשתו נקראת רעה, שהיא נחש חוק. כי אינם מקבלים שקט ושלוח, אלא משום שסמאל נתדבק בנוקבא ההיא, והנוקבא שלו משפיע להם זה, כעין זה הוא משפיע לשאר המלכים, שישראל אצלם בגלות. עד שהקב"ה יקים מעפר אותה סוכת דוד הנופלת, שהיא הנוקבא הנופלת בזמן הגלות, שכתוב, אקים את סוכת דוד הנופלת.

מאמר וילך איש מבית לוי

קעו) וילך איש מבית לוי : ר' יוסי פתח, דודי ירד לגנו לערוגת הבושם. לגנו, זהו כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, משום שהיא ערוגת הבושם, להיותה כלולה מכל מיני בשמים וריחות של עולם הבא, שהוא בינה. בשעה שהקב"ה יורד לגן זה, שהיא הנוקבא, כל נשמות הצדיקים מתעטרים שם, דהיינו שמקבלים מוחין והארות, כולם נותנים ריח, כש"א

ז דא כל אינון נשמתהון דצדיקיא, ח מתעטרן תמן, כלהו יהבי ריחא, כמד"א ט וריח שמניך מכל בשמים, אלן אינון נשמתהון דצדיקיא, דאמר רבי יצחק, כל אינון נשמתין דצדיקיא, דהוו בהאי עלמא, וכל אינון נשמתין, דזמינין לנחתא להאי עלמא, כלהו בגנתא כ דא קיימין.

קעז) ג בגנתא די בארעא, ח כלהו קיימין בדיוקנא וציורא דהוו קיימין בהאי עלמא, וסתר א ורזא דא אתמסר לחכימי. רוחא דנחית לבני נשא, דאיהו מסטרא

#### חלופי גרסאות

ז דעדן. ח דמתעטרן. ט וריח אפך כתפוחים. י כלא. כ דא קיימין בגנתא. ל ל"ג בגנתא. מ ל"ג כלהו. נ ל"ג ורזא.

#### הסולם

מאמר

וילך איש מבית לוי

זה מזה, כי בחינת לבר, של בליטת הת"ת מתקן בבחי' לגו של המלכות, ובחי' השקוע שבמלכות מתתקנת בהחסדים שבבליטת הת"ת ונכללים שניהם מחכמה וחסדים.

ונודע, שסוד קו השמאל שורשו בבינה, ומקום גילוי שלו הוא במלכות. וע"כ נבחנות שתייהן בבחינת שקועה לפנים, ות"ת נבחן בבחינת בולט לחוץ, להיותו בחינת קו אמצעי וחיצוניות. ועד"ן ג' עולמות בי"ע, שהם נמשכים מבינה ות"ת ומלכות, הם נחתמים זה מזה כבחנותם, אחד שקוע ואחד בולט. עולם הבריאה הוא שקועה, והיצירה בולט. והעשיה שקועה. ועל דרך זה נר"ן דצדיקים שהם נמשכים מבי"ע, הנפש שבעשיה היא שקועה, הרוח שביצירה הוא בולט, הנשמה שבבריאה, הוא שוב שקועה.

אמנם בעולם הזה, הנפש והרוח של האדם המתלבשים בגופו הנה הנפש הארתה קלושה, והיא נכללת ברוח, באופן שהרוח היא פנימיות אדם, והגוף היא חיצוניותו. ולפיכך הרוח שקוע כמו חותם, להיותו הפנימיות, והגוף בולט להיותו החיצוניות, וכשהאדם נפטר, הגוף נקבר והנפש לא תוכל לעלות לג"ע אלא נשארה חופפת על הקבר סמוך הגוף (עי' ויחי אות שמ"ו ואות ש"ט וש"י) והרוח עולה לגן עדן הארץ, ששם יש ג"כ ג' מדרגות, בינה ת"ת ומלכות, והרוח מתלבש שם במדרגתו, שהוא במדרגת ת"ת אשר שם, הנקרא אוירא דגן עדן. ולפיכך חוזר הרוח להיות בולט כמו האויר שבג"ע. שהוא ת"ת.

וזה אמרו, רוחא וכו' : דאיהו מסטרא דנוקבא, דהיינו הרוח המלוכלך בגופו של אדם בעולם הזה מתגלפא וכו' : כהאי חותם, דהיינו ששקועה לפנים כאותיות השקועות שבחותם

כש"א, וריח שמניך מכל בשמים, שהם נשמות הצדיקים, המכונים בשמים, ועל שמם נקראת הנוקבא ערוגת הבושם. שאמר ר' יצחק כל אלו נשמות הצדיקים, שהיו בעולם הזה, וכל אלו הנשמות העתידות לרדת לעולם הזה, כולם עומדים בגן הזה, שהיא הנוקבא.

קעז) בגנתא די בארעא וכו' : בגן עדן הארץ, כולם עומדים בדמות וצורה שהיו נמצאים בעולם הזה, והסתר והסוד הזה נמסר לחכמים. הרוח היורד לבני אדם שהוא מצד הנקבה, הוא תמיד נחלק בחקיקה כחותם הזה, שאותיותיו שקועות. כי ציור הגוף בעולם הזה בולט לחוץ, והרוח נחלק לפנימיותו. כשנפתש הרוח מן הגוף ועולה לג"ע הארץ, רוח ההוא בולט בגן עדן הארץ, בצורתו ודמותו של הגוף ממש שבעולם הזה, משום שהוא תמיד כחותם.

ביאור הדברים. כי אור החסדים, נבחן שהוא בולט לחוץ, כי בליטה יורה שני דברים, א) שהשפע מרובה כל כך עד שבולט לחוץ. ב) שהיא מבחינת חיצוניות, כי נמשך מקומת קו אמצעי היוצא על מסך דחירק כנ"ל (פרשת לך י"ג ד"ה ונתבאר, ע"ש) שהוא בחינת ו"ק וחיצוניות. וז"ש בליט לבר. והוא בחינת ת"ת שהוא קו אמצעי. והמלכות להיותה נמשכת בעיקר מן קו שמאל דבינה שה"ס חכמה בלי חסדים, שאז גם החכמה אינה יכולה להאיר. היא נבחנת שהיא שקועה וחלקוקה לפנים. וגם זה מב' טעמים, א) שהיא חסרה מאור, כי השקיעה אין האור יכול להאיר שם. ב) שהיא בחינת פנימיות, כי הארת החכמה היא בחי' ג"ר ופנימיות, אלא שאינה יכולה להאיר מסבת חסרון חסדים. וז"ש, אתגליף לגו. וכשהת"ת ומלכות מתחברים, נשלמים שניהם (דפו"י דף י"א ע"א)

דנוקבא, מתגלפא תדיר בגלופא כהאי חותם. ציורא דגופא דבר נש בהאי עלמא, בליט לבר, ורוחא אתגליף לגו. כד אתפשט רוחא מן גופא, ההוא רוח בליט בגנתא דארעא, בצירא ודיוקנא <sup>ט</sup> דגופיה ממש דבהאי עלמא, בגין דהוה תדיר כחותם. קעח) ועל דא אמרה <sup>ע</sup> איהי, <sup>פ</sup> שימני כחותם, מה חותם גליף בגלופא לגו, ואתצייר בצירא <sup>פ</sup> בליטא לבר. אוף הכי איהי <sup>צ</sup> רוחא, דהוה מסטרא דילה, כהאי גוונא ממש בהאי עלמא, גליף בגלופא לגו, <sup>ק</sup> וכד אתפשט מן גופא, ועאל בגנתא <sup>צ</sup> דארעא, אירא דתמן בליט ההוא גלופא לאתציירא לבר, ואתצייר בצירא <sup>ר</sup> בליטא לבר, כגוונא דציורא דגופא בהאי עלמא.

קעט) <sup>ט</sup> נשמתא, דאיהי מאילנא דחייא, <sup>ת</sup> אתצייר תמן לעילא, בההוא צרורא דחיי, לאתענגא בנועם יי, כמה דאת אמר <sup>צ</sup> לחזות בנועם יי ולבקר בהיכלו. קפ) וילך איש מבית לוי, <sup>א</sup> דא גבריאלי, כמד"א <sup>ק</sup> והאיש גבריאלי אשר ראיתי בחזון וגו'. מבית לוי: דא כנ"י, דאתיא מסטרא דשמאלא. ויקח את בת לוי דא נשמתא.

#### חלופי גרסאות

<sup>ט</sup> ל"ג דגופיה; ממש בגופיה בהאי עלמא. <sup>ע</sup> ל"ג איהי. <sup>פ</sup> בליטא. <sup>צ</sup> ורוח. <sup>ק</sup> כד. <sup>ר</sup> בליטא. <sup>ש</sup> מוסיף לעילא נשמתא. <sup>ת</sup> אתצירר. <sup>א</sup> מוסיף איש דא

#### מסרת הוזהר

<sup>פ</sup> (שה"ש ח') ויחי רל"ב צ"א. <sup>צ</sup> (תהלים כ"ז) תולדות נ"ח צ"ב. ז"ח ס"ב ט"א של. פ"ה ס"א שלי"ה. <sup>ק</sup> (דניאל ט') ב"ב ק"ו צ"ב.

דרך אמת <sup>צ</sup> ויקרא קט"ו ב' אירא דגן עדן.

#### וילך איש מבית לוי

#### הסולם

#### מאמר

בולטת לחוץ, כן הוא הרוח שהוא מצד שלה, הוא באותו אופן ממש בעולם הזה, שחקוק בחקיקה לפנים. כמ"ש לעיל בדבור הסמוך. וכשמתפשט מן הגוף ונכנס בגן עדן הארץ, באויר אשר שם, דהיינו שמתדבק שם במדרגתו שהוא הרוח שבג"ע, בולט מחקוקה ההיא שבפנימיותו אשר שם, להצטייר לחוץ, ומצטייר בצורה בולטת לחוץ כמו שהיתה צורת הגוף בעולם הזה. (וכבר נתבאר לעיל בדבור הסמוך).

קעט) נשמתא דאיהי מאילנא וכו'! הנשמה של האדם שהיא נולדה מעץ החיים, מו"א, מצטיירת שם למעלה באותו צרור החיים, שהוא מלכות, להתענג בנועם ה'. כמ"ש, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

קפ) וילך איש מבית לוי וכו'! זהו גבריאלי, כש"א, והאיש גבריאלי וגו'. מבית לוי, זו היא כנסת ישראל, דהיינו מלכות, הבאה מצד השמאל, כי גבריאלי הוא מצד השמאל, ויקח את בת לוי, זו היא הנשמה.

דתנינן

שבחותם. משום שהיא פנימיות הגוף. ציורא דגופא וכו'! בליט לבר, להיותו בחינת חיצונית, וע"כ אין בו רק אור ו"ק, כנ"ל, ורוחא אתגליף לגו. כי הרוח היא בחינת פנימיות הגוף, והוא שקוע, שיורה שיש בו חכמה אבל אינה מאירה כנ"ל. כד אתפשט רוחא מן גופא, ההוא רוח בליט בגנתא דארעא וכו'! כי שם עולה לבחינת הרוח שבגן עדן הארץ, שהוא ת"ת אשר שם, שהיא חיצונית בג"ע, וע"כ נעשה בולט כמוהו. וז"ש בגנתא די בארעא כלהו קיימין בדיוקנא וציורא דהו קיימין בהאי עלמא. כי הרוחות העולים שמה יש להם אותה הצורה כמו הגוף בעולם הזה, דהיינו שבולט לחוץ. וז"ש, בגין דהוה תדיר כחותם. וע"כ בגוף שהוא בולט נעשה הוא שקוע. להיותו פנימיותו. ובג"ע שנעשה לחיצונית חזר להיות בולט. כמ"ש והולך.

קעח) ועל דא אמרה וכו'! ועל כן היא אמרה, שימני כחותם, מה חותם חקוק בחקיקה לפנים, והנחתם ממנו מצטייר בצורה (דפו"י דף י"א ע"א)

קפא) דתנינן, בשעתא דאתייליד גופא דצדיק, בהאי עלמא, \* קודשא בריך הוא קרי ליה לגבריאל, ונטיל ההיא ב נשמתא די בגנתא, ונחתא נ לה להאי גופא דצדיקא, דאתייליד בהאי עלמא, ואיהי אתפקד עלה ונטיר לה. קפב) ואי תימא, ההוא ד מלאכא דאתמנא על רוחיהון דצדיקא, לילה שמיה, ואת אמרת דאיהו גבריאל. הכי הוא ודאי, בגין דאתי מסטרא דשמאלא, וכל מאן דאתי מסטרא דשמאלא הכי אקרי.

קפג) וילך איש: דא עמרם. ויקח את בת לוי: דא יוכבד. ובת קול נחתת ואמרת ליה לאזדוגא בה, דהא קריב זמנא דפורקנא דישראל, על ידא דברא ה דאתיליד מנייהו.

קפד) וקב"ה סייע ביה, דתנינן, שכינתא שריא על ערסייהו ורעותא דלהון בדבקותא חדא, הוה בה בשכינתא, וע"ד, לא אתעדי שכינתא, מההוא ברא דאולידו לקיימא, דכתיב ה והתקדשתם והייתם קדושים. ב"נ ד מקדש גרמיה מלרע, קב"ה מקדש ליה לעילא, כמה דרעותא דלהון הוה בדבקותא דשכינתא. הכי אתדבקא שכינתא, בההוא עובדא ממש דעבדו.

קפה) א"ר יצחק, זכאין אינון צדיקא דרעותא דלהון בדבקותא דקב"ה תדיר, וכמה דאינון מתדבקין ביה תדיר, הכי נמי איהו אתדבק בהו, ולא שביק לון לעלמין. ווי לרשיעיא, דרעותא דלהון, ודבקותא דלהון, מתרחקא מניה. ולא די להו דמתרחקן מניה, אלא דמתדבקן בסטרא אחרא. תא חזי, עמרם דאתדבק ביה

#### חלופי גרסאות

ב מוסיף נשמתא דצדיק. ג ליה. ד מלאך הממונה על ההריון לילה שמיה והוא גבריאל. ה דיתיליד. ו מקדש.

#### מסרת הזהר

ר (ויקרא י"א) ויצא ע"ח צ"ג.

#### וילך איש מבית לוי

קפד) וקב"ה סייע ביה וכו': והקב"ה עזרו, שלמדנו, השכינה שרתה על מטתם, והכונה שלהם בדבקותם יחד היתה בשכינה, ועל כן לא הוסרה השכינה מאותו הבן שהולידו לקיים מה שכתוב, והתקדשתם והייתם קדושים, שהאדם המקדש עצמו מלמטה, הקב"ה מקדש אותו מלמעלה. כמו שכוונתם היתה בדבקות השכינה, כן התדבקה השכינה באותו המעשה ממש שעשו.

קפה) א"ר יצחק זכאין וכו': אר"י, אשריהם הצדיקים, שרצונם הוא בדבקות הקב"ה תמיד, וכמו שהם דבקים בו תמיד, כן הוא דבוק בהם, ואינו עוזב אותם לעולם. אי לרשעים, שרצונם ודבקותם מתרחקים ממנו, מהקב"ה, ולא די להם שמתרחקים ממנו, אלא עוד מתדבקים בצד האחר דהיינו בצד הטומאה.

בוא

#### הסולם

#### מאמר

קפא) דתנינן בשעתא דאתיליד וכו': שלמדנו בשעה שנולד גופו של צדיק בעולם הזה, קורא הקב"ה לגבריאל, שהוא לוקח נשמה ההיא אשר בגן, שהוא המלכות, ומורידה לגופו של הצדיק שנולד בעולם הזה. והוא, גבריאל, נפקד עליה ושומרה.

קפב) ואי תימא ההוא וכו': ואם תאמר, הלא אותו המלאך הממונה על רוחות הצדיקים, שמו לילה, ואתה אומר שהוא גבריאל, הנה כן הוא ודאי ששמו לילה, משום שבא מצד שמאל וכל הבא מצד שמאל נקרא כן, לילה. אבל שמו בעצם הוא גבריאל.

קפג) וילך איש: זה עמרם. ויקח את בת לוי זו היא יוכבד. ובת קול ירדה ואמרה לו לעמרם, שידווג בה, כי הזמן קרוב לגאולת ישראל על ידי הבן שילד מהם.

(דפו"י דף י"א ע"א \* דף י"א ע"ב)

בקב"ה, נפיק מניה משה, דקודשא בריך הוא לא אעדי מניה לעלמין, ושכינתא אתדבכת בהדיה תדיר, זכאה חולקיה.

קפו) ו) ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא. מאי כי טוב הוא. אמר רבי חייא, דאתיליד מהול. בגין, דרזא דברית, טוב אקרי, דכתיב (ת) אמרו צדיק כי טוב.

קפו) רבי יוסי אמר, נהירו דשכינתא דנהיר ביה חמאת, דבשעתא דאתיליד אתמליא כל ביתא נהורא, דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא, (ז) וכתוב (ח) וירא אלהים את האור כי טוב. ועל דא כי טוב הוא (ח) כתיב, וכלא הוה.

קפח) ותצפנהו שלשה ירחים, ג' ירחים מאי קא מיירי. אמר ר' יהודה, רמז הוא דקא רמז, (ט) דלא אשתמודע משה בזהרא עלאה, עד ג' ירחים. דכתיב (י) בחדש השלישי, דהא כדין אתיהיבת תורה על ידוי, ושכינתא אתגליא, ושריא עלוי לעיניהון דכלא, דכתיב (יא) ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו יי, (יב) ולא יכלה עוד הצפינו, דעד ההוא שעתא, לא אשתמודע מלוליה בקודשא ב"ה, וכתוב משה ידבר והאלהים יענו בקול.

קפט) ותקח לו תבת גומא, רמז על הארון, דלוחות קיימא עאלין בגויה, תיבת גומא, ארון הברית איהו. ותחמרה בחמר ובופת (כ) דהא הארון הוה מחופה מלגו ומלבר. רבי יהודה אמר, דא היא אורייתא, דהחמירה קב"ה במצות עשה ובמצות לא תעשה.

#### מסרת הזהר

#### חלופי גרסאות

(ש) ב"א ר"פ צ"א. ח"ב יט. ח"ג פג. קלח. קעד. קפו : (ז) וכתוב. ח ל"ג כתיב. ט מוסיף עד דלא. י ל"ג רסא : ת"ז תסיט קט"ז : ז"ח ל"ה ט"א ש"ב. שכ"ג. תק"ח צ"א ט"א שט"ז. ק"ב ט"ד שט"ז קי"ח ט"ב שבי"ד. (ת) (ישעיה ג') ב"א רס"ז צ"א. (א) (בראשית א') ב"א ג' צ"א. (ב) (שמות י"ט) ח"ב טא. עת. ז"ח ל"ה ט"א ש"ד. (ג) (שמות י"ט) ח"ב עח : עט. : פ. קכה : רו : ח"ג רנו. ת"ז ת"ד יט. (ד) ח"ב יב. ח"ג קעד. ז"ח ל"ה ט"א ש"י. תק"ח צ"ח ט"ב שמ"ב. קי"ב ט"ד שלי"ז.

#### מאמר

#### הסולם

#### ותצפנהו שלשה ירחים

קפח) ותצפנהו שלשה ירחים : שואל, ג' ירחים, מהו הוראתם, אמר ר' יהודה, רמז הוא שרומז, שלא הוכר מעלת משה בזהר העליון עד ג' ירחים, שכתוב בחדש השלישי וגו', כי אז ניתנה התורה על ידו, והשכינה נתגלתה ושרתה עליו לעיני כל, שכתוב, ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה'. וז"ל, ולא יכלה עוד הצפינו, כי עד אותה שעה לא נודע דבורו עם הקב"ה, ואז כתוב, משה ידבר והאלקים יענו בקול.

קפט) ותקח לו תבת גומא : רמז על הארון שלוחות הברית באו בתוכו. תיבת גומא, הוא ארון הברית. ותחמרה בחמר ובופת, כי הארון היה מחופה מבפנים ומבחוץ. ר' יהודה אמר, זו התורה, שהחמירה הקב"ה במצות עשה ובמצות לא תעשה.

ותשם

בוא וראה, עמרם שנתדבק בהקב"ה, יצא ממנו משה שהקב"ה לא סר ממנו לעולם, והשכינה נתדבקה בו תמיד, אשרי חלקו.

קפו) ותהר האשה וגו' כי טוב הוא : שואל, מה כי טוב הוא. אמר ר' חייא, שפירושו שנוולד מהול, כי סוד הברית נקרא טוב, שכתוב, אמרו צדיק כי טוב, וצדיק ה"ס הברית.

קפו) ר' יוסי אמר וכו' : ר"א אור השכינה שהאיר בו, ראתה, שבשעה שנוולד נתמלא כל הבית אור, שכתוב, ותרא אותו כי טוב הוא, וכתוב, וירא אלקים את האור כי טוב, וכמו שטוב ההוא טובב על אור, כן טוב שבכאן טובב על אור. ועל זה כתוב כי טוב הוא. והכל היה בו : שהיה בו אור השכינה, וכן מ"ש לעיל, שנוולד מהול.

(דפו"י דף י"א ע"ב)

קצ) ותשם בה את הילד, אלו ישראל, כד"א ה) כי נער ישראל ואהבהו. ותשם בסוף דלא הוו פקודי אורייתא ז) חומרא למעבד, עד סוף, דעאלו ישראל לארעא, לסוף ארבעין שנין. על שפת היאור: על מימרא דאינון דמורים אורייתא וחוקה לישראל.

קצא) מ ד"א ק) וילך איש, דא קודשא בריך הוא, דכתיב ו) יי איש מלחמה. מבית לוי, דא קב"ה, אתר דחכמה עלאה, וההוא נהר, מתחברן כחדא, ולא מתפרשין לעלמין. מבית לוי נ) דאשרי לויתן ס) לחידו ע) בעלמא, הה"ד, ל) לויתן זה יצרת לשחק בו. ויקח את בת לוי, דא קב"ה, אתר דנהירו פ) דסיהרא נהיר.

קצב) ותהר האשה ותלד בן. האשה ודאי, כד"א ה) לזאת יקרא אשה. בקדמיתא בת ז) לוי, והכי הוא ודאי, וכי בת לוי בקדמיתא, \* והשתא אשה. אלא הכי ק) הוא ודאי, והכי אוליפנא, אתתא עד לא אודווגת, אתקריאת בת פלוני, בתר דאודווגת ר) אתקריאת אשה. והכא, בת, ואשה, ש) וכלה, חד דרגא איהו.

קצג) ו) ותצפנהו שלשה ירחים. אלין תלת ירחין, דדינא קשיא שריא בעלמא

#### חלופי גרסאות

ל) חומרי מ ד"א; ר) חוקה אמר הכי אוליפנא; בדיק ל"ב מכאן עד אות ר"א. נ) דא שארי לויתן בלחודוי בעלמא; דא גבורה דא שארי. ס) כל חידו. ע) לעלמא. פ) דסיהרא. צ) ל"ג מן לוי עד והשתא. ק) ל"ג הוא ודאי והכי ר) אשה אתקריאת. ש) כלא.

#### מסרת הזהר

ה) (הושע י"א) ויחי פ"ט צ"ה. ז"ח מ"ג ט"ג ש"י שכי"ט. צ"ב ט"ב שכי"ח. ו) (שמות ט"ז) נח ד' צ"ה. ז) (תהלים ק"ד) ב"א שט"ו צ"א. ח) (בראשית ב') ב"א ר"ח צ"ב. ט) ב"א ר"פ צ"א.

דרך אמת ק) נדפס שלח לך קמ"ד ע"א.

#### ותצפנהו שלשה ירחים

#### הסולם

#### מאמר

קצב) ותהר האשה וגו'! האשה ודאי כלומר השכינה נקראת אשה. כמשיא לזאת יקרא אשה, זאת, הוא שם השכינה. בתחילה היתה בת לוי, שהוא יסוד דאורי' הנקרא לויתן כנ"ל. וכן הוא ודאי, כי אורי' בנו את הנקובא. (כנ"ל ב"א דף רל"א ד"ה בההוא) ולפי זה שואל, וכי מתחילה היא בת לוי, ועתה אשה ומשיב, אלא כן הוא ודאי, וכן למדנו, אשה מטרים שנשאת נקראת בת פלוני, דהיינו על שם אורי' שלה, ואחר שנשאת נקראת אשה. על שמה עצמה. וכאן, בת, אשה, וכלה, מדרגה אחת היא, דהיינו השכינה.

קצג) ותצפנהו שלשה ירחים: אלו הם שלשה ירחים שדין קשה שורה בעולם, ומי הם, הם תמת אב טבת, שאין בהם גילוי השכינה, מחמת הדינים שבעולם. ושואל, מה משמיענו, ומשיב שמשמענו, שמטרים שירד משה לעולם, היה נמצא למעלה, עם השכינה, ועל כן נתחברה עמו השכינה מיום שנולד. מכאן

קצ) ותשם בה את הילד: הוא ישראל, כמו שאתה אומר, כי נער ישראל ואהבהו. ותשם בסוף, שלא היה חיוב לעשות את מצות התורה עד סוף, שבאו ישראל לארץ, לסוף ארבעים שנה, על שפת היאור, היינו על פי הדבור של המורים תורה וחוקה לישראל. ששפת הוא כמו שפה ודבור, והיאור, הוא לשון מורה.

קצא) ד"א, וילך איש, וכו': פירוש אחר. וילך איש, זהו הקב"ה, שכתוב בו ה' איש מלחמה. מבית לוי, זהו הקב"ה שהלך מן המקום ששם חכמה עליונה, שהוא אבא עלאה, ואותו הנהר, שהיא אמא עלאה, מתחברים יחד ואינם נפרדים לעולם, דהיינו שהלך ממקום היסוד דאורי' עלאין, מבית לוי, הוא מלשון לויתן, שפירושו יסוד, שהשרה הלוי'תן לשמחה בעולם, שהוא השכינה, כמשיא לויתן זה יצרת לשחק בו ויקח את בת לוי, זהו הקב"ה, דהיינו המקום שאור הלבנה מאיר, שהוא השכינה.

(דפו"ל דף י"א ע"ב \* דף י"ב ע"א)

ומאי נִינהוּ. ת תמוז, אב, טבת, א מאי משמע. דעד לא נחת משה לעלמא, שכיח הוה איהו לעילא, ועל דא אזדווגת ביה שכינתא, מיומא דאתיליד. מכאן אמר רבי שמעון, רוחיהון דצדיקיא, שכיחין אינון לעילא, עד לא יחתון לעלמא.

קצד) וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצִּפִּינוּ וְגו'. מאי ותקח לו תבת גומא. דחפת ליה בסימנהא, למהוי נטיר מאינון גוני ימא, דשאטין ב בימא רבה, דכתיב וְשָׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר. והיא חפת ליה, למהוי נטיר מנייהו, ג בחפו ד יקרא, דתרין גוונים חוור ואוכס, ה ואנח ליה למשה ו בינייהו, דישתמודע עמהון, בגין דזמין לסלקא בינייהו זמנא אחרא, לקבלא אורייתא.

קצה) וְתָרַד בַּת פִּרְעָה לְרַחוּץ עַל הַיָּאֹר. דא איהי דאתיא מסטרא דשמאלא דדינא קשיא, כמה דאת אמר, לרחוץ על היאור, על היאור דייקא, ולא על הים. קצו) וְאִי תִימָא, והא כתיב, וּמִטָּךְ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֹר, ומשה לא מחא אלא ימא, וקרייה יאור. אלא יאור ד הוה דמחא אהרן עיי דמשה, ושוויה קרא דאיהו עביד.

קצז) כַּהֲג, וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. ואהרן הכהן. אלא על דאתא מסטרא דקודשא בריך הוא, קרייה קרא אחרי הכות ה', לבתר

#### מסרת הוהר

#### חלופי גרסאות

ת תמוז אב ושבט ; תמוז טבת שבט. א מוסיף מאי קא משמע. ב בין ימא רבא ובין ימא. ג בחפוי דסטרא דעובלא ; דטיסת רובלא ; דטיסת רובילא. ד ל"ג יקרא ; אקרי. ה ואנח לה למשה בינייהו ול"ג מן ואנח עד זמנא. ו ל"ג בינייהו. ז ל"ג הנה.

י) לעיל אות קפ"ח. כ) (תהלים ק"ד) ב"א ס"ה צ"ד. ב"ב פ"ג צ"ד ז"ח מ"ן ט"א ש"ח. ג) ז"ח ל"ה ש"ח. ה) (שמות י"ז) ח"ב סד. ח"ג קעד : ז"ח ל' ט"ב ש"ח. תק"ח צ"ה ט"ד ש"ב. ו) (שמות ז') ח"ב כח : ח"ג קעד :

#### מאמר

#### הסולם

#### ותצפנהו שלשה ירחים

כמש"א. לרחוץ על היאור, על היאור הוא בדיוק, ולא על הים. כי הים רומז על המלכות דקדושה, אבל היאור הוא בחינת דין הקשה שמצד שמאל, שהמצרים עשו אותו לעיז שלהם, (כמי"ש בפרשת וארא דף כ"ט ע"א בדפוס ישן) וכיון שבת פרעה רחצה שם, נמצאת גם היא מדין הקשה ההוא.

קצו) וְאִי תִימָא וְהָא וכו' : ואם תאמר הרי כתוב, ומטך אשר הכית בו את היאור. ומשה לא הכה רק את הים, והכתוב קוראו גם יאור. הרי שיאור אינו בדיוק. ומשיב, אלא יאור, הוא שהכה אהרן על ידי משה, והשוה הכתוב כמו שהוא עצמו עשה זה.

קצז) כַּהֲג, וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור, וזה כתוב, וימלא וכו' אחרי הכות ה' את היאור, אע"פ שאהרן הכהן. אלא על שבא מצד הקב"ה, קראו הכתוב, אַחֲרֵי הַכּוֹת ה'. כן אח"כ קראו על שם משה, משום שאהרן עשה על פיו. ונעדרתיה

מכאן אמר ר' שמעון, הרוחות של הצדיקים נמצאים למעלה בג"ע, מטרם שירדו לעולם.

קצד) וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצִּפִּינוּ וְגו' : שואל, מהו ותקח לו תבת גומא ומשיב, שצפתה אותו בסימנים, שיהיה נשמר מאלו דגוי הים השטים בים הגדול, דהיינו הקליפות והמזיקים, שכתוב שם רמש ואין מספר. והיא צפתה אותו להיות נשמר מהם, עיי צפוי יקר של שני צבעים, לבן ושחור, שהחמר לבן, וה"ס קו ימין, והזפת שחור, שה"ס קו שמאל המעורב במלכות דמדת הדין, שאז נהפך האדום שבו לשחור, בסוד דחז"ל, האי שחור אדום הוא אלא שלקה. והגיחה את משה, שה"ס קו אמצעי, ביניהם, שיהיה נודע עמהם, בסוד הדעת שהוא קו אמצעי, כי עתיד לעלות ביניהם בזמן אחר, לקבל התורה.

קצה) וְתָרַד בַּת פִּרְעָה וכו' : זה בת פרעה היא באה מצד שמאל של דין הקשה. (דפו"י דף י"ב ע"א)



קרייה בשמא דמשה. ונערותיה הולכות על יד היאור, אלן שאר משריין דאתיין מסטרא דא.

קצח) וּתְפַתַּח וּתְרַאֲהוּ אֶת הַיֶּלֶד. וּתְרַאֲהוּ, וּתְרַא מְבַעֵי לִיה. מֵאִי וּתְרַאֲהוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לִית לָךְ מַלְּה בְּאוֹרֵייתָא, דְּלִית בַּהּ רִזִּין עֲלֵאִין וִיקִירִין. אֲלֵא הֵכִי אוֹלִיפְנָא, רְשִׁימָא דְּמַלְכָא וּמִטְרוֹנִיתָא אֲשֶׁתְּכַח בִּיה, וְאִיהוּ רְשִׁימָא דּוֹאֲרֵי הָא. וּמִיד וּתְחַמּוּל עֲלֵיו וְגוֹ. עַד כֵּאֵן לְעֵילָא, מִכֵּאֵן וְלֵהֲלֵאָה לְתַתָּא, בַּר מֵהֵאִי קֵרָא.

קצט) וּתְתַצֵּב אַחֲתוֹ מִרְחוֹק וְגוֹ. וּתְתַצֵּב אַחֲתוֹ, אַחֲתוֹ דְּמֵאֵן. אַחֲתִיה, דֵּהֲהוּא דְּקֵרָא לְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל אַחֲתִי. כִּמְה דָּאֵת אָמַר, פְּתַחִי לִי אַחֲתִי רַעִיתִי. מִרְחוֹק: כִּמְה דָּאֵת אָמַר מִרְחוֹק הִי נִרְאָה לִי.

ר) מִשְׁמַע, דֵּאִינוֹן זְכֵאִין, עַד לֹא נַחְתוּ לְעֵלְמָא, אֲשֶׁתְּמוּדְעָאֵן אִינוֹן לְעֵילָא, לְגַבִּי כְּלָא, וְכָל שְׁכֵן מִשְׁה. וּמִשְׁמַע נָמִי, דְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצִדִּיקָא, אֲתַמְשְׁכוּ מֵאַחַר עֲלָאָה, כִּמְה דְּאוֹקִימָנָא. וְרֹזָא דְּמַלְּה אוֹלִיפְנָא, דְּמִשְׁמַע, דָּאָב וְאֵם אֵית לְנִשְׁמַתָּא, כִּמְה דָּאֵית אָב וְאֵם לְגוֹפָא בֶּאֱרַעָא, וּמִשְׁמַע, דְּבַכְל סְטֵרִין, בִּין לְעֵילָא, בִּין לְתַתָּא, מְדַכֵּר וְנוֹקְבָא אֲתִיִּין כְּלָא וּמִשְׁתַּכְחִי. וְהָא אוֹקְמוּה רֹזָא, דְּכַתִּיב, תּוֹצֵא הָאֶרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. הָאֶרֶץ: דָּא כִנְסַת יִשְׂרָאֵל. נֶפֶשׁ חַיָּה: נֶפֶשׁא דָּאָדָם קְדַמָּאָה עֲלָאָה, כִּמְה

#### חלופי גרסאות

זו וּתְרַאֲהוּ. ס מלְתָא. י מוֹסִיף מֵאִי מִשְׁמַע; ז לִיב מִשְׁמַע דֵּאִינוֹן. כ דְּלֵא וְלֵיב עַד. ל אֲתַמְשְׁכוּ. מ לִיב דְּמִשְׁמַע. נ דָּאָב וְאֵם עָבִיד לְגוֹפָא וְלֵיב מִן אֵית עַד בֶּאֱרַעָא.

#### מסרת הזהר

ט) ח"ג קעד: ת"ז תריאכו: תי"ב כו. תכ"א נח: ו) הקס"ז ע"ב צ"ג ז"ח ל"ה ט"א שמי"ב. פ) (שה"ש ה') וירא ק"ב צ"ה. צ) (ירמיה ל"א) הקס"ז ע"ב צ"ב ז"ח ע"ז ט"א שכ"ז ש"ל.

#### ותתצב אחותו מרחוק

נראה לי. כלומר, שאין השמירה בגלוי אלא בסתר, מרחוק.

ר) מִשְׁמַע דֵּאִינוֹן זְכֵאִין וְכוּ: מִשְׁמַע שְׁהַצִּדִּיקִים מִטְרֵם יִרִידָתָם לְעוֹלָם הֵם גּוֹדְעִים לְמַעְלָה, וְהוּא לְכָל הַצִּדִּיקִים וְכָל שְׁכֵן מִשְׁה, שְׁעִיכְנָא נִאמַר עֲלֵיו וּתְרַאֲהוּ עִם הָא, שְׁה"ס הָרוּשָׁם דְּמַלְכָא וּמִטְרוֹנִיתָא כְּנָל. וְכֵן מִשְׁמַע, שְׁנִשְׁמַת הַצִּדִּיקִים נִמְשְׁכוּ מִמְּקוֹם עֲלִיוֹן, כְּמוּ שְׁבִאֲרֵנוּ בִּהְכְּתוּב וִילָךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי, שְׁהוּא יִסּוּד דְּחַוִּיב (כְּנָל אוֹת קְצָא) שְׁהוּא מְקוֹם עֲלִיוֹן, וְסוּד הַדְּבַר לְמַדְנוּ שְׁנִשְׁמַע מִכֵּאֵן, שִׁישׁ אָב וְאֵם לְנִשְׁמָה, שְׁה"ס ז"א וְנוֹקְבָא, כִּי אִישׁ זֶה ז"א, וּבֵת לֵוִי, זֶה הִיא הַנוֹקְבָא, כְּמוּ שִׁישׁ אָב וְאֵם לְגוֹף בֶּאֱרַץ. וּנִשְׁמַע, שְׁבַכְל הַבְּחִינֹת, בִּין לְמַעְלָה וּבִין לְמַטָּה, בְּאֵם הַכָּל וּנְמַצָּאִים מוֹכֵר וְנוֹקְבָה, וְכֵן בִּיאֲרֵנוּ סוּד הַכְּתוּב, וְתוֹצֵא הָאֶרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. הָאֶרֶץ, זֶה הִיא כִנְסַת יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיא הַנוֹקְבָא נֶפֶשׁ חַיָּה, הֵינּוּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן כְּמוּ שְׁבִאֲרֵנוּ. (עֲלָאָה ל"ג) כִּי ז"א וְנוֹקְבָא הֵם אָב וְאֵם שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן כְּנָל. בֵּא ר' אַבָּא וְנִשְׁקוּ

#### הסולם

#### מאמר

ונערותיה הולכות על יד היאור, הם שאר המחנות הבאים מצד ההוא של היאור.

קצח) וּתְפַתַּח וּתְרַאֲהוּ אֶת הַיֶּלֶד: שְׁוֹאֵל, כְּתוּב, וּתְרַאֲהוּ, וּתְרַא, הִיא צִרִיךְ לִימַר, מִהוּ וּתְרַאֲהוּ. אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, אֵין לָךְ דְּבַר בְּתוּרָה שְׁאִין בּוּ סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וִיקִרִים. אֲלֵא כִךְ לְמַדְנוּ, שְׁרוּשָׁם שֶׁל הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, דְּהֵינּוּ תִּית וּמַלְכוּת, נִמְצָא בּוּ, שְׁהוּא רוּשָׁם שֶׁל ו' ה', ש' ה' הוּא תִּית וְה' הוּא מַלְכוּת, וְעִיכְנָא נִאמַר וּתְרַאֲהוּ, עִם ה' ו' יִתְרוֹת, וּמִיד, שְׁרַאֲתָה אֵת זֶה, וּתְחַמּוּל עֲלֵיו וְגוֹ. עַד כֵּאֵן מְדַבֵּר הַכְּתוּב לְמַעְלָה בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, מִכֵּאֵן וְהֵלָא מְדַבֵּר לְמַטָּה, חוּץ מִבְּכְתוּב הַזֶּה, וּתְתַצֵּב וְגוֹ.

קצט) וּתְתַצֵּב אַחֲתוֹ מִרְחוֹק וְגוֹ: שְׁוֹאֵל, וּתְתַצֵּב אַחֲתוֹ, אַחֲתוֹ שֶׁל מִי, וּמִשְׁבִּיב, אַחֲתוֹ שֶׁל מִי שְׁקֵרָא אֵת כִנְסַת יִשְׂרָאֵל, אַחֲתִי. דְּהֵינּוּ ז"א כְּמוּ שְׁאֲתָה אִימַר, פְּתַחִי לִי אַחֲתִי רַעִיתִי דְּהֵינּוּ הַשְׂכִּינָה נִצְבָה עַל מִשְׁה לְשִׁמּוֹר. וְמֵה שְׁאוּמַר, מִרְחוֹק הוּא כְּמִשְׁא, מִרְחוֹק הִי (דְּפִרְי דְּפ' י"ב ע"א)

דאתמר. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ודאי שפיר קאמר, והכי הוא ודאי וזכא חולקיה דמשה נביאה מהימנא, על כל שאר נביאי עלמא. <sup>ס</sup>

(רא) <sup>ט</sup> ד"א ותתצב אחותו דא היא חכמה, כמה דאת אמר, <sup>ק</sup> אמור לחכמה אחותי את. אמר רבי יצחק, מעולם לא <sup>פ</sup> אתעדית גזרת דינא מעלמא, דהא בכל שעתא דהווי ישראל חטאן, הוה דינא מקטרגא עמהון, וכדין, ותתצב אחותו מרחוק. <sup>צ</sup> כמה דאת אמר מרחוק ה' נראה לי. <sup>ק</sup>

(רב) ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. בשעתא דהווי פסקי ישראל <sup>ר</sup> מאורייתא, מיד ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. הות נחתת מדת הדין, <sup>י</sup> לאסתחאה מדמא דישראל, על עלבונה דאורייתא. ונערותיה הולכות על יד היאור, <sup>ש</sup> אלין אומיא, דאינון אזלין ורדפין אבתרייהו, על יד היאור, על סבת עלבונה דאורייתא, ואינון <sup>ת</sup> דמורים בה, דרפו ידיהו <sup>ר</sup> מינה.

(ג) א"ר יהודה, כל מלין דעלמא, תליין בתשובה, ובצללותא דצלי ב"נ לקביה, וכל שכן, מאן דאושיד דמעין בצלותיה, דלית לך תרעא, דלא עאלין אינון דמעין. מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד. ותפתח, דא שכינתא, דקיימא עליהו דישראל, כאימא על בנין, <sup>ב</sup> והיא פתחה תדיר בזכותיהו דישראל.

(ד) כיון שפתחה, ותראהו את הילד, <sup>ה</sup> ילד שעשועים. דאינון ישראל, דמתחטאן קמי <sup>ה</sup> מלכיהו בכלא, ומיד <sup>ה</sup> דמתחננן קמי קביה, <sup>ו</sup> הדרי <sup>ז</sup> בתשובה,

#### מסרת הוהר

#### חלופי גרסאות

(ק) (משלי ז') לך מיו צ"א. (ר) (ירמיה ל"א) לך ע"ג צ"ב. <sup>ס</sup> מוסיף ע"כ. ע ל"ג ד"א; סתרי תורה. <sup>פ</sup> אתער. <sup>צ</sup> מוסיף ד"א מרחוק כד"א. <sup>ק</sup> מוסיף ע"כ. <sup>ר</sup> באורייתא. <sup>ש</sup> אלו הן האומות. <sup>ת</sup> דמיכין. <sup>א</sup> מניה. <sup>ב</sup> הוא. <sup>ג</sup> דחטאן; דמתחטאן. <sup>ד</sup> מאריהון. <sup>ה</sup> דמתחננן קמי קביה. <sup>ו</sup> מהדרן; <sup>ז</sup> הדרין; <sup>ח</sup> בתשובה ומתחננן קמי קביה.

#### מאמר

#### הסולם

#### ותרד בת פרעה

עלבונה של התורה כי יאור פירוש תורה ונערותיה הולכות על יד היאור, הן האומות שהולכים ורודפים את ישראל, על יד היאור, על סבת עלבונה של התורה, שאלו שלומדים בה הרפו את ידיהם ממנה. (ג) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, כל הדברים שבעולם תלויים בתשובה ובתפילה שהאדם מתפלל להקב"ה, וכל שכן מי שמיריד דמעות בתפלתו, שאין לך שער שאלו הדמעות לא תבאנה בו, מה כתוב, ותפתח ותראהו את הילד, ותפתח, זו היא השכינה, העומדת על ישראל כאם על הבנים, והיא פותחת תמיד בזכותם של ישראל.

(ד) כיון שפתחה וכו': כיון שפתחה ותראהו את הילד, דהיינו ילד שעשועים, שהם ישראל, שמתחטאים לפני מלכם תמיד, ומיד שמתחננים לפני הקב"ה, חוזרים בתשובה ובוכים

ונשקו. אמר ודאי יפה אתה אומר, וכן הוא ודאי. אשרי חלקו של משה נביא הנאמן, מכל שאר נביאי העולם.

(רא) ד"א, ותתצב אחותו: זו היא חכמה, היינו הנוקבא, שנקראת חכמה התחתונה. כמו שאתה אומר, אמור לחכמה אחותי את. אמר ר' יצחק, מעולם לא הוסרה גזרת הדין מן העולם. כי בכל שעה שהיו חוטאים ישראל היה הדין מקטרג עליהם, ואז, ותתצב אחותו מרחוק, שנתרחקה השכינה מהם, כמש"א מרחוק ה' נראה לי.

#### מאמר ותרד בת פרעה

(רב) ותרד בת פרעה וגו': היינו בשעה שפסקו ישראל מן התורה, מיד, ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור, שמדת הדין, שנקרא בת פרעה, היתה יורדת להתרחץ, מן הדם של ישראל, דהיינו מפגם שלהם על

(דפו"י דף י"ב ע"א) (דף י"ב ע"ב)

ובכאן קמיה, כברא דבכי קמי אבוי, מה כתיב, והנה נער בוכה. כיון דבכי, ׀ אתעדו כל גזרין בישין דעלמא, מה כתיב ותחמול עליי, אתער עלוי ברחמים, ומרחם ליה.

רה) ותאמר מילדי העברים זה, ׀ דאינון רכי לבא, ולא מילדי ׀ העכו"ם, דאינון ׀ קשי קדל, ׀ וקשי לבא. מילדי העברים ׀ רכי לבא מאבהן ׀ ומאמהן לאתבא קמי מאריהון. ותקרא את אם הילד. שהיתה בוכה, הה"ד, ׀ קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', הוא בוכה ואם הילד היא בוכה. רז) א"ר יהודה, לזמנא דאתי מה כתיב, ׀ בבכי יבואו ובתחנונים וגו'. מהו בבכי יבואו. בזכות בכי דאם הילד, שהיא רחל, יבואו ויתכונשון מן גלותא. ואמר רבי יצחק, פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי, כד ישתלמון ויכלון, בכי דמעו דבכה עשו קמי אבוי, דכתיב ׀ וישא עשו קולו ויבך. ׀ ואינון דמען, אחיתו לישראל בגלותיה. כיון דיכלון אינון דמעין בבכיה דישראל, יפקון מגלותיה, הה"ד בבכי יבואו ובתחנונים אובילם.

רז) ב) פ' ויפן כה וכה. חמא באלין ׀ ׀ אתוון, דמיחדין ליה ישראל בכל יומא, שמע ישראל פעמים, דאית בהון כ"ה תרי זמני, ולא חמא בית. ויפן כה וכה וגו'. כה וכה, אמר רבי אבא, כה ׀ חמא, אי הוו ביה עובדין דכשרין, וכה אי ׀ זמין

#### חלופי גרסאות

ח מתבר ; מתברי ; מתבברי. ט ל"ג דאינון רבי לבא. י קשי קדל. כ הארמות עע"ו. ז ל"ג קשי קדל. ח קשי ; ל"ג וקשי לבא מילדי. נ דכי. ס ל"ג ואמהן ; ומן אמהן ; אברהם העברי. ע מוסיף א"ר יוסי אותו בכי דבכה עשו ואינון. פ ל"ג מן ויפן עד ויפן. צ גי. ק ל"ג חמא. ר מוסיף זמין ליה.

#### מסרת הזהר

ט) (ירמיה ל"א) חי שרה פיה צ"א. ת) (ירמיה ל"א) מקץ ס"א צ"ב תק"ח ק"ג ס"ב של"ד. א) (בראשית כ"ז) ב) ב"א רל"א צ"ד.

#### ותר בת פרעה

#### הסולם

#### מאמר

יבואו ויתקבצו מן הגלות. ואמר ר' יצחק, גאולת ישראל אינה תלויה אלא בבכיה, דהיינו כשתשלמנה ותכלינה בכי הדמעות שבכה עשו לפני אביה אז יגאלו. שכתוב, וישא עשו את קולו ויבך, ואלו הדמעות הורידו את ישראל לגלות, לכן, כיון שתכלינה אלו הדמעות על ידי הבכיה של ישראל, יצאו מן הגלות. ז"ש בבכי יבואו ובתחנונים אובילם.

מאמר ויפן כה וכה

רז) ויפן כה וכה : כי ראה באלו ב' אותיות שישראל מיתדים בכל יום, שמע ישראל, פעמים שיש בהם כ"ה וכו' אותיות. ב' פעמים, ולא ראה בו במצרי שיאמר אותם. ויפן כה וכה, אמר ר' אבא כה, ראשון הוא שראה אם היה בו מעשים טובים. וכה השני, הוא, שראה, אם עתיד לצאת ממנו בן צדיק.

מיד

ובוכים לפניו כבן הבוכה לפני אביו. מה כתוב, והנה נער בוכה, כיון שבכה הוסרו ממנו כל גזרות קשות שבעולם. מה כתוב, ותחמול עליי, שנתעוררה עליו ברחמים, ותחמל עליו.

רה) ותאמר מילדי העברים זה : שהם רכי לב, ולא מילדי העכו"ם, שהם קשי עורף וקשי לב. מילדי העברים, שהם רכי לב בזכותם של האבות והאמהות לשוב לפני אדונם. ותקרא את אם הילד היינו רחל אמנו, שהיתה בוכה, ז"ש קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. הוא בוכה, דהיינו ישראל, ואם הילד בוכה, שהיא רחל.

רו) א"ר יהודה וכו' : אר"י לעתיד לבא מה כתוב, בבכי יבואו ובתחנונים וגו'. שואל, מהו בבכי יבואו, ומשיב, בזכות הבכיה של אם הילד, אחס של ישראל, שהיא רחל, (דפו"י דף י"ב ע"ב)

לנפקא מניה ברא מעליא, מיד וירא כי אין איש. חמא ברוח קודשא, <sup>ט</sup> דלא זמין לנפקא מניה ברא מעליא.

(ח) דאמר רבי אבא, כמה חייבין אינון בעלמא, דמפקי בני <sup>ת</sup> מעליא, יתיר מאינון זכאין. וההוא ברא מעליא דנפק מן חייבא, איהו <sup>א</sup> מעליא <sup>ב</sup> יתיר, למחוי טהור מטמא. נהורא מגו חשוכא. חכמתא <sup>ג</sup> מגו טפשותא. ודא איהו מעליא מכלא. (ט) וירא וירא דהכא, כלא <sup>ד</sup> ברוח קודשא אסתכל וחמא, ובגין כך אסתכל ביה וקטל ליה, <sup>ה</sup> וקב"ה <sup>ו</sup> סבב כלא, למחך <sup>ז</sup> לההוא בירא, כמה דאזל יעקב לגבי ההוא בירא, דכתיב, <sup>ח</sup> וישב על הבאר. ביעקב כתיב, <sup>ט</sup> וירא והנה באר. במשה כתיב, וישב בארץ מדין וישב על הבאר. בגין דמשה <sup>י</sup> ויעקב, אעיג דבדרגא חדא הוו, אסתלק משה בהאי, יתיר מניה.

(י) רבי יוסי ורבי יצחק הוו אזלי באורחא. אמר רבי יוסי, ההוא באר דחמא יעקב, וחמא משה, <sup>א</sup> אי <sup>ב</sup> דא הוה ההוא בירא, דחפר אברהם ויצחק. <sup>ג</sup> א"ל לאו.

#### מסרת הזהר

(ג) ויצא מ"ח צ"א. (ד) (בראשית כ"ט) ויצא מ"ד צ"ב. <sup>ה</sup> ויצא מ"ח צ"א. (ו) ויצא מ"ד צ"ב. (ז) ויצא מ"ח צ"א. (ח) ויצא מ"ד צ"ב. (ט) ויצא מ"ח צ"א. (י) ויצא מ"ד צ"ב. (יא) ויצא מ"ח צ"א. (יב) ויצא מ"ד צ"ב. (יג) ויצא מ"ח צ"א. (יד) ויצא מ"ד צ"ב. (טו) ויצא מ"ח צ"א. (טז) ויצא מ"ד צ"ב. (יז) ויצא מ"ח צ"א. (יח) ויצא מ"ד צ"ב. (יט) ויצא מ"ח צ"א. (כ) ויצא מ"ד צ"ב. (כא) ויצא מ"ח צ"א. (כב) ויצא מ"ד צ"ב. (כג) ויצא מ"ח צ"א. (כד) ויצא מ"ד צ"ב. (כה) ויצא מ"ח צ"א. (כו) ויצא מ"ד צ"ב. (כז) ויצא מ"ח צ"א. (כח) ויצא מ"ד צ"ב. (כט) ויצא מ"ח צ"א. (ל) ויצא מ"ד צ"ב.

#### חלופי גרסאות

ש דלית, ת מעליא. א משתבת. ב ל"ג יתיר. ג מן. ד ברוחא קודשא. ה דקב"ה. ו סבר. ז ל"ג לההוא בירא. ח ל"ג ויעקב. ט ל"ג אי דא. י ל"ג דא. כ אי לאו א"ל.

#### מאמר

#### הסולם

#### וישב על הבאר

הדעת שבפנימיות ת"ת, וסוד הבאר, הוא המלכות בת זוגו של הת"ת, וכיון שמשה היה פנימיות הת"ת, ע"כ נאמר בו וישב, וביעקב רק וירא בלבד.

(י) ר' יוסי ור' יצחק וכו' : ר"י ור"י היו הלכים בדרך. אמר ר' יוסי אותה הבאר שראה יעקב וראה משה, אם זו היא הבאר שחפרו אותה אברהם ויצחק, שהם ב' הקוין ימין ושמאל דד"א.

פ"י המלכות נקראת באר ומתחילה מקודם בריאת העולם, היתה במדת הדין ולא היתה ראויה לקבל שום אור, עד שחפרוה אברהם ויצחק, שפירשו שהעלוי לבינה, שה"ס מדת הרחמים, ונתקנה שם, ותקון זה נעשה בעת בריאת העולם, כמ"ש להלן, וה"ס החפירה, לעשותה בית קבול. והסויה, באר חפרוה שרים וגו'. ושואל ר' יוסי, אם זו היא מצב הבאר שראו יעקב ומשה, למה לא נאמר בהם שחפרו אותו או תקון אחר, אלא וישב על הבאר. בלי תקון מוקדם.

א"ל לאו וכו' : אמר לו אין הבאר דיעקב ומשה במצב הבאר שחפרוה אברהם ויצחק. אלא משעה שנברא העולם, נברא באר הוו, כלומר שכבר היתה במצב. שלאחר התקון. ובערב

מיד, וירא כי אין איש, ראה ברוח הקודש שאינו עתיד לצאת ממנו בן צדיק.

(ח) דא"ר אבא כמה וכו' : שאר"א כמה רשעים הם בעולם, שמולידים בנים טובים, יותר מן הצדיקים. ואותו בן הטוב שיוצא מן הרשע הוא טוב ביותר, להיותו טהור מטמא, אור מתוך החושך, חכמה מתוך הטפשות, וזה טוב יותר מכל.

#### מאמר וישב על הבאר

(ט) וירא וירא דהכא וכו' : שואל, מהו רומז שתי פעמים וירא שנאמר כאן, שאומר, וירא איש מצרי וגו' וירא כי אין איש, ומשיב, הכל ברוח הקדש הסתכל וראה, ומשים זה הסתכל בו והרג אותו, כלומר שהרגו בהסתכלותו בו, וע"כ נאמר פעם שני וירא. והקב"ה סבב הכל כדי שמשה ילך אל אותו באר כמו שהלך יעקב אל אותו הבאר שכתוב, וישב על הבאר. שואל, ביעקב כתוב וירא והנה באר, במשה כתוב, וישב בארץ מדין וישב על הבאר, וביעקב לא אמר וישב אלא וירא בלבד. ומשיב, הוא משום שאע"פ שמשה ויעקב היו במדרגה אחת דהיינו בקו אמצעי, מכל מקום נתעלה משה בזה יותר ממנו, כי יעקב הוא בחינת ת"ת, ומשה היא בחינת (דמוי דף י"ב ע"ב)

אלא, בשעתא דאתברי עלמא, ל אתברי האי בירא. ובערב שבת בין השמשות, מ אתברי פומא דליה, והאי איהו באר דחמו יעקב ומשה.

ריא) מתניתין. אינון נ דרדפי קשוט, אינון דתבעו רזא דמהימנותא. אינון דאתדבקו בקשורא מהימנא. אינון דידעין אורחוי דמלכא עלאה. קריבו שמעו. ריב) כד סליקו תרין, ס ונפקו לקדמות חד, מקבלין ליה בין תרין ע דרועין. תרין פ נחתי צ לתתא תרין אינון, חד ק בינייהו. ר תרין אלן מותבא ש דנביאי ינקין בהו. חד בינייהו, חבורא איהו ת דכלא, איהו נטיל א מכלא.

#### חלופי גרסאות

ל אברי. מ אברי. נ דרפי. ס ונפקי. ע דרעין. פ תרעין. צ לתלתא. ק מנייהו; מוסיף בינייהו, חקלא דתפוחין קדישין איהו מהאי בירא [יתבי]. ר ל"ג תרין; תרין יתבי. ש בנוי; דגרטי. ת דכלא. א כללא.

ישוב על הבאר

#### הסולם

מאמר

מקום גילוי החכמה (כנ"ל ויצא דף נ"א ד"ה והנך) אז תוכל המלכות לקבל מהם הג"ר שהיא רק נה"י דג"ר בלבד. ועל שם קבלת הג"ר מנה"י הללו נקראת המלכות בשם באר, שז"ס והנה באר בשדה וג' עדרי צאן שהם נה"י, רובצים עליה. ונקראת ג"כ שדה תפוחים הקדושים, כי ע"ש נה"י נקראת שדה תפוחים, וע"ש המוחין דח"ב שבהם, הם נקראים קדושים.

ריב) כד סליקו תרין וכו': כשעולים ויוצאים שני הקוין ח"ב לקראת קו האחד האמצעי הם מקבלים אותו בין שתי הזרועות, שהם חסד וגבורה, שמחמת קבלתם את קו האמצעי ירדו ח"ב ונעשו חסד וגבורה, כי נסתלקו מהם הג"ר דג"ר, אמנם עוד המלכות אינה יכולה לקבל חכמה מהם, כי שם שליטת אור החסדים והחכמה מכוסה שמה. עד שהשנים שהם חו"ג, יורדים למטה, דהיינו שנעשים נצח והוד, הם שנים, עיקר המוחין הם שנים ימין ושמאל, שנעשים לנצח והוד, ואחד בינייהם, כלומר שצריכים בהכרח לקו האמצעי שיכריע ביניהם והוא יסוד. כי המכריע בין חו"ג נקרא ת"ת, והמכריע בין נו"ה נקרא יסוד. ומבאר דבריו, שנים הללו, שירדו למטה, הם מושב שהנביאים יונקים מהם, דהיינו נצח והוד, אחד שביניהם, שהוא יסוד, הוא המתחבר בכל, הן בקו ימין והן בקו שמאל, הוא לוקח מכולם, הן חכמה והן חסדים, כי להיותו קו האמצעי המקיים הארתם ע"כ מקבל הארתם גם לעצמו. כי זה הכלל, כל האורות שהתחתון גורם להתקיים בעליונים זוכה בהם בשלמותו גם הוא.

ההוא

ובערב שבת בין השמשות נברא פי הבאר, דהיינו היסוד שלה, על ידי עלייתה אז לבינה, ובמצב הזה אינה צריכה עוד לתקון, וזו היא הבאר שראו יעקב ומשה. וע"כ נאמר בו וישוב על הבאר בלי שום תקון מוקדם.

#### תוספתא

ריא) מתניתין. אינון דרדפי וכו': משנה. אלו רודפי צדק, שרודפים לתקון המלכות שנקראת צדק, על ידי ג' קוין, ימין שמאל ואמצעי, שבז"א. הם התובעים בזרוע סוד האמונה, שה"ס הממכת קו שמאל למלכות שנקראת אמונה. הם שהתדבקו בקשר האמונה, שהוא הקשר שבקו ימין, הם שיודעים דרכי מלך העליון, שהוא ז"א, סוד קו האמצעי, ולאילו קורא בעל התוספתא, ואמר להם, קרבו שמעו. כלומר, אותם הרודפים לתקן את המלכות ולהאירה בג' קוין, שמעו סדר היחוד הזה, כיצד נעשה.

ודע שתוספתא זו היא ביאור על הכתוב וירא והנה באר בשדה ושלשה עדרי צאן רובצים עליה. ומובאה לעיל (ויצא דף נ' אות ק"ו). ושם ביארתי באורך ע"ש. ותמציתיה היא, כי באר, הוא שם המלכות בעת שמקבלת ג"ר וג"ר אלו אינה מקבלת מג"ר דג"ר אלא מנה"י דג"ר. שהוא מטעם, שח"ב דג"ר נעלמים עם הכרעת קו אמצעי ביניהם, (כנ"ל ויצא דף נ"א ד"ה כד) ויורדים ונעשים לב' זרועות, שהם חסד וגבורה, וקו אמצעי היא ת"ת, שהם מכונים ו"ק דג"ר. אמנם גם מחג"ת לא תוכל המלכות לקבל חכמה, כי בהם שולטים רק החסדים, (כנ"ל ב"א דף רצ"ט ד"ה ר"ח) אלא אחר שב' הקוין יורדים לנצח והוד, שבהם

(דפ"י דף י"ב ע"ב)

ריג) ההוא בירא קדישא, קאים תחותייהו, חקלא דתפוחין ב קדישין איהו מהאי בירא אתשקין ב עדרייא, כל אינון רתיכין, כל אינון מארי דגדפין. תלת קיימין רביעין על האי בירא. האי בירא מנייהו אתמלי. אדני אתקרי, על דא כתיב, <sup>(ה)</sup> אדני יי אתה החלות וגו'. וכתבי <sup>(ו)</sup> והאר פניך על מקדשך השמים למען אדני, אדון כל הארץ, הה"ד <sup>(ז)</sup> הנה ארון הברית אדון כל הארץ. ביה גניז חד מקורא קדישא, דנביע ביה תדיר, ואמלי ליה, יי צבאות אקרי. בריך הוא לעלם ולעלמי עלמין. (ע"כ תוספתא)

ריד) ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה וגו'. א"ר יהודה, אי בירא דא, איהו בירא דיעקב, הא כתיב ביה, <sup>(ח)</sup> ונאספו שמה כל העדרים וגללו וגו'. והכא בנות יתרו לא אצטריכו להאי. אלא ותבאנה ותדלנה בלא טורח אחרא. <sup>(טו)</sup> רטו) א"ר חייא, יעקב אעדי ה"ה מן בירא, דהא כתיב, <sup>(י)</sup> כד מתכנשי תמן כל עדרייא, והשיבו את האבן. וביעקב, לא כתיב וישב את האבן, דהא לא אצטריך לבתר כן, דהא בקדמיתא מיא לא הוו סלקין, כיון דאתא יעקב, סליקו מיא לגביה, וההוא אבנא, לא הוה על פום בירא, ובגין כך ותבאנה ותדלנה. <sup>(טז)</sup> רטז) ר' אלעזר ור' אבא הוו אזלי מטבריא לצפרי. עד דהוו אזלי, פגע בהו חד יודאי, אתחבר בהדיהו, א"ר אלעזר, כל חד לימא מלה דאורייתא.

## מסרת הזהר

ה) (דברים ג') ויצא ב"ב צ"א. ו) (דניאל ט') ויצא ב"ב צ"ב. ז) (יהושע ג') הקסה"ז כ"א צ"א. ח) (בראשית כ"ט) ויצא מ"ה צ"ד. ב) (דברים ג') ויצא ב"ב צ"א. ו) (דניאל ט') ויצא ב"ב צ"ב. ז) (יהושע ג') הקסה"ז כ"א צ"א. ח) (בראשית כ"ט) ויצא מ"ה צ"ד. ב) (דברים ג') ויצא ב"ב צ"א. ו) (דניאל ט') ויצא ב"ב צ"ב. ז) (יהושע ג') הקסה"ז כ"א צ"א. ח) (בראשית כ"ט) ויצא מ"ה צ"ד.

## חלופי גרסאות

ב ל"ג קדישין. ג מוסיף עדרייא דרעי משה במדברא מהאי בירא אתשקין עדרייא דבריר יעקב כד בריר [אתבריר] לון לגו חולקיה. ד ל"ג דא. ה ליה. ו מתרגשי. ז דלא ול"ג דהא. ח מוסיף לגביה ומשה אף הכי סליקו מיא לגביה.

## מאמר

## הסולם

## וישב על הבאר

(כנ"ל אות ר"ט) הרי כתוב ביעקב, ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר, וכאן, בנות יתרו לא נצרכו לזה, אלא ותבאנה ותדלנה בלי טרחה אחרת, דהיינו לגול את האבן מעל פי הבאר. <sup>(טו)</sup> רטו) א"ר חייא וכו' : והשיב ר' חייא, יעקב הסיר את האבן מן הבאר. כי כתוב, כשנאספו שם העדרים, והשיבו את האבן על פי הבאר, אבל ביעקב לא כתוב וישב את האבן, כי לאחר מכאן לא היו צריכים עוד אל האבן, כי מתחילה המים לא היו עולים, כיון שבא יעקב עלו לקראתו המים, כי נתרבו המים, וע"כ אבן ההוא לא היה על פי הבאר, שלא היו צריכים לשטירה, ועל כן נאמר בבנות יתרו, ותבאנה ותדלנה בלי טרחה לגול את האבן. <sup>(טז)</sup> רטז) ר' אלעזר ור' אבא וכו' : ר"א ור"א היו הולכים מטבריא לצפרי. בעוד שהיו הולכים פגש בהם יהודי אחד, נתחבר עמהם. א"ר אלעזר, כל אחד יאמר דבר תורה.

פתח

ריג) ההוא בירא קדישא וכו' : באר ההוא הקדוש שהיא מלכות, במחין דג"ר כנ"ל, עומדת תחתיהם, דהיינו תחת נצח הוד יסוד הנ"ל, והיא שדה תפוחים הקדושים, כמ"ש לעיל בדיבור הסמוך. מבאר ההוא ישקו העדרים, שהם כל אלו המרכבות של מלאכים, וכל אלו המלאכים בעלי כנפים, ג' נמצאים רובצים על באר הזה, שהם ג' ספירות נה"י כנ"ל, ובאר הזו מתמלא מהם, באור הג"ר, והיא נקראת אדני. על זה כתוב, אדני ה' אתה החילות וגו'. וכתוב, והאר פניך וגו' למען אדני אדון כל הארץ, כי כשיש לה ג"ר נקראת בלשון זכר אדון. ד"ש, הנה ארון הברית אדון כל הארץ. בה גנוז מקור אחד קדוש, דהיינו יסוד הנובע בה תמיד וממלא אותה, שנקרא ה' צבאות. ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים. (ע"כ תוספתא).

ריד) ולכהן מדין שבע בנות וגו' : אמר ר' יהודה אם באר זהו היא באר של יעקב, (דפ"י דף י"ג ע"א)

ריז) פתח איהו ואמר, ויאמר אלי הנבא בן אדם הנבא אל הרוח ואמרת אל הרוח וגו'. מהאי קרא ידענא, אתר דהרוח נפקא מניה, וכי יכיל הוה יחזקאל לנבאה על הרוח, והא כתיב י אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח. אלא, בר נש לא יכיל לשלטאה ברוח, אבל קודשא בריך הוא איהו שליט בכלא, ועל מימריה הוה מתנבי יחזקאל. ותו דהא כ רוח ל הוה בגופא בהאי עלמא, ובגין כך אתנבי עליה, מארבע רוחות בואי הרוח, מההוא אתר דאתחם בסמכוי בארבע סטרין דעלמא.

ריח) דליג ההוא יודאי קמיה, אמר ליה רבי אלעזר, מאי חמית. אמר מלה חמינא. אמר ליה מאי היא. אמר ליה רוח בני אדם, אי אתלבש כ בג"ע בלבושא דדיוקנא בגופא כ דהאי עלמא, הוה כ ליה למכתב, כה אמר ה' מג"ע בואי הרוח, מהו מארבע רוחות.

ריט) א"ל, רוחא לא נחתא להאי עלמא, עד דסלקא מגנתא דארעא, לגו כורסייא, דקיימא על ארבע סמכין. כיון דסלקא תמן, אשתאבא מגו ההוא כורסייא דמלכא, ונחתא להאי עלמא, גופא אתנטיל מארבע סטרי עלמא, רוח אוף הכי כ אתנטיל מארבע סטרי דכורסייא, דמתקנא עלייהו.

רכ) אמר כ ליה ההוא בר נש, דליגא דקא דליגנא קמייכו, מלה חמינא מהאי סטרא. בגין דיומא חדא הוינא אזיל במדברא, וחמינא אילנא חד דמרגג למחזי,

#### חלופי גרסאות

ס מוסיף ועל דא. י מנבי ול"ג יחזקאל. כ מוסיף  
ההוא רוח. ז ל"ג הוה. ח ל"ג בג"ע. נ מוסיף כחונא  
דהאי. ס ל"ג ליה. ע בטיל. פ לה.

#### מסרת הזהר

ט) (יחזקאל ל"ז) תולדות כ"ט צ"ה. י) (קהלת ה')

ויחי מ"ס צ"א.

#### מארבע רוחות בואי הרוח

#### הסולם

#### מאמר

ר' אלעזר, מה ראית. אמר, דבר ראיתי. אמר לו מהו. אמר לו, הרוח של בני אדם, אם התלבש בגן עדן בלבוש צורת הגוף שבעולם הזה (כנ"ל אות קע"ז) ונמצא שם, היה לו להכתוב לכתוב, כה אמר ה' מגן עדן בואי הרוח, מהו מארבע רוחות.

ריט) א"ל, רוחא לא וכו': אמר לו, הרוח אינו יורד לעולם הזה, עד שעולה מגן עדן הארץ אל הכסא, שהוא המלכות, העומד על ארבעה עמודים, שהם חו"ג תו"מ, כיון שהרוח עלה שם, שואב לתוכו מתוך כסא ההוא של המלך, ויורד לעולם הזה. הגוף לוקח מארבע רוחות העולם, שהם ד' יסודות אש רוח מים עפר, הרוח לוקח גם כן מארבע רוחות של הכסא, שהם חו"ג תו"מ, שהוא מתתקן עליהם.

רכ) אמר ליה ההוא וכו': אמר לו האיש ההוא, הקפיצה שקפצתי לפניכם, הוא משום שראיתי דבר מענין הזה, כי יום אחד הייתי

ריז) פתח איהו ואמר וכו': פתח ר"א ואמר, ויאמר אלי הנבא בן אדם וגו' ואמרת אל הרוח וגו'. ממקרא הוה אני יודע את המקום שהרוח יוצא ממנו, כי איך היה יכול יחזקאל לנבא על הרוח, והרי כתוב, אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח. אלא, אדם אינו יכול למשול על הרוח, אבל הקב"ה הוא שולט על הכל ועל פיו היה מתנבא יחזקאל. ועוד, כי הרוח כבר היה בגוף בעולם הזה, כי מתים היו שם במערה, שהחיה אותם. ועל כן התנבא עליו, מארבע רוחות בואי הרוח, דהיינו ממקום ההוא שנגבל בעמודיו בארבע רוחות העולם, שה"ס כסא התחתון, שהוא מלכות, שהיא כסא לז"א, ויש לה ד' עמודים בסוד ד' רוחות העולם, שהם חו"ג תו"מ. ששם עומד הרוח, מטרם שחזר אל הגוף בעולם הזה.

ריח) דליג ההוא יודאי וכו': קפץ לפניו אותו היהודי, שנחתבר עמהם. אמר לו (דפרי"ך דף י"ג ע"א)

וחד מערתא תחותיה, קריבנא גביה וחמינא ההיא מערתא, דסלקא ריחין מכל זיני ריחין דעלמא. אתתקפנא בגרמאי ז ואעילנא בההיא מערתא, ונחיתנא בדרגין ידיען בגו דוכתא חדא, דהוּ ביה אלגין סגיאין וריחין ובוסמין, דלא יכילנא למסבל.

רכא) ותמן חמינא חד בר נש, ושרביטא חד בידיה. והוה קאים בחד פתחא, כיון דחמא לי, תוה וקם לגבאי. אמר לי, מה את הכא, ומאן את, אנא דחילנא סגיא, אמינא ליה, מארי מן חברייא אנא, כך וכך חמינא במדברא, ועאלנא בהאי מערתא, ונחיתנא הכא.

רכב) אמר לי, הואיל ומן חברייא אנת, טול האי קיטרא דכתבא, והב ליה לחברייא, אינן ידיעין רזין ר דרוחיהון דצדיקיא, \* בטש בי בההוא שרביטא, ודמיכנא. אדהכי, חמינא כמה חילין ומשיריין גו שינתא, דהוּ אתיין באורחא, ללהוא דוכתא. וההוא גברא בטש בההוא שרביטא, ואמר באורחא דאילני זילן. אדהכי דהוּ אזלי, פרחי באוירא וסלקי, ולא ידענא לאן אתר. ושמענא קלין דמשיריין סגיאין, ולא ידענא ת מאן איהו. אתערנא, ולא חמינא מידי, ודחילנא בההוא אתר.

רכג) אדהכי, חמינא ללהוא בר נש, אמר לי, חמית מידי, אמינא ליה, חמינא גו שינתא כך וכך. אמר, בההוא אורחא אזלי רוחיהון דצדיקיא, גו גנתא דעדן, לאעלא תמן. ומה דשמעת מנייהו, הוא, דקיימי בגנתא בדיוקנא דהאי עלמא, וחדאן ברוחיהון דצדיקיא דעאלין תמן.

#### חלופי גרסאות

ז ל"ג ואעילנא. ק קנסא; קטרא. ר לרוחיהון. ש בההוא. ת מאי הוא; לאן אתר.

#### מאמר

#### הסולם

#### מארבע רוחות בואי הרוח

הסודות של רוחות הצדיקים. הכה אותי באותו השרביט שבידו, ונרדמתי. בתוך זה ראיתי בשנתי הרבה צבאות ומחנות שהיו באים בדרך למקום ההוא. ואותו האיש הכה בשרביט ואמר להם, בדרך האילנות לכו. בעוד שהיו הולכים, פרחו באויר ועלו, ולא ידעתי לאיזה מקום. ושמעתי קולות של מחנות רבות ולא ידעתי מי המה. הקיצוני ולא ראיתי כלום. ופחדתי במקום ההוא.

רכג) אדהכי חמינא ללהוא וכו'; בינתיים, ראיתי לאותו האיש, אמר לי, ראית משהו. אמרתי לו ראיתי בשנתי כך וכך. אמר, בדרך ההוא הולכים רוחות הצדיקים אל גן העדן להכנס שם. ומה ששמעת מהם, דהיינו הקולות של מחנות רבות. הוא, להיוחס עומדים בגן בצורות שלהם מעולם הזה. והם שמחים ברוחות הצדיקים הבאים שם.

וכמה

הייתי הולך במדבר, וראיתי אילן אחד נחמד למראה, ומערה אחת תחתיו. קרבתי אליו, וראיתי מערה ההיא. שהיא מעלה ריחות מכל מיני ריחות שבעולם. התחזקתי ונכנסתי באותה המערה, וירדתי במדרגות ידועות במקום אחד. שהיו בו הרבה אילנות וריחות ובשמים, שלא יכולתי לסבול.

רכא) ותמן חמינא וכו'; ושם ראיתי איש אחד ושרביט בידו, והיה עומד בפתח אחד. כיון שראה אותי, תמה, ועמד אצלי. אמר לי, מה אתה עושה כאן, ומי אתה. אני פחדתי מאד, אמרתי לו, מורי, מן החברים אני, כך וכך ראיתי במדבר, ונכנסתי במערה הזו וירדתי כאן.

רכב) אמר לי הואיל וכו'; אמר לי, מאחר שאתה מן החברים, קבל צרור הזה של כתבים, ותן אותו לחברים, לאותם שיודעים (דפריי דף י"ג ע"א \*) דף י"ב ע"ב)



רכד) וכמה דגופא אתבני בהאי עלמא, מקטורא דארבע יסודי, ואתצייר בהאי עלמא. אוף הכי רוחא, אתצייר בגינתא, מקטורא דארבע רוחין דקיימא בגנתא, וההוא רוחא, אתלבשת תמן, ומתציירת מנייה, בצירא דדיוקנא דגופא, דאתצייר בהאי עלמא. ואלמלא אינון ארבע רוחין, דאינון אוירין דגנתא, רוחא לא מתציירא בצירא כלל, ולא אתלבשא בהו.

רכה) אינון ד' רוחין, קטירין אלן באלין כחדא, וההוא רוח אתצייר ואתלבש בהו, כגוונא דגופא אתצייר בקטורי, דד' יסודי עלמא. ובגין כך, מארבע רוחות בואי הרוח, מאינון ארבע ב רוחין דג"ע, דאתלבשא ואתציירת בהו, והשתא טול האי ג קיטרא דכתבא, וזיל לאורחך, והב ליה לחברייא.

רכז) אתא רבי אלעזר, ואינון חברייא, ונשקוהו ברישיה, א"ר אלעזר, בריך רחמנא, דשדרך הכא, דודאי דא הוא ברירא דמלך, וקב"ה אומין לפומי האי קרא. ירב לון ההוא ה קיטרא דכתבא, כיון דנטל ליה רבי אלעזר, ופתח ליה, נפק אפוטא דאשא, ואסחר ליה, חמא ביה מה דחמא, ופרח מן ידיו.

רכז) בכה ר' אלעזר, אמר מאן יכול לקיימא בגנוזיא דמלכא, ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך. זכאה האי אורחא, וההיא שעתא דאערענא בך. ומההוא יומא הוה חדי רבי אלעזר, ולא אמר כלום לחברייא, עד דהוה אזלי, פגעו בחד בירא דמאי, קיימו עליה, ושתו מן מיא.

#### מסרת הזהר

(תהלים ט"ו) וירא ט' צ"ד.

#### חלופי גרסאות

א כמה. ב ל"ב רוחין דג"ע. ג קינסא : קיטרא ד ואזיל. ה קנסא.

#### מאמר

#### הסולם

#### מארבע רוחות בואי הרוח

רכז) אתא ר' אלעזר וכו' : בא ר"א והחברים ונשקו אותו בראשו. אמר ר' אלעזר, בריך הרחמן ששלחך כאן. כי זה הוא ודאי בירור של הדבר, והקב"ה הזמין לפי את מקרא הזה, מארבע רוחות, כדי שתגלה לי סודו. נתן האיש להם צרור הכתבים. כיון שלקחו ר' אלעזר ופתח אותו, יצא בית של אש וסבב אותו. ראה בצרור הכתבים מה שראה, והצרור פרץ מידי.

רכז) בכה ר' אלעזר וכו' : בכה ר"א. אמר מי יכול לעמוד בסודות המלך, כמ"ש, ה' מי יגור באהלך ישכון בהר קדשך. אשרי הדרך הזה, ואותה השעה שפגשנו בך. ומיום ההוא היה ר' אלעזר שמת ולא אמר כלום לחברים. מה שראה בצרור הכתבים. בעוד שהיו חולכים, פגעו בבאר אחת של מים, עמדו עליו, ושתו מן המים.

אמר

רכד) וכמה דגופא אתבני וכו' : וכמו שהגוף נבנה בעולם הזה מקשר של ארבעה יסודות, אש רוח מים עפר, ומצטייר מהם בעולם הזה, כך הרוח מצטייר בגן העדן מד' רוחות העומדים בגן, שהם בחי' חו"ג תו"מ, והרוח מתלבש שם ומצטייר מהם בצורת דמות הגוף שנצטייר בעולם הזה, ואלמלא ארבע רוחות אלו, שהם אוירים שבגן, דהיינו חו"ג תו"מ מאור החסדים שנקרא אויר, לא היו מצטיירים בציר כלל, ולא התלבש שם הרוח.

רכה) אינון ד' רוחין וכו' : אלו ד' הרוחות קשורות זו בזו יחד, והרוח הצטייר והתלבש בהן, כמו שהגוף הצטייר בקשר של ד' יסודות העולם, ארמ"ע. ומשום זה אמר יחזקאל, מארבע רוחות בואי הרוח, דהיינו מאלו ארבע רוחות שבגן עדן, שהתלבש והצטייר בהם. ועתה קבל צרור זה של כתבים ולך לדרכך ותן אותו לחברים.

(דפו"י דף י"ג ע"ב)

רכח) א"ר אלעזר, זכאה חולקהון דצדיקיא, יעקב ערק מקמי אחוי, ואזדמן ליה בירא, כיון דבירא חמא ליה, מיא אשתמודעו למאריהון, וסלקין לגביה, וחדו בהדיה, ותמן אזדוגת ליה בת זוגיה. משה ערק מקמי פרעה, ואזדמן ליה ההוא בירא, ומיין חמו ליה, ואשתמודעו למאריהון, וסלקו לגביה, ותמן אזדוגת ליה בת זוגיה.

רכט) מה בין משה ליעקב, יעקב כתיב ביה, ויהי כאשר ראה יעקב את ויגרשום ויקם משה ויושיען וגו'. בודאי ידע הוה משה, כיון דחמא מיא דסלקין לגביה, דתמן תזדמן ליה בת זוגיה. ותו, דהא רוח קודשא, לא אתעדי מניה לעלמין וביה הוה ידע, דצפורה תהוי בת זוגיה. אמר משה, ודאי יעקב אתא להכא, ומיא סליק לגביה, אזדמן ליה בר נש דאכניש ליה לביתיה, ויהב ליה כל מה דאצטריך. אנא אוף הכי.

רל) אמר ההוא בר נש, הכי אוליפנא, דיתרו כומר לכר' הוה. כיון דחמא דכר' לית בה ממשו. אתפרש מפולחנא דילה. קמו עמא ונדוהו. כיון דחמא בנתיה, הוו מתרכין לון, דהא בקדמיתא אינון הוו רעאן עאניה. כיון דחמו משה ברוח קודשא, דעל מלה דכר' הוו עבדי, מיד ויקם משה ויושיען וישק את צאנא. ואתעביד קנאה לקודשא בריך הוא בכלא.

רלא) אמר ליה רבי אלעזר, אנת לגבן, ולא ידענא \* שמך. אמר, אנא יועזר

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(? (בראשית כ"ט) ויצא מ"ז צ"ה.

ו ל"ג משה.

מאמר

הכולם

באר דמשה ויעקב

משה, ודאי כשיעקב בא לכאן והמים עלו לקראתו, נזדמן לו אדם שאספו לביתו ונתן לו כל מה שצריך. גם לי יהיה כן.

רל) אמר ההוא בר נש וכו' : אמר אותו האיש כך למדתי, שיתרו כומר לע"ז היה, כיון שראה שאין ממש בע"ז, נפרד מעבודתה. קם העם והחרימו אותו. כיון שראו בנותיו באו להשקות את צאנו, היו מגרשים אותו, כי מתחילה היו הם עצמם רועים את צאנו. להיותו כומר שלהם, כיון שראה משה ברוח הקודש, שעל דבר הע"ז היו עושים לו את זה, מיד, ויקם משה ויושיען וישק את צאנא. ונעשה הכל מחמת קנאה אל הקב"ה.

רלא) אמר ליה ר' אלעזר וכו' : א"ל ר"א, אתה אצלנו, ואין אנו יודעים את שמך. אמר, אני יועזר בן יעקב. באו החברים וגשקוהו. אמרו, ומה אתה אצלנו ולא היינו יודעים אותך.

הלכו

רכח) אמר ר' אלעזר וכו' : א"א. אשרי חלקם של הצדיקים, יעקב ברח מפני אחיה, ונזדמן לו באר. שה"ס הנוקבא. כיון שהבאר ראתה אותו, המים הוכרו לבעליהם, ועלו אליו, בסוד מ"ן. ושמחו עמו. ושם נתחבר עמו בת זוגו רחל. משה ברח מפני פרעה, ונזדמן לו באר ההיא, והמים ראו אותו והוכרו לבעליהם ועלו אליו, בסוד מ"ן. ושם נתחברה עמו בת זוגו. צפורה.

רכט) מה בין משה ליעקב וכו' : מה בין משה ליעקב. כלומר שאין הפרש בין משה ליעקב. יעקב, כתוב בו, ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו' ויגל את האבן וגו'. משה מה כתוב בו, ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה ויושיען וגו'. בודאי היה יודע משה אחר שראה את המים עולים אליו, ששם תזדמן לו בת זוגו. ועוד, שהרי רוח הקדש לא פסק ממנו לעולם, ובו היה יודע, שצפורה תהיה בת זוגו. אמר

(דפ"י דף י"ג ע"ב \* דף י"ד ע"א)

בן יעקב. אתו חברייה ונשקוהו, אמרו, ומה אנת לגבן, ולא הוינן ידעין כך. אזלו כחדא כל ההוא יומא ליומא אחרא אזפוהו [ט] תלת מילין, ואזיל לאורחיה.

(רלב) וּתְאִמְרֵן אִישׁ מִצְרֵי הַצִּילָנוּ. רבי חייא אמר, הא אוקמוה חברייה, דנצנצא בהו רוח קודשא, ואמרו, ולא ידעו מה ז' אמרו. לבר נש, דהוה יתיב במדברא, והווי יומין דלא אכל בשרא. יומא חד אתא דובא לנטלא חד אימרא, ערק אימרא, ודובא אבתריה, עד דמטו לגבי ההוא בר נש למדברא, חמא אימרא, ואתקיף ביה ושחטיה ואכל בשרא.

(רלג) ד"א וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רבי יהודה פתח ואמר, [ט] שחורה אני ונאווה וגו', שחורה אני ונאווה, דא כנסת ישראל, דהיא שחורה מן גלותא, [ט] ונאווה, דהיא נאווה באורייתא, ובפקודין, ובעובדין דכשרן. בנות ירושלם, דעל דא, זכאין לירתאה ירושלם דלעילא. כאהלי קדר, [ט] אף על גב דהיא קודרת בגלותא, בעובדין היא כיריעות שלמה, כיריעות, דמלכא דשלמא כלא דיליה.

(רלד) רבי חייא רבא, הוה אזיל לגבי מאריהון דמתניתא, למילף מנייהו.

#### חלופי גרסאות

ז מוסיף אמרו. מצרי שהרג משה הוא הצילנו. ח ל"ג ונאווה. ט ואף.

#### מסרת הזהר

(ח) הקסתי פיה צ"ה. (ז) לעיל דף א' אות א'. (ט) (שה"ש א') ב"ב קל"ד צ"ו.

דרך אמת [ט] עשו לו לוויה עד מהלך ג' מילין.

### הסולם

#### שחורה אני ונאווה

שחורה מן הגלות, ונאווה, שהיא נאווה בתורה ובמצות ובמעשים טובים שישראל עושים. בנות ירושלם, הן הנשמות, שעוסקים בתורה ובמצות, שבשביל כך הן זוכים לרשת את ירושלם של מעלה, שהיא השכינה. כאהלי קדר, אע"פ, שהיא קודרת בגלות, עכ"ז במעשים היא כיריעות שלמה, דהיינו כיריעות, שה"ס האורות, של המלך שהשלים שלו שהוא ז"א. פירושו, כיון שב' בחינות הן בגלות, שמצד עצם הגלות יש דינים וקטנות, ומצד המעשים טובים שהצדיקים עושים בגלות הם נאים ומעלים את השכינה ליריעות שלמה. וע"כ מבחינת המעשים טובים נאמר בני ישראל הבאים מצרימה, שהוא שם של גדלות, ומבחינת עצם הגלות נאמר את יעקב איש וביתו באו, שהוא שם של קטנות.

#### מאמר ברת דוד

(רלד) ר' חייא רבא וכו': ר' חייא הגדול, היה הולך לבעלי המשנה ללמוד מהם. הלך אל ר' שמעון בן יוחאי, וראה מסך של אש שהיה פוסק בבית. ור"ש ותלמידיו היו מהמסך

#### מאמר

הלכו יחד כל אותו היום. למחר ליוו אותו ג' מילין והלך לדרכו.

(רלב) וּתְאִמְרֵן אִישׁ מִצְרֵי הַצִּילָנוּ: ר' חייא אמר, הרי באורו החברים שנצנץ בהן רוח הקדש, במה שאמרו איש מצרי הצילנו, ואמרו ולא ידעו מה שאמרו. חשל לאדם שהיה יושב במדבר, ועברו ימים שלא אכל בשר. יום אחד בא דוב לחטוף כבש אחד, וברח הכבש והדוב רדף אחריה, עד שהגיעו לאותו האדם שבמדבר. ראה את הכבש, והחזיק בו ושחטו, ואכל בשר. נמצא שהזאב גרס שאותו אדם יאכל בשר. אף כאן, המצרי שנהרג על ידי משה גרס שמשנה יברח ויבא למדין אל הבאר, וע"כ אמרו איש מצרי הצילנו, ברוח הקודש. דהיינו המצרי שמשנה הרגו.

(רלג) ד"א וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הוקשה לו הלא ישראל הוא שם הגדלות (כנ"ל ויחי אות רמ"ט) א"כ, למה נזכר שם זה בבאס לגלות מצרים. ולמה חזר אח"כ, את יעקב, שהוא שם הקטנות. ולתתן זה, ר' יהודה פתח ואמר, שחורה אני ונאווה וגו'. שחורה אני ונאווה, זו היא כנסת ישראל, דהיינו השכינה, שהיא (דפ"י דף י"ד ע"א)

אזיל לגבי רבי שמעון בן יוחאי, וחמא פרגוד חד, דהוה פסיק בביתא. תוה רבי חייא, אמר, אשמע מלה מפומיה מהכא.

רלה) שמע דהוה אמר, <sup>ט</sup> ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים. כל כסופא דכסיפו ישראל ימקב"ה הוא, דאר"ש, תאותם של ישראל, שיהיה להקב"ה <sup>ס</sup> לא הולך ולא מתרחק, <sup>ז</sup> אלא בורח כצבי או כעופר האילים.

רלו) מ"ט, אר"ש, אין חיה בעולם עושה כמו הצבי או כעופר האילים, בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט, ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו לאחוריו. כך אמרו ישראל, רבש"ע, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, יהי רצון, שתברח כמו הצבי או כמו עופר האילים, שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח, הה"ד, <sup>ט</sup> ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם. <sup>ס</sup> ד"א, הצבי <sup>ז</sup> כשהוא ישן, הוא ישן בעין אחת, והאחרת הוא נעור, כך אמרו ישראל להקב"ה, עשה כמו הצבי, שהנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

רלז) שמע רבי חייא ואמר, אי עלאין <sup>ז</sup> עסקין בביתא, ואנא יתיב אבראי, בכה. שמע ר"ש ואמר, ודאי שכינתא לברא, מאן יפוק. אמר רבי אלעזר בריה,

#### מסרת הוהר

#### חלופי גרסאות

(ט) (שה"ש ח'). <sup>פ</sup> (ויקרא כ"ו) וירא קב"ה צ"א. <sup>י</sup> מקמיה דקב"ה. כ. ה.א. ל בורח: <sup>ז</sup> מוסיף הקב"ה בורח (ד"א). מ. ולא. <sup>ז</sup> מוסיף אלא בורא. <sup>ס</sup> ל"ג מן ד"א עד שמע. ע בזמן שהוא. <sup>פ</sup> אחד והאחר. <sup>ז</sup> פסקין ול"ג בביתא.

#### מאמר

#### הסולם

#### ברח דודי

משם. זהו שכתוב, ואף גם זאת וגו' ולא געלתים לכלותם. דבר אחר. הצבי כשהוא ישן הוא ישן בעין אחת, והאחרת הוא נעור. כך אמרו ישראל אל הקב"ה, עשה כמו הצבי, כי הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

רלז) שמע ר' חייא וכו': שמע ר"ת, ואמר, הן העליונים עוסקים בתורה בפנים הבית, ואני יושב מבחוץ. בכה. שמע ר"ש, ואמר ודאי שהשכינה היא מבחוץ, דהיינו עס ר' חייא, מי יצא ויכניסנו. אמר ר' אלעזר בנו, אם אשרף, ביציאתי דרך המסך של אש, לא אהיה נשרף, כי השכינה היא מחוץ ממנו. אצל ר' חייא, תכנס השכינה, ותהיה האש של המסך בשלמות. שמע ר' אלעזר קול שאמר, עוד לא נסמכו העמודים, שה"ס ג' קוין, ועוד לא נתקנו השערים, דהיינו ג' שערי בינה, ומקטני הבשמים שבעדן הוא עתה. דהיינו מקטני הנשמות המכוננות בשמים כלומר שעוד לא זכה ר' חייא למדרגות שבעולם התקון שהם בעיקר תקון ג' קוין ונש"ב, וע"כ אינו ראוי להכנס

מהמסך ולפנים. תמה ר' חייא, אמר, אשמע דבר מפיו מכאן מאחורי מסך האש.

רלה) שמע דהוה אמר וכו': שמע קול של אחד מן התלמידים של ר"ש, שהיה אומר, ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים. כל ההשתוקקות שהשתוקקו ישראל אל הקב"ה, הוא, כמו שאמר ר"ש, תאותם של ישראל, שיהיה הקב"ה לא הולך ולא מתרחק, אלא בורח כצבי או כעופר האילים.

רלו) מ"ט, אר"ש וכו': מהו הטעם, אמר ר"ש, אין חיה בעולם עושה כמו הצבי או עופר האילים, שבזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו. ולעולם תמיד, הוא מחזיר את ראשו לאחוריו. כך אמרו ישראל, רבונו של עולם, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עופר האילים שהוא בורח, ומחזיר את ראשו למקום שעזב אותו, דהיינו למקום שחיה בו מקודם ועזבו וברחו (דפ"י דף י"ד ע"א)

## שמות

עג

ק אי אנא ת ר קלינא, לא ט קלינא, דהא שכינתא א ברא מננא, ליעול שכינתא, ותיהוי אשתא שלימתא. שמע קלא דאמר, עד לא ת סמכין אסתמכו, ותרעין לא אתתקנו, ומוזטרי ב דבוסמיא דעדן ב דכען הוא, לא נפיק ר' אלעזר. רלח) יתיב רבי חייא, בכה ג ואתגנח, פתח ד ואמר, ז סוב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים. ה אתפתח תרעא דפרגודא, לא עייל רבי חייא, זקיף רבי שמעון עיניו ואמר, ו ש"מ ז אתיהיב רשותא למאן דאיהו אבראי ואנן לגו. קם רבי שמעון, אזל אשא מדוכתיה, עד דוכתא דרבי חייא, אמר רבי שמעון, ג קוטיפא דנהורא ח דקליטרא לבר, ואנא הכא ד לגו, אתאלם פומיה דרבי חייא. רלט) כיון דעאל לגו, מאיך עיניו, ולא זקיף ט רישיה. אמר רבי שמעון לרבי

### מסרת הזהר

### חלופי גרסאות

ז (שה"ש כ') וירא י"ד צ"א. ק ל"ג אי. ר קלילא כחולא; קלינא לא בחיל קלינא. ט ל"ג קלינא. ת סמיכך. א ומזטורי. ב כען; עד כען. ג ואתגנח. ד מוסיף ואמר ר"ת לעצמו. ה מוסיף עד שלא היה ראוי וע"י שנצטער זכה אתפתח. ו ל"ג ש"מ; שמא. ז דאתיהיב. ח דקליטרא. ט ל"ג רישיה. דרך אמת ת) אני הוא קל אבל לא כחול שהוא ענף אחד כנודע. א) חוץ ממנו. ב) חנות ואוהל של בוסמי עדן. ג) ניצוץ אור המתפשט ומאיר אשר הוא קלוש לחוץ מבית המדרש. ד) לפניו.

### מאמר

### הסולם

### ברח דודי

דאחורים וחיצוניות. הנמשכים מקו שמאל בלי ימין, בסוד יציאת נקודת השורק, שה"ס בינה שחורה לראש א"א. והראש דא"א. יש בו אור חכמה בלי חסדים וחכמה בלי חסדים מאירה רק בג"ר ולא בזו"ן ובי"ע. וע"כ גם החכמה אינה מאירה בהם בהיותם שמאל בלי ימין. ונבחנו משום זה למוחין דאחורים וחיצוניות. ואין השמאל מתחבר בימין אלא ביציאת קו אמצעי בבחינת המסך דנקודת החירק, שבכח המסך וקומת החסדים הוא מכניע את קו השמאל ומחברו בימין, ומתלבשת החכמה דשמאל בחסדים שבימין, ואז יכולה החכמה להאיר בשלמות. וזכור כאן סוד ג' הנקודות חולם שורק חירק, שנתבאר לעיל (ב"א דף ט"ו ד"ה ההוא עש"ה) ומוחין הללו הבאים בהכרעת קו אמצעי, בכח המסך דחירק, גקראים מוחין דפנים ופנימיות, ויש מעלה בקו שמאל, שאינה בקו אמצעי כי הקו שמאל מושך חכמה מן הראש דא"א שהוא ג"ר דג"ר, אע"פ שאינם מאירים בו כנ"ל. ויש מעלה בקו אמצעי שאינה בקו שמאל, כי קו אמצעי מאיר בכל השלימות מחמת התלבשות החכמה בחסדים, אמנם אין בו אלא ו"ק דג"ר, כי כח המסך דחירק ממעטו מג"ר דג"ר. (כמ"ש שם. וכמ"ש פ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר, עש"ה) ואין כאן המקום להאריך.

והנה

להכנס מבפנים למסך. וע"כ לא יצא ר' אלעזר להכניסו.

רלח) יתיב ר' חייא וכו'; ישב ר' חייא. בכה ונאנח. פתח ואמר, סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים, דהיינו ע"פ הפירוש ששמע מר"ש, שאע"פ שבורח הוא מחזיר ראשו לאחוריו ואינו מתרחק (כנ"ל אות רל"ה) אז נפתח שער המסך, אבל ר' חייא לא נכנס. נשא ר"ש עיניו, וראה שנפתח שער המסך, אמר, משמע שניתן רשות למי שהוא מבחוץ, ואנחנו לפנים, ולא נכניסו. קם ר"ש, הלך האש ממקומו עד מקומו של ר' חייא. אמר ר"ש, ניצוץ אור הקליטה כבר נתפשט לחוץ, לר' חייא, ואני כאן מבפנים, ולא אכניסנו. נאלם פיו של ר' חייא מחמת האש שנתפשט אליו.

רלט) כיון דעאל לגו וכו'; כיון שנכנס ר' חייא לפנים השפיל עיניו, ולא הרים ראשו. אמר ר"ש לר' אלעזר בנו, העביר ירך על פיו של ר' חייא, שאינו יודע בוה, כי אינו רגיל בו, ואינו יודע לשייך עצו בנפשו. קם ר' אלעזר, והעביר ידו על פיו של ר' חייא. פתח ר' חייא את פיו, ואמר, עיני ראה מה שלא ראיתי מעודי, וקומתי הודקף, שלא חשבתי כל כך מעולם, טוב למות באש זהב הטוב הבווער. פנימיות הדברים. כי נודע שיש מוחין

(דפו"י דף י"ד ע"א)

אלעזר בריה, קום אעבר ידך אפומיה, דלא ידע בהאי, כ דלא רגיל ביה. קם רבי

### חלופי גרסאות

י דלא רגיל בהאי. כ ולא; ל"ב דלא רגיל ביה.

מאמר

### הסולם

ברח דודי

הבריחה של הקב"ה תחזיר את ראשו שהוא הג"ר, למקום שהניח, שהוא קר שמאל, שמשם נסתלק, כנ"ל.

וה"ש, (באות רל"ד) ר' חייא רבא וכו' למילף מנייהו, שהיה דרכו תמיד ללמוד אצל בעלי המשנה, איך הולכים במדרגות מחיל אל חיל, אזיל לגבי רשב"י, וחמא פרגוד חד דהוה פסיק בביתא, פירוש, שהרגיש בר"ש בן יוחאי את המסך דחירק שבקו אמצעי, שממנו מקבל ר"ש המוחין דפנים שלו, אשר מסך זה פוסק את המוחין דחכמה המכונה בית, דהיינו שמסלק ממנו הג"ר דג"ר ואינו מאיר אלא בו"ק דג"ר, כנ"ל. תוה ר' חייא, כי נדמה לו שהוא קטן ממנו, כי ר' חייא, אף על פי שהיה במוחין דאחורים, היה לו ג"ר דג"ר, כדרך קר שמאל, כנ"ל, ור"ש בן יוחאי אין לו אלא ו"ק דג"ר, מסבה שמשתמש בקו אמצעי, כנ"ל, וע"כ חשב ר"ח את המוחין של עצמו יותר פנימים מן המוחין של רשב"י, אמר, אשמע מלה מפומיה מהכא, דהיינו מבחינת ו"ק דג"ר, שמע וכו' תאותם של ישראל שיהי' הקב"ה לא הולך ולא מתרחק אלא בורח כצבי וכו' הוא מחזיר את ראשו לאחוריו, שבשעה שישאל אחוהים בקו שמאל, בורח הקב"ה מהם ואינו מאיר להם כנ"ל, אמנם אין בריחה זו ענין של הסתלקות ח"ה אלא להיפך, כי רוצה להאיר להם בחינת ראש, דהיינו חכמה, אלא משום שחסר להם חסדים, ואין הראש יכול להאיר להם בלי התלבשות בחסדים, ע"כ בורח מהם, עד שמקבלים המסך דחירק, שעליו יוצא קו אמצעי, ואז מאיר הראש שלו באחוריו, דהיינו בקו שמאל הנקרא אחורים, משום שעתה ע"י קו אמצעי מתלבשת החכמה בחסדים ומאירה בשלמות, אלא בו"ק דג"ר כנ"ל, והו' נבחן, שבורח כצבי, שמחזיר ראשו לאחוריו, והו' שהתפללו ישראל, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, דהיינו, משום שנאחזו בקו שמאל שהחכמה אינה מאירה מחמת חסרון חסדים, וע"כ גרמנו שהקב"ה הסתלק מבינינו, יהי רצון שתברח כמו הצבי אי כמו עופר האילים שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח, כן

(דפו"י דף י"ד ע"א)

וכיון אמר תלמיד אחד של ר"ש, לר' חייא, להודיע לו מעלת רשב"י, שאעפ"י שמשתמש בקו האמצעי ובמסך דחירק שלו, מ"מ הוא מקבל אור החכמה מקו שמאל, בכל שלימות הארתה, אלא מבחינת ו"ק דחכמה, אבל ר' חייא, הגם שנאחז בקו שמאל בלי מסך, שהוא יכול להמשיך ג"ר דחכמה, אבל מה יועיל לו זה, בשעה שאינה מאירה לו כלום, והקב"ה היא בהסתלקות מן השכינה בסבתו, והוא כביכול ישן.

וה"ש שמע ר' חייא, שהבין דבריו שהצדק עמו, ואמר, אי עלאין עסקין בביתא, ואנא יתיב אבראי, בכה, שעתה הכיר שהעליונים שהם רשב"י וחבריו הם בבית, שה"ס חכמה, והוא יושב בחיצוניות החכמה, כי אינה מאירה לו, וע"כ בכה, שמע ר"ש ואמר ודאי שכינתא לברא, שגם ר' חייא מרגיש כבר, שהשכינה היא ודאי בחיצוניות מסיבתו, וע"כ מאן יפוק, להמשיך לו מוחין דפנים, אמר ר' אלעזר בנו, להשמיע לר' חייא, אי קלינא ע"י המסך דחירק שבקו אמצעי, דהיינו שנסתלקו ממני הג"ר דג"ר, לא קלינא, כלומר, איני מחשיב את זה לשריפה, שהרי השכינה היתה מחוץ ממנו, שהיתה בחיצוניות כנ"ל, ליעול שכינתא, לפנים בפנים עם ז"א, ע"י שקבלתי את המסך דחירק שבקו אמצעי, ותהוי אשתא שלימתא ותהיה האש של המסך שלמה, מכח שגרמה תווג של הקב"ה והשכינה פנים בפנים, ובדברים

אלעזר, אעבר ידיה : אפומיה דרבי חייא, פתח פומיה רבי חייא, ואמר, חמא

חלופי גרסאות

ל בפומיה. מ רמאן.

ברת דודי

הסולם

מאמר

המסך כנ"ל, ונחשב לנתינת רשות לכנוס לפנים. ואנן לגו ולא נעזר לו להכנס. קם ר"ש. אזל אשא מדוכתיה, שהלך אש המסך, ממקומו של ר"ש. שהוא מסך הממותק דצמצום ב/ו. עד דוכתא דרבי חייא, וקבל ר"ח בזה מן ר"ש את המתקת המסך דצמצום ב/ו. אז אמר ר"ש קוזטיפא דנהורא דקליטרא לבר ואנא הכא לגו, שניצוץ אור הקליטה בחוץ אצל ר' חייא, דהיינו שכבר קבל בחי' קטנות דמוחין ע"י זיווג על המסך דצמצום ב/ו. שאע"פ שהיא עוד בקטנות כמו ניצוץ, אמנם היא אור הקליטה, שכבר הפנימיות קולט אותו ויכול לכנוס לשם. והוא ראוי לקלוט אח"כ המוחין דגדלות (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה ונבר) כי קטנות זה בהיותו מאמא מכשרתו לקבל הגדלות דאמא, כמ"ש שם.

ח"ש אתאלם פומיה דר' חייא, כי קטנות זה שקבל, מכונה אלם דאלקים, הרומז שחסר לו י"ה דאלקים, שה"ס ג"ר. שזו"ה מ' שם פה לאדם, שהבינה הנקרא מ' משים פה לאדם, שה"ס גילוי ג"ר. או מ' ישום אלם, מ"י, שה"ס ביינה, משפעת מוחין דקטנות שהפה מתאלם בסוד אלם דאלקים, שחסר ג"ר שה"ס י"ה דאלקים. כיון דעאל לגו, מאיך עינוי ולא זקיף רישיה, משום שהיה לו משם רק מוחין דקטנות, כנ"ל, והיה חסר ראש. א"ר שמעון לר' אלעזר בריה קום אעבר ידך אפומיה, דלא ידע בהאי דלא רגיל ביה, יד, פירושו כח וחיל, וא"ל ר"ש לר"א שיעביר ידו על פיו של ר"ח, ויעזור לו להעלות מ"ן להמשכת הג"ר, ויתגלה לו המוחין דג"ר, שגילויים מכונה פה. קם ר"א אעבר ידיה וכו', פתח פומיה ר"ח. דהיינו שהשיג המוחין דג"ר דפנימיות שגילויים מכונה פתיחת פה. ואמר, חמי עינא מה דלא חמינא. ראיא היס שפע החכמה, כי עינים ה"ס חכמה, ואמר ר"ח כי עתה שהשיג המוחין דג"ר דפנימיות הוא ר"א ראה דהיינו שעתה השיג אור החכמה מה שלא ראה, כי מקודם לכן היה בחיצוניות, ואע"פ שהיה יונק מג"ר דג"ר שבקו שמאל, אכן החכמה זו לא האירה לו כלל, מטעם חסרון לבוש החסידים, כנ"ל, אבל אלו ג"ר דפנימיות שהשיג עתה, מאירה בהם החכמה

ובדברים אלו חשב ר"א לפעול אצל ר' חייא שיפרוש מקו שמאל ויקבל את קו אמצעי.

שמע קלא דאמר, עד לא סמכין אסתמכו. עוד לא נסמכו אצל ר' חייא, הקוין דימין ושמאל עם המסך דחירק, ותרעין לא אתתקנו, ושערים עוד לא נתקנו במסך דצמצום א'. (כמ"ש להלן). ומזוטרי דבוסמיא דעדן, דכען הוא, ומשום זה לא יקבל ר"ח ממנו. לא נפיק ר' אלעזר, כי הבין שר' חייא לא יוכל לקבל דבריה, וסוד יציאה זו פירושו, להתדבק במדרגתו של ר' חייא שהיא חיצונית, כי אי אפשר להגביה את מדרגת חבירה, אלא אם ירד וישתוו עם מדרגתו. וע"כ היה ר"א צריך לצאת מפנימיות לחיצוניות. יתיב ר' חייא בכה ואתגנה, הרבה בתפילה לזכות למוחין דפנימיות. פתח ואמר, טוב דמה לך דודי לצבי וגו'. זה רומז שזכה להשיג את מסך דחירק הממעט את הג"ר דקו שמאל ונשאר בוי"ק בלי ראש, וע"כ בקש מהקב"ה שיחזיר ראשו לאחוריו כצבי (כנ"ל באות רל"ו) אתפתח תרעא דפרגודא, כלומר, שעוד לא זכה למסך עצמו, שעליו יוצא קו האמצעי, אלא שזכה רק לשער שלו בלבד. והטעם הוא, (כמ"ש באורך ב' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) כי מתחילה יוצא המסך דחירק במסך דצמצום א' שבכחו מכניע הקו שמאל תחת קו הימין, ובבחינה זו עוד אינו ראוי לזווג עליון להמשיך אור הפנים, כי המסך דצמצום א' אינו מקבל לתוכו אור, ולפיכך צריכים להמתיק את המסך הזה בצמצום ב/ו, ואז ראוי להמשיך ולקבל אור הפנים. (עש"ה בכל ההמשך) וע"כ המסך דצמצום א' אינו נחשב למסך ממש אלא לשער המסך, כלומר, שהוא סבה למסך הממותק דצמצום ב/ו, וזולתו לא היה נכנע הקו שמאל, כמו שנתבאר שם באורך, וז"ש כאן אתפתח תרעא דפרגודא. וז"ש, לא עייל רבי חייא, משום שמסך דצמצום א' אינו ראוי להמשיך אור הפנימיות, כנ"ל וע"כ עוד לא יכול להכנס לפנימיות. וז"ש, זקיף ר"ש עינוי ואמר שמע מנה, אתיהיב רשותא למאן דאיהו אבראי, דהיינו שר"ש הרגיש בו שכבר זכה במסך דחירק מצמצום א', שהוא רק שער

(דפו"י דף י"ד ע"א)

נ עינא מה דלא חמינא, אודקף דלא חשיבנא, טב למימת באשא דדהבא טבא דליק. (רמ) ה באתר דשביבין זרקין לכל עיבר, וכל שביבא, ושבבא, סליק לתלת מאה \* ושבעין רתיכין. וכל רתיכא, אתפרש לאלף אלפין, ורבוא רבוון, עד דמטו לעתיק יומין, דיתב על כרסייא, וכרסייא מזדעזעא מניה, למאתן ושתין עלמין. (רמא) עד דמטא לאתר עדונא דצדיקייא, עד דאשתמע בכל רקיעין, וכל עלאין ותתאין, וכלהו בזמנא חדא, תוהין ואמרין, הדין הוא רבי שמעון בן יוחאי, דהוה מרעיש כלא, מאן יכיל למיקם קמיה. דין הוא רשב"י, דבשעתא דפתח פומיה למשרי למלעי באורייתא, צייתין לקליה, כל כרסוון וכל רקיעין וכל רתיכין, וכל אינון \* דמשבחי למריהון.

(רמב) לית דפתחין, ולית דמסיימין, וכלהו \* משתכחין, עד \* לא אשתמע בכל \* רקיעא דלעילא \* ותחת פטרא. כד מסיים רבי שמעון למלעי באורייתא, מאן חמי שירין, מאן חמי חדותא, דמשבחין למריהון, מאן חמי קלין דאזלין בכלהו

#### חלופי גרסאות

נ ל"ג עינא מה. נ ל"ג ושבבא. ס דמשבח. ע משתכחין. פ דלא; דלשתמע. צ רקיעא. ק ותתא.

דרך אמת ה במקום שניצוצי שלהבת זורקין ומתפשטין לכל צד. ו כולם הם נשקטים מלומר שירה עד שלא נשמע בכל הרקיעים שום פתחון פה כלל.

#### מאמר

#### הסולם

#### ברח דודי

לעתיק יומין שספירותיו בסוד רבבות והם רבוא רבבן, שהוא יושב על כסא, שה"ס ז"ס תחתונות דעתיק, שהג"ר יושבות עליהם, והכסא מזדעזע ממנו למאתים וששים עולמות. שהכסא מזדעזע מלקבל מן הג"ר עשר היות שהם בגימטריא ר"ס, שהסו"ה, ס"ר לראות. וכל מדרגות האלו ישנן בר' שמעון בן יוחאי. (רמא) עד דנמטא לאתר עדונא וכו'; עד שרשב"י מגיע למקום העדן של הצדיקים, עד שנשמע בכל הרקיעים מעלת רשב"י, וכל העליונים ותחתונים כולם בזמן אחד, תמהים ואומרים, הוה הוא ר' שמעון בן יוחאי, שהכל היה מרעיש, מי יכול לעמוד לפניו. זה הוא ר"ש, שבשעה שפותח פיו להתחיל לעסוק בתורה, מאזינים לקולו, כל הכסאות, וכל הרקיעים, וכל המרכבות, וכל אלו שמשבחים לאדונם.

(רמב) לית דפתחין ולית וכו'; אין מי שיפתח לומר שירה, ואין מי שיסיים שירתו, כלומר אותם שעומדים באמצע השירה אינם גומרים שירתם, כי כולם נמצאים, להקשיב לקולו של רשב"י, עד שלא נשמע, בכל הרקיעים של מעלה ושל מטה, פתחון פה, כשגמר ר"ש לעסוק בתורה, מי ראה שירים, מי ראה שמחה, של המשבחים לאדונם, מי ראה

החכמה בשלימות כי יש לה חסדים להתלבשות, אלא שמאירה בו"ק דג"ר. כנ"ל. אודקף דלא חשיבנא. ראשי נודקף, דהיינו שהשיג ג"ר הנקראים ראש שלא חשבתי שעוד אשיגם פעם. טב למימת באשא דדהבא טבא דליק הסתלקות ג"ר דג"ר מחמת המסך דחירק שקבל, מכונה מיתה. ובינה מכונה זהב טוב. ואמר שכדי להשיג הג"ר של זהב הטוב, הבורע, מחמת המסך דחירק, כדאי למות, דהיינו להפסיד הג"ר דג"ר.

(רמ) באתר דשביבין זרקין וכו'; במקום של ר"ש בן יוחאי, שהוא זורק ניצוצין לכל צד. דהיינו המוחין דקטנות שר"ש זרק לו (כנ"ל אות רל"ח) שה"ס ניצוץ אור הקליטה. וכל ניצוץ וניצוץ עולה לשלש מאות ושבעים מרכבות, דהיינו שכל ניצוץ מקבל הגדלות מבינה, שספירותיה בסוד מאות, וד' הספירות חורב תו"מ עולים ארבע מאות, ומשום שחסרים מג"ר דג"ר חסרים שלשים ספירות מן החכמה, והם רק ש"ע רתיכין. וחסר שלשים לארבע מאות. ואח"כ כשזוכים יותר, עולים לאר"א עלאין ולא"א שספירותיו בסוד מאה אלף, וע"ס שלו הם אלף אלפין, ואז כל מרכבה ומרכבה מפורשת לאלף אלפין מצד שכל אחת מהן משגת מוחין דא"א ורבוא רבבן עד דמטי (דפו"י דף י"ד ע"א) (דף י"ד ע"ב)



רקיעין, אתיין כלהו בגיניה דר"ש, וכרעין וסגדין קמי דמריהון, סלקין ריחין דבוסמין דעדן, עד עתיק יומין, וכל האי בגיניה דר"ש.

רמג) פתח רבי שמעון פומיה ואמר, ר שית דרגין נחתו עמיה דיעקב למצרים וכל חד וחד עשרה אלף רבוא. ולקבליהון שית דרגין לישראל. ולקבליהון שית דרגין לכרסייא דלעילא. ולקבליהון שית דרגין לכרסייא דלתתא. דכתיב (ז) שש מעלות לכסא. הה"ד (ח) רבבה כצמח השדה נתתיך וגו', הרי שית. ולקבליהון כתיב, ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו וגו'.

רמד) ת"ת, כל חד וחד סליק לעשרה, ט והוו שתין, ואינון שתין גברין דבסחרני שכינתא, ואינון שתין רבבן, דנפקו עם ישראל מגלותא, ודעאלו עם יעקב בגלותא.

רמה) ת א"ל ר' חייא, והא א הוו שבעה, וסלקין לשבעין, א"ל ר' שמעון, ב שבעין לאו מהכא, ואי ס"ד שבעה, הא כתיב ט וששה קנים יוצאים מצדיה שלשה קני

#### חלופי גרסאות

ר שש מעלות ירדו עם יעקב למצרים וכל אחת ואחת עשרה אלף רבוא וכנגדן עשרה מעלות לישראל וכנגדן ששה מעלות לכסא של מעלה וכנגדן שש מעלות לכסא של מטה שנאמר שש מעלות לכסא הה"ד רבבה וגו' הרי שתא וכנגדן כתיב ובני ישראל. ט והיינו שתין גברין. ת אמר. א תנינן ; המינו. ב ל"ג שבעין.

#### מסרת הזהר

ק) (מ"א י') ח"ב פה. ח"ג מה. קל : ת"ז תי"ח לא : תס"ט קה. ר) (יחזקאל ט"ו). ט) (שמות כ"ה) ח"ב קנה.

#### פרח דודי

#### הסולם

#### מאמר

רמד) ת"ת כל חד וכו' : בוא וראה, כל אחת ואחת, שבוע' הנ"ל, עולה לעשרה דהיינו מהארת ז"א עצמו, שספירותיו בסוד עשרות, כנ"ל בדבור הסמוך, ונעשה הו"ק, ששים. ואז, הן ששים גבורים שמסביב השכינה, כמ"ש הנה מטתו לשלמה, שהיא השכינה הנקראת מטה, ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. והן ששים רבוא, כשמקבלת הארת החסדים מעתיק כנ"ל בסמוך, שיצאו עם ישראל מן הגלות, ושבאו עם יעקב אל הגלות.

רמה) א"ל ר' חייא וכו' א"ל ר"ח והרי שבעה הם, חג"ת נה"י ומלכות, וכשכל אחת נעשית לעשרה הן עילות לשבעים, ולא ששים, אמר לו ר' שמעון, שבעים, אינם שייכים לכאן. כי כאן המדובר הוא ממדרגות המאירות, ומדרגת המלכות אינה מאירה מעצמה, ואם יעלה על דעתך לומר שבעה, דהיינו לחשוב גם את המלכות עם הו"ק, הרי כתוב, וששה קנים יוצאים מצדיה שלשה קני מנורה וגו'. שהם כנגד חג"ת נה"י, וקנה האחד האמצעי, שהוא מלכות, אינה באה בחשבון, שכתוב אל מול פני

ראה הקולות ההולכים בכל הרקיעים. ובשביל ר"ש, כולם באים, דהיינו כל הנשמות והמלאכים, וכורעים ומשתחוים לפני אדונם, ומעלים ריחות הבשמים שבעדן שה"ס הארת החכמה, עד עתיק יומין, וכל זה בשביל ר' שמעון.

רמג) פתח ר"ש פומיה וכו' : פתח ר"ש פיו ואמר, שש מדרגות ירדו עם יעקב למצרים, שהם חג"ת נה"י, וכל אחת ואחת מתפשטת עד עשרה, כשהם בהארת ז"א לבד, ואז הן ששים, והן אלף כשמקבלות הארת חכמה שהיא בסוד אלפים, והן ששים אלף. ועד רבוא כשמקבלות הארת החסדים מעתיק, והן ששים רבוא. וכנגדן שש מדרגות לישראל, כי מישראל יורדות ליעקב, (כנ"ל דף ג' ד"ה כ'). וכנגדן שש מדרגות לכסא העליון, שהוא חג"ת דז"א הכלול מנה"י. וכנגדן שש מדרגות לכסא התחתון, שהיא המלכות, שהן חג"ת נה"י. שכתוב, שש מעלות לכסא. ז"ש רבבה כצמח השדה נתתיך, היא מדרגה א', ותרכי היא ב', ותגדלי היא ג', ותבאי בעדי עדים, היא ד', שדים נכונו, היא ה', ושערך צמח, היא ו' וכנגדן כתוב, ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו וגו'. וישרצו היא ב', וירבו היא ג'. ויעצמו היא ד', במאד היא ה', מאד היא ו' (דפו"י דף י"ד ע"ב)

מנורה וגו'. וקנה האחד <sup>ג</sup> האמצעי לאו בחשבנא, דכתיב <sup>ה</sup> אל מול פני המנורה יאירו וגו'.

רמז) עד דהוו יתבי, אר"א לרבי שמעון אבוי, מה חמא קב"ה, לנחתא <sup>ד</sup> ישראל, למצרים בגלותא. א"ל חדא שאלתא את שאיל, או תרין. א"ל תרין. גלותא למה. ולמצרים למה. א"ל תרין אינון ואתחזרו לחד. א"ל קום בקיומך, בגינך יתקיים לעילא, משמך האי מלה, אימא ברי <sup>ה</sup> אימא.

רמז) פתח ואמר <sup>ה</sup> ששים המה מלכות ושמונים פלגשים. <sup>ו</sup> ששים המה מלכות, אינון גבריא דלעילא <sup>ז</sup> מחילא דגבורא <sup>ח</sup> דאתאחדן <sup>ט</sup> בגליפין, <sup>י</sup> דחיותא קדישא דישראל. ושמונים פלגשים, ממנן <sup>כ</sup> בגליפוי <sup>כ</sup> דתחותוי. <sup>ל</sup> ועלמות אין מספר, כד"א <sup>א</sup> היש מספר לגדודיו. ועם כל דא כתיב, <sup>ג</sup> אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, דא <sup>ה</sup> היא שכינתא קדישא <sup>ו</sup> דנפקא <sup>ז</sup> מתריסר זיהרא, <sup>ח</sup> דזהרא דנהיר לכלא, ואיהי אתקרי אמא.

רמח) כגוונא דא עביד קב"ה בארעא, זריק לכל עמין לכל עיבר, ומני עליהן <sup>ע</sup> רברבי, הה"ד <sup>ד</sup> אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים, והוא נסיב לחולקיה <sup>פ</sup> כנישתא דישראל, הה"ד <sup>ה</sup> כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה אחת

#### מסרת תורה

#### חלופי גרסאות

ג ל"ג האמצעי. ד לישראל. ה ל"ג אימא. ו ועלמות אין מספר ששים המה מלכות המה הגבורים של מעלה מכח גבורת. ז דאתחזרו; דאתחזק. ח מקליפין; בקליפין. ט דרוחא. י בקליפו; בקליפות. כ תחותוי. ל מוסיף בתורה [נ"א בחד] חד ממאה ועלמות. ס ל"ג היא. נ מתריסין. ס דזהרא; דזיהרא. ע רכריכא. פ לכנישתא.

ה) (במדבר ח') ח"ב קסו. ח"ג כח: קמח: קמס: קע. ת"ז תי"ג כז: א) (שה"ש ר') ויצא ק"ד צ"ב. ב) (איוב כ"ה) ויצא ק"ד צ"ה. ג) (שה"ש ר') חיי שרה מ"ג צ"ב. ד) (דברים ד') ח"ג סד: תק"ח קכ"א ס"א שלי"ב. ה) (דברים ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ד.

דרך אמת ז) הששים גבורים הם מצד הקדושה שבגבורה תוקף הדין שבו ושמונים פלגשים הם מדרגות תיצינים קליפות הממונים על העולם ולהם אחיזה תחת אלו ששים גבורים. ח) העשרה שהיא יוצאה מבעלי תריסין המוהירים ומאירים.

#### מאמר

#### הסולם

#### גלותא למה ולמצרים למה

בחקיקות, דהיינו בחיצוניות, של החיה הקדושה דישראל, שהיא המלכות, וע"כ נקראים על שמה ששים מלכות. והם מלאכים הממונים על האומות כמ"ש להלן. ושמונים פלגשים, הם המלאכים הממונים בחקיקות המלכות שמתחתיהן של הששים מלכות, וע"כ נקראים פלגשים ולא מלכות. ועלמות אין מספר, הוא כש"א, היש מספר לגדודיו. ועם כל זה כתיב, אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, זו היא השכינה הקדושה היוצאת משנים עשר אורות (כנ"ל דף ב' ד"ה כד) והיא זהר המאיר לכל. וע"כ היא נקראת אמא, כמ"ש אחת היא לאמה.

רמח) כגוונא דא עביד וכו'; כעין זה עשה הקב"ה בארץ. זרק כל העמים לכל צד, ומינה

פני המנורה יאירו וגו'. כי המלכות אינה מאירה מעצמה, רק מקבלת מששת הנרות. רמז) עד דהוו יתבי וכו'; בעוד שהיו יושבים, אמר ר' אלעזר לר"ש אביה מה ראה הקב"ה להוריד את ישראל למצרים בגלות. אמר לו, שאלה אחת אתה שואל, או שתי שאלות, א"ל ר"א, שתיים, אני שואל, הגלות למה. ולמה דוקא למצרים. א"ל ר"ש, שתיים הן, והן חזרות לאחת. א"ל ר"ש, קום בקיום שלך, דהיינו במדרגתך, בשבילך יתקיים למעלה, במתיבתא דרקיע, דבר זה על שמך. אמור בני, אמור.

רמז) פתח ואמר, ששים המה מלכות ושמונים וגו'; ששים המה מלכות, הם גבורים של מעלה שמצד הגבורה, הנאחזים (דפו"י דף י"ד ע"ב)

היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, דא היא שכינת יקריה, דאשרי ביניהון, ז אחת היא ק ומיוחדת ליה. ראוה בנות ויאשרוה, כד"א א רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה. מלכות ופילגשים ויהללוה, אלין רברבי עמין דאתפקדן עלייהו. רמט) ועוד רזא דמלה היא דתנן בעשרה מאמרות נברא העולם, וכד תסתכל תלתא אינון, ועלמא בהו אתברי, א בחכמה ובתבונה ובדעת, ועלמא לא אתברי אלא בגיניהון דישראל, כד בעא לקיימא עלמא, עבד לאברהם ברזא דחכמה. ליצחק, ברזא דתבונה. ליעקב ברזא דדעת. ו ובהאי אתקרי, ח ובדעת חדרים ימלאו. ובהאיא שעתא אשתכלל כל עלמא. ומדאתילידו \* ליעקב תריסר שבטין, אשתכלל כל, כגוונא דלעילא.

רנ) כד חמא קב"ה חדוותא סגיא דהאי עלמא תתאה, ט דאשתכלל כגוונא דלעילא, אמר, דילמא ח"ו יתערבון בשאר עממין, וישתאר פגימותא בכלהו עלמין. מה עבד קב"ה, טלטל לכלהו מהכא להכא, עד דנחתו ח למצרים, למידר דיריהון בעם קשי קדל, דמבזין נמוסיהון, ומבזין להון לאתחתנא בהו, ולאתערבא

## חלופי גרסאות

ז ל"ג אחת היא. ק ומיוחדת לה. ר והיינו דכתיב. ט אשתכלל. ח ל"ג למצרים ; במצרים.

## מסרת הוזהר

ו) (משלי ל"א) ב"ב קל"ח צ"א. ז) (שמות ל"א) ח"ב ק"ו. ח"ג קסד. ת"ז בהקדמה יד : ח) (משלי כ"ד) ח"ב קכג. ח"ג נד : קלו. רפט : רצו. ת"ז תכ"א מט.

## גלותא למה ולמצרים למה

## הסולם

## מאמר

רנ) כד חמא קב"ה וכו' : כשראה הקב"ה את השמחה הגדולה של עולם הזה כשנשתכלל כעין של מעלה. אמר, פן ח"ו יתערבו י"ב השבטים, בשאר העמים, וישאר פגם בכל העולמות. מה עשה הקב"ה, טלטל את כולם מכאן לכאן, עד שירדו למצרים לשבת בדירותיהם בתוך עם קשי עורף המבזים מנהגיהם ומבזים אותם מלהתחתן בהם, ומלהתערב עמם, וחשבו אותם לעבדים. הזכרים מאסו בהם והנקבות מאסו בהם. עד שנשתכלל הכל בזרע קדוש, בלי תערובת עם נכר, ובינתים נשלם עונם של העמים. שנאמר כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכאשר יצאו יצאו צדיקים קדושים, שכתוב שבטי יה עדות לישראל. בא ר"ש ונשקו בראשו, אמר לו עמוד בני בקיום שלך, דהיינו במדרגתך, כי השעה עומדת לך.

ובזה מיושבים ב' השאלות ששאל לעיל (אות רמ"א). למה נגלו ישראל, ולמה למצרים דוקא. כי מפחד שלא יתערבו השבטים בשאר האומות, שהיו מוקירים את ישראל, הגלה אותם למצרים שהיו בעלי גאה ומבזים ומאסים בישראל, והיו שם עד ששלם עון אמורי ובאו לארצם

ומינה עליהם ממונים, ז"ש, אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים. והוא דהיינו הקב"ה, לקח לחלקו את כנסת ישראל. ז"ש כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה, אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, זו היא שכינת כבודו שהשרה ביניהם, אחת היא ומיוחדת לו. ראוה בנות ויאשרוה הוא כמשי"א רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה. מלכות ופילגשים ויהללוה, אלו הם שרי העמים שנתמנו עליהם.

רמט) ועוד רזא דמלה וכו' : ועוד, סוד הדבר הוא, שלמדנו בעשרה מאמרות נברא העולם, וכשתסתכל הם רק שלשה, שהעולם נברא בהם, דהיינו בחכמה ובתבונה ודעת. והעולם לא נברא אלא בשביל ישראל. וכשרצה הקב"ה, לקיים את העולם, עשה לאברהם, בסוד החכמה, ליצחק בסוד התבונה, ליעקב בסוד הדעת, שבוה נקרא ובדעת חדרים ימלאו. שד"ס שחג"ת, שהם אברהם יצחק ויעקב, עלו ונעשו חב"ד. ובאותה שעה נשתכלל כל העולם, וכשנולדו ליעקב י"ב שבטים, שהם סוד י"ב גבולי אלכסון (כנ"ל דף ב' ד"ה כד) נשתכלל הכל, בעולם הזה, כעין של מעלה. באצילות.

(דפו"י דף י"ד ע"ב \* דף ס"ו ע"א)

בהדייהו, וחשיבו להון עבדין. גוברין <sup>ט</sup> געלן בהון, נוקבתא געלן בהון עד דאשתכלל כלא בזרעא קדישא, ובין כך ובין כך שלים חובא דשאר עמין, דכתיב <sup>ק</sup> כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכד נפקו, נפקו זכאין קדישין, דכתיב <sup>ר</sup> שבטי יה עדות לישראל. אתא ר' שמעון ונשקיה ברישיה, א"ל קאים ברי בקיומך, דשעתא קיימא לך.

רנא) יתיב ר' שמעון, ור' אלעזר בריה קאים ומפרש מלי דרזי דחכמתא, והוון אנפוי נהירין כשמשא. ומלין <sup>א</sup> מתבדרין וטאסין ברקיעא. יתבו תרין יומין דלא אכלו ולא שתו, ולא הוון ידעין אי הוה יממא או ליליא. כד נפקו, ידעו דהוון תרין יומין דלא טעמו מידי. קרא על דא רבי שמעון, <sup>ב</sup> ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו'. ומה אי אנן בשעתא חדא כך, משה, דקרא אסהיד ביה, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וגו', עאכ"ו.

רנב) כד אתא רבי חייא קמיה <sup>ב</sup> דרבי, וסח ליה עובדא, תוה <sup>ג</sup> רבי, ואמר <sup>ד</sup> ליה ר' שמעון בן גמליאל אבוי, ברי, ר' שמעון בן יוחאי אריא, ורבי אלעזר בריה אריא, ולא ר' שמעון כשאר אריותא, עליה כתיב <sup>ה</sup> אריה שאג מי לא יירא וגו'. ומה עלמין דלעילא מזדעזעין מיניה, אנן עאכ"ו. גברא דלא גזר תעניתא לעלמין על מה דשאל ובעי, אלא הוא גזר, <sup>ה</sup> קב"ה מקיים. קב"ה גזר, ואיהו מבטל. והיינו דתנן, מאי דכתיב <sup>ו</sup> מושל באדם צדיק <sup>ז</sup> מושל יראת אלהים, <sup>ז</sup> הקב"ה מושל באדם, ומי מושל בהקב"ה, צדיק. דאיהו גזר גזרה, והצדיק מבטלה.

#### מסרת הוהר

#### חלופי גרסאות

ק) (בראשית ט"ו) נח ייס צ"א. ר) (תהלים קכ"ב) ויצא צ"ו צ"ה. ט) (שמות ל"ד) תולדות ייס צ"ג. ח) (עמוס ג') ח"ב ית. ח"ג קנר. רע. ת"ז חכ"ב סד. תכ"ו עב. א) (שמואל ב' כ"ג) הקסה"ו קל"ג צ"ג.

דרך אמת <sup>ט</sup> מחזיקים אותם מיאוס ומאוס מבלי להתחזק עמהם ועי"ז נשאר ישראל זרע כשר שלא נתערבו בהם.

#### מאמר

#### הסולם

#### לחם לא אכל ומים לא שתה

רנב) כד אתא ר' חייא וכו': כשבא ר' חייא לפני רבי וסיפר לו המעשה, תמה רבי. ואמר לו ר' שמעון בן גמליאל אבוי, בני ר' שמעון בן יוחאי הוא אריה, ור' אלעזר בנו אריה, ואין ר' שמעון כשאר אריות, עליו כתוב, אריה שאג מי לא יירא וגו'. ומה העולמות של מעלה מזדעזעים ממנה, אנו על אחת כמה וכמה. הוא איש, שלא גזר תענית מעולם על מה ששאל והתפלל, אלא הוא גזר והקב"ה מקיים. הקב"ה גזר, והוא מבטל. והיינו שלמדנו, מה שכתוב, מושל באדם צדיק מושל יראת אלקים, הוא, כי הקב"ה מושל באדם, ומי מושל בהקב"ה צדיק, שהוא גזר גזרה, והצדיק מבטלה.

לארצם הם, שאין עוד פחד מפני הערובות בשאר העמים.

רנא) יתיב ר"ש ור"א וכו': ישב ר' שמעון, ור' אלעזר בנו עומד ומפרש דברי סודות החכמה, והיו פניו מאירות כשמש. והמלות מתפזרות ומעופפות ברקיע. ישבו שני ימים שלא אכלו ולא שתו. ולא היו יודעים אם היה יום או לילה. כשיצאו, ידעו שכבר חלפו שני ימים שלא אכלו כלום. קרא על זה ר"ש, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו'. ומה אם אנו שזכינו לדבקות עם ה' שעה אחת, היה כך, שחלפו עלינו באור ה' ב' ימים, שלא ידענו היכן אנו, משה שהכתוב מעיד עליו, וידי שם עם ה' ארבעים יום וגו' על אחת כמה וכמה.

(דפו"י דף ט"ו ע"א)

רנג) תנן, אמר ר' יהודה, אין לך דבר בחביבותא קמי קב"ה, כמו תפלתן של צדיקים, ואף על גב דניחא ליה, זמנין דעביד בעותהון, זמנין דלא עביד. רנז) ת"ר, זמנא חדא הוה עלמא צריכא למטרא, אתא רבי אליעזר, וגזר ארבעין תעניתא, ולא אתא מטרא, צלי צלותא, ולא אתא מטרא. אתא רבי עקיבא, וקם וצלי, אמר משיב הרוח, ונשב ה זיקא, אמר ומוריד הגשם, ואתא מטרא. חלש דעתיה דרבי אליעזר, אסתכל רבי עקיבא באנפוי. רנה) קם רבי עקיבא קמי עמא ואמר, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה, רבי אליעזר דמי לרחימא דמלכא, דרחים ליה יתיר, וכד עאל קמי מלכא, ניחא ליה, ולא בעי למתן ליה בעותיה בבהילו, כי היכי דלא ליתפרש מניה, דניחא ליה דלישתעי בהדיה. ואנא דמי לעבדא דמלכא, דבעא בעותיה קמי, ולא בעי מלכא דליעול לתרעי פלטרין, וכ"ש דלישתעי בהדיה, אמר מלכא, הבו ליה בעותיה בבהילו, ולא ליעול הכא. כך רבי אליעזר ע איהו רחימא דמלכא, ואנא עבדא, ובעי מלכא לאשתעי בהדיה כל יומא, ולא יתפרש מניה. ואנא, לא בעי מלכא דאעול תרעי דפלטרין. נח דעתיה דרבי אליעזר. רנו) א"ל, עקיבא, תא ואימא לך מלתא, דאתחזיא לי בחלמא ק האי פסוקא,

#### חלופי גרסאות

ח רוחא ט חביב. י קמיה דמלכא. כ יתפרש. ל דישתעי. מ לקמיה. נ למשתעי. ס להאי. ע ל"ג איהו. פ דאיעול לתרעי פלטרין. צ דאתחזיא; ד אתחזי. ק הא כתיב.

דרך אמת י] מצאתי כתוב טכאן עד סוף הפרשה הוא ממדרש הנעלם.

י"ב טורי אפרסמונא

#### הסולם

מאמר

ומכל שכן לדבר עמו. אמר המלך, תנו לו בקשתו מיד ולא יכנס כאן. כך ר' אליעזר הוא אוהבו של המלך, ואני עבד, ורוצה המלך לדבר עמו כל יום ולא יפרד ממנו. ואני, אין המלך רוצה, שאבא לשערי ההיכל, ע"כ נתן לי בקשתי מיד. נח דעתו של ר' אליעזר.

רנו) א"ל, עקיבא, תא וכו': אמר לו ר' אליעזר: עקיבא, בוא ואמור לך דבר, שנראה לי בחלום פסוק הוה, שכתוב, ואתה אל תתפלל בעד העם הזה וגו'. הרי שמסתבט עונם של הדור, אין התפלה מתקבלת בעדם, ומכל מקום נאמר, ואתה אל תתפלל עליהם, שמשמע שאחרים יכולים להתפלל, וע"כ אני לא נענית, ואתה נענית. ויותר מזה, יש בחינות שאין צדיק בעולם, שיוכל להתפלל עליהן. בוא וראה, י"ב הרים אפרסמונא, שהם חגית' דבינה הנקראת אפרסמון, הכלולים זה מזה, שכל אחד מהם כולל מן חגית' והם י"ב, אבל המלכות, אינה מאירה אפילו במלכות (כנ"ל ב"א דף פ"ה ד"ה ולפיכך) מטרם גמר התקון. נכנס העלה מ"ן אותו הלוכש

רנג) תנן אמר ר' יהודה וכו': למדנו אמר ר"ה, אין לך דבר שיהיה אהוב לפני הקב"ה, כמו תפלתם של צדיקים, ואע"פ שרצוי לו, פעם עושה בקשתם ופעם אינו עושה.

רנז) ת"ר זמנא חדא וכו': תנו רבנן, פעם אחת היה העולם צריך מטר. בא ר' אליעזר וגזר ארבעים תעניות, ומטר לא בא. התפלל תפלה ולא בא מטר. בא ר' עקיבא, ועמד והתפלל, אמר, משיב הרוח, ונשב רוח עז וקשה. אמר, ומוריד הגשם, ובא מטר. חלש דעתו של ר' אליעזר. הסתכל ר' עקיבא בפניו והרגיש חולשת דעתו.

רנה) קם ר' עקיבא וכו': עמד ר"ע לפני העם ואמר, אמשול לכם משל למה הדבר דומה, ר' אליעזר דומה לאוהבו של מלך, שאוהב אותו ביותר, וכשבא לפני המלך, הוא רצוי לו, ואינו רוצה לתת לו בקשתו במהרה, כדי שלא יפרד ממנו, כי רצוי לו שידבר עמו. ואני דומה לעבדו של המלך, שמבקש לפניו בקשה, והמלך אינו רוצה שיכנס לשערי ההיכל,

(דפו"י דף ט"ו ע"א)

דכתיב, ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. תא חזי, כ תריסר טורי ל אפרסמונא, עאל. ההוא דלביש חושנא ואפודא, ובעא מן קודשא בריך הוא, למיחס על עלמא ועד האידינא תלי איהו. ו אי הכי אמאי חלש דעתיה דרבי אליעזר. משום בני נשא, דלא ידעין בהאי. (רנז) אמר רבי אליעזר תמני טורי אפרסמונא עלאין, עאלין נשמתהון דצדיקיא, וארבעין ותשעה ריחין, סלקין \*) בכל יומא, עד ההוא אתר דאתקרי עדן, א די לקבל דא, אתיהיבת אורייתא, במ"ט פנים טמא, ובמ"ט פנים טהור. מ"ט אתון ב בשמהן דשבטי. מ"ט יומין לקבלא אורייתא. מ"ט ג יומין קדישין עלאין ד קיימין, למיטל רשותא בכל יומא מאבנין זהירין, ה דגליפאן בההוא חושנא. (רנח) וההוא דלביש חושנא, יתיב בכרסיי קדישא יקירא, דארבע ו סמכין קיימין מסתכלין בחושנא, על מימריה עלאין, ועל מימריה נפקין, זקפן עינין

#### חלופי גרסאות

#### מסרת הזהר

ר מוסיף אפרסמונא דכיא. ש ל"ג אי הכי. ת מוסיף אפרסמונא דכיא. א ל"ג די. ב בשמהן; בשמההון דשבטיין. ג ל"ג יומין. ד מוסיף יתבין קיימין. ה גליפאן. ו ל"ג סמכין.

(י'רמיה ז').

דרך אמת כ י"ב גבולי אלכסון מ"ב צרופי השם יהוה ונכנס חסד שהוא כהן גדול ב"ב הרים אלו וביקש מהקב"ה שיהיה מרחם וחס על כל העולם. ל אפרסמון טהור והוא כנוי אל שפע הכתר ע"י החכמה יבינה ועיין לקמן בריש פרשת תרומה.

#### י"ח טורי אפרסמונא

#### הסולם

#### מאמר

ניתנה התורה במ"ט פנים טמא ובמ"ט פנים טהור, שמחמת חסרון שער הני יצאו מ"ט פנים טמא, בסו"ה זה לעומת זה עשה האלקים. וכן מ"ט אותיות שבשמות השבטים. וכן מ"ט ימים של הספירה כדי לקבל התורה, שבהם מ"ט ימים העליונים של ז"ל, עומדים לקבל רשות דהיינו להתקן בכל יום, ממ"ט ימים אלו, מאבנים המזהירים הממולאים בחקיקות של אותו החשן, ש"ב הללו מקבלים מ"ב טורי דאפרסמונא כנ"ל בסמוך, שבוה מתוקנות ז"ת של ז"ל הכלולים מז, ע"י ספירות העומר.

רנח) וההוא דלביש חושנא וכו': ואותו הלוש את החושן, שהוא ז"א, במחין דגדלות, יושב בכסא הקדוש היקר, דהיינו שמאיר במלכות הנקראת כסא, שארבע עמודים של כסא הזה, שהם מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, עומדים ומסתכלים בחושן, דהיינו שמקבלים מ"ב אבנים המאירים בו, על פיו של לובש החושן, יבוא, ועל פיו יצאו, שכל האורות והתקונים נמשכים מ"ב האורות שבחשן, הנמשכים מ"ב אורות שבבינה. נושאים עיניהם ומסתכלים למעלה, רואים את הציץ שלהט בשש מאות ועשרים צדדים.

רמז

הלוש חשן ואפוד, שהוא ז"א, שת"ת שלו נקרא חשן והמלכות נקראת אפוד ש"ב אבנים שבחשן מקבלים מ"ב אורות הנ"ל דבינה, וי"ב של האפוד מקבלים מ"ב של החשן, וגם בהם אין עצם המלכות מאירה כמו בבינה, והתפלל אל הקב"ה, שהעלה מ"ן לבינה, לרחם על העולם, דהיינו לגמור התקון גם במלכות עצמה, שתהא מאירה כמו החג"ת, ועד עתה עדיין תפלתו תלויה, שעוד לא נתקבלה. הרי גיש בחינות, שאין התפלה נשמעת עליהן, ושואל, אם כן, למה חלשה דעתו של ר' אליעזר, כיון שראה בחלומה, ואתה אל תתפלל וגו', שמתוכו נשמע, שאחר יכול להתפלל, כנ"ל. ומשיב, שהוא משום האנשים שאינם יודעים מזה, וחשבו שמעלתו קטנה ממעלת ר"ע.

רנז) אמר ר' אליעזר וכו': אר"א, שמונה עשר הרי אפרסמון עליונים, שהוא יסוד דבינה, שיש בו ט' ספירות של אור וט"ס של אור חסד, שהם י"ח הרים. נכנסים שמעלים מ"ג נשמות הצדיקים, שהם מרכבה ליסוד, וארבעים ותשעה ריחות, שה"ס נ"שערי בינה חסר אחת, עולים בכל יום מבינה עד מקום ההוא שנקרא עדן, שהוא חכמה. שכנגד זה

(דפו"י דף ס"ו ע"א \*) דף ס"ו ע"ב)

ומסתכלין לעילא, חמאן ציצא, דלהיט בשית מאה ועשרין עיבר, ושמא קדישא  
עלאה, גליף עלוי, מזדעזען ומתחלחלן. קטירי בסטרוי דימינא קדישא, דשמאלא  
נטיל בידוי סמכי שמאי, <sup>ז</sup> עלי לון, וגלי לון. הדא הוא דכתיב, <sup>א</sup> וגולו כספר  
השמים.

רנט) א"ל ר' עקיבא, מהו דכתיב, <sup>ד</sup> אל גנת אגוז ירדתי. א"ל תא חזי, <sup>ח</sup> ההוא  
גנתא נפקא מעדן, ודא היא שכינתא. אגוז: דא היא רתיכא <sup>ט</sup> עלאה קדישא,  
דאינון ארבע רישין. דנהרין, דמתפרשן מן גנתא, <sup>כ</sup> כהאי אגוזא, דאינון ארבע  
רישין. קדישין לגו. ומאי דאמר ירדתי, <sup>ט</sup> כמה דתנן, ירד פלוני למרכבה.  
רס) א"ל ר' עקיבא, אי הכי, <sup>נ</sup> הוה ליה למימר, לאגוז ירדתי, מהו אל גנת  
אגוז ירדתי. <sup>ט</sup> א"ל, משום דהיא שבחא דאגוזא. מה אגוזא, טמירא וסתימא מכל  
סטרוי, כך רתיכא דנפקא מגנתא, <sup>ט</sup> סתימא מכל סטרוי. מה אינון ארבע קרישין  
די באגוזא, <sup>פ</sup> מתחברן בהאי גיסא, ומתפרשן מהאי גיסא. כך רתיכא, מתחברן

#### חלופי גרסאות

#### מסרת הוהר

ג) (ישעיה ל"ד) ח"ב ית. ד. (שה"ש ו') ב"א ק"א צ"ב. ז ל"ג עליל לון. ח הגנה היא. ט ל"ג עלאה.  
י מוסיף קדישין דנהרין. כ ל"ג כהאי אגוזא. ל ל"ג  
קדישין. מ כד"א. נ היה לו לומר ירדתי. ס ל"ג א"ל. ע סתים. פ ל"ג מן אתחברן עד באחדותא.

#### אל גנת אגוז ירדתי

#### הסולם

#### מאמר

שה"ס ד' הפנים, פני אריה, פני שור, פני נשר,  
פני אדם. כאגוז הזה, שיש לו ד' ראשים  
קדושים בפנים, דהיינו בהפרי שלו, ויש לו  
ג"כ ד' קליפות החופפים על הפרי, הרמוזים  
על ד' קליפות, שהם: רוח סערה, וענן גדול,  
ואש מתלקחת, ונוגה. כמו המרכבה העליונה.  
ומה שאמר ירדתי, דהיינו אל גנת אגוז ירדתי,  
הוא כמו שלמדנו ירד פלוני למרכבה.

רומז לכתר שהוא בגי' תר"כ, כי הוא קשור  
על המצח ועל הגלגלת שה"ס הכתר. ושם  
הקדוש העליון, חקוק עליו, והם מזדעזעים  
ומתחלחלים, קשורים העמודים הנ"ל, בצד ימין,  
שהוא ז"א, והשמאל שהיא המלכות, לוקחת  
בידיה עמודי השמים, שה"ס ג' קוין שבז"א  
הנקרא שמים, מברר אותם ומגלה אותם. זהו  
שכתוב, וגולו כספר השמים.

פירוש, ההוא דלביש חושנא, שהוא ז"א,  
יושב על הכסא של ארבעה עמודים דהיינו על  
המלכות שיש לה ד' עמודים חו"ג תו"מ, ואלו  
ארבעה עמודים קשורים בז"א שהוא נוטה  
לימין, דהיינו שמאיר להם, בחסדים מכוסים  
שאינם מגולים בהארת החכמה, אמנם המלכות  
שהיא בחינת שמאל, היא מבררת אותם ע"י  
המשכת החכמה, ומגלית אותם ע"י התלבשות  
החכמה בחסדים. ואז נעשים ד' העמודים ח"ג  
תו"מ לד' סמכין שבכל אחת חג"ת, המאירים  
בחסדים מגולים, בסו"ה וגולו כספר השמים.  
ועל שם זה נקראת המלכות עלמא דאתגליא.

רס) א"ל ר' עקיבא וכו'! אם כן, היה  
לו לומר לאגוז ירדתי, שהיא המרכבה, מהו  
שאומר, אל גנת אגוז ירדתי. אמר לו, משום  
שהגנה, שהיא המלכות, הוא כל השבח  
שבאגוז, שצומחים ויוצאים מן הגנה הזו שהיא  
המלכות, וע"כ מזכיר את הגנה בעיקר. וממשיך  
לפרש דבריו, למה נרמזה המרכבה באגוז. מה  
אגוז צפון וסתום מכל צדדי, בתוך קליפתו,  
כך המרכבה היוצאת מן הגן שהיא מלכות,  
סתומה מכל צדדיה. מה אלו ארבעה ראשים  
שבאגוז מתחברים בצד זה, דהיינו במרכזם,  
ומתפרדים מצד זה, כלפי חוץ, כך המרכבה,  
הד' פנים שלה, מתחברים באחדות בחדות  
ובשלמות, ונפרדים כל אחד לבחינתו. על מה  
שנתמנה, זהו שכתוב, הוא הסובב את כל ארץ  
החזילה, וכן, הוא ההולך קדמת אשור, וכן כולם.  
פירוש

רנט) א"ל ר' עקיבא וכו'! א"ל ר"ע,  
מהו שכתוב, אל גנת אגוז ירדתי. א"ל בוא  
וראה, גנה זו יוצאת מעדן, וזו היא השכינה.  
אגוז, זה היא. מרכבה העליונה הקדושה שהיא  
ארבעה ראשים של הנהרות הנפרדים מן הגן.  
(דפו"י דף ס"ו ע"ב)

באחדותא <sup>ז</sup> בחדוותא <sup>ק</sup> בשלימותא, ומתפרש כל חד <sup>ר</sup> בעברוי, על מה דאתמני, הה"ד, <sup>ה</sup> הוא הסובב את כל ארץ החוליה הוא ההולך קדמת אשור, וכן כולם. רסא) אמר רבי עקיבא, האי לכלוכא דהיא בקליפוי דאגוזא, למאי רמיזא. אמר ליה, אע"ג דאורייתא לא גלי ליה, בהאי גלי.

רסב) ת"ח <sup>ט</sup> שקדים, מנהון מרירן, ומנהון מתיקן, ורמיזא אית לון, אית מארי דדינא <sup>ת</sup> קשיא, ואית מארי דשירותא, אבל כל רמיזא דגלי באורייתא <sup>א</sup> חזינן דדינא הוי, והכי הוא לירמיהו, אחזו ליה בדינא, דכתיב, <sup>י</sup> מקל שקד אני רואה. מאי שקד. <sup>ב</sup> שקדים ממש. וכן <sup>ג</sup> במטה אהרן, <sup>ד</sup> ויגמול שקדים. ומן <sup>ה</sup> תיבותא ממש, אשתמע, דהוא דינא קשיא. דכתיב, <sup>ו</sup> וישקוד ה' על הרעה. וכן <sup>ז</sup> שוקד אני על דברי, וכן כולם. אמר <sup>ח</sup> ליה ר' עקיבא, משמע כל מה דעבד קודשא בריך הוא, למילף מניה חכמתא סגיא, דכתיב <sup>ט</sup> כל פעל ה' למענהו, ר' אלעזר אמר מהכא, דכתיב, <sup>י</sup> וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. <sup>יא</sup> מהו מאד. למילף מניה חכמתא עלאה.

## מסרת הזהר

## חלופי גרסאות

ה) (בראשית ב') חיי שרה מ"ד צ"א. ו) (ירמיה א').  
ז) (במדבר י"ז) ח"ב רלה. ח) (דניאל ט') ח"ג נד.  
י) (משלי ט"ז). כ) (בראשית א') כ"א ג' צ"א.

צ בשלימותא בחדוותא. ק מוסיף בשלימותא בשלימו. ר בעובדוי. ש ל"ג שקדים. ת מוסיף קשיא, ואית מארי דרחמנותא. א חזינא דהוא דינא. ב שקד; שקדם. ג בבליעת קרח. ד תיבתא. ה ל"ג ליה. ו מא.

## מאמר

## הסולם

## אל גנת אגוז ירדתי

ויש מהם שהם מתוקים, ויש להם רמו, ויש בעלי דין הקשה, שעליהם רומזים שקדים המרים, ויש בעלי שרות, המשרתים לקדושה, שעליהם רומזים שקדים המתוקים, אבל כל רמו המגולה עליהם בתורה, אנו רואים, שהוא דין, ואינה מדברת מן הטוב שבהם, שהם המתוקים, וכן הוא בירמיהו, שהראו לו הדין שבהם, שכתוב מקל שקד אני רואה. מהו שקד. שקדים ממש ונאמר לו, כי **שקד** אני על דברי וגו', דהיינו לנטוש ולנתוש ולהאביד וגו'. וכן במטה אהרן, כתוב, ויגמול שקדים, שנעשה לאות לבני מרי. הרי שהתורה מדברת מבחינת הדין שבהם בלבד. ומן המלה עצמה שנקראים שקדים, נשמע, שהוא דין קשה, שכתוב, **וישקוד ה' על הרעה**, וכן **שוקד** אני על דברי, וכן כולם. הרי שהמלה שקד יורה על דין קשה. אמר לו ר' עקיבא, משמע שכל מה שעושה הקב"ה, הוא ללמוד ממנו חכמה רבה. שכתוב כל פעל ה' למענהו. ר' אלעזר אמר מכאן, שכתוב, וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. מהו מאד, הוא שטוב ללמוד ממנו חכמה עליונה.

א"ר

פירוש שבמרכוס נמצאים ד' הפנים, מיוחדים זה בזה, והארת ג' הקוין, דהיינו **האחדות** שמקו ימין **והשמחה** שבקו שמאל, והשלמות שבקו אמצעי, נמצאים בכל אחד ואחד מהם בלי הפרש משהו, ומבחינה זו הם מחוברים. אבל מבחינת תפקידם להשפיע לתחתונים הם נפרדים שכל אחד מגביר את בחינתו, ופני אריה שהוא ימין משפיע חסדים בעיקר, ופני שור שהוא שמאל, משפיע חכמה בעיקר. ופני נשר שהוא אמצעי, משפיע בעיקר שפע ממוזג. ופני אדם, תפקידו בעיקר לגלות החסדים בהארת החכמה כנ"ל בדבור הסמוך. ומבחינה זו, כל אחד נפרד מחבירו.

רסא) אמר ר' עקיבא, **האי וכו' ! אר"ע** לכלוך זה, שהוא בקליפת האגוז, דהיינו בד' קליפות הסובבים עליו, למה הם רומזים. אמר לו, אע"פ שהתורה לא גילתה אותה, כי מדברת רק בבחינת הטוב שבאגוז, גילתה אותו בזה, דהיינו בשקדים, כמ"ש והולך, שהתורה מדברת מן ד' קליפות שבשקדים דוקא הרומזות על דין, ולא מבחינת הטוב שבהם.

רסב) ת"ח **שקדים וכו' ! בוא וראה**, שקדים, יש מהם שהם מרים, מחמת קליפותיהם, (דמ"ז דף ט"ז ע"ב)



(רסג) א"ר יהודה, מאי דכתיב, <sup>(ז)</sup> גם את זה לעמת זה עשה האלהים. כגוונא דרקיעא, עבד קב"ה בארעא, וכלהו רמיזא למה דלעילא. דכד הוה חמי ר' אבא, חד <sup>(ח)</sup> אילנא, <sup>(ז)</sup> דאביה אתעביד <sup>(ח)</sup> עופא דפרח <sup>(ט)</sup> מניה, הוה בכי ואמר, אי הוה בני נשא ידעי למאי <sup>(י)</sup> רמיזאן, הוה מבועז <sup>(כ)</sup> מלבושיהון עד טבוריהון, למאי <sup>(ג)</sup> דאתנשי חכמה מנהון. כ"ש בשאר מה דעבד קב"ה בארעא.

(רסד) <sup>(ח)</sup> כדאמר ר' יוסי, אלנין, אינון דאתחזי מנהון חכמתא, כגון חרובא, <sup>(נ)</sup> דקל, פסתוקא, וכדומה לון, כלהו בחד <sup>(נ)</sup> רכיבא אתרכבו. כל אינון דעבדין פירין, בר מתפוחין, רזא חדא אינון, <sup>(ס)</sup> בר שבילין דאתפרשן.

(רסה) כל אינון דלא עבדין פירין, ואינון רברבין, בר מערבין דנחלא, דאית <sup>(ע)</sup> להו רזא בלחודי <sup>(פ)</sup> כגוונא דלעילא, מחד יניקא יניקו, <sup>(צ)</sup> וכל חד מאינון דאינהו זוטרי, בר מאזובא, מאימא חדא אתילידו.

(רסו) כל עשבין דארעא, דאתמני עליהון רברבין תקיפין בשמיא. כל חד וחד רזא בלחודי, כגוונא דלעילא, ובגין כך כתיב, <sup>(מ)</sup> שדך לא תזרע כלאים. דכל חד וחד עאל בלחודי, ונפיק בלחודי, הה"ד, <sup>(י)</sup> הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ. (וכתיב <sup>(ס)</sup> לכלם בשם יקרא. ומה <sup>(ק)</sup> בכל מה, דבעלמא רזא בלחודי

## חלופי גרסאות

## מסרת הזהר

(ז) (קהלת ז') ח"א רסג. רסד : ח"ב רסה. ח"ג כט :  
מו : נד. : רפב. ת"ז תק"ע קכ"ה : ז"ח ל"ג ט"ג של"ד.  
(ח) (ויקרא י"ט) ח"ב ל : ח"ג פו : ריא. ת"ז תס"ו  
צו : תס"ט קט. (נ) (איוב ל"ח) ח"א רנא. ז"ח ח' ט"ב  
ש"ה. (ס) (ישעיה מ') הקס"ז כ"ג צ"א.

דרך אמת [ח] פ"י אילן גדול שבו מגדל עופות כי יש אילן מגדל עופות. [נ] פ"י גרעני פרי שקורין גלגלש.

## גם את זה לעמת זה

## הסולם

## מאמר

חוץ השבילים, שבהם הם נפרדים, כי לכל אילן יש שביל מיוחד, שמאיר בו.

(רסה) כל אינון דלא עבדין וכו' :  
כל אלו האילנות שאינם עושים פירות, והם גדולים, חוץ מערבי נחל, שיש להם סוד בפני עצמם כעין של מעלה, שהם נו"ה, מיניקה אחת הם יונקים, דהיינו שיונקים מחיצוניות בסוד אל אחד, שאינו עושה פירות. וכל אחד מן האילנות הקטנים, חוץ מאזוב הרומז על יסוד, מאם אחת נולדו. דהיינו מנוקבא.

(רסו) כל עשבין דארעא וכו' : כל עשב הארץ, שנתמנה עליהם שרים חזקים בשמים. שאין לך כל עשב ועשב בארץ שאין לו כוכב ומזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל (כמ"ש להלן תרומה קע"א ד"י ב"ר פ"י) כל אחד ואחד מהם יש לו סוד בפני עצמו, כעין של מעלה, כמו שיש להם למעלה ממונים מיוחדים, ומשום זה כתוב, שדך לא תזרע כלאים

(רסג) א"ר יהודה וכו' : אר"י, מה שכתוב, גם את זה לעמת זה עשה האלקים. יורה, כעין שיש ברקיע עשה הקב"ה בארץ, וכל מה שיש בארץ, כולם רומזים למה שיש למעלה, ברקיע. כי כשראה ר' אבא אילן אחד, שפריו נעשה עוף הפורח ממנו, היה בוכה, ואמר, אם אנשים היו יודעים למה הם רומזים, היו קורעים לבושיהם עד הטבור שלהם, על מה שנשכחה החכמה מהם. כל שכן בשאר דברים מה שעשה הקב"ה בארץ.

(רסד) כדאמר ר' יוסי וכו' : כמו שאמר ר"י, האילנות, שחכמה נראית מהם, דהיינו, חרוב, ודקל, ופסתוקא, שהוא מין עץ אגוז, וכדומה להם, כולם ברכב אחד נרכבו, כי כל אלו האילנות שעושים פירות, חוץ מתפוחים, שהם נה"י, סוד אחד הם, שרומזים לת"ת, (דפו"י דף ט"ו ע"א \* ) דף ט"ו ע"א)

ולא בעא קב"ה לגלגלה לון, ו לערבבא לון, וקראן בשמהן. בני יעקב דאינון שבטין קדישין, דאינון קיומא דעלמא, על אחת כמה וכמה, הה"ד ואלה שמות בני ישראל. (רסז) ר' יוסי בר' יהודה אמר, אילו נאמר אלה שמות, משמע דהכי הוא. השתא דכתיב ואלה שמות, משמע דעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב, ו אף כאן בני יעקב.

(רסח) א"ר יהודה, ח"ו, בשעתא ת דאמר קב"ה, ו אנכי ארד עמך מצרימה, ס"ד ר דשכינתא תיחות עמיה בההיא שעתא ב ממש, אלא, בשעתא דהות ירידה ג לבנוהי, נחתת שכינתא, הה"ד, אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלך גם עלה, ד כל זמנא דיהוי לך ה עלייה, כביכול, ו עלייה אית לי, ובשעתא ז דיהוי לך ירידה, כביכול אנכי ארד עמך. ועד דמית יוסף וכל אחיו, והות לון ירידה, קמת שכינתא ונחתת עמהון, כמה דנחתו אלין, כך נחתו אלין.

#### חלופי גרסאות

#### מסרת הזהר

(ע) (בראשית מ"ו) ויתן ל"ט צ"ב. ו לערבבא ול"ג לגלגלה לון. ו אוף. ת שאמר הקב"ה. א שהשכינה ירדה עמו באותה שעה. ב מוסיף א"ל והא כתיב אנכי ארד עמך מצרימה עמך ממש. ג לפניו ירדה שכינה. ד כל זמן שיש לך עליה כביכול עליה יש לי ובשעה שיש לך ירידה כביכול אנכי ארד עמך ועד שמת יוסף וכל אחיו והיתה להם ירידה עמדה שכינה וירדה עמהם כשם שירדו אלה כך ירדו אלה. ה עלייתה. ו עלייתה. ז דיהבי.

#### בני ישראל בני יעקב

#### הסולם

#### מאמר

יהודה חולק עליו. מטעם תוספת הו' שנאמר ואלה, שזה יורה שמחובר לכתובים הקודמים, ועומד כבר אחר מיתת יעקב ויוסף והשבטים, שאז באו לירידת המדרגה, ונקראים בני יעקב. ואע"פ שהכתוב אומר בני ישראל, אין זה משום חשיבות כי מבחינת המדרגה כבר נפלו למדרגת בני יעקב. אלא מטעם אחר, דהיינו לכבודו של יעקב.

(רסח) א"ר יהודה ח"ו וכו': אר"י, לר' יוסי בר' יהודה, חס ושלום, בשעה שאמר הקב"ה אנכי ארד עמך מצרימה, שיעלה על דעתך שהשכינה ירדה עמו בשעה ההיא ממש. שר' יהודה חשב, שכונת ריב"ר, הוא, שמיד בבואם מצרימה, היו בבחינת בני יעקב, דהיינו בירידה, אלא בשעה שהיתה ירידה לבניו ירדה השכינה, ו"ש אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, שפירושו, כל זמן שתהיה לך עלייה, כביכול, יש גם לי עליה ובשעה שתהיה לך ירידה, אנכי ארד עמך. ואחר שמת יוסף וכל אחיו, והיה להם ירידה, עמדה השכינה וירדה עמהם, כמו שירדו אלו, דהיינו בני ישראל, כך ירדו אלו, דהיינו השכינה ומרכבותיה.

אמר

כלאים. כי כל אחד ואחד נכנס לבדו, ויוצא לבדו, שאין ממונה מתערב בחברו, והזורע כלאים, מערב שליטתם זה בזה, ד"ש הידעת חוקות שמים אם תשים משטרו בארץ. וכתוב, לכולם בשם יקרא. ומה לכל מה שבעולם יש סוד בפני עצמו, ולא רצה הקב"ה לגלותו ממקומו ולערבו באחר, וקראם בשמות לכל אחד מהם, בני יעקב, שהם שבטים קדושים, שהם קיומו של עולם, על אחת כמה וכמה. ו"ש ואלה שמות בני ישראל.

(רסז) ר' יוסי בר' יהודה וכו': ריב"י אמר, אלו נאמר אלה שמות, היה משמע שכן הוא. כמ"ש ר' יהודה, אשר, ואלה שמות בני ישראל, הוא על חשיבותם של השבטים מקיימי העולם, עתה שכתוב ואלה שמות, עם ו' נוספת משמע שעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב אף כאן בני יעקב.

פירושו. כי השם ישראל יורה על עליה וחשיבות והשם יעקב יורה על ירידה, (כנ"ל ויחי דף ב' אות ה') וכיון שכתוב כאן בני ישראל פירש ר' יהודה בדבור הסמוך, שהוא נאמר על חשיבות השבטים. אבל ר' יוסי בר' (דפו"י דף ס"ז ע"א)

רסט) אמר ה' יוסי ב' יהודה, מה כתיב ל' לעיל מניה, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו', בההיא שעתא דמית יוסף, וכלהו שבטין, והוה לון ירידה, נחתו בני ישראל בגלותא, ושכינתא ומלאכי עלאי נחתו עמהון, הה"ד, ואלה שמות בני ישראל, דאינון אתוספו על קדמאי למיחת ב' בגלותא.

רע) א"ל, אי הכי, יעקב הוה מית או לא. א"ל מית. ומהו דכתיב הבאים מצרימה את יעקב, אי בחיי, אימא את יעקב, ואי בתר דמית, אפיק מתמן את יעקב. ואלא תא חזי, לא אמר קרא הירודים מצרימה את יעקב, דעד כען לא הות ירידה ליעקב, אלא הבאים, אוליפנא דאתו עמיה דיעקב, ואזלו להון, עד דנחתו אלין בגלותא, נחתו אלין עמהון, הה"ד ואלה שמות וגו'.

רעא) ר' דוסתאי אמר, בכל יומא ויומא הוה אתיין, ואזלין לון, הה"ד הבאים מצרימה, ולא כתיב אשר באו, והיינו דכתיב הבאים מצרימה בקדמיתא את יעקב. ולבתר כד הות לון ירידה איש וביתו באו. ות"ח, בני יעקב כללו הוה מתין בההוא זמנא ונחתו אלין ואלין.

#### חלופי גרסאות

#### מסרת הזהר

ח ר' יהודה, ס למעלה מן הענין. י באותה שעה ירדו בני ישראל לגלות מהשכינה ומלאכי השרת

9) (בראשית נ') ויחי ד' צ"א.

עמהם הה"ד ואלה שמות בני ישראל שהם הוסיפו על הראשונים לרדת בגלות. כ ל"ג מן דמית עד נחתו. ל לגלותא. מ ל"ג א"ל. נ ומה. ס בחייו. ע א"ל. פ שעדיין לא היתה ירידה ליעקב אלא הבאים עמהם הה"ד ואלה שמות בני ישראל שהם הוסיפו על הראשונים לרדת בגלות. כ ל"ג מן דמית עד והולכים להם הה"ד הבאים מצרימה ולא כתיב אשר באו והיינו דכתיב הבאים בתחלה את יעקב ולאחר כשהיתה להם ירידה איש וביתו באו. ק מיתין. ר מוסיף ואלין נחתו.

#### בני ישראל בני יעקב

#### הסולם

#### מאמר

היתה ירידה ליעקב, אלא הבאים, כתוב, ולמדנו שהשכינה וי"ב השבטים שבה, באו עם יעקב למצרים, והלכו משם, עד שירדו לגלות, דהיינו אחר מיתת יעקב והשבטים, ואז ירדו אלו עמהם. דהיינו השכינה וי"ב השבטים שבה. וע"כ הכתוב, ואלה שמות בני ישראל הוא נאמר על גודל מעלתם וחשיבותם. להיותו טובב על ימי העליה ולא על ימי הירידה.

רסט) אמר ר' יוסי ב' יהודה וכו': אמר לו ר' בריב"י, מה כתוב למעלה ממנה וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו', באותה שעה שמת יוסף וכל השבטים, והיה להם ירידה, ירדו בני ישראל בגלות, והשכינה ומלאכים העליונים ירדו עמהם, דהיינו כמו שאמר ר' יהודה, וזה שכתוב, ואלה שמות בני ישראל, שה' של ואלה מוסיף על הראשונים, שלאחר מיתת יוסף ואחיו, לרדת בגלות. וע"כ הם בהכרח בני יעקב, דהיינו בירידה.

רעא) ר' דוסתאי אמר וכו': בכל

יום ויום היו באים, השכינה וי"ב השבטים שבה, והלכו להם. זה שכתוב, הבאים מצרימה, לשון הוה, ולא כתוב, אשר באו, לשון עבר. והיינו שכתוב מתחילה הבאים מצרימה את יעקב, שמדבר מטרם הירידה, ואח"כ כשהיתה להם ירידה, כתוב, איש וביתו באו, שהוא לשון עבר. ובוא וראה, בני יעקב כולם כבר מתו באותו זמן, וירדו אלו ואלה לגלות.

ר'

רע) א"ל, אי הכי וכו': אמר לו ר' יהודה, אם כן, יעקב היה מת או לא. אמר לו מת. א"ל ומהו שכתוב, הבאים מצרימה את יעקב, אם בחייו, יתכן שיאמר, את יעקב, אבל אם הכתוב מדבר אחר שמת, הוצא משם את יעקב, שהרי כבר מת. מטעם שה' מוסיף על הראשונים. אלא בוא וראה, לא אמר הכתוב, הירודים מצרימה את יעקב, כי עד עתה לא

(דפו"י דף ט"ז ע"א)

רעב) <sup>ט</sup> רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, האי פרשתא מלין עלאין אית בה, דתנן, בשעתא דנחתו אלין <sup>ה</sup> רתיכין <sup>א</sup> ומשריין קדישין, דיוקניהון דשבטין, דגליפין לעילא, כלהו <sup>ב</sup> עאלן למידר עמהון. הה"ד, איש וביתו באו, וכתוב ראובן שמעון לוי.

רעג) <sup>ג</sup> ד"א ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו'. אתחזר פרשתא דא, למה דא"ר יוסי ברבי יהודה, וכלא הוה.

רעד) ות"ח, רבי אלעזר בן ערך, כד <sup>ד</sup> הוה מטי להאי פסוק, הוה בכי, דתניא, א"ר אלעזר בן ערך, בשעתא <sup>ה</sup> דאזלי ישראל בגלותא, אתכנשו כלהו נשמתהון דשבטין, למערתא דכפלתא, צווחו ואמרו: סבא סבא, כאבא דבנין לאו <sup>ו</sup> בלאותא דעלמא דין, בניך כלהו משתעבדין בקשיו, עם אחרן עבדין בהו נוקמין דעלמא. רעה) בההיא שעתא, אתער רוחיה דההוא סבא, רשותא שאיל, ונחית, קרא קב"ה לכל רתיכו ומשרייתיה, ומלכיהון בראשיהון. ונחתו כלהו עם יעקב ועם שבטוהי. שבטין נחתו חיין עם אבוהון, ושבטין נחתו מתים עם אבוהון, הה"ד ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו' וכתוב ראובן שמעון לוי וגו'. ות"ח, מתים

#### חלופי גרסאות

ט ר' אלעזר ור' יוסי. ת מסיף קדישין. א ומשרייתא קדישא דדיוקנין. ב עאלו. ג ל"ג ד"א. ד מטי הוה. ה שנכנסו. ו בגלותא.

#### מאמר

#### הסולם

#### איש וביתו באו

ערך. בשעה שהלכו ישראל בגלות נתאספו כל הנשמות של השבטים למערת המכפלה, צעקו ואמרו: סבא סבא, הכאב של הבנים אין בעמל עולם הזה משלו, בניך, כולם משתעבדים בעבודה קשה על ידי אחרים, עושים בהם כל נקמות שבעולם.

רעה) בההיא שעתא אתער וכו': בשעה ההיא, נתעורר רוחו של סבא ההיא, דהיינו יעקב, בקש רשות, וירד למצרים. קרא הקב"ה לכל מרכבותיו והמחנות שלו, ומלכם, שהוא השכינה בראשם. וירדו כולם עם יעקב ועם השבטים שלו. השבטים ירדו חיים עם אביהם למצרים, וכן ירדו מתים עם אביהם למצרים, ז"ש, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו', וכתוב, ראובן שמעון לוי וגו', ובוא וראה, עתה מתים היו, כנ"ל, וירדו למצרים. וכתוב, ויוסף היה במצרים. כי רוחו לא נפרד ממצרים לאחר מיתתו, שיהיה צריך לחזור ולרדת, כמו שאר השבטים. אמר ר' אבא, בזה הוא יוסף, נקרא, כרחם אב על בנים. כי לא נפרד מהם גם לאחר פטירתו.

רעב) ר' יוסי ור' אלעזר וכו': ר"י ור"א אמרו, פרשה זו דברים עליונים יש בה. שלמדנו, בשעה שירדו אלו המרכבות ומחנות הקדושים, שהם צורת י"ב השבטים החקוקים למעלה, בשכינה, כולם באו לגור עמם. ז"ש איש וביתו באו, שסובב על המלאכים שבאו לגור במצרים, עם בני ישראל, וכתוב, ראובן שמעון לוי וגו', שרומזים על צורות י"ב השבטים שבשכינה.

רעג) ד"א ואלה שמות בני ישראל וגו' את יעקב: שהקשה לו שפתח בני ישראל וסיים את יעקב, ואומר, שהחזרה פרשה זו מבני ישראל אל יעקב, הוא למה שאמר ר' יוסי ב"ר יהודה (לעיל אות רס"ז) שבני ישראל ירדו למדרגת בני יעקב. והכל היה, כלומר שכל הפשטים הם אמת.

רעד) ות"ח, ר' אלעזר בן ערך וכו': ובוא וראה, ראב"ע כשהגיע לפסוק הזה, ואלה שמות וגו', היה בוכה. שלמדנו, אמר ר"א בן

(דפו"י דף ט"ז ע"א)

הו, ונחתו, וכתוב ויוסף היה במצרים. אמר רבי אבא, בהאי אתקרי (ז) כרחם אב על בנים.

רעו) רבי יהודה בר שלום, הוה אזיל באורחא, ורבי אבא הוה עמיה, עאלו לחד אתרא, ובתו תמן, (ז) אכלו, כד בעו למשכב, שווי רשיהון בההוא תלא (ע) דארעא, דהוה חד קברא ז תמן, (פ) עד דלא דמיכו, קרא חד קלא מן קברא, אמר זרעא (ח) לארעא (צ) אזלא, תריסר שנין הוה (\*) דלא אתערית, בר האידינא, דפרצופא דברי חמינא הכא.

רעו) א"ר יהודה, מאן את. א"ל יודאי (ט) אנא, ואנא יתיב (ק) נזיפא, דאנא לא יכילנא למיעל, בגין ההוא צערא דברי, דגנביה ההוא עכו"ם, כד איהו (כ) הוה זעירא, ואלקי ליה כל יומא, וצערא דליה דחי לי למיעאל בדוכתאי, ובהאי אתרא לא אתערית, בר האידינא.

רעו) אמר ליה ואתון ידעין בצערא דחיי. (ל) א"ל, שרי (מ) קברי, אי לאו בעותא דילן על חיי, לא יתקיימון פלגות יומא (נ) בעלמא, והאידינא אתערית הכא, דהוה אמרין (ס) לי כל יומא, (ש) דלעגלא ייתי ברי הכא, ולא (ז) ידענא אי בחיי אי במותא. רעו) א"ל רבי יהודה, מאי עבידתייכו בההוא עלמא. אתרגיש קברא, ואמר, אזילו קומי, דהאידינא ילקון לברי, תוהו, וערקו מתמן כפלגות מיל, יתבו עד

#### חלופי גרסאות

ז ל"ג תמן. ח לזרעא. ט ל"ג אנא. י בעינא. כ ל"ג הוה. ל א"ל חייך דעלמא שרי קברא. מ ל"ג בעלמא; לעלמא. נ ל"ג לי. ס מוסיף ידענא דיומא דין.

#### מסרת הזהר

(צ) (תהלים ק"ג) ויחי פי צ"א.

דרך אמת (ס) פ"י והיו לנים שם. (ע) פ"י השכיבו ראשם על הר קטן שהיה שם קבר אחד. (פ) פ"י קודם שהתחילו לישן הרעיש הקבר ושמעו קול אחד מן הקבר. (צ) פ"י הזרע הלך לארץ ורמז על עצמו שהוא אל עפר ישוב ונקבר בארץ והנה זה שנים עשר שנה שלא נתעורר בקברו רק עתה שראה פרצוף בנו כמבואר בסמוך. (ק) פ"י אני יושב בנויפה ואיני יכול ליכנס לפרגוד מכח צער בני שגנבו עכו"ם אחד כשהיה קטן והיה מכה אותם כל יום ויום. (ר) פ"י שר הקבר אם לא היו בקשתנו על החיים לא היה להם קיום חצי יום בעוה"ז. (ש) פ"י במהרה יבוא.

#### הסולם

המתים ידעון בצערא דחיי

מלהכנס במקומי, ובמקום הזה לא נערתי רק עתה.

רעו) א"ל ואתון ידעין וכו'; אמר לו, ואתם יודעים בצער של החיים. אמר לו, נשבע אני בשר של קברי, אם לא התפלה שלנו על החיים, לא היו מתקיימים בעולם אפילו חצי יום. ועתה נערתי כאן, שהיו אימרים לי כל יום שבני יבא כאן במהרה, ואיני יודע אם בחיו או לאחר מיתתו.

רעו) א"ל ר' יהודה וכו'; א"ל רבי, מה אתם עושים בעולם הזה. נרעש הקבר, ואמר, לכו קומי, כי עתה מכים את בני. תמהה וברחו משם כחצי מיל. ישבה עד שהאיר הבוקר. קמו ללכת, ראו אדם אחד, שהיה רץ ובורח.

מפני

מאמר

רעו) ר' יהודה בר שלום וכו'; ריב"ש היה הולך בדרך, ור' אבא היה עמו, נכנסו למקום אחד ולנו שם. אכלו, כשרצו לשכב, הניחו את ראשם על תל של עפר, שהיה שם קבר. טרם ישנו, קרא קול אחד מן הקבר, אמר, זרע שלי הולך לארץ, כלומר הולך לאבוד, כבר שנים עשרה שנים שלא נערתי, לבד עתה, שפני בני אני רואה כאן.

רעו) א"ר יהודה מאן וכו'; אר"י, מי אתה. אמר לו, יהודי אני, ואני יושב בבדידות, כמו מוחרם, כי איני יכול לכנס לגן עדן, בשביל הצער מבני, שגנבו עכו"ם בעוד היותו קטן, ומכהו בכל יום. והצער שלו דוחה אותי (דפו"י דף ט"ז ע"א) (דף ט"ז ע"ב)

דנהיר צפרא. קמו למיזל, חמו חד בר נש, דהוה רהיט וערק, והוה שתית דמא אכתפוי, אחדו ביה, וסח להו עובדא, אמרו ליה מה שמך. אמר להו, לחמא בר ליואי. אמרו, ומה ע ליואי בר לחמא הוה ההוא מיתא, ומסתפינא לאשתעויי יתיר בהדיה. לא אהדרו. אמר רבי אבא, האי דאמרו, דצלותהון דמתייא, מגינן על חיי. מנלן. דכתיב <sup>ק</sup> ויעלו בנגב ויבא עד חברון.

רפ) א"ר יהודה, ת"ח, תרין נדרין נדר קב"ה ליעקב. חד, דייחות עמיה <sup>פ</sup> למידר עמיה בגלותא, וחד דיסקיניה <sup>ת</sup> מקבריה, למחמי חדותא דסייעתא קדישא דדיירי עם בנוהי הה"ד, אנכי ארד עמך מצרימה אנכי ארד עמך בגלותא. ואנכי אעלך גם עלה, כד"א <sup>ו</sup> והעליתי אתכם מקברותיכם עמי. וכתיב <sup>ז</sup> ששם עלו שבטים וגו'.

רפא) ד"א <sup>ח</sup> ויקם מלך חדש על מצרים וגו', אר"ש, <sup>ז</sup> בההוא יומא, אתיהיב <sup>ק</sup> ליה רשותא <sup>ר</sup> לשרו של מצרים, על כל שאר עמין, דתנא, עד דלא מית יוסף, לא אתיהיב שלטנו לשלטנא דמצרים על ישראל, כיון דמית יוסף, <sup>ט</sup> כדין ויקם מלך חדש על מצרים, ויקם: כמאן דהוה מאיך <sup>ת</sup> וקם.

רפב) <sup>א</sup> רבי יצחק פתח, <sup>א</sup> עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך:

#### מסרת הזהר

#### חלופי גרסאות

ק) (במדבר י"ג) ח"ב לא. ח"ג קנח: קנט. קס. ר) (יחזקאל ל"ז) נח ע"ד צ"ה. ש) (יהלים קכ"ב) לעיל אות ר"ג וש"נ. ת) לעיל דף כ"ד ציון צ. א) (שה"ש א) ב"א רנ"ט צ"א.

לשרו של מצרים. ש ל"ג כדן. ת קס. א מוסיף ויקם מלך חדש וכו' ר"ל.

דרך אמת <sup>ת</sup> פ"י שיעלוהו מקברו.

#### מאמר

#### הסולם

#### עד שהמלך במסבו

עמך מצרימה, שפירושא, אנכי ארד עמך בגלות. ואנכי אעלך גם עלה, היינו בשעת הגאולה, כי עליה, הוא לשון גאולה כמש"א והעליתי אתכם מקברותיכם עמי. וכתוב, ששם עלו שבטים וגו'.

רפא) ד"א ויקם מלך חדש וגו': פירוש אחר על הכתוב, ויקם מלך חדש. אמר ר"ש ביום ההוא ניתנה רשות לשרו של מצרים שיתחזק על כל שאר העמים. כי למדנו עד שלא מת יוסף, לא ניתנה שליטה לממשלת מצרים על ישראל, כיון שמת יוסף, אז, ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם, פירושא כמי שהיה שפל וקם. כי ביום ההוא נתגדל שרו של מצרים כנ"ל.

מאמר עד שהמלך במסבו

רפב) ר' יצחק פתח וכו' רי"פ. עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך, וזה

מפני רבו, כי ניצל ממנו בתפלת אביו המת. והיה נחל דם מכתפיו. אחוז בו וסיפר להם המעשה שהנכרי שגנבו בהיותו קטן, הכהו עד זוב דם. אמרו לו, מה שמך. אמר להם, לחמא בר ליואי. אמרו, ומה ליואי בר לחמא, היה שמו של אותו המת. אנו יראים לדבר עמו יותר. לא חזרו אליו. אמר רבי אבא, זה שאמרו, שתפלות המתים מגינות על החיים. מאין לנו. הוא כי כתוב, ויעלו בנגב ויבא עד חברון, דהיינו להתפלל על קברם של האבות, שיתפוללו בעדם.

רפ) א"ר יהודה ת"ח וכו' אר"י, בוא וראה, שני נדרים נדר הקב"ה ליעקב: אחד, שירד עמו לגור עמו בגלות. ואחד, שיעלה אותו מקברו, לראות השמחה של המחנה הקדושה של המרכבות והמלאכים, שגרו עם בניו בגלות, בשעת הגאולה. ז"ש, אנכי ארד <sup>(דפו"י דף ט"ו ע"ב)</sup>

ב דא קב"ה. הה"ד, ב) כה אמר ה' מלך ישראל. וכתוב ג) ויהי בישורון מלך. במסבו:  
בין כנפי הכרובים. נרדי נתן ריחו, ג) דגרמו לאסתלקא מביניהון.  
רפג) ד"א, עד שהמלך במסבו, בעוד ד) דקב"ה הוה יהיב אורייתא לישראל,  
דכתיב ז) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו'. בעוד  
ה) דהוה כתיב אורייתא לישראל, שבקו ריחיהון טב, ואמרו אלה אלהיך ישראל.  
רפד) ד"א עד שהמלך במסבו, בעוד ו) דהוה קב"ה נחית על טורא דסיני,  
למיהב אורייתא לישראל, נרדי נתן ריחו, דכתיב ה) נעשה ונשמע.  
רפה) רבי תנחום אמר, כל אומה ואומה ז) אית ח) לה שר לעילא, וכד קב"ה  
יהיב שלטנותא לדין, אנחית לדין, וכד יהיב שלטנותא להווא שר, לית ליה  
שלטנותא, אלא ט) בגין ישראל, הה"ד ו) היו צריה לראש.  
רפו) רבי יצחק אמר, ישראל ו) אינון לקביל כל שאר אומין דעלמא, מה שאר  
עמין אינון שבעים, אוף ישראל אינון שבעים, הה"ד, ו) כל הנפש לבית יעקב הבאה  
מצרימה שבעים. ו) ומאן דשליט על ישראל, כאילו שליט על כל עלמא.  
רפז) רבי אבא אמר מהכא, ובני ישראל פרו וישרצו וגו', הא שבעה. ז) וכל  
דרגא ח) לעשרה, הא שבעים. מה כתיב ו) בתריה, ויקם מלך חדש על מצרים.

## חלופי גרסאות

ב ל"ג דא קב"ה. ג שסבכו להסתלק מביניהם. ד שהיה  
הקב"ה נותן תורה לישראל. ה שהיה כותב התורה  
לישראל הניתן ריחם הטוב ואמרו. ו שהיה הקב"ה  
יורד על הר סיני לתת התורה. ז יש לה שר מלמעלה  
וכשהקב"ה נותן שררה לזה מוריד לזה וכשנותנים  
שררה לאותו שר אין לו שררה זולתי בישראל הה"ד.  
ח ליה. ט על. י הם כנגד כל האומות שבעולם מה שאר  
אומות שבעולם דכתיב. כ ומי ששולט בישראל כאלו ז וכל מדרגה לעשרה הא שבעים.  
מ מוסיף סלקא לעשרה. נ אחריו.

## מסרת הזהר

ב) (ישעיה מ"ד) הקסח"ז קל"ג צ"ח. ג) (דברים ל"ג)  
ח"ב רלה. ח"ג פב. ת"ז תל"ז עח. ז"ח צ"ח ט"א ש"ט  
ד) (שמות ל"ד) תולדות י"ט צ"ג. ה) (שמות כ"ד) לך  
ע"ד צ"א. ו) (איכה א') ח"ג רלז: רעס. רפב:  
ז) (בראשית מ"ו) ת"ז תס"ט ק.

## הסולם

## מאמר

ישראל לקביל כל שאר אומין דעלמא  
נותן ממשלה לזה משפיל לזה. וכשנתן ממשלה  
לשר ההוא של מצרים, אין לו הממשלה אלא  
בשביל ישראל. ז"ש היו צריה לראש.  
רפו) ר' יצחק אמר וכו': ר"א.  
ישראל הם כנגד כל שאר אומות העולם, מד  
שאר העמים הם שבעים אף ישראל הם שבעים.  
ז"ש כל הנפש לבית יעקב הבאים מצרימה  
שבעים. ומי שמושל על ישראל, הוא כאלו  
מושל על כל העולם.  
רפז) ר' אבא אמר וכו': ר"א. מכאן  
נשמע שישראל הם שבעים. שכתוב: ובני  
ישראל, פרו וישרצו, וירבו, ויעצמה, במאד  
מאד. הרי כאן שבע מדרגות, וכל מדרגה כוללה  
עשרה, הרי שבעים. מה כתוב אחר זה, ויקם  
מלך חדש על מצרים. שמחמת שליטתו על  
ישראל שהם כנגד שבעים אומות נבחן כמלך  
חדש.

זהו הקב"ה. ז"ש, כה אמר ה' מלך ישראל.  
וכתוב, ויהי בישורון מלך. במסבו, היינו  
בין כנפי הכרובים שעל ארון העדות נרדי  
נתן ריחו, היינו שגרמו שיסתלק הקב"ה  
מביניהם. ונתן ריחו, פירושו ריחם הרע.  
רפג) ד"א, עד שהמלך במסבו:  
היינו בעוד שהקב"ה היה נותן התורה לישראל.  
שכתוב, ויהי שם עם ה' וגו', בעוד שהיה כותב  
התורה לישראל. עזבו את ריחם הטוב ואמרו  
אלה אלהיך ישראל. ונתן, פירושו עזב.  
רפד) ד"א עד שהמלך במסבו:  
היינו בעוד שהיה הקב"ה יורד על הר סיני  
לתת התורה לישראל. נרדי נתן ריחו, היינו  
כפשוטו, שנתן ריחו הטוב, שכתוב, שאמרו  
נעשה ונשמע.  
רפה) רבי תנחום אמר וכו': רת"א.  
כל אומה ואומה יש לה שר למעלה, וכשהקב"ה  
(דפו"י דף ט"ז ע"ב)

רפח) אמר <sup>ס</sup> רב הונא, <sup>ע</sup> אמאי אשתעבידו ישראל בכל <sup>פ</sup> האומין, בגין דישתאר <sup>צ</sup> בהון <sup>ק</sup> עלמא, דאיןן לקביל כל עלמא, וכתוב, <sup>ח</sup> ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. <sup>ד</sup> ומה הוא חד, אופי ישראל חד, דכתיב <sup>ט</sup> גוי אחד בארץ. <sup>ש</sup> מה שמה חד, ונתפרש בע', אופי ישראל חד, ונתפרש בשבעין.

רפט) רבי יהודה פתח, <sup>י</sup> תחת שלש רגזה ארץ וגו', תחת עבד כי ימלוך, דתניא <sup>י</sup> לית לך אומא מכיכא וקלילא <sup>א</sup> ונבזית קמי קודשא בריך הוא, כוותייהו דמצראי, ויהיב לון קודשא בריך הוא שלטנותא בגינייהו דישאל. ושפחה כי תירש גבירתה, דא הגר, דאולידת לישמעאל, <sup>ב</sup> שעשה כמה רעות לישאל, ושלט בהם, ועינה אותם בכל מיני ענויין, וגזר עליהם כמה שמדות, <sup>ג</sup> ועד היום הם שולטים עליהם, ואינם מניחים להם לעמוד בדתם. ואין לך גלות <sup>ד</sup> קשה לישאל כמו גלות ישמעאל.

רצ) ר' יהושע הוה סליק לירושלם, והוה אזיל באורחא, חמא חד ערבאה, דהוה אזיל באורחא, ובריה עמיה. פגעו ביודאי חד. אמר לבריה, האי יודאי געלא, דמאס ביה מריה. <sup>ה</sup> נוול ליה, ורקיך ליה בדיקניה <sup>ז</sup> זומנין, דאיהו מזרעא דראמין, דאנא ידענא <sup>ז</sup> דמשעבדן בהו שבעין עממין, אזיל בריה ואחיד בדיקניה. אמר רבי

## מסרת הזהר

## חלופי גרסאות

ח) (זכריה י"ד) ב"א ע"ד צ"א. ט) (שמואל ב' ו') ח"ב  
נו. קכו. קפה : קסב : קסט : ח"ג פא. צא. צו. קג :  
רנח. י) (משלי ל') לעיל דף כ"ז ציון י"י.

בע' אפי ישראל אחד ונתפרש בשבעים. ת אין לך להם הקב"ה שררה בשביל ישראל ושפחה כי תירש מן שעשה עד ר' יהושע. ג ועוד. ד גדול. ה טול. ו ליג

## מאמר

## הסולם

## תחת עבד כי ימלוך

שעשה כמה רעות לישאל, ומשל בהם, ועינה אותם בכל מיני עינוים וגזר עליהם כמה שמדות, ועד היום הם משלטים עליהם, ואינם מניחים אותם לעמוד בדתם. ואין לך גלות קשה לישאל כמו גלות ישמעאל.

רצ) ר' יהושע הוה וכו' : ר"י היה עולה לירושלים, והיה הולך בדרך, ראה ערבי אחד שהיה הולך בדרך ובנו עמו. פגעו ביהודי אחד. אמר הערבי לבנו, יהודי מגואל זה שמאס בו אדוני. לכלך אותו ורקק בוקנו שבע פעמים. שהוא מורע עליונים דהיינו מאברהם יצחק ויעקב, ואני יודע ששבעים אימות משעבדים בהם. הלך בנו ואחז בוקנו של היהודי. אמר ר' יהושע עליונים עליונים, דהיינו שהתפלל בזכות אבות, גזר אני על העליונים, היינו על הערבי ובנו, שמחזיקים עצמם עליונים על היהודים

רפח) אמר רב הונא וכו' : אר"ה, למה נשתעבדו ישראל בכל האומות, הוא, כדי שיתעלה על ידם העולם. כי הם כנגד כל העולם. וכתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ומה הקב"ה הוא אחד אפי ישראל הם אחד, שכתוב, גוי אחד בארץ. מה שמו של הקב"ה הוא אחד ונתפרש בשבעים שמות. (כנ"ל וירא אות רפ"א) אפי ישראל אחד ונתפרשו בשבעים.

מאמר, תחת עבד כי ימלוך

רפט) ר' יהודה פתח וכו' : ר"פ. תחת שלש רגזה הארץ וגו'. תחת עבד כי ימלוך, כי למדנו אין לך אומא שפלה ונקלה ונבזה לפני הקב"ה, כמו המצרים, ונתן להם הקב"ה ממשלה בשביל ישראל. ושפחה כי תירש גבירתה, זו הגר, שהולידה את ישמעאל,

(דפו"י דף ט"ז ע"ב \*) דף י"ז ע"א)



יהושע [א] ראמין ח ראמין, גוזרנא על עלאין, ח דיחתון לתתא. עד לא סיים, אתבלעו באתריהון.

רצא) רבי יצחק פתח, ח עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו', עד שיפוח היום, האי קרא על גלותא דישראל אתמר, דאינון ישתעבדון בגלותא, עד דיסתיים . ההוא יומא דשלטנותא דאומין. דתנו, א"ר יצחק, אלף שנין הוא שלטנותא ח דכל אומין כחדא, עליהו דישראל. ולית לך אומה דלא ישתעבד בהון. ויומא חדא, הוא לקבליה דכתיב, ח והיה יום אחד הוא יודע ליי וגו'.

רצב) ד"א, עד שיפוח היום ח קדם דיפוח ח ההוא יומא דאומין. ונסו הצללים, אינון שולטנין דשלטו עליהו. אלך לי אל הר המור, אמר קב"ה, אלך לי, לנערא האומות מירושלם דהוא הר המור, כמה דכתיב, בהר המוריה אשר בירושלם. ואל גבעת הלבונה, דא בי מקדשא די בציון, דכתיב ביה ח יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו', ח כד"א, ח לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. כהאי דאחיד בטלית, לנערא טנופא מנה.

רצג) א"ר יוסי, עתיד קב"ה ח לאתגלייא בירושלם דלתתא, ולדכאה יתה

#### חלופי גרסאות

#### מסרת הזהר

ח (שיר השירים ב') לעיל אות רל"ח ציון צ"ג. (זכריה י"ד) וירא ע"ד צ"א. ח (תהלים מ"ח) ויצא מ"ב צ"ג. ח (איוב ל"ח) וישב י"ז צ"ג. ח מוסיף א"ר יהודה כד"א. ח להגלות על ירושלם של מטה ולטהר אותה מגלולי העמים קודם שיסתיים אותו היום של האומות דא"ר חייא אין שלטנות האומות בישראל אלא יום א' ממש נתנני שוממה כל היום דה יום א' ממש ולא יתיר.

דרך אמת [א] גבורים גבורים תדעו גוזרני על עליונים שירדו למטה.

#### עד שיפוח היום

#### הסולם

#### מאמר

קודם שיפוח יום ההוא של האומות, (כנ"ל בסמוך) ונסו הצללים. הם הממשלות ששלטו עליהם. אלך לי אל הר המור, אמר הקב"ה, אלך לי לנער האומות מירושלם, שהוא הר המור, כמ"ש בהר המוריה אשר בירושלם, ואל גבעת הלבונה. זהו בית המקדש אשר בציון, שכתוב בו יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו'. והיינו ג"כ, כדי לנער משם את הרשעים. כמשי"א לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנו. כמי שאיחו בשמלה לנער את הטנופות ממנו. רצג) א"ר יוסי, עתיד וכו' : אר"י, עתיד הקב"ה להתגלות בירושלם של מטה ולטהר אותה מטנופת העמים, עד שלא נשלם יום

היהודים, שירדו למטה. עד לא גמר ר' יהושע דבריו נבלעו במקומם בתוך האדמה.

#### מאמר עד שיפוח היום

רצא) ר' יצחק פתח וכו' : רי"פ, עד שיפוח היום ונסו הצללים. עד שיפוח היום, מקרא זה על גלות ישראל נאמר, שהם יהיו משועבדים בגלות עד שיגמר יום ההיא של ממשלת האומות. שלמדנו, א"ר יצחק, אלף שנים הם ממשלת כל האומות ביחד על ישראל. ואין לך אומה שלא תשתעבד בהם. ויום אחד, הוא כנגד מה שכתוב, והיה יום אחד הוא יודע ליי וגו'.

רצב) ד"א, עד שיפוח היום : היינו

(דפו"י דף י"ז ע"א)

מטנופי עממיא, עד דלא תשתלים ההוא יומא דאומין. דא"ר חייא, לית שולטנו לאומין עליהו דישראל, אלא יומא חדא לחוד, <sup>ט</sup> דהוא יומו של הקב"ה, והוא אלף שנים. <sup>פ</sup> הה"ד, <sup>ס</sup> נתנני שוממה כל היום דוה. יומא חד לחוד, ולא יתיר.

רצד) א"ר יוסי, אי יתיר ישתעבדון, לא על פום גזרת מלכא הוא, אלא על דלא בעיין למיהדר לקבליה, וכתוב <sup>ט</sup> והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו', וכתוב, <sup>פ</sup> אם יהיה נדחק בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

רצה) <sup>צ</sup> ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל. א"ר שמעון ת"ת, דהא על כל פנים מלאכא שלטונא דממנא על מצראי הוה, והכי הוא, דרובא דפרשתא לא אתמר, אלא מלך מצרים סתם, והיינו <sup>ז</sup> ממנא רברבא על מצראי. פרעה מלך מצרים, פרעה ממש.

רצו) א"ר שמעון, לפיכך כתיב, ויאמר כלומר <sup>ק</sup> אכניס בלבהון מלתא דא, כד"א, <sup>ק</sup> כי י"י אמר לו קלל את דוד. מחשבת הלב בלבד. וכן <sup>ר</sup> ויאמר המן בלבו, וכן <sup>ט</sup> ויאמר בלבו הלבן מאה שנה. אוף הכא נמי, <sup>ר</sup> אכניס מחשבתא בלבהון, דאמרו רב ועצום ממנו. מאי ממנו. ר"ל <sup>ט</sup> ממנא דילהון, א"נון אמרו בלביהו, דחילא ותוקפא דילהון, רברבא ותקיפא ממנו, משולטנא דילהון.

## מסרת הזהר

## חלופי גרסאות

<sup>ט</sup> ו"ל"ג מן דהוא עד הה"ד. <sup>פ</sup> ל"ג הה"ד, <sup>צ</sup> רברבא ממנא. <sup>ק</sup> הכניס בלבם דבר זה. <sup>ר</sup> הכניס מחשבתא בלבם שאמר. <sup>ט</sup> ממנא; ממני והם אמרו במחשבתם שגדול כחם ועצום ממנו מהשר שלהם. <sup>ס</sup> (איכה א') וירא קליב צ"ב. <sup>ט</sup> (דברים ל') ח"ב (שם) לעיל דף מ"ב ציון כ'. <sup>צ</sup> לעיל אות פ"ח. <sup>ק</sup> (שמואל ב' ס"ז) ח"ב קו: <sup>ר</sup> (אסתר י'). <sup>ש</sup> (בראשית י"ז) ח"ב גג. קפ:

## מאמר

## הסולם

## ויאמר אל עמו

יום ההוא של האומות. דא"ר חייא, אין ממשלת האומות על ישראל אלא יום אחד בלבד, והוא יומו של הקב"ה, שהוא אלף שנים. ז"ש נתנני שוממה כל היום דוה. יום אחד לבד, ולא יותר.

רצד) א"ר יוסי אי וכו': אר"י, אם ישתעבדו יותר מאלף שנים, הוא אינו על פי גזרת המלך, אלא על שאינם רוצים לשוב בתשובה לפניו. וכתוב, והיה כי יבואו עליך וגו' ושובת עד ה' אלקיך וגו'. וכתוב אם יהיה נדחק בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

## מאמר, ויאמר אל עמו

רצה) ויאמר אל עמו וגו': א"ר שמעון בוא וראה, כי על כל פנים מלאך מושל ממונה על מצרים היה. מי שאמר אל עמו, הנה בני ישראל וגו'. וכן הוא ברובו של הפרשה, שלא

(דפו"י דף י"ז ע"א)

רצז) ר' יצחק אמר, כל <sup>א</sup> אומין <sup>א</sup> דעלמא, משכין תוקפא משריהון, וישראל נגדין חיליהון מקב"ה, ואינון אתקרון עמא דיי', ולא עמא דשולטניא. ר' יהודה אמר, <sup>ב</sup> הכא אתקרון עמו, דכתיב ויאמר אל עמו, והתם כתיב, <sup>ג</sup> ראה ראיתי את עמי עמי, עמי ממש, ישראל <sup>ג</sup> אקרון עם יי', ושאר אומין אקרון, עמו דשולטנא דילהון דכתיב, <sup>ד</sup> כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם יי' אלהינו לעולם ועד.

רצח) אמר רבי אבא, האי פסוקא, הוה ליה למימר <sup>ד</sup> בני ישראל רב ועצום ממנו, <sup>ה</sup> מהו עם בני. אלא עם בני ישראל ממש, מההוא ישראל דלעילא, דחשיבו דעם בני ישראל הוה, ולא עם יי', וכתיב <sup>ו</sup> ויקוצו מפני בני ישראל, ולא כתיב מפני \* עם בני ישראל, <sup>ז</sup> אלא מפני בני ישראל ממש.

רצט) רבי יוחנן הוה קאים קמיה דר' יצחק, אמר, מה <sup>ח</sup> חמא בלק <sup>ה</sup> למימר, <sup>ט</sup> הנה עם יצא ממצרים, <sup>י</sup> ולא אמר הנה עם בני ישראל. <sup>יא</sup> א"ל ר' יצחק, בלק מכשף גדול הוה, וכן דרך המכשפים לקחת <sup>כ</sup> הדבר שאין בו חשדא, וכן אין מזכירין לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשדא.

#### מסרת הזהר

#### חלופי גרסאות

ת (שמות ג') ח"ג קלג. א (מיכה ד') וישלח ע"ז צ"א. תק"ח ק"כ ט"ג של"א. קכ"א ט"א של"ג. ב (שמות א') ח"ב ית. סת. ח"ג שה. ג (במדבר כ"ב) ח"ג קצב. קצג. רו : שד. ח"ח ג"ג ט"ד של"ה שמ"ה ג"ד ט"א ש"ב.

ישראל מהו עם בני ישראל. ה מוסיף אלא מהו. ו ל"ג אלא מפני בני ישראל. ז ראה. ח לומר. ולמה לא י אלא אמר ; אמר גל"ג ליה. כ מוסיף בזה הדבר.

#### מאמר

#### הסולם

#### ויאמר אל עמו

שהוא ז"א, אבל העם עצמו אינם מיוחסים לישראל של מעלה, וע"כ הוסיפו המלה עם. כי חשבו שעם בני ישראל שלמטה הם, ולא עם ה', שהוא ז"א. וכתוב, ויקוצו מפני בני ישראל, ולא כתוב, מפני עם בני ישראל ממש, שהוא ישראל של מעלה, כי לבסוף הכירו שהם בני ישראל של מעלה, דהיינו עם ה'.

רצט) ר' יוחנן הוה וכו' ! ר"י היה עומד לפני ר' יצחק, אמר, מה ראה בלק לומר, הנה עם יצא ממצרים, ולא אמר, הנה עם בני ישראל. אמר לו ר' יצחק בלק מכשף גדול היה, וכן דרך המכשפים לקחת הדבר שאין בו חשד. וכן אין מזכירים לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, שהוא דבר שאין בו חשד. וע"כ לא הזכיר בלעס, בני ישראל, שהוא שם האב.

דכ

רצז) ר' יצחק אמר וכו' ! ר"א, כל אומות העולם מושכים חזק מן השרים הממונים בשמים עליהם. וישראל מושכים כחותיהם מן הקב"ה. והם נקראים, עם ה', ולא עם של מושל ממונה. ר' יהודה אמר, כאן נקראים המצרים עמו של הממונה, שכתוב, ויאמר אל עמו ושם כתוב, ראה ראיתי את עמי עמי. היינו עמי ממש. כי ישראל נקראים עם ה', ושאר האומות נקראים עמו של המושל הממונה שלהם. שכתוב, כי כל העמים ילכו איש בשם אלקיו, ואנחנו נלך בשם ה' אלקינו לעולם ועד.

רצח) אמר ר' אבא וכו' ! אר"א, פסוק זה, היה לו לומר, בני ישראל רב ועצום ממנו, מהו עם בני. ומשיב, אלא עם בני ישראל ממש, דהיינו עם בני ישראל שלמטה שהוא ישראל הגשמי הנמשך מישראל ההוא של מעלה, (דפו"י דף י"ז ע"א \*) דף י"ז ע"ב)

ש) דכן דרך השדים, דמעיינים בההוא מלה : דקאמרי להו, אי איהו כדיבא, מודיעין ליה : מלין כדיבין, ואי הוא קשוט, כל מה דאמרין לזמנא זעירא קושטא נהו, כל שכן למעבד עבדתא. רבי : אחא אמר, בלק אורחא דקלנא נקט, הנה עם יצא ממצרים, כלומר, דלית אנן ידעין ממאן אינון.

שא) אמר רבי יוחנן, מפני מה עמא דרבבין נטירין, ועמא דקודשא בריך הוא לא נטירין. אמר רבי יצחק, לא דמי מסכנא לעתירא. מסכנא בעי לנטרא דיליה, עתירא לא נטיר : דיליה, וכל שכן דישראל, אינון ממלכא דרחים קשוט ודינא. ודינא קדמאה עבד : בגוברין דביתיה, דבעי דאינון להוון נטירין מחטאה יתיר מכלהו, הדא הוא דכתיב, (ד) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'. (שב) רבי יוסי נפק לאורחא, והוה רבי : אחא בר יעקב אזיל עמיה, עד דהוו אזלי : שתיק רבי יוסי, והרהר במלי דעלמא. ורבי : אחא הרהר : במלי דאורייתא. ת) חמא רבי יוסי חד חויה, דהוה רהיט אבתריה. : אמר רבי יוסי : לרבי אחא, חויה האי חויה : דרהיט אבתראי. אמר ליה רבי : אחא, אנא לא חמינא ליה. רהט רבי יוסי וחויה אבתרוי. נפל רבי יוסי, ודמא שתת ונחת מחוטמו, שמע דהוו אמרין, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו', אמר רבי יוסי, ומה על שעתא : חדא כך, מאן דמתייבא : מנה על אחת כמה וכמה.

## מסרת הזהר

## חלופי גרסאות

(ד) (עמוס ב').

ל דקאמרין : דקאמרין. מ ל"ג מלין. נ מוסיף הוא שנאמר מודיעים לחדשים אשר יבואו וכו'. ס אבא.

ע ל"ג דיליה. פ בגוברי ביתיה. צ חויה. ק אשתיק. ר חויה. ש באורייתא ול"ג במלי. ת מוסיף עד דהוו אזלי חמא. א א"ל. ב ל"ג לר' אחא. ג הרהר רהיט. ד חויה ה ל"ג חדא.

## מאמר

## הסולם

## ויאמר אל עמו

הוא עושה באנשי ביתו, כי רוצה שיהיו שמורים מן החטא, יותר מכל האומות. ז"ש רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה. וגו'.

שב) ר' יוסי נפק וכו' : ר"י יצא לדרך, ור' אחא בר יעקב היה הולך עמו. בעוד שהיו הולכים, שתק ר' יוסי מדברי תורה. והרהר בדברי העולם. ור' אחא המשיך להרהר בדברי תורה. ראה ר' יוסי נחש אחד שהיה רץ אחריו. אמר ר' יוסי לר' אחא, אתה רואה את הנחש הזה הרודף אחרי. אמר לו ר' אחא, אני איני רואה אותו. רץ ר' יוסי והנחש אחריו. נפל ר' יוסי, והדם נזול ויורד מחטמו. שמע שהיו אומרים. רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'. כלומר, שבזכות זה ניצל מן הנחש. אמר ר' יוסי, ומה על שעה אחת שחדלתי מדברי תורה ופניתי לדברי העולם, עלתה לי כך, מי שהיה דעתו לגמרי מדברי תורה על אחת כמה וכמה.

ש) דכן דרך השדים וכו' : שכן דרך השדים שמעיינים בדבר ההוא שנאמר להם, מפי המכשפים, אם הוא שקר, מודיעים להם דברי שקר. ואם הוא אמת, כל מה שאומרים להם הוא עכ"פ אמת לזמן קצר. כל שכן אם המכשפים רוצים מהם, שיעשו מעשה, ודאי שהם מדקדקים לומר אמת בלי חשד, וע"כ אין מזכירים שם אביו של אדם. ר' אבא אמר, בלק, דרך בזיון אחו, הנה עם יצא ממצרים, כלומר, שאין אנו יודעים ממי הם.

שא) אמר ר' יוחנן וכו' : אר"י, מפני מה עם שהוא תחת הנהגת השרים, נשמרים. והעם של הקב"ה אינם נשמרים. אמר ר' יצחק, העני אינו דומה לעשיר, העני צריך לשמור על שלו. מפני שבני אדם אינם יראים מלהתגרות בה. העשיר אינו שומר על שלו. משום שהכל יראים להתגרות בו. וכל שכן, ישראל, שהם בהנהגת המלך האהב אמת ודין. ודין הראשון

(דפו"י דף י"ז ע"ב)

(שג) פתח ואמר, ה' אלהיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך וגו' המוליך וגו', נחש שרף ועקרב וגו', נחש שרף למה הכא. אלא, לקחת עונשן מישראל, כל זמן שמתפרשין מן עץ החיים. ז דכתיב ה' כי הוא חיך ואורך ימיו. (שד) תא חזי, אמר רבי חייא, כתיב ה' חושך שבטו שונא בנו וגו'. וכתוב ה' אהבתי אתכם אמר ה'. וכתוב, ה' ואת עשו שנאתי. מהו שנאתי, דכתיב ה' חושך שבטו שונא בנו. כלומר שנאתי. אותו, ועל כן חשכתי שבט מהם, כל שכן וכל שכן תלמידי חכמים, דלא בעי קב"ה דיתפרשון מעץ החיים אפילו רגעא חדא. (שה) ויאמר אל עמו. יהב להון עיטא, למעבד עמהון בישא. אמר רבי תנחום, ידעון הו' מצראי באצטגנינות דלהון, שסופן למלקי בגין ישראל, ולכך אקדים שולטנא דלהון, למעבד עמהון ביש.

(שו) רבי יצחק פגע בההוא טורא, וחמא חד בר נש דהוה נאים תחות חד אילן. יתיב תמן, אדהוה יתיב, חמא ב ארעא דמתחלתלא, ואתבר ההוא אילנא, ונפל, וחמא בקיעין גומין בארעא, וארעא סלקא ונחתא.

(שז) אתער ההוא גברא, צווח לקבליה דרבי יצחק, ואמר ליה יודאי יודאי, בכי ונהים, דהאידינא מקימין ה' ברקיעא חד רברבא ממנא שלטנא עלאה, והוא זמין למעבד עמכון ביש סגי, והאי רגשא דארעא בגיניכון הוה. דכל זמנא נ דרגשא ארעא, כד קם ממנא, דיעביד עמכון בישא.

#### חלופי גרסאות

ז וכתוב. ח א"ר חייא ת"ח. ט ל"ג חושך שבטו. י אותם. כ עמו וגו' נתן להם עצה לעשות עמהם רעה א"ר תנחום יודעים היו המצרים באצטגנינות שלהם שסופן ללקות על ישראל ולפיכך הקדים שר שלהם לעשות עמהם רעה. ל"ג אדהוה יתיב. מ בארעא. נ רגשא. דמתרגשא

#### מסרת הוהר

ה (דברים ב'). ו (דברים ל'). לך ק"כ צ"ב. ז (משלי י"ג.) ח (מלאכי א') ח"ג לב. ג. סב : פו. קיד : קכת. רסז. ט (שם) ח"ג לב.

דרך אמת ב הארץ היתה רועשת ונשבר האילן וראה גומות בקיעות בארץ והארץ היתה עולה ויורדת.

#### ויאמר אל עמו

#### הסולם

#### מאמר

המצרים בחכמת הכיכבים שלהם, שסופם שיוכו בשביל ישראל. ולכן הקדים השר שלהם לעשות עמהם רעה. (שו) ר' יצחק פגע וכו' : ר' יצחק פגע בהר וראה איש אחד שהיה ישן תחת האילן. ישב שם ר"י. בעוד שהיה יושב, ראה הארץ שמתנודדת, ואותו אילן נשבר ונפל, וראה בקעים חורים בארץ, והארץ היתה עולה ויורדת. (שז) אתער ההוא גברא וכו' : נעור אותו האיש, צעק לעומת ר' יצחק, ואמר לו, יהודי יהודי, בכה ונהם, כי עתה מקימים ברקיע שר אחד. ממונה מושל עליך, והוא עתיד לעשות עמכם רעה רבה. ורעש זה של הארץ היה בשבילכם. כי כל זמן שהארץ רועשת הוא בעת שקם ממונה ברקיע, שיעשה עמכם רעה.

תורה

(שג) פתח ואמר, כי וכו' : פתח ואמר, כי ה' אלקיך וגו' המוליך וגו', נחש שרף ועקרב. שואל, נחש שרף, למה היה כאן במדבר. ומשיב, אלא לקחת על ידו עונש מישראל, בכל זמן שמתפרדים מן עץ החיים. שכתוב בו, כי הוא חיך ואורך ימיו. (שד) תא חזי אמר וכו' : בוא וראה, אמר ר' חייא, כתוב, חושך שבטו שונא בנו וגו'. וכתוב, אהבתי אתכם אמר ה'. וכתוב, ואת עשו שנאתי. מהו שנאתי. היינו שכתוב חושך שבטו שונא בנו. כלומר, שנאתי אותו, וע"כ חשכתי שבט ממנו. כל שכן וכל שכן תלמידי חכמים, שאינו חושך שבטו מהם, שהקב"ה אינו רוצה, שיפרדו מעץ החיים אפילו רגע אחת. (שה) ויאמר אל עמו : נתן להם עצה לעשות להם רע. אמר ר' תנחום, יודעים היו

(דפו"י דף י"ז ע"ב)

שח) תווה רבי יצחק <sup>ס</sup> ואמר, ודאי כתיב, <sup>י</sup> תחת שלש רגזה ארץ, <sup>ט</sup> וכתיב תחת עבד כי ימלך. ממנא <sup>פ</sup> דהוה תחות שלטנא אחרא, ומלך, ויהבין. ליה שלטנא, וכ"ש כד שליט בישראל.

שט) א"ר חמא בר גוריא, <sup>צ</sup> כד אנח לישראל תחות שלטנותא דאומין, יתיב <sup>ק</sup> וגעי ובכי, הדא הוא דכתיב, <sup>כ</sup> במסתרים תבכה נפשי. אמר רבי יוסי, במסתרים <sup>ר</sup> דווקא.

שי) רבי יהודה עאל לגביה <sup>ט</sup> דרבי אלעזר, אשכחיה דהוה יתיב, וידיה בפומיה, והוה עציב. אמר ליה, במאי <sup>ת</sup> קא עסיק מר. אמר ליה <sup>א</sup> דכתיב, <sup>ז</sup> באור פני מלך חיים. אי <sup>ג</sup> טרנא עציב, וכ"ש דגעי ובכי, <sup>ד</sup> שמשוי מאי <sup>ב</sup> עבדי, הדא הוא דכתיב, <sup>ט</sup> הן אראלם צעקו חוצה. <sup>ג</sup> מאי חוצה. מריהון בגו, ואינון לבר. מריהון בבתי גואי, ואינון בבתי בראי. בתי גואי <sup>ד</sup> מאי אינון. אמר רבי יצחק, אינון מעשרה כתרי מלכא.

שיא) מלאכי שלום מר יבכיון, וכי יש מלאכים שאינם של שלום. אמר ליה אין. תא חזי, אית מארי דדינא קשיא, <sup>ו</sup> ואית מארי דדינא דלא קשיא, ואית מארי

#### חלופי גרסאות

י) (משלי ל') לעיל אות רפ"ט. כ) (ירמיה י"ג).  
ז) (משלי ט"ז) ויחי ל"ה צ"ד. ח) (ישעיה ל"ג) לעיל  
דף ג' ציון ד'.  
חוצה; ל"ג מן חוצה עד מלאכי שלום. ד מאן. ו ל"ג ואית מארי דדינא לא קשיא.

דרך אמת ג] פ"י השר שלנו כענין סרני פלשתים שתרגמו סורני פלשתאי. ד] פ"י שמשים שלו.

#### מאמר

#### הסולם

הן אראלים צעקו חוצה

ומכל שכן אם הוא גועה ובוכה, מה עושים משמשיה זהו שכתוב, הן אראלים צעקו חוצה. מהו חוצה. היינו שאדונם בפנים, כמ"ש במסתרים תבכה נפשי, והם חוצה. אדונם בבתיים הפנימים שהם באצילות, והם בבתיים החיצונים, שהם בבי"ע. שואל, בתים הפנימים מה הם. אמר ר' יצחק הם מעשרה כתרי המלך. דהיינו מע"ס של ז"א באצילות.

שיא) מלאכי שלום מר יבכיון; שואל, וכי יש מלאכים שאינם של שלום. אמר לו כן. בוא וראה, יש מלאכים שהם בעלי דין הקשה, הנמשכים מספירת הגבורה. ויש שהם בעלי הדין שאינם קשה. הנמשכים ממלכות. ויש שהם בעלי דין ורחמים הנמשכים מתי"ת. ויש בעלי רחמים שאין בהם דין כלל, הנמשכים מבינה, והם נקראים מלאכי שלום. ועל אלו המלאכים של מטה, שהם חיצוניים, כתוב, אלביש

שח) תווה ר' יצחק וכו': תמה ר' יצחק ואמר, ודאי כתוב, תחת שלש רגזה ארץ, וכתוב, תחת עבד כי ימלך, שפירושן, ממונה שהיה מקודם משועבד תחת מושל אחר, ועתה מלך, ונתנו לו ממשלה, אומר הכתוב שרגזה הארץ, ומכל שכן כשמונה ההוא ימשול על ישראל, ודאי שהארץ רגזת ורועשת.

שט) א"ר חמא בר גוריא וכו'; ארחב"ג. כשהניח הקב"ה את ישראל תחת ממשלת האומות, ישב וגעה ובכה, ז"ש, במסתרים תבכה נפשי. אמר ר' יוסי, במסתרים, הוא בדיוק. דהיינו בעולם אצילות.

שי) ר' יהודה עאל וכו'; ר"י, בא אל ר' אלעזר, מצאו שהיה יושב וידו בפיו, והיה עצב. אמר לו במה עוסק אדוני. אמר לו שכתוב, באור פני מלך חיים. אם האדון עצב, (דפ"י דף י"ז ע"ב י) דף י"ח ע"א)

ז דינא ורחמנותא. ואית מארי דרחמנותא דלית בהו דינא ככלל. ואלין אלקרון מלאכי שלום. ועל אינון דלתתא, כתיב, א אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. וכתיב ונמקו כל צבא השמים.

שיב אי הכי, כ כל אינון שלטנין דדמנן על שאר עמין, כד חמאן למריהון עציב, למאי עבדין פרוכא, לבנוהי. א"ר אלעזר, לא עבדי אלא מאי דאתפקדו, ורעותא דמריהון עבדין.

שיג ר' דוסתאי אמר בעדנא דאתמסרן בנוי דקודשא ב"ה, לשלטני עממין, מתכנפין תריסר בתי דינין, ומשתקען גו תהומא רבה, געי טרנא, געין.

#### חלופי גרסאות

ז דדינא; מוסיף דינא רפיא. ח ל"ג כלל. ט אינון.  
י על. כ ל"ב כל. ל ושאר זל"ב דמנן על. מ כדין.  
נ לבנוי. ס דינא. ע ומשקעאן. פ געון.

#### מסרת הוהר

ג (ישעיה נ') וישב כ"ב צ"ג. ט (ישעיה ל"ד) לעיל  
אית רנ"ח ציון ג'.

#### ב' דמעין לשקיעו דימא רבא

#### הסולם

#### מאמר

דהיינו דין. ומתגלגלים עליונים למטה, ונבקעו התחתונים, וירדו מאתים וארבעים מדרגות. ויש אריה שאג מי לא יירא.

פירוש. ר' דוסתאי מבאר כאן איך נעשה ירידתם של ז' דינין לבחי' ו"ק בלי ראש, בזמן שנמסרו ישראל לגלות בין העמים. ויש בעדנא דאתמסרן וכו' מתכנפין י"ב בתי דינין ומשתקען גו תהומא רבא. שאו עלתה המלכות לבינה הנקראת תהומא רבא. ועל ידי זה באה הבינה לקטנות, המכונה געי ובכה, ונעשה ב' מיני דינין במלכות המכונים דמעות כנ"ל. ומפרש יותר, ומתגלגלן עלאין לתתא. דהיינו שישסות' שהיה מחובר עם אר"א. ירדו עתה למטה מחמת המסך דמלכות שנתעלה בחצי הבינה, כי מחמת זה נתחלקה הבינה לבי' פרצופין, הג"ר שבה נקראים אר"א שהם נשארו במעלתם להיותם מחצי הבינה שלמעלה ממסך, וישסות' שהם מחצי בינה שלמטה מן המסך דמלכות הנ"ל. ירדו למטה, ונמצא שישסות' שהיו עלאין נתגלגלו למטה. ואח"כ נתבקעו גם כח"ב תר"מ של ישסות' ג"כ, מחמת עלית המלכות לבינה, שכתר חכמה וחצי בינה נשארו למעלה ממסך דמלכות, וחצי בינה ת"ת ומלכות ירדו למטה ממסך המלכות העומד בחצי בינה. ויש אתבקען תתאין, שישסות' שכבר יצאו מאר"א למטה, נתבקעו גם הם, ונחתן מאתן וארבעין דרגין, שהם חצי בינה ות"ת ומלכות, שהם מאתים וחמשים, כי ספירת ישסות' הם בסוד מאות, אלא משום שהמלכות דמלכות עלתה ונשארה למעלה באר"א עלאין, ע"כ לא נשארו במלכות דישסות'

אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. וכתוב, ונמקו כל צבא השמים.

שיב אי הכי, כל וכו': שואל, אם כן כל אלו השרים הממונים על שאר העמים, כשרואים את אדונם עציב, מחמת שעבוד ישראל, למה עובדים בפרך עם בניו. א"ר אלעזר, אינם עושים אלא מה שמוטל עליהם, ורצון אדונם הם עושים.

שיג ר' דוסתאי אמר וכו': רד"א בשעה שבניו של הקב"ה נמסרה למושלי העמים, מתאספים י"ב בתי דינין, דהיינו המלכות, שיש לה י"ב צירופי אדני, שהוא אותיות דינא, וכיון שנחבטל החוג הוי"ה אדני, שייב צירופי אדני היו מקבלים מ"ב צירופי הוי"ה, ע"כ נאספו י"ב צירופי אדני, ומשתקעים בתוך תהום הגדול, שהוא בינה, בכה האדון שהיא בינה, בכיות בהרמת קול הנקרא געיות, דהיינו שבינה ירדה מחמת עלית המלכות, לבחינת קטנות, המכונה בכיה, ורצות ויורדות שתי דמעות מן נקבי עינים, שהיא בינה, לשקיעא דימא רבא, שהוא מלכות, דהיינו שנעשה במלכות ב' מיני דינין, אחת מבחי' בינה דמלכות, ואחת מבחי' מלכות דבינה (כנ"ל ב"ב דף ע"ה ד"ה מינה) ומתוך שנעשו ע"י עלית המלכות לבינה והתערבותם זו בזו, הן מכונות דמעות, שהוא מלשון מדומע (שבת קמא:), ועוד, משום שבינה זו הי"ס נקבי עינים, וכל הירוד ויוצא מנקבי עינים נקרא דמעות. זהו שכתוב, משפטיך תהום רבה, שהוא מחמת שהדין שבמלכות עלה לבינה, שנקראת תהום רבה, ונעשה בה משפטים, (דמ"ז דף י"ח ע"א)

[ה] ז ורהיטן [ו] ונחתין תרין דמעין ק לשקיעא דימא רבה, הה"ד ט משפטיך תהום רבה. ר ומתגלגלן עלאין לתתא, אתבקען תתאין, ונחתן מאתן ט וארבעין דרגין הה"ד ט אריה שאג מי לא יירא.

(שיד) תנא, בשעתא ה דמסר קב"ה לישראל א לשרא דמצראי, גזר עלייהו ז' גזרות, ב שישעבדו בהון מצראי. הה"ד ז וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר, ובלבנים וגוי. ג ולקבליהון ד שבעה לטב, ובני ישראל פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמו, במאד, מאד, ותמלא הארץ אותם.

(שטו) ק הבה נתחכמה לו. רבי יוסי אמר, אין הבה אלא לשון הזמנה, ה למעבד דינא. כמה דאת אמר, (ר) הבה נרדה. (ט) הבה תמים. ו אמר רבי יוחנן, הבה ד כולם, לשון הסכמה והזמנה. כמו (ח) הבה נבנה לנו עיר. (א) הבו לכם עצה. (ב) הבו לה' בני אלים.

(שטז) רבי יצחק אמר, הבה נתחכמה לו ח נהוי בהסכמת דינא לגביה. פן ירבה. ורוח הקדש אומרת כן ירבה, וכן יפרוץ. ט ומלאכי השרת הו' להו' לשכים

#### מסרת הזהר

#### חלופי גרסאות

צ רהיטין ; תריסין. ק למשקיעא ; לשקיעא. ר ומתגלגלן. ש מוסיף וארבעין ותמניא. ת שמסר. א לשרו של מצרים. ב עליהם ז' גזירות שישעבדו בהם המצרים. ג וכנגדם. ד ל"ג שבעה לטב. ה לעשות דין. ו ר' יוחנן אמר. ז לשון הסכמה כולם. ח והיה בהסכמת דין אצלה. ט ל"ג מן ומלאכי עד ויקוצו.

(ט) (תהלים ל"ו) נח מ"ב צ"ג ח"ב קנז. רסת. : רעט. ח"ג כו. : כט. : מח. צא. קמו. רטו : ד"ח ב' ט"א ש"ט. (פ) (עמוס ג') לעיל אות רנ"ב ציון ת. (צ) ב"א רכ"ב צ"ב. (ק) לעיל אות פ"ח. (ר) (בראשית י"א) ח"ג ר. (ש) (ש"א י"ד). (ת) (בראשית י"א) ב"א ר' צ"ג. (א) (שופטים כ'). (ב) (תהלים כ"ט) ב"א קע"ג צ"ב.

דרך אמת [ה] שמשין הרצים. [ו] עי לקמן י"ט ע"א.

#### מאמר

#### הסולם

ב' דמעין לשקיעא דימא רבא

עבודתם, אשר עבדו בהם בפרך. וכנגדן שבע לטיב, ובני ישראל פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמו. במאד, מאד, ותמלא הארץ אותם.

מאמר, הבה נתחכמה

(שטו) הבה נתחכמה לו : ר' יוסי אומר, אין הבה, אלא לשון הזמנה לעשות דין. כמשיא, הבה נרדה. הבה תמים. אמר ר' יוחנן, הבה, כולם לשון הסכמה והזמנה כמו הבה נבנה לנו עיר. הבו לכם עצה. הבו לה' בני אלים.

(שטז) ר' יצחק אמר וכו' : ר"א. הבה נתחכמה לו, פירושו נהיה אליו בהסכם הדין. פן ירבה, ורוח הקדש אומרת כן ירבה וכן יפרוץ. ומלאכי השרת היו להם לשכים ולצנינים. זהו שכתוב, ויקוצו מפני בני ישראל. שפירושו בני ישראל של מעלה שהם המלאכים כנ"ל

דישסו"ת, שהיא בסוד מאה, אלא צ' ספירות ראשונות שלה עד יסוד, ונמצא שאין בה אלא צ' ספירות, וע"כ נבחנו שירדו רק ר"מ מדרגות ולא ר"נ. ואלו ב' מדרגות וחצי שירדו מישסו"ת הם נתלבשו בו"ן, כנודע, והם בחי' ו"ק בלי ראש, כי הג"ר שה"ס כתר חכמה וחצי בינה העליונה חסרות מהן, ומשום זה נשארו הזו"ן בלי זוג ובבחי' ו"ק חסר ראש. עד שיגאלו ישראל מן הגלות, ואע"פ שיש זמנים ומועדים, ועל ידי התפלות, שזו"ן חוזרים ומשיגים ג"ר גם בימי הגלות, אמנם אין זה בקביעות, אבל בזמן הגאולה, יחזרו לג"ר בקביעות, כמו או"א שבימי הגלות.

(שיד) תנא בשעתא דמסר קב"ה את ישראל לשר למדנו, בשעה שמסר הקב"ה את ישראל לשר מצרים, גזר עליהם ז' גזירות, שישעבדו בהם מצרים. ז"ש, וימררו את חייהם, בעבודה קשה, בחומר, ובלבנים, ובכל עבודה בשדה, את כל (דפו"י דף י"ת ע"א)



ולצנינים. הה"ד, ויקוצו מפני בני ישראל. דהו מתקצי ממלאכי השרת, כהני קוצי דמתקצי בהו אינשי.

שיז) א"ר כ יודאי ג א"ר יצחק, מה הוה מחשבתהון דמצראי, נ דמנע מישראל פריה ורביה, ושלטנא דממנא עליהון דאעיל בלבהון כך. אלא, אמר להון, הוו ידעין, דזמין ברא חדא למיפק מישראל, דיתעביד דינא באלהיהון על ידיה.

שיח) דאמר רבי יוחנן, בשעה שאמר משה, וכל אלהי מצרים אעשה שפטים הלך דומה שרו של מצרים, ד' מאות פרסה. אמר ליה קב"ה, גזרה נגזרה לפני, דכתיב יי' על צבא המרום במרום וגו'. באותה שעה נטלה השררה ממנו, ונתמנה דומה שר של גיהנם, לידון שם נפשות הרשעים. ורבי יהודה אומר על המתים נתמנה.

שיט) אמר רבי חנינא, כתיב ה' ובאלהיהם עשה יי' שפטים. וכי באלהי של כסף, ושל זהב, ושל עץ, ושל אבן, יש שפטים. אלא אמר רבי יוסי, של כסף ושל זהב ה' היו נתכים מאליהם, ושל עץ מתרקבין.

שכ) אמר רבי אלעזר, אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקב"ה לעשות ג בו שפטים, לשרוף אותו באש, כמה דאת אמר, פסילי אלהיהם תשרפון באש. כדי

#### חלופי גרסאות

י בני נשא. כ יצחק. ז ל"ב א"ר יצחק. מ מה היתה מחשבתו של מצרים למנוע ישראל מפריה ורביה והשר הממונה עליהם שהכניס בלבם כך אמר להם הו יודעים שעתיד בן אחד להוליד לישראל ועתיד לעשות דין באלהיהם על ידו. נ למנוע. ס ל"ב אלא. ע אמר. פ ל"ב הו; הוה. צ ל"ב בו.

#### מסרת הזהר

ג) (שמות י"ב) לעיל דף ל"א ציון פ"ד (ישעיה כ"ד) לעיל דף ל"א ציון מ"ה (במדבר ל"ג) ח"א רנ"ו. ח"ב לת. ח"ג רנ"א: ו) (דברים ד') ח"א רנ"ו. ח"ג מב. קיא: רנ"א: ת"ז ת"ב בהשמות קלט. ז"ח ע"ו ט"ג ש"ס.

#### הסולם

##### בכל אלהי מצרים אעשה שפטים

נגזרה לפני ואין להשיבה. שכתוב יי' יפקד ה' על צבא המרום במרום. באותה שעה הושרה השררה ממנו ונתמנה דומה להיות שר של גיהנם לדון שם נפשות הרשעים. ור' יהודה אומר על המתים נתמנה.

שיט) אמר ר' חנינא וכו': אר"ה. כתוב, ובאלהיהם עשה ה' שפטים. ושואל, וכי באלוה של כסף או של זהב ושל עץ ושל אבן, יש שפטים. אלא אמר ר' יוסי, של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם, ושל עץ נרקבים.

שכ) אמר ר' אלעזר וכו': אר"ה. אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקב"ה לעשות בו שפטים, לשרוף אותו באש. כש"א פסילי אלהיהם תשרפון באש. כדי שיהיה ריתו נודף. ועוד, ראשו על כרעיו ועל קרבו, בדרך בזיון. ועוד

##### מאמר

(כנ"ל אות רצ"ח) שהיו נעקצים ממלאכי השרת, כאותם הקוצים שאנשים נעקצים מהם.

##### מאמר, בכל אלהי מצרים אעשה שפטים

שיז) א"ר יודאי וכו': אר"י א"ר יצחק, מה היה מחשבתם של המצרים, למנוע מישראל פריה ורביה, ומחשבתו של השר הממונה עליהם שהביא זאת בלבם. כי ויאמר אל עמו, פירוש השר שלהם (כנ"ל אות רצ"ה) ומשיב, אלא אמר להם, היו יודעים שכן אחד עתיד לצאת מישראל, שיעשה דין על ידו באלהיהם.

שיח) דאמר ר' יוחנן וכו': שאמר ר"י, בשעה שאמר משה, בכל אלהי מצרים אעשה שפטים, הלך דומה שרו של מצרים ד' מאות פרסה, חרוב פחד, אמר לו הקב"ה, גזרה (דפרי"ך דף י"ח ע"א)

שיהא ריחו נודף. ועוד, <sup>ז</sup> ראשו על כרעיו ועל קרבו. ועוד, שעצמותיו מושלכים בשוק. וזאת היתה למצרים קשה מכולן, הדא הוא דכתיב, שפטים.

שכא) אמר רבי יהודה באלהיהם ממש <sup>ק</sup> וזהו שר שלהם, לקיים, יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם, וכ"ש שר שלהם. <sup>ר</sup> על כן כתיב, הבה נתחכמה לו.

שכב) רבי יוחנן אמר, הרבה ע"ז היו במצרים, ונילוס אלוה <sup>ה</sup> שלהם <sup>ט</sup> היה, ובכלל אלהיהם <sup>ה</sup> היה הוא, ובכולם עשה ה' שפטים. אמר רבי אבא, הא דר' יוחנן דייקא, ופשיטא, משום דאלהיהם נלקים בתחלה, ואח"כ האומה, וכן נילוס נלקה בתחלה, והעצים והאבנים, הה"ד <sup>מ</sup> ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים, שהיו להם אלהות ממש. <sup>נ</sup> ואמר רבי יצחק, על צבא המרום במרום כתיב, ונילוס לא היה במרום. <sup>ב</sup> א"ר יוחנן, רוב מימיו כדוגמתן במרום. <sup>ג</sup> אמר רבי יצחק, שר שלהם נלקה בתחלה, ואח"כ שאר אלהיהם.

שכג) רבי שמעון <sup>ד</sup> ברבי יוסי אומר, לקות אומה של מצרים ממש, לא היה אלא בימ, דכתיב, <sup>ט</sup> לא נשאר בהם עד אחד. וקודם זה, נעשה שפטים באלהיהם. וע"ד כתיב, הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה. ונתנבאו על העתיד, כפי מה שאירע <sup>ה</sup> להם. ונוסף גם הוא על שונאינו, נבאו על מחנות עליונים,

## מסרת הזהר

## חלופי גרסאות

ז) (שמות י"ב) ח"א רנ"ח כ"ב לט: רל"ו. ח"ג רנ"א: ח  
ח) (שמות י"ז) ח"ב כח: כט. ט) (שמות י"ד) ח"ב מו:  
ק) זהו. ד' ועל. טו) ל"ג היה. ת' ל"ג היה. א' מוסיק  
תנא ר' אליהו מה ת"ל בעצים ובאבנים אלא מלמד  
שאפילו ע"ז שלהם היה פולטים ומוצאים דם שנאמר  
אומרים לעץ אבי אתה. ב' אלא ול"ג מן אמר ר' יוחנן  
עד שר. ג' אלא ול"ג א"ר יצחק. ד' בר: ור"י אומרים. ה' ל"ג להם.

## מאמר

## הסולם

## בכל אלוה מצרים אעשה שפטים

ועוד, שעצמותיו מושלכים בשוק. וזאת היתה למצרים קשה מכולן. וזה שכתוב, שפטים.

שכא) אמר רבי יהודה וכו' <sup>א</sup> אר"י באלהיהם ממש עשה שפטים. וזהו השר שלהם, לקיים יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם, וכל שכן השר שלהם. ע"כ כתוב, הבה נתחכמה.

שכב) ר' יוחנן אמר וכו' <sup>א</sup> ר"א הרבה עבודה זרות היו במצרים, ונחר נילוס אלוה שלהם היה, והוא היה בכלל אלהיהם, ובכולם עשה ה' שפטים. א"ר אבא, דעה זו של ר' יוחנן, היא מדויקת וברורה, משום שאלהיהם מוכים תחלה ואחר כך האומה. וכן נילוס הוכה בתחילה והעצים והאבנים, שעבדו אליהם, ז"ל

(דפו"י דף י"ח ע"א \*) דף י"ח ע"ב)

שט"ז

## שמות

קג

ו שיהיו שרויים בתוכם. ונלחם בנו, נבאו על מה דכתיב ו' ה' ילחם לכם וגו'. ועלה מן הארץ, כמה דאת אמר ו' ובני ישראל יוצאים ביד רמה. ש(כד) וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי. רבי אלעזר פתח, מ' שיר השירים אשר לשלמה. תנא, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עלה בחפץ לפניו, וברא את השמים בימינו והארץ בשמאלו, ועלה בחפץ לפניו, לנהוג היום והלילה. וברא המלאכים ז הממונים בחסדו, ח ביום. וברא המלאכים הממונים לומר שירה בלילה. הדא הוא דכתיב, ט יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. אלו מימין, ואלו משמאל, ט אלו מקשיבים שירת היום, י שירתם של ישראל כ קדוש. רבי יצחק אמר, אותם י שאומרים שירה בלילה, מקשיבים שירתם של ישראל ביום, הדא הוא דכתיב, ט חברים מקשיבים לקולך. שכה) אמר רבי שמעון, כת אחת, מ כלולה משלש כתות, אומרת שירה בלילה. הה"ד, ט ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה. שכו) אמר רבי אלעזר, עשרה דברים נבראו ביום ראשון, נ מהם מדת לילה,

### מסרת הזהר

### חלופי גרסאות

י' (שמות י"ד) ח"ב מו. : כ' (שמות י"ד) ח"ג קח : ו שהיו ז מוסיף הממונים לומר שירה. ח מוסיף ביום ת"ז ת"ה כ : תק"ח צ"ט ט"ד שמ"ב ז) לעיל לומר שירה ביום זמן החסד. ט ואלו. י מוסיף ואלו אות קע"ו צ"פ. ח' (שה"ש א') ח"ב קמג. : קמה. : קמה. : ח"ג נו : רפד : ז"ח סי ט"ג שמ"ו. ט"א ט"ב של"ב ט"ד ש"א שמ"ב ט"ב ט"ג ש"ה, ש"ט, שכ"ח. ט"ג ט"א שמ"ה. ג' (תהלים מ"ב) לך ג"ד צ"א. ט' (שה"ש ח') לך ד' צ"א. ט' (משלי ל"א) ב"א ס"ט צ"ג. ויחי רס"ח צ"ה.

### מאמר

### הסולם

### שיר השירים אשר לשלמה

שט"ז) ונלחם בנו. נבאו על מה שכתוב, ה' ילחם לכם. ועלה מן הארץ. הוא כש"א. ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

### מאמר, שיר השירים אשר לשלמה

שכד) וילך איש מבית לוי וגו' : ר' אלעזר פתח, שיר השירים אשר לשלמה. למדנה כשברא הקב"ה שהוא בינה את עולמו. עלה בחפץ לפניו, וברא את השמים, שהוא ז"א, בימינו, שה"ס החסדים, והארץ, שהיא הנוקבא, בשמאלו, שה"ס הגבורות. ועלה בחפץ לפניו לנהוג היום והלילה, שיבואו לידי זיווג בסו"ה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. וברא המלאכים הממונים בחסדו הנמשכים מז"א. ביום. וברא המלאכים והממונים לומר שירה בלילה. כי השירה ה"ס הארת חכמה הנמשכת ע"י הנוקבא הנקראת לילה. ז"ש יומם יצוה ה' חסדו, ע"י המלאכים הממונים על החסד, ובלילה שירה עמי. ע"י המלאכים הממונים על השירה. אלו מימין, היינו הממונים על החסד, ואלו משמאל, (דפ"י נף י"ח ע"ב)

שכה) א"ר שמעון וכו' : אר"ש, כת אחת, שהיא מבחינת קו שמאל, כלולה משלש כתות, דהיינו שכלולה מכל ג' הקוין, אומרת שירה בלילה. זהו שכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

פירוש. ר"ש משמיענו, שאם הקו שמאל הוא לבדו ואינו כלול מכל ג' הקוין, אין השירה נמשכת ממנו אלא להיפך שכל הדינין נמשכים אז ממנו. כנודע.

שכו) א"ר אלעזר וכו' : אר"א, עשרה דברים נבראו ביום ראשון, מהם מדת לילה, שהוא המלכות, ומדת יום, שהוא ת"ת. ועל מדת לילה כתוב, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה

ומהם מדת יום, ועל מדת לילה כתיב, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה. כד"א, <sup>פ</sup> אפו טרף. וכתיב, <sup>ז</sup> וטרף ואין מציל. וחק לנערותיה, כמה דאת אמר <sup>ק</sup> חק ומשפט. <sup>ה</sup> חקיו ומשפטיו. <sup>ו</sup> כי חק לישראל הוא משפט וגו'. מכאן שמה"ד שולטת בלילה.

שכז) ותנא, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים על כל בעלי שיר. וכשפותחין <sup>ס</sup> החיים שירה, מוסיפים העליונים כה, לדעת ולהכיר ולהשיג מה שלא השיגו. שמים וארץ, מוסיפין כח בהאי שירה.

שכח) אמר רבי נחמיה, אשרי הזוכה לדעת באותו שיר, דתניא הזוכה באותו שיר, <sup>ט</sup> ידע בענייני התורה והחכמה, <sup>פ</sup> ויאזין ויחקור ויוסיף כח וגבורה במה שהיה, ובמה שעתיד להיות, ובוזה זכה שלמה לדעת.

שכט) דתני רבי שמעון, דוד ע"ה, ידע בזה, ותקן שירים ותושבחות הרבה,

#### מסרת הזהר

#### חלופי גרסאות

ס ל"ג החיים. ע ל"ג ידע בענייני ; ענייני ח"ג ידע. פ יאזין.

פ (איוב ט"ז). ז (מסכה ה') ויחי צ' צ"א. ק (שמות ט"ו) ח"א רנה : ח"ב מ. ס : קכה : רעב. ח"ג ככד : ב"א רכיג צ"ג צ"ד. ר (תהלים קמ"ז) ח"ב סח : קיא : ח"ג עג. ש (תהלים פ"א) ח"ב ס : ח"ג פו : קיג.

#### מאמר

#### הסולם

#### שיר השירים אשר לשלמה

אם לא יתגלו המוחין ההם מקודם בכל הפרצופים שבעולם האצילות ובי"ע שקדמו להם (כמ"ש באורך לעיל בפתיחה לחכמת הקבלה אות קס"א ע"ש) וי"ש וכשפותחים החיים שירה מוסיפים העליונים כח, לדעת ולהכיר וכו'. כי כשהתחוננים פותחים בשירה, שהיא השגת המוחין דחכמה, הנה בהכרח שאותם המוחין כבר נתגלו בזו"ן ובמלאכים הקודמים להם. (כמ"ש שם.) שבדרך זה נמצאים התחתונים מוסיפים כח והארת מוחין בעליונים.

שכח) אמר ר' נחמיה וכו' ! אמר ר' נחמיה, אשרי הזוכה לדעת באותו שיר, דהיינו באלו המוחין דהארת החכמה, שלמדנה הזוכה באותו שיר, ידע בענייני התורה והחכמה, ויאזון ויחקור ויוסיף כח וגבורה במה שהיה ובמה שעתיד להיות. ובוזה, זכה שלמה לדעת.

שכט) דתני ר' שמעון וכו' ! שלמד ר"ש, דוד, עליו השלום, ידע בזה, דהיינו שהשיג את המוחין דחכמה בתוך הדעת, ועל כן, תקן שירות ותשבחות הרבה, ורמו בהם העתידות לבא. והוסיף כח וגבורה ברוח הקודש, שה"ס הנוקבא, בשעה שמקבלת רוח מן הקדוש, שה"ס חכמה, ידע בענייני

התורה

לביתה. שטרף הוא דינים, כמ"ש, אפו טרף, שפירושו, אף ה' טרף אותי. וכתוב, וטרף ואין מציל. וחק לנערותיה, חק הוא ג"כ דינים, כמ"ש, חק ומשפט, חקיו ומשפטיו כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. מכאן נשמע, שמדת הדין שולטת בלילה.

שכז) ותנא אלו האומרים וכו' : ולמדנה, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים המתעלים על כל בעלי השיר, וכשפותחים החיים, דהיינו התחתונים, בשירה, מוסיפים העליונים כח, לדעת להכיר ולהשיג מה שלא השיגו. שמים וארץ, שהם זו"ן, גם הם מוסיפים כח על ידי שירה זו.

פירוש, שירה, ה"ס המשכת המוחין דהארת חכמה, ששורשה רק מקו שמאל, ומן הנוקבא הנקראת לילה. והיא נמשכת בסוד גורא דדינא (כנ"ל וירא אות רט"ז בסולם) וי"ש, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים על כל בעלי השיר וי"ש ותקם בעוד לילה, שגילוי המוחין דהארת חכמה נקרא קימה, וקימה זו נוהג רק בלילה, שאז זמן הדינים בנוקבא. וי"ש ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה, כי טרף וחק משמעותם דינים. וגודע שאי אפשר שהתחתונים ימשיכו מוחין,

(דפו"י דף י"ת ע"ב)

## שמות

קה

ורמז בהם העתידות לבוא, והוסיף כח וגבורה ברוח הקודש. ידע בענייני התורה והחכמה, ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה בלשון הקודש.

של) ושלמה זכה יותר באותו השיר, וידע החכמה, ואזן וחקר ותקן משלים הרבה, ועשה ספר מאותו השיר ממש, והיינו דכתיב, <sup>ח</sup> עשיתי לי שרים ושרות. <sup>ז</sup> כלומר, קניתי לי לדעת שיר, מאותן השירים העליונים, ואשר תחתם. והיינו דכתיב, שיר השירים, כלומר, שיר, של אותם שרים של מעלה. שיר, שכולל כל <sup>ק</sup> ענייני התורה והחכמה, וכח וגבורה, במה שהיה, ועתיד להיות, <sup>ר</sup> שיר שהשרים של מעלה משוררים.

שלא) א"ר אלעזר, אלו השרים, עמדו, עד שנולד לוי, אבל משנולד לוי ואילך אמרו שיר. כיון שנולד משה ונמשח אהרן, ונתקדשו הלויים, נשלם השיר, <sup>ט</sup> ועמדו על משמרותם.

שלב) ואמר רבי אלעזר, באותה שעה שנולד לוי, פתחו למעלה ואמרו, <sup>א</sup> מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי \* אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבחו לי. כיון

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ח) (קהלת ב') ב"א ק"א צ"ה. א) (שה"ש ח') וישב צ ל"ג כלומר. ק ל"ג עניינו. ר ל"ג שיר. ט ונשארו השרים ול"ג ועמדו. ל"ג צ"ה.

מאמר

הסולם

שיר השירים אשר לשלמה

עוד אינה בשלמות כי הקו אמצעי עצמו צריך להתחלק לימין ושמאל, שז"ס ששבט לוי נתחלק לכהנים בימין ולויים בשמאל, והלויים, שה"ס החכמה שבקו שמאל, צריכים להתלבש באור החסדים של הכהנים שמימין. ואז מאירה החכמה בלויים, שז"ס שהלויים מתקדשים על ידי הכהנים, כי קדש ה"ס חכמה ואז השירה שה"ס המשכת החכמה הוא בשלמות, כיון שהוא נמשכת ע"י קו שמאל שבקו אמצעי שהם הלויים, שהם מחוברים תמיד בכהנים, ונתונים אליהם, וזה שאומר, **כיון שנולד משה ונמשח אהרן**, שמשח הבדיל את שבט לוי לכהנים מבני אהרן והשאר ללויים שה"ס ימין ושמאל, ונתקדשו הלויים, מטעם שהחכמה שבהם נתלבשה בהארת החסדים שבכהנים, **נשלם השיר**, להיותו נמשך מבחינת השמאל שבקו אמצעי ולא מקו שמאל ממש כנ"ל. ואז **ועמדו**, השרים של מעלה, **על משמרותם**, דהיינו במשמרות שבלילה שהמלאכים אומרים בהם שירה. (כנ"ל אות שכ"ד).

שלב) ואמר רבי אלעזר וכו': באותה שעה שנולד לוי, פתחו למעלה ואמרו, שהשכינה אמרה לד"א, **מי יתנך כאח לי**, דהיינו שתשפיע בי חכמה, כי מבחינת החכמה נקראים לוי

התורה והחכמה, ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה **בלשון הקדש**. שה"ס הנוקבא, בשעה שמקבלת דעת מן הקדש שה"ס חכמה. (כמ"ש בזהר אחרי מות דף ס"א ע"א ד"י ע"ש).

של) ושלמה זכה יותר וכו': ושלמה זכה יותר בשיר הזה וכו' (עד אות של"א) א"צ פירוש. ודע שכל הנאמר כאן בלשון הקודש, נעתק ע"י מי מלשון תרגום של הזהר, ללשון הקדש.

שלא) א"ר אלעזר וכו': אר"א, אלו השרים דהיינו המשוררים של מעלה עמדו מלשיר שירה, עד שנולד לוי, אבל משנולד לוי ואילך אמרו שיר, אבל עוד לא היה בשלמות, כיון שנולד משה ונמשח אהרן ונתקדשו הלויים נשלם השיר, ועמדו השרים של מעלה, על משמרותם.

פירוש. ראובן שמעון לוי, ה"ס הגי' דהיינו ג' קוין ימין שמאל אמצע, ולכן אע"פ שנולד שמעון שה"ס קו שמאל שממנו נמשך השירה שה"ס הארת החכמה כנ"ל, מ"מ עמדו מלומר שירה, כי קו שמאל אינו יכול להאריך מטעם שהוא מחוסר חסדים. עד שנולד לוי שה"ס קו אמצעי המקיים את שניהם ומלביש החכמה שבשמאל בחסדים שבימין, הנה אז מאירה החכמה שבשמאל שה"ס השירה. אמנם (דפו"י דף י"ח ע"ב \* דף י"ט ע"א)

שִׁצְאוּ מִשְׁבֵּט לֹוי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מֹטֶה, וְנִתְקַדְּשׁוּ כֹלָם, ת וַעֲמְדוּ עַל מִשְׁמְרוֹתָם, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֱלֹה לְנוֹכַח אֱלֹה, חֲבֵרִים כְּאַחַד, וְהַעֲוִלְמוֹת אֶחָד, וּמֶלֶךְ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם, בֹּא שְׁלֹמֶה, וַעֲשֵׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שְׂרִים, וְנִסְתָּם הַחֲכָמָה בּוֹ.

שִׁלֵּג) אִרְיִי הַיְּהוּדָה, לְמָה א נִקְרָאוּ הַשְּׂרִים שֶׁל מֹטֶה לֹוִים, עַל שְׁנָלוֹיִם וְנִחְבְּרִים לְמַעַלָּה כְּאַחַד. וְהַשּׁוֹמֵעַ, נִלְוֶה וְנִדְבֵק נִפְשׁוֹ לְמַעַלָּה. וַעֲכִי אִמְרָה לָאֵה, א יִלְוֶה אִישִׁי אֱלִי. רַבִּי תִנְחוּם אָמַר, שֶׁבְכָל נִלְוֶה זֶרַע לֹוי עִם הַשְּׂכִינָה, בְּמִשָּׁה וְאַהֲרֹן וּמֵרִים, וּבְכָל זֶרַע אַחֲרָיו, ב וְהֵם הַנְּלוֹיִם אֵל ה' לְשִׁרְתּוֹ.

שִׁלֵּד) תִּתְּ, בְּשַׁעָה שֶׁעֲמְדוֹ הַמְשׁוֹרְרִים לְמַעַלָּה, לֹא עֲמְדוּ עַל מִשְׁמְרוֹתָם, עַד שֶׁנִּוְלְדוּ שְׁלֹשָׁה הָאֲחִים: מֹשֶׁה, אֹהֲרֹן, וּמֵרִים. תִּינַח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, מֵרִים לְמָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֵהֲד, א וּשְׂרוֹת. כִּדֹּא, ט וְתַעֲזֵן לָהֶם מֵרִים.

שִׁלֵּה) תֵּאֲנֹא, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה שֶׁנִּוְלְד לֹוי, נִטְלוּ הַקְּבִ"ה, וּבִחְרוּ מִכָּל אַחֲיוֹ, וְהוֹשִׁיבוּ בְּאַרְץ, וְהוֹלִיד לְקָהֵת, וְקָהֵת הוֹלִיד לְעֶמְרָם, וְהוּא הוֹלִיד לְאַהֲרֹן וּמֵרִים. ג פִּידֵשׁ מֵאֲשֵׁתּוֹ, וְהַחֲזִירָהּ, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה הִיוּ הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מַעַלָּה עוֹמְדִים וּמְשׁוֹרְרִים, גַּעַר בָּהֶם הַקְּבִ"ה, וְנִשְׁתַּכַּח הַשִּׁיר, עַד שֶׁנִּטְהַר קוֹ יִמִּינוֹ, וְהוֹשִׁיט לְעֶמְרָם. שִׁלֵּו) מִ"ט נִקְרָא עֶמְרָם. שִׁיִּצָּא מִמֶּנּוּ עִם רֵם עַל כָּל רֵמִים, וְלֹא נֹזְכֵר שְׁמוֹ. מִ"ט לֹא נֹזְכֵר שְׁמוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי אֲבִהוּ, מִפְּנֵי שֶׁבִצְנַעַא הֵלֵךְ, וּבִצְנַעַא חֲזַר לְאֲשֵׁתּוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִכִּירוּ בּוֹ, הֵהֲד וִילָךְ אִישׁ, וְלֹא נֹאמַר וִילָךְ עֶמְרָם בְּפִרְהִיסָא. וִיקַח אֶת בֵּת לֹוי, אִפֵּי הָא א בִּצְנַעַא חֲזַרָה, וְלֹא נֹזְכֵרָה שְׁמָה.

## חלופי גרסאות

ב) (בראשית כ"ט) ויצא ס"ט צ"ב ג) (קהלת ב') לעיל  
א) נקרא שיר השירים. ב) ל"ג מן והם עד ת"ת.  
אות ש"ל. ד) (שמות ט"ו).  
ג) ונתפרש.

## מסרת הזהר

## שיר השירים אשר לשלמה

## הסולם

## מאמר

הַלֹוִיִּם, חֲבֵרִים כְּאַחַד, כִּי מַעֲשֵׂה הַתַּחֲתוֹנִים מְשַׁלְּמִים אֶת הָעֲלִיּוֹנִים (כְּנִ"ל אוֹת שְׂכִיז ד"ה וְתֵנָּה) אִז נַעֲשׂוּ הָעוֹלָמוֹת אֶחָד, וּמֶלֶךְ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם. לְאַחַר כָּל אֵלּוֹ הַתַּחֲתוֹנִים, בֹּא שְׁלֹמֶה וַעֲשֵׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שְׂרִים הַנִּלְוֶה, וְנִסְתָּמָה הַחֲכָמָה בּוֹ.

שִׁלֵּג) אִרְיִי הַיְּהוּדָה וְכוּ! לְמָה נִקְרָאוּ הַשְּׂרִים שֶׁל מֹטֶה לֹוִים, הוּא עַל שְׁנָלוֹיִם וּמִתְחַבְּרִים לְמַעַלָּה כְּאַחַד. וְחֻטְעַם שֶׁהַשּׁוֹמֵעַ, אֵת הַשִּׁירָה, נִלְוֶה וְנִדְבֵק נִפְשׁוֹ לְמַעַלָּה בְּה'. וַעֲכִי אִמְרָה לָאֵה, יִלְוֶה אִישִׁי אֱלִי. רַבִּי תִנְחוּם אָמַר, שַׁעֲכִי נִקְרָא לֹוי, מִטְעַם שֶׁזֶרַע לֹוי כֹּלּוֹ נִלְוֶה עִם הַשְּׂכִינָה, בְּמִשָּׁה אֹהֲרֹן וּמֵרִים, וּבְכָל זֶרַע אַחֲרָיו, וְהֵם הַנְּלוֹיִם אֵל ה' לְשִׁרְתּוֹ.

שִׁלֵּד) תִּתְּ, בְּשַׁעָה שֶׁעֲמְדוֹ וְכוּ! בּוֹא וּרְאֵה, בְּשַׁעָה שֶׁעֲמְדוֹ וְכוּ! עַד אוֹת שְׁלִיז אִצְצִי בִּיאֹר.

וילך

זו"ן אֶחָד וְאַחֲתָהּ. יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אֱמִי, שֶׁאִז יוֹנֵקִים שְׁנִיָּהם מִן הַבֵּינָה, וְהֵם בְּמִדְרָגָה אֶחָד לֹא זֶה גְדוֹל מִזֶּה, אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךְ, כִּי הָאֶרֶץ הַחֲכָמָה בְּלִי חֲסִדִּים הִ"ט חֲצוֹנוֹת וּבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ שֶׁתּוֹכֵל לְנַשְׁקוֹ וְלִהְיוֹת מִמֶּנּוּ גַם בְּהִיּוֹתָהּ בְּחִיצוֹנוֹת. גַּם לֹא יִבְחוּ לִי, כִּי בְּחִיצוֹנוֹת מִתְעוֹרְרִים הַקְּלִיפּוֹת לְבַזּוֹת אֶת הַשְּׂכִינָה, בְּסוֹרָה לְפִתּוֹחַ חֲסֵאת רֹובֶץ. וּבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ שֶׁלֹּא יוֹכֵלוּ לְבַזּוֹת אוֹתָהּ. וְכֵל זֶה הִיָּה מִטְרַם שֶׁקוֹ הָאֲמִצְעִי, שֶׁהִ"ט לֹוי, הַכְרִיעַ וְקִיִּים אֶת שְׁנֵי הַקּוֹיִם יִמִּין וּשְׂמָאל, שֶׁמִּתְחַמֵּם יוֹרֵשׁ גַּם הוּא אוֹתָם בִּי הַקּוֹיִם בְּעִצְמוֹ, שֶׁהִ"ט כְּהֵנִים וְלֹוִים. כִּיּוֹן שִׁיִּצְאוּ מִשְׁבֵּט לֹוי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מֹטֶה, דְּהִיּוֹנוֹ אַחֵר שֶׁנִּתְחַלְקוּ לִימִין וּשְׂמָאל, לְכַהֲנִים וְלֹוִיִּם כְּנִ"ל, שֶׁאִז נִתְקַדְּשׁוּ כֹלָם שֶׁחֲכָמָה שְׁבָלוֹיִם נִתְקַדְּשָׁה עִי הַתְּלַבְּשׁוֹתָם בְּחִסְדִּים שֶׁבְּכַהֲנִים כְּנִ"ל בְּדַבּוֹר הַסְּמוּךְ, וַעֲמְדוּ עַל מִשְׁמְרוֹתָם דְּהִיּוֹנוֹ הַשְּׂרִים שֶׁל מַעַלָּה, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֱלֹה הַמְּלָאכִים כְּנִגַּד אֱלֹה

(דפו"י דף י"ט ע"א)

שלז) וילך איש. רבי אבהו אמר, וילך איש, זה גבריאל. דכתיב, <sup>(א)</sup> והאיש גבריאל. שהלך הוא והחזירה לעמרם. רבי יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו, מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו, אלא מלמעלה.

שלח) רבי יצחק אמר, באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבותם בתורה, ובמשה כתיב ויקח את בת לוי, להורות, שהשכינה נקראת על שם לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה, עד שנטל חלק בשכינה, והוליד למשה. הדא הוא דכתיב, ויקח את בת לוי. ולפיכך כתיב, <sup>(א)</sup> ותרא אותו כי טוב הוא.

שלט) רבי אלעזר אמר, זכה עמרם שיצא ממנו <sup>(ב)</sup> בן, שזכה לקול גדול, דכתיב <sup>(א)</sup> והאלהים יעננו בקול. ועמרם זכה לבת <sup>(א)</sup> קול, דכתיב ויקח את בת לוי. כלומר, בת קול. ולפיכך כתיב וילך. כלומר, שהלך למדרגה זו. תאנא, כשנולד משה, ייחד הקב"ה שמו עליו, דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא. וכתיב, <sup>(א)</sup> טוב ה' לכל. וכתיב, <sup>(ב)</sup> טעמו וראו כי טוב ה'.

שמ) <sup>(א)</sup> ויהי בימים הרבים ההם. רבי יהושע דסכנין אמר, ויהי בימים הרבים ההם, סוף גלותם היה, שהיו ישראל משועבדים בכל עבודה. בימים הרבים ההם, שהיו רבים לישראל במצרים, וכיון שנשתלם קץ גלותם, מה כתיב, וימת מלך

## חלופי גרסאות

## מסרת הוהר

(ה) (דניאל ט') לעיל אות ק"פ צ"ש. (ו) לעיל אות קפ"ו צ"א. ד מוסיף בן עמרם בן שזכה. ה מוסיף קול הולך. (ז) (שמות י"ט. ח) (תהלים קמ"ה) ב"א רס"ו צ"ב. (ט) (תהלים ל"ד) ח"ב קכג. ח"ג רצה: (י) חיי שרה ע"ב צ"א. ח"ג קלה:

## וילך איש

## הסולם

## מאמר

## מאמר, וילך איש

ז"א, שכתוב, והאלקים יעננו בקול. ועמרם זכה לבת קול. שהיא המלכות, שכתוב, ויקח את בת לוי, כלומר, בת קול. ולפיכך כתוב וילך, כלומר, שהלך למדרגה זו. למדנו, כשנולד משה יחד הקב"ה שמו עליו, שכתוב, ותרא אותו כי טוב ה' וטוב הוא שמו של הקב"ה, שכתוב, טוב ה' לכל. וכתוב, טעמו וראו כי טוב ה'. הרי שהקב"ה נקרא טוב.

שלז) וילך איש: רבי אבהו אמר, וילך איש, זהו גבריאל, שכתוב, והאיש גבריאל. שהוא הלך והחזירה לעמרם. ר' יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו, מפני שהליכה זו להזדווג לאשתו, לא היתה ממנו אלא מלמעלה. כי עצת הקב"ה הפעיל אותו, והלך.

## מאמר, וימת מלך מצרים

שלח) ר' יצחק אמר וכו': רי"א, למה באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבותם בתורה, ובמשה כתוב, ויקח את בת לוי, ומשיב, הוא להראות, שהשכינה נקראת על שם לוי, ולא היה עמרם ראוי להוליד את משה, עד שלקח חלק בשכינה, והוליד את משה. ז"ש ויקח את בת לוי, שהיא השכינה. ולפיכך כתוב, ותרא אותו כי טוב הוא. שפירושו שגרתה עליו השכינה.

שמ) ויהי בימים הרבים וכו': ר' יהושע דסכנין אמר, ויהי בימים הרבים ההם, סוף גלותם היה, שהיו ישראל משועבדים בכל עבודה. בימים הרבים ההם, שהיו רבים לשהיית ישראל במצרים, דהיינו שהגיע הקץ, וכיון שנשתלם קץ גלותם מה כתוב, וימת מלך מצרים. מהו הפירוש. הוא, שהורד שר מצרים ממעלתו ונפל מאותו, וע"כ אמר הכתוב, עליו, וימת מלך מצרים, כי הירידה נחשב לו כמיתה.

וכיון

שלט) ר' אלעזר אמר וכו': עמרם זכה שיצא ממנו בן שזכה לקול גדול, שהוא (דפו"י דף י"ט ע"א)

מצרים. מ"ט. שהורד שר מצרים ממעלתו, ונפל מגאותו. וכיון שנפל מלך מצרים, שהוא שר שלהן, זכר הקב"ה לישראל, ושמע תפלתם.

שמא) אמר רבי יהודה, בא וראה שכך הוא, שכל זמן שהשר שלהם נתנה לו שררה על ישראל, לא נשמע צעקתם של ישראל, כיון שנפל השר שלהם, כתיב וימת מלך מצרים, ומיד ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים. שעד אותה שעה לא נענו בצעקתם.

שמב) אמר רבי אלעזר, בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, כשהוא מרחם על ישראל, כופה למדה"ד, ומורידה, ומרחם עליהם. והיינו דתנן, שהקדוש ברוך הוא מוריד שתי דמעות לים הגדול. מאן אינון שתי דמעות. אמר רבי יוסי, לאו \*) מלה ברירא היא, דהא א"ל ז' לאובא טמיא, דהוא כדיב, ומליה ז' כדיבן.

חלופי גרסאות

ז דהוה ז ברין.

דרך אמת ז פ"א אוב וידעוני.

## הסולם

שתי דמעות לים הגדול

מאמר

נעשה ג"כ במלכות. (כמ"ש) בהקסח"ז במאמר אטא אחיפת לברתא סאנהא דף כ' ד"ה ואמא ע"ש) ויוצאים מוחין דג"ר גם במלכות.

זה אמרו כשהוא מרחם על ישראל כופה למדת הדין שה"ס המלכות שעלתה לבינה, ומורידה למקומה עצמה. ומרחם עליהם, שאז יוצאים הג"ר בבינה ובמלכות ובנשמות ישראל למטה והיינו דתנן שהקב"ה מוריד שתי דמעות. שהם ב' מיני דינים הנ"ל, המכונים בינה המעורבת במלכות ומלכות המעורבת בבינה. לים הגדול שהוא המלכות. ושואל מאן אינון שתי דמעות. כלומר, למה הן מכונות דמעות. אמר ר' יוסי לאו מלה ברירא היא, כלומר שהדין שבהם אינו ברור שהוא דין, מטעם התערובת של בינה במלכות ומלכות בבינה. ודמעות יורה על תערובת מלשון מעלים את המדומע (שבת קמ"א) ומביא ראיה לפירושו, שהדין שבהם אינו ברור, כי אפילו בעת הקטנות שאור הבינה נעשה לאויר וכן אור הזו"ן נעשה מחמתם לאויר, והקליפה הנקראת אובא טמיא רוצה להאחז בדינים אומרים לו לאובא טמיא דהיא כדיב ומליה כדיבן, כלומר, שמכחישים אותו ואומרים על ב' דינים אלו שאינם בחינת דין וזוה מרחיקים אותו מלהאחז בהם. (וע"י מס' ברכות דף נ"ט. ותבין.) הרי שאין הדין שבהם ברור כל כך, וע"כ נקרא דמעות מלשון תערובת דין שאינו ברור שהוא דין.

א"ר

וכיון שנפל מלך מצרים שהוא השר שלהם, זכר הקב"ה את ישראל ושמע תפלתם.

שמא) אמר רבי יהודה וכו' אר"י, בא וראה שכך הוא, כמו שאמר ר' יהושע דסכנין, כי כל זמן שניתנה להשר שלהם שררה על ישראל לא נשמע צעקתם של ישראל, כיון שנפל השר שלהם, כתוב וימת מלך מצרים, ומיד ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים. אבל עד אותה שעה לא נענו בצעקתם.

שמב) אמר ר' אלעזר וכו' אר"י בא וראה, רחמנותו של הקב"ה, כשהוא מרחם על ישראל, כופה למדת הדין ומורידה ומרחם עליהם. והיינו שלמדנו שהקדוש ברוך הוא מוריד שתי דמעות לים הגדול. ושואל מה המה שתי דמעות. אמר רבי יוסי, שאינם דבר ברור. כי אימרים לאוב השואל בעצמות המתים, שהוא שקר ודבריו שקרים. (כמ"ש במס' ברכות נ"ט.) פנימיות הדברים. כבר ידעת שבסוד צמצום ב' עלתה המלכות לבינה בסוד י' שנכנסה באור ונעשה או"ר שאור הבינה נהפך לאויר מחמת הדין שבהמלכות שנכנסו בה, ואויר פירשו ו"ק בלי ראש. ומחמת עלית המלכות נעשו שם בבינה ב' מיני דינים. א) המלכות המעורבת בבינה. ונודע, שלעת גדלות ע"י הארה מע"ב ס"ג חוזר ומוריד המלכות מן הבינה למקומה עצמה. ונמצא שה"י יצאה מן או"ר הבינה, וחזרה הבינה להיות או"ר, שפירושו ג"ר. ועד"ז שנעשה הקטנות והגדלות בבינה, (דפו"י דף י"ט ע"א ז' דף י"ט ע"ב)



שמג) א"ר אלעזר, לאו בתר אובא טמיא אזלינן, דברירא דמלה הוא, דתנן, בעשרה [ח] כתרי מלכא, אית תרין דמעין [ז] לקב"ה, והן שתי מדות דין, שהדין בא משתיהן, כד"א, [ט] שתיים הנה קוראותיך. וכשהקב"ה זוכר את בניו, הוא מוריד אותם לים הגדול, שהוא ים החכמה להמתיקן, והופך מדת הדין למדת רחמים, ומרחם עליהם. א"ר יהודה, שתי דמעות, שמהם באים הדמעות, מהם בא הדין. שמד) א"ר יהודה, כתיב, [י] והנה מצרים נוסע אחריהם. וא"ר יוסי זה שר של מצרים הוא, ואת אמרת וימת מלך מצרים, זה שר של מצרים. א"ר יצחק, האי מלה קא מסייע לההוא דלעילא, כתיב הכא והנה מצרים, וכתיב התם וימת מלך מצרים. מלמד דעכשיו לא היה מלך, דהורידוהו מגדולתו. ולפיכך כתיב, והנה מצרים, ולא [י] כתיב מלך מצרים. ומה דאמר וימת. כד"א [יא] כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך.

#### חלופי גרסאות

ח ל"ג לקב"ה. ט ל"ג כתיב.

#### מסרת הזהר

(כ) (ישעיה נ"א. ז) (שמות י"ד. ח) (שמות ד').

דרך אמת [ח] פ"י בעשר ספירות אצילות המלך ית.

#### שתי דמעות לים הגדול

בשורשם בבינה המתהוות מחמת עלית המלכות אליה אינם דין ברור, אלא מהן נמשכות דמעות אחרות למקום המלכות ומדמעות האלו שבמלכות בא הדין. וז"ש שתי דמעות מהן באים הדמעות במלכות ומהן בא הדין. ומ"ש במשנה והן שתי מדות דין סובב על הדמעות שבמלכות.

שמד) א"ר יהודה כתיב וכו' : אר"י, כתוב, והנה מצרים נוסע אחריהם. וא"ר יוסי, זהו השר של מצרים, משמע שעוד היה בתקומתו בעת יציאת ישראל ממצרים, ואתה אומר, וימת מלך מצרים, זהו השר של מצרים. שזה היה עוד לפני יציאת ישראל ממצרים. א"ר יצחק דבר זה של ר' יוסי, אינו סתירה, אלא עוד הוא מחזק הפירוש בהכתוב שלמעלה, שהוא וימת מלך מצרים. כי כתוב כאן והנה מצרים וכתוב שם וימת מלך מצרים, זה מלמד, שעתה, לאחר יציאת מצרים, לא היה מלך, כי כבר הורידוהו מגדולתו. ולפיכך כתוב והנה מצרים, ולא כתוב והנה מלך מצרים. ומה שאמר וימת אין הפירוש שנתבטל לגמרי, אלא שהורידוהו מגדולתו ואינו יכול עוד להזיק, כמש"א כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך, שפירושו שאינם יכולים עוד להזיק, אף וימת, שבכאן, פירושו שאינו יכול עוד להזיק, מחמת שירד מגדולתו.

א"ר

#### הסולם

#### מאמר

שמג) א"ר אלעזר, לאו וכו' : אר"א, אין אנו הולכים אחר קליפת אוב. כלומר אין אנו מביאים ראיה מקליפת אוב. שמתוך שאנו מכחישים לפניו לומר שאין בהם דין ומרחיקים אותו, הוא ראייה שהדין שבשתי דמעות אינו ברור. כנ"ל. אינו כך, אלא בירורו של הדבר הוא. כלומר, אלא שהדין שבשתי דמעות דבר ברור הוא. כי למדנו בעשר ספירות של המלך יש ב' דמעות להקב"ה והן שתי מדות דין. (א) הנמשך מתערובת המלכות בבינה. (ב) הנמשך מתערובת הבינה במלכות. כנ"ל בסמוך. שהדין בא משתיהן, כמש"א שתיים הנה קוראותיך. הרי שהדין שבהם ברור הוא. וכשהקב"ה זוכר את בניו, הוא מוריד אותם לים הגדול, שהוא ים החכמה, שהוא המלכות, להמתיק אותם, שעי"ז יוצא קטנות הבינה במלכות, ואח"כ יכולה המלכות לקבל גם את הגדלות דאמא בסוד אמא אחיפת לברתא מאנהא כנ"ל בסמוך, ואז הופך מדת הדין שבמלכות למדת הרחמים, שמקבלת ג"ר, ומרחם עליהם. והיינו על ישראל שמקבלים ג"ר גם הם.

אמר ר' יהודה וכו' : אר"י, שתי דמעות שמהם באים הדמעות, מהם בא הדין. פירושו, ר"י חולק על ר' אלעזר, ואומר שאין ראיה מן המשנה שאומרת בעשרה כתרי מלכא וכו' ששתי דמעות הן דין, אלא שתי דמעות (דפ"י דף י"ט ע"ב)

שמה) א"ר יצחק א"ר יהושע, בא וראה, כל מלכי מצרים פרעה שמם. ובכאן לא נאמר אלא מלך מצרים סתם. ובמקומו פרעה, והוא פרעה ממש. ת"ח, בעוד דאית שולטנותא דלעילא, אית שולטנותא בעמא דלתתא, אתעדי שולטנותא דלעילא, אתעדי שולטנותא דלתתא.

שמו) א"ר יוסי, כתיב ה הנה יום בא ליי וגו' והיה יום אחד הוא יודע ליי וגו'. וכי שאר יומין לאו אינון דיליה. אלא אמר רבי אבא, מלמד, ששאר הימים, נתנים לשרים, ואותו יום, אינו של השרים, אלא של הקב"ה, כדי לעשות דין בעכו"ם. מפני שבאותו יום, יפלו כל השרים ממעלתם. וע"ד כתיב, ה ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.

שמו) א"ר אבא, כשהקב"ה עושה דין בשרים של מעלה, מה כתיב, ה כי רותה בשמים חרבי. וכי חרב כ אית ליי. ז אלא אמר רבי יצחק, חרב מ אית ליה, נ דכתיב, ה חרב ליי מלאה דם. וכתיב ז ובחרבו את כל בשר.

שמח) א"ר אבא, החרב הזה הוא הדין שעושה, דכתיב, ה וירא את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. וכי חרב ה שלופה היתה ביד המלאך, ה אלא, שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין.

שמט) ה והא אמר ריב"ל, אמר לי מלאך המות, אי לאו דחייסנא ליקרא דברייתא, פרענא להו בית השחיטה, ככהמה. א"ר אבא, כלא משום דאתייהיב

## מסרת הוהר

## חלופי גרסאות

ז (זכריה י"ד) ח"ג נה. ז"ח ח' ט"ד ש"י. ט (ישעיה ב') ויצא ק"מ צ"ו. ט (ישעיה ל"ד) ח"ג רעד: פ (שם) ב"ב קפ"ה צ"ב. צ (שם ס"ט) ק"ד (ד"ה א' כ"א) נח ט"ו צ"ה.

## מאמר

## הסולם

## וכי חרב אית לה'

ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, כי ביום ההוא לא יהיה מעלה לשרים.

שמו) א"ר אבא וכו': אר"א, כשהקב"ה עושה דין בשרים של מעלה, מה כתוב, כי רותה בשמים חרבי, ושואל, וכי חרב יש לו לה'. אלא אמר ר' יצחק, יש לו חרב, שכתוב, חרב לה' מלאה דם. וכתיב, ובחרבו את כל בשר.

שמח) אמר ר' אבא וכו': אר"א החרב הזה הוא הדין שעושה, שכתוב, וירא דוד את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. ושואל, וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך. ומשיב, אלא שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין, ורשות הזה מכונה חרב.

שמט) והא אמר ריב"ל וכו': ומקשה, והרי אמר ר' יהושע בן לוי, אמר לי מלאך המות

שמה) א"ר יצחק א"ר יהושע וכו': אר"י א"ר יהושע, בוא וראה כל מלכי מצרים פרעה שמם, ובכאן לא נאמר אלא וימת מלך מצרים סתם, ולא נאמר פרעה מלך מצרים. והוא מפני שהמדובר הוא בשרו של מצרים, כנ"ל, ואם היה כתוב במקומו פרעה, הוא פרעה ממש ולא השר של מצרים. בוא וראה, כל עוד שיש ממשלה למעלה, בשר של העם, יש ממשלה בעם שלמטה, הוסרה הממשלה שלמעלה מן השר של העם, הוסרה גם הממשלה שלמטה.

שמו) א"ר יוסי כתיב: אר"י, כתוב, הנה יום בא לה' וגו' והיה יום אחד הוא יודע לה' וגו', ושואל, וכי שאר הימים אינם של ה', אלא אמר רבי אבא, מלמד ששאר הימים ניתנו לשרים, ויום ההוא אינו של השרים אלא של הקב"ה, כדי לעשות דין בעכו"ם, מפני שביום ההוא יפלו כל השרים ממעלתם. וע"כ כתוב, (דפו"י דף י"ט ע"ב)

## שמות

## קיא

רשותא בידיה, למעבד גמר דינא, הה"ד, ר' וחרבו שלופה בידו, הרשות נתונה בידו לעשות דין. אי הכי מאי ט' וישב חרבו אל נדנה. אמר רבי אבא, שנחזר הדין לבעל הדין, והרשות למי שהרשות שלו.

שנ' ויאנחו בני ישראל, ויתאנחו לא כתיב, אלא ויאנחו, כלומר, נתאנחו לו למעלה שהאנחה היתה בשבילם למעלה.

שנא' ר' ברכיה אמר, בני ישראל דלעילא הוו, ומאן אינון בני ישראל. אינון דאתקרון בני פולחנא. כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה. ותעל שועתם אל האלהים, שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

שנב' ר' א"ר יצחק כד עביד קב"ה דינא בפמלייא של מעלה, ההוא דינא מאי הוי. אמר רבי ט' אלעזר, מעבר להו בההוא נהר דינור, ואעבר לון משלטניהון, ומני שולטנין אחרנין דשאר עמין. א"ל והא כתיב ט' משרתיו אש לוהט. א"ל, אית אשא קשיא מאשא, ואית אשא ט' דדחיא אשא.

### מסרת הזהר

### חלופי גרסאות

ר' (יהושע ה') ח"ג נד : ט' (ד"ה אי ב"א, ת) (תהלים) צ ויאנחו. ק האניחו ; נתאח ; נאנחו למטה ; נאחו למטה. ר ל"ג מן אמר ר' יצחק עד א"ר יצחק. ש אבא. ת דחי.

### מאמר

### הסולם

### ויאנחו בני ישראל

שנא' ר' ברכיה אמר וכו' : רב"א, שהכתוב, ויאנחו בני ישראל, בני ישראל שלמעלה היו, דהיינו המלאכים, (כנ"ל אות רצ"ח) ומה שמסיים הכתוב, מן העבודה, הוא ללמד, מי המה בני ישראל, שבכתוב, אותם הנקראים בעלי עבודה, כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה, דהיינו מלאכי השרת, וע"כ אין צורך ללמוד את זה ממה שלא כתוב ויתאנחו כדברי הזהר לעיל. ותעל שועתם אל אל האלקים, ללמד, שעד איתה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

שנב' אמר רבי יצחק וכו' : א"ר, כשעושה הקב"ה דין בחברת המשרתים של מעלה דהיינו במלאכי השרת, ושרי ע"י אומות, דין ההוא מה הוא. אמר ר' אלעזר, מעביר איתם באיתו נהר דינור, ומסירים מממשלתם, וממנה שרים אחרים משאר העמים. אמר לו, והרי כתוב, משרתיו אש לוהט, וא"כ מה יגרע מהם, אט מעבירים אותם בנהר דינור. אמר לו, יש אש שהוא קשה מאש, ויש אש שדוחה אש, וע"כ אע"פ שהם אש, האש של נהר דינור קשה מהם. ונעשה עס הדין למלאכי אש.

אמר

המות אם לא הייתי חס על כבוד הבריות, הייתי מגלה להם את בית השחיטה כבהמה. משמע, שיש חרב ממש בידי מלאך המות. א"ר אבא הכל, דהיינו בכל מקום שכתוב חרב בעליונים, פירושו, משום שניתנה הרשות בידו לעשות גמר הדין, ולא חרב ממש. ופרענא להם בית השחיטה, הוא, שהיה מגלה הסיבה של המות, דהיינו העון, שהיא כמו בית השחיטה שהיא סיבה למות הבהמה. וי"ש וחרבו שלופה בידו, שהרשות נתונה בידו לעשות דין, ושואל, אם כן מהו שכתוב, וישב חרבו אל נדנה, אמר ר' אבא, פירושו הוא, שהחזר הדין לבעל הדין, והרשות לפעול הדין, החזרה למי שהרשות שלו, דהיינו לה'.

### מאמר ויאנחו בני ישראל

שנ' ויאנחו בני ישראל : שואל, ויתאנחו לא כתוב, שהיה משמע שנאנחו מחמת צרתם עצמם, אלא ויאנחו, שאפשר לפרש שנאנחו בשביל צרות של אחרים, ומשיב, כלומר, שנאנחו להם למעלה, שהאנחה היתה בשבילם למעלה. דהיינו שהמלאכים נאנחו בשביל ישראל.

(דפו"י דף י"ט ע"ב)

שנ) אַמר רבי יצחק, תלת ענייני הכא: אנחה, שועה, צעקה. וכל חד מתפרשא מאחרא. אנחה: כתיב, ויאנחו בני ישראל. צעקה: דכתיב, ויצעקו. שועה: דכתיב, ותעל שועתם. וכל חד בלחודוי מתפרשא, וכלהו עבדו ישראל. אַמר רבי יהודה, צעקה ושועה עבדו, אנחה לא עבדו, משמע מדכתיב ויאנחו ב ולמעלה היתה האנחה בשבילם.

שנד) צעקה ושועה במאי אתפרשן, אַמר רבי יצחק, אין לך שועה, אלא בתפלה. שנאמר, שמעה תפילתי יי ושועתי האזינה. ב אליך יי שועתי. א שועתי אליך ותרפאני. צעקה שצועק ואינו אומר כלום. אַמר רבי \* יהודה, הלכך גדולה צעקה מכולן, שצעקה היא בלב. הה"ד, ד צעק לבם אל יי. צעקה וצעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקב"ה, יותר מתפלה ואנחה, דכתיב ג כי אם צעוק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו.

שנה) אַמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקב"ה לשמואל, ו נחמתי כי המלכתי את שאול למלך. מה כתיב, ויחר לשמואל, ויצעק אל יי כל הלילה. הניח הכל, ולקח צעקה, משום דהיא קרובה לקב"ה יתיר מכלהו, הה"ד, ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

שנו) ת"ר, האי מאן דצלי ובכי וצעיק, עד לא יכיל למרחש בשפוותיה, האי

## מסרת הזהר

א בד"ק ובזולבך גרס כאן כל הזהר דלעיל מן אות ע"ט עד אות פ"ה. ב מלמעלה; ג אגרו למעלה. ג תפלה. (תהלים ל"ט) חיי שרה ע"א צ"ב. ב (שם פ"ח). (שם ל"ג) ד (איכה ב') ה (שמות כ"ב) ח"ג ט. ו (ש"א ט"ו) ח"ב קסו.

## חלופי גרסאות

## מאמר

## הסולם

## אנחה שועה צעקה

פירוש. אנחה צעקה ושועה, הן בבחינת מחשבת קול דיבור, שהם בינה ז"א מלכות. וע"כ צעקה שאין בו דיבור הוא יותר מקובל לה' מתפלה בדיבור, משום שהדיבור שהוא בהתגלות, יש בו אחיזה למקטריגים. אבל צעקה שאין בו התגלות רק בלב הצועק, אין בו אחיזה למקטריגים. וגם הוא מקובל יותר מאנחה, שהוא מגולה רק במחשבת הנאנח, שהיא בחינת בינה ואין התחתון ביכולת להתדבק על ידה כראוי בה' וע"כ צעקה יותר מקובלת.

שנה) אַמר ר' ברכיה וכו' אר"ב, בשעה שאמר הקב"ה לשמואל נחמתי כי המלכתי את שאול למלך. מה כתוב ויחר לשמואל ויצעק אל ה' כל הלילה. הניח הכל, דהיינו אנחה ושועה, ולקח צעקה, משום שהיא קרובה להקב"ה יותר מכולן. ז"ש ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

שנו) תנו רבנן האי וכו'! תנו רבנן, זה מי שמתפלל ובוכה וצועק עד שאינו יכול עוד לנענע בשפתיו, זה היא תפלה שלמה שהיא בלב

שנ) אַמר רבי יצחק תלת וכו'! אריי שלשה עניינים כאן, אנחה, שועה, צעקה. וכל אחד מתפרד מחבירו, שאינם דומים זה לזה. אנחה, שכתוב, ויאנחו בני ישראל. צעקה, שכתוב, ויצעקו. שועה, שכתוב, ותעל שועתם אל ה'. וכל אחד מתפרש בפני עצמו. וכולם עשו ישראל. אַמר ר' יהודה, צעקה ושועה עשו ישראל אנחה לא עשו, וזה משמע ממה שכתוב, ויאנחו ולא ויתאנחו, ולמעלה היתה האנחה בשבילם (כנ"ל אות ש"ג).

שנד) צעקה ושועה במאי וכו'! שואל, צעקה ושועה במה הם נבדלים. ארי יצחק, אין לך שועה אלא בתפלה. שנאמר שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה. וכן אליך ה' שועתי. וכן שועתי אליך ותרפאני. הרי ששועה פירושו דיבורי תפלה. צעקה, פירושו, שצועק ואינו אומר כלום, דהיינו בלי דיבור. אַמר ר' יהודה, הלכך גדולה צעקה מכולן, שצעקה הוא בלב, ז"ש צעק לבם אל ה'. וזו קרובה להקב"ה יותר מתפלה ואנחה, שכתוב כי אם צעוק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו.

(דפו"י דף י"ט ע"ב \*) דף כ' ע"א)

## שמות

קיג

צלותא שלימתא דהיא בלבא, ולעולם לא הדרא ריקניא. אמר רבי יהודה, גדולה צעקה, שקורע גזר דינו של אדם מכל ימיו.

שנו) רבי יצחק אמר, גדולה צעקה, שמושלת על מדת הדין של מעלה. רבי יוסי אמר, גדולה צעקה, שמושלת בעוה"ז ובעוה"ב. בשביל צעקה נוחל ז' האדם העוה"ז והעוה"ב, דכתיב, ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילם.

שנח) וּמִשָּׁה הָיָה רוּעָה אֶת צֶאֱן יִתְרוֹ חֹתְנֵהּ כֹּהֵן מִדִּין. רבי שמעון פתח, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. אר"ש, אוי להם לבריות, שאינם משגיחים ואינם יודעים, בשעה שעלה במחשבה לפני הקדוש ב"ה, לברא עולמו, כל העולמות עלו במחשבה אחת, ובמחשבה זו נבראו כולם, הה"ד, כלם בחכמה עשית. ובמחשבה זו, שהיא החכמה, נברא העולם הזה, והעולם של מעלה.

שנט) נטה ימינו, וברא העולם של מעלה. נטה שמאלו, וברא העולם הזה, הה"ד, אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים. קורא אני אליהם יעמדו יחדו. וכלם ברגע אחת נבראו, ועשה העולם הזה, כנגד העולם של מעלה. וכל מה שיש למעלה, כדוגמתו למטה. וכל מה שיש למטה, כדוגמתו בים. והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים, ברא בעוה"ז בני אדם, ברא בים לויתן, כד"א לחבר את האהל להיות אחד.

### מסרת הוהר

### חלופי גרסאות

ד ל"ג האדם. ה ל"ג נבראו : מוסיף ובשעה אחת נבראו.

(ז) (תהלים ק"ו). ח ח"ב כ : כא. ט) (שה"ש ב') נח ל"ט צ"ב ז"ח ל"ו ט"ב שכ"ה. י) (תהלים ק"ד) תולדות ב' צ"ג. כ) (ישעיה מ"ח) ב"א רנ"ו צ"ג. (ישעיה מ"ח) ב"א רנ"ו צ"ג. ל) (שמות ל"ו).

### מאמר

### הסולם

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

ובמחשבה זו נבראו כולם. ז"ש כולם בחכמה עשית. ובמחשבה זו, שהיא החכמה, נברא עולם הזה והעולם של מעלה.

בלב, ולעולם אינה תוזרת ריקנית. אלא שמתקבלת. א"ר יהודה, גדולה צעקה שקורע גזר דינו של אדם מכל ימיו.

שנט) נטה ימינו וברא וכו' : נטה ימינו וברא העולם של מעלה. שהוא ז"א, נטה שמאלו וברא עולם הזה, שהוא מלכות. ז"ש אף ידי יסדה ארץ שהוא מלכות, וימיני טפחה שמים, שהוא ז"א, קורא אני אליהם יעמדו יחדיו. וכולם ברגע אחת נבראו, ועשה עולם הזה כנגד העולם של מעלה, וכל מה שיש למעלה יצא כדוגמתו למטה, שאין לך דבר למטה שאין לו שורש בעולמות עליונים, וכל מה שיש למטה בארץ יש כדוגמתו בים, והכל אחד. ברא בעולמות העליונים המלאכים, ברא בעולם הזה בני אדם, ברא בים לויתן. כמ"א לחבר את האהל להיות אחד.

כתוב

שנו) ר' יצחק אמר גדולה וכו' : ר"א, גדולה צעקה שמושלת על מדת הדין של מעלה. ר' יוסי אמר, גדולה צעקה, שמושלת בעולם הזה ובעולם הבא. בשביל צעקה נוחל האדם העולם הזה והעולם הבא. שכתוב ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילם.

מאמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

שנח) ומשה היה רועה וגו' : ר' שמעון פתח, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. אר"ש אוי להם לבריות שאינם משגיחים ואינם יודעים, בשעה שעלה במחשבה לפני הקב"ה לברוא עולמו, כל העולמות עלו במחשבה אחת. (דפרי דף כ' צ"א)

(שס) כתיב באדם, (ט) כי בצלם אלהים עשה את האדם. וכתיב, (ו) ותחסרהו מעט מאלהים. אי בני נשא, יקירין, בעובדוי כל הא, ואינון [מתאבדין] מעפר דבירא, ס כמה אתיין לשאבא מניה. ובחר בעליונים, ובחר בישראל, לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים. הה"ד (ט) בנים אתם לה' אלהיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, דכתיב (ט) כי אתה אבינו. וכתיב דודי לי ואני לו. הוא בחר בי, ואני בחרתי בו.

שסא) הרועה בשושנים, הוא רועה בשושנים, אע"פ שהקוצים סביב להם, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. ד"א הרועה בשושנים, מה שושן זה הוא אדום, ומימיו לבנים, כך הקב"ה, מנהיג עולמו, ממה"ד למה"ר. וכתיב (ט) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

שסב) רבי אבא הוה אזיל באורחא, והוה עמיה רבי יצחק. אדהו אזלי, פגע באינון ורדים, נטל חד רבי אבא בידוי והוה אזיל. פגע בהו רבי יוסי, אמר ודאי שכינתא הכא, ואנא חמינא בידוי דרבי אבא, למילף חכמתא סגיא, דהא ידענא, דרבי אבא לא נטל הא, אלא לאחזאה חכמתא.

שסג) אמר רבי אבא, תיב ברי ל תיב. יתבו. ארת רבי אבא בההוא ורדא,

## מסרת הזהר

## חלופי גרסאות

(מ) (בראשית ט') נח צי צי"א. ו"ח נ"ט ט"ג של"ב. ו יקירין כל הא, בעובדיהו. ח מטפה. ט כמה. (נ) (תהלים ח') ב"ב רט"ז צ"א. ו"ח ט"ז ט"א ש"ג, ט"ג י בבני אדם. כ לבן. ל ליג תיב. (ז) (דברים י"ד) לך נ"ג צ"ב. ט (ישעיה ט"ג) ויגש אי צ"א. פ (ישעיה א') ח"ב כז : קלה. ח"ג מט. ב : סז. קכה רמח : רנה : ת"ו תכ"א נה. תליב עו : תק"ח קי"ז ט"ג שכ"ז.

דרך אמת ט] פירוש על דרך הן גויים כמר מדלי הן אבדין יותר מאותה טיפה כששואבין מים מן הבור.

## מאמר

## הסולם

## דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

לכנים, כך הקב"ה מנהיג עולמו ממדת הדין הרמוז באדום למדת הרחמים הרמוז בלבן. שכתוב, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

שסב) ר' אבא הוה אזיל וכו' : ר"א היה הולך בדרך, והיה עמו ר' יצחק. בתוך שהיו הולכים, פגעו באלו הורדים. לקח ר' אבא ורד אחד בידיו והיה הולך. פגע בהם ר' יוסי, אמר ודאי שהשכינה כאן. ואני רואה ורד בידיו של ר' אבא שהוא ללמוד ממנו חכמה רבה. כי אני יודע שר' אבא לא לקח את זה אלא להראות חכמה.

שסג) אמר ר' אבא וכו' : אר"א, שב בני שב. ישבו. הריח ר' אבא באותו ורד. אמר, ודאי אין העולם מתקיים אלא על הריח. שהם המוחין דהארת חכמה המאירים ממטה למעלה כדרך הריח. כי אני רואה שאין הנפש מתקיימת אלא

(שס) כתיב באדם וכו' : כתוב באדם, כי בצלם אלקים עשה את האדם. וכתוב, ותחסרהו מעט מאלקים. אם בני אדם יקרים במעשיהם כל כך והם נאבדים מעפר הבאר, דהיינו שנאבדים על ידי הקליפות הנאחזות בעפר המלכות שנקראת באר, איך יבואו לשאוב שפע מן הבאר. ובחר בעליונים, במלאכים, ובחר בישראל, לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים, וז"ש בנים אתם לה' אלקיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, שכתוב, כי אתה אבינו. וכתוב, דודי לי ואני לו. הוא בחר בי ואני בחרתי בו.

שסא) הרועה בשושנים : הוא רועה בשושנים אע"פ שהקוצים סביב להם, דהיינו הקליפות, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמוהו. דבר אחר, הרועה בשושנים, מה שושן זה הוא אדום ומימיו שמוצקים ממנו הם (דפ"י דף כ' ע"א)

אמר, ודאי אין העולם מתקיים אלא על הריח. דהא חזינא דלית נפשא מתקיימא אלא על ריחא. וע"ד, הדס במוצ"ש.

שסד) פתח ואמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מי גרם לי, שאני לדודי ודודי לי, מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח, והוא אדום, מוצקין אותו, והוא מ מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא זז. כך הקב"ה, מנהיג עולמו בדרך זה, שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא. והחוטא נקרא אדום, כמה דאת אמר, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג \* ילבינו, מקריב קרבנו לאש שהוא אדום. ע זורק פ הדם, סביב למזבח שהוא אדום. מדת הדין אדום, צ מוצקין ק אותו, ועולה העשן כלו ר לבן, ואז האדום נהפך ללבן, נהפך מדת הדין למדת הרחמים.

שסה) ותא חזי, כל מדה"ד, אין צריך הריח שלו, אלא מצד ש אודם. והיינו דאמר רבי יהודה, מה דכתיב, ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם. אלא היו יודעים, שלא ישיגו ממדת הדין כרצונם, זולתי באודם. שסו) אמר רבי יצחק, ועוד, אודם ולבן נקרב לעולם, והריח עולה משתיהן. מה השושן אדום ולבן, כך ריח הקרבן. ה והקרבן, מאדום ולבן. בא וראה מריח הקטורת, א שהשמינים, מהם אדומים, ומהם לבנים, כגון הלבונה, שהוא לבן, מר

## מסרת הזהר

## חלופי גרסאות

מ מהפך. נ ל"ג העולם בשביל. ס חוטא. ע וזורק. פ דם. צ מוצקין. ק הריח. ר ללבן. ש אדם. ת ל"ג והקרבן. א שהשמינים.

(צ) (מ"א י"ח).

## מאמר

## הסולם

## דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

מצד האודם, כי הריח, שה"ס הארת חכמה, אינו נמשך מצד הלבן שהוא קו ימין שכולו חסדים, אלא מצד האודם שהוא קו שמאל, שמשם החכמה, בסוד נקודת השורק כנודע. והיינו דא"ר יהודה, מה שכתוב ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם, אלא שהיו יודעים שלא ישיגו ממדת הדין, שהוא מלכות, כרצונם, דהיינו להמשיך החכמה ממעלה למטה כרצון כל עובדי ע"ז, זולתי באודם, דהיינו ע"י קו שמאל שהוא אדום וע"כ התגודדו בחרבות עד שפך דם עליהם. כדי להמשיך האודם.

שסו) אמר רבי יצחק וכו': ועוד, אודם ולבן שהם שמאל וימין, נקרב לעולם והריח עולה משניהם, כי אין החכמה שבשמאל תוכל להאיר בלי התלבשות באור החסדים שבימין. וע"כ, מה השושן אדום ולבן, כך ריח הקרבן והקרבן עצמו מאדום ולבן. (כנ"ל באות שס"ד) בוא וראה מריח הקטורת, שהשמינים, מהם אדומים ומהם לבנים. דהיינו הלבונה, שהוא לבן, מר דרור, אדום, והריח עולה מאדום ולבן

אלא על הריח, ועל כן מריחים בהדס במוצאי שבת. כדי להמשיך המוחין דהארת חכמה שה"ס ריח כנ"ל.

שסד) פתח ואמר, דודי וכו': פתח ואמר, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. היינו, מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי, מפני שמנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח, והוא אדום, מוצקים אותו, והוא מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא זז, כך הקב"ה מנהיג עולמו בדרך זה, שאם לא כן לא היה מתקיים העולם משום האדם החוטא. והחוטא נקרא אדום, כש"א, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. וכן החוטא מקריב קרבנו לאש שהוא אדום, זורק הדם שהוא אדום סביב למזבח וכן מדת הדין הרמוז באדום. מוצקים אותו, היינו כשנשרף הקרבן על המזבח ועולה העשן כולו לבן. ואז האדום נהפך ללבן הרמוז שמדת הדין נהפך למדת הרחמים.

שסה) ותא חזי כל וכו': ובוא וראה, כל מדת הדין אינו צריך אל הריח שלו אלא (דפו"י דף כ' ע"א \*) דף כ' ע"ב)

דרור אדום, <sup>ב</sup> והריח עולה מאדום ולבן. וע"כ מנהיג עולמו בשושנים, שהוא אדום ולבן. וכתוב <sup>ק</sup> להקריב לי חלב ודם.

שסז) כנגד זה, אדם מקריב חלבו ודמו, ומתכפר לו, זה אדום, וזה לבן. מה השושן שהוא אדום והוא לבן, אין מוצקין אותו לחזור כלו לבן, אלא באש. כך הקרבן אין מוצקין אותו <sup>ג</sup> לחזור כלו לבן, אלא באש. עכשיו, מי שיושב בתעניתו, ומקריב חלבו ודמו, אינו נצמק לחזור כלו לבן, אלא באש. דאר"י, מתוך תעניתו של אדם, מחלישין אבריו, וגובר עליו האש, ובאותה שעה, צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש, והוא הנקרא מזבח כפרה.

שסח) והיינו <sup>ז</sup> דרבי אלעזר, כד הוה יתיב בתעניתא, הוה מצלי ואמר, גלוי וידוע לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שהקרבתי לפניך חלבי ודמי, והרתחתי אותם בחמימות חולשת גופי, יהי רצון מלפניך, שיהא הריח העולה מפי בשעה זו, כריח העולה מהקרבן באש המזבח, ותרצני.

שסט) נמצא, <sup>ה</sup> שאדם הוא מקריב בתעניתו החלב והדם, <sup>ו</sup> והריח שעולה <sup>ז</sup> מפיו, הוא מזבח כפרה, ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן, ובלבד שיתכוין למה דאמרן. אמר רבי יצחק, מכאן ולהלאה כתיב, <sup>ח</sup> כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר. אמר רבי יוסי, כשהיה בית המקדש קיים, אדם מקריב קרבנו בענין זה, ומתכפר לו. עכשיו, תפלתו של אדם מכפר לו במקום הקרבן, כי האי גוונא.

#### מסרת הזהר

#### חלופי גרסאות

<sup>ק</sup> (יחזקאל מ"ד) ח"ב סב. <sup>ר</sup> (במדבר ל"א). <sup>ב</sup> מוסיף והריח שעולה מפיו. <sup>ג</sup> הכל לבן. <sup>ד</sup> דאר"י. <sup>ה</sup> באדם שהוא. <sup>ו</sup> מוסיף והאש והריח. <sup>ז</sup> ל"ג מפיו.

#### מאמר

#### הסולם

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

ולבן. וע"כ מנהיג עולמו בשושנים שהם אדום ולבן. וכתוב, להקריב לי חלב ודם. שהחלב לבן והדם אדום.

שסז) כנגד זה, אדם וכו' : כנגד זה, אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו. שזה אדום וזה לבן. מה השושן שהוא אדום והוא לבן, אין מוצקים אותו להחזירו כולו לבן אלא באש, כך הקרבן אין מוצקים אותו להחזירו כולו לבן אלא באש. (כנ"ל באות שס"ד) עתה, מי שיושב בתעניתו ומקריב חלבו ודמו אינו נצמק לחזור כולו לבן אלא באש. דאר"י, מתוך תעניתו של האדם, נחלשים אבריו וגובר עליו האש, ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש, והוא הנקרא מזבח כפרה.

שסט) נמצא שאדם וכו' : נמצא שהאדם מקריב בתעניתו החלב והדם, והריח שעולה מפיו, הוא מזבח כפרה. ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן, ובלבד שיתכוין למה שאמרנו. אמר רבי יצחק, מכאן ולהלאה כתוב, כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר. דהיינו (כנ"ל אות שס"ד) שע"י האש מוחזר להיות כולו לבן. אמר ר' יוסי כשהיה בית המקדש קיים, אדם מקריב קרבנו בענין זה, בסוד האדום והלבן והריח העולה מהם, וחזרתו לכולו לבן ע"י האש. כנ"ל. ומתכפר לו. עתה, תפלתו של אדם מכפר לו במקום הקרבן באותו הדרך, של כוונת הקרבן.

שסח) והיינו דרבי אלעזר וכו' : והיינו, דר"א כשהיה יושב בתענית, היה מתפלל ואמר, גלוי וידוע לפניך ה' אלקי ואלקי (דפו"י דף כ' ע"ב)



שע) דבר אחר, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מה השושנים קוצין מצויין בתוכם, אף הקדוש ברוך הוא, מנהיג עולמו בצדיקים ורשעים. מה השושנים, אלמלא הקוצים, אין השושנים מתקיימין. כך אלמלא הרשעים, אין הצדיקים ניכרים. דאמר רבי יהודה, במה הצדיקים ניכרים, מתוך שיש רשעים, דאלמלא רשעים אין הצדיקים ניכרים. ד"א הרועה בשושנים, המנהיג עולמו בשש שנים, והשביעית שבת לה'. ד"א בשושנים, באותם ששנים בתורה.

שעא) ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין. רבי חייא פתח ואמר, מזמור לדוד יי' רועי לא אחסר. כלומר, יי' רועי: יי' הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן, ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מישר הליכתו בצדק ובמשפט. אף הקדוש ברוך הוא, כתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישובב.

שעב) אמר רבי יוסי, דרך הרועה, לנהוג בצדק את צאנו, להרחיקם מן הגזל, להנהיגם במישור, והשבט בידו שלא יטו ימין ושמאל. כך הקדוש ברוך הוא, הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור, ובכל עת השבט בידו שלא יטו ימין ושמאל.

שעג) דבר אחר ומשה היה רועה, אמר רבי יוסי, תדע לך, שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו, הוא מוכן לקבל עול מלכות שמים. אם הרועה שוטה, עליו נקרא n תקוה לכסיל ממנו.

שעד) אמר רבי יהודה, משה חכם היה, ובקי לנהוג את צאנו. בא וראה, מדוד, שנאמר a והנה רועה בצאן. ללמדך שדוד \* חכם גדול היה, והיה רועה צאנו כדין וכשורה. לפיכך, עשהו הקב"ה מלך על כל ישראל. ולמה צאן ולא

#### מסרת הזהר

ו) (תהלים ב"ג). ויצא קב"ו צ"ו. ת) (משלי כ"ו) ח"ג קנח. א) (ש"א ט"ז).

#### הסולם

מאמר

ומשה היה רועה

פתח ואמר, מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר. ה' רועי, כלומר, הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מישר הליכתו בצדק ובמשפט, אף הקדוש ברוך הוא, כתוב, בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישובב.

שעב) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, דרך הרועה, לנהוג בצדק את צאנו, להרחיקם מן הגזל, להנהיגם במישור, ובכל עת השבט בידו שלא יטו ימין ושמאל.

שעג) דבר אחר ומשה וכו': מכאן ועד אות שע"ט אין צריך ביאור.

ויבא

שע) דבר אחר דודי וכו': פירוש אחר בפרט, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מה השושנים קוצים מצוים בתוכם, אף הקב"ה מנהיג עולמו בצדיקים ורשעים. מה השושנים אלמלא הקוצים אין השושנים מתקיימים, כך אלמלא הרשעים אין הצדיקים ניכרים. דאמר ר' יהודה, במה הצדיקים ניכרים, מתוך שיש רשעים, כי אלמלא רשעים אין הצדיקים ניכרים. דבר אחר, הרועה בשושנים, המנהיג עולמו בשש שנים, כי שושנים אותיות שש שנים והשביעית שבת לה'. דבר אחר, בשושנים, פירשו באותם ששנים בתורה. כי שושנים הוא לשון שונה.

מאמר ומשה היה רועה

שעא) ומשה היה רועה וגו': ר' חייא (דפרי"ך כ' ע"ב \*) דף כ"א ע"א)

בקר. אמר רבי יהודה, ישראל נקראים צאן. שנאמר, (ב) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. וכתוב, (ג) כצאן קדשים כצאן ירושלים.

שעה) מה הצאן, (ד) כשיקריבו על המזבח, בשבילם זוכה לחיי העולם הבא. כך המנהיג לישראל כדין וכשורה, בשבילם זוכה לחיי העולם הבא. ועוד, הרועה את הצאן, כשהצאן (ה) יולדת, הרועה נוטל אותם טלאים בחיקו, כדי שלא ילאו ויגעו, ומוליכם אחרי אמותם, ומרחם עליהם. כך המנהיג לישראל, צריך להנהילם ברחמים, ולא באכזריות. וכן אמר משה, (ו) כי תאמר אלי, שאהו בחיקך וגו'.

שעה) מה הרועה את הצאן, כשהוא רועה טוב, מציל את הצאן מן הזאבים, ומן האריות. כך המנהיג לישראל, אם הוא טוב, מציל מן העכורים, ומדין של מטה, ומדין של מעלה, ומדריך לחיי העולם הבא. כך משה, רועה נאמן היה, וראה הקב"ה, שכדאי הוא לרעות את ישראל, באותו הדין ממש, שהיה רועה את הצאן, (ז) לכשבים, כפי הראוי להם. והנקבות, כפי הראוי להן.

שעה) ולפיכך כתיב, ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו, ולא שלו, (ח) דאמר רבי יוסי, וכי (ט) מה שנתן את צפורה בתו למשה, לא נתן לו צאן ובקר, והלא יתרו עשיר היה. אלא משה לא היה רועה את צאנו, כדי שלא יאמרו בשביל שהיה צאנו עמו, היה רועה איתן בטוב. ולכן כתיב את צאן יתרו חותנו, ולא את שלו. כהן מדין, רבי תנחום אמר, אף על גב שהיה עובד כו"ם, בשביל שעשה עמו חסד, היה רועה צאנו כדין וכשורה, במרעה טוב (י) שמן ודשן.

שעה) (יא) וינהג את הצאן אחר המדבר. רבי יוסי אמר, משה, מיום שנולד, לא זזה ממנו רוח הקודש. ראה ברוח הקודש, שאותו מדבר היה (יב) קדוש, ומוכן לקבל עול מלכות שמים עליו. מה עשה, הנהיג את הצאן אחר המדבר. רבי יצחק אמר, אחר המדבר עכ"פ, ולא במדבר, שלא רצה שיכנסו בתוכו, אלא (יג) הרחיקם אחר המדבר.

שעה) (יד) ויבא אל הר האלהים חרבה, הוא לבדו (טו) בלא צאן. אר"י, ין האי אבנא, דמקבלא פרזלא, כד חמי (טז) ליה, מדלגא (יז) עליו. כך משה והר סיני, כשנראו זה עם זה, דלג עליו. הה"ד, ויבא אל הר האלהים חרבה.

#### מסרת הזהר

#### חלופי גרסאות

(ב) (יחזקאל ל"ד) ב"א ק"ג צ"א ח"ב קבא. קסב : ח ל"ג כשיקריבו ; כשיקריבו. ט יולדות. י הואב. כ הזכרים. ז אמר. מ מי שנתן לו. נ ל"ג שמן ודשן. ס מוכן ול"ג קדוש. ע להרחיקם. פ ל"ג בלא צאן אר"י ; מוסיף בלא צאן שנאמר ההר אשר חמד אלקים לשבתו. צ לה ; מוסיף ליה מחטא ; ליה מיד היא. ק עליו (ד) (במדבר י"א). ה) לעיל אות שני"ח ציון ח'. ו) לעיל אות שני"ח ציון ח'.

דרך אמת י' הוא אבן השואבת ודמיונו הוא במשה והר סיני כמבואר.

#### מאמר

#### הסולם

#### ומשה היה רועה

שעה) ויבא אל הר האלקים חרבה : הוא לבדו בא בלי הצאן. אר"י, אבן זה המושך ומקבל ברזל, כאשר רואה אותו הברזל קופץ (דפו"י דף כ"א ע"א)

מכאן

## שמות

קט

שפ) א"ר אבא, מוכנים היו מששת ימי בראשית, זה עם זה. ואותו היום, נתרגש ההר למול משה. וכיון שראהו ר שנכנס לתוכו, ודלג בו, עמד ההר. מלמד. ששמחים היו זה עם זה.

שפא) א"ר ינאי, יודע היה משה, שאותו ה' הר, האלהים הוא. דכתיב ויבא אל הר האלהים. דתנן, מה ראה משה באותו הר, ראה עופות שהיו פורחים, ופורשים כנפיהם ולא היו נכנסים בו.

שפב) רבי יצחק אומר, ראה העופות פורחים וטסים משם, ונופלים לרגליו של משה, מיד הרגיש בענין, והעמיד את הצאן אחר המדבר, והא נכנס לבדו. שפג) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. רבי תנחום אומר, שעת המנחה היתה, ב שמדת הדין שולטת בו. רבי יוחנן אומר, והא כתיב, ה' יומם יצוה יי חסדו. מדת חסד קאמר, ולא מה"ד. ג אומר רבי יצחק, משיוצא האור, עד שנוטה לרדת, נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת, נקרא ערב, והוא מה"ד. והיינו דכתיב, ויקרא אלהים לאור יום.

שפד) א"ר יוחנן, ד שעת המנחה הוא, מ' שעות ולמטה. דתנא ר' יצחק אומר, מ"ד י בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבועו לחם. בין הערבים, דהוא שעתא \* דדינא תאכלו בשר. וכתיב, ה' הבשר עודנו בין שניהם ואף יי חרה בעם. משום, דבין הערבים, דינא דמלכותא שליט. ובבקר תשבועו לחם, משום דאקרי חסד ההוא שעתא, וכתיב, ה' חסד אל כל היום. וכתיב, ה' ויקרא אלהים לאור יום. דאיהו מצפרא.

שפה) רבי תנחום אומר, ה' דא סומק, ודא חוור. סומק : בין הערבים. דכתיב, ה' בין הערבים תאכלו בשר. וחורא : בצפרא. דכתיב, ובבקר תשבועו לחם. רבי יצחק אומר, כתיב, ה' ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וגו'. דהוא שעתא למעבד דינא. רבי יהודה , אומר, ילפינן משני כבשים , שבכל יום, האחד מתקרב כנגד ה' מדת החסד, והב' כנגד מה"ד.

שפו) וא"ר יהודה, ה' מ"ד, ה' את הכבש האחד תעשה בבקר, ולא כתיב את הכבש הראשון, אלא את הכבש האחד, מיוחד, כנגד מדת החסד. דבכל מקום, שני, לא נאמר בו כי טוב.

## מסרת הזהר

## חלופי גרסאות

ז) וירא ק"ט צ"ד. ח) (תהלים מ"ב) לך נ"ד צ"א. ט) (בראשית א') ב"א ג' צ"ג. י) (שמות ט"ז) ח"ג רעד. כ) (במדבר י"א) ח"ג רלב. רלו. ת"ז ת"ג בהשמות קמ : ז) (תהלים נ"ב) חיי שרה ע"א צ"ב. ח) (בראשית א') לעיל אות שפ"ג ציון ט'. ט) (שמות ט"ז) לעיל אות שפ"ד. ט) (שם י"ב) ח"ב לט : מ : מא. ט) (במדבר כ"ח) חיי שרה ע"ז צ"ב.

שפ) מכאן עד אות שפח אין צריך ביאור.

ת"ר

(דפו"י דף כ"א ע"א \* דף כ"א ע"ב)

שפז) רבי תנחום אמר, לפיכך, יצחק תקן תפלת המנחה, שהוא כנגד מה"ד. א"ר יצחק, מכאן, <sup>(ט)</sup> אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום: זה מדת החסד. כי ינטו צללי ערב: שכבר גבר מה"ד. אברהם תקן תפלת שחרית, כנגד מדת החסד.

שפח) ת"ר, בההיא שעתא דעאל משה לטורא דסיני, מ"ט אתגלי ליה בשלהובי אשתא, דהוא דינא. א"ר יעקב כ כען שעתא ל הוה גרים. ר' יוסי אמר, כלא לחד גזעא אשתרשא. כתיב, ויבא אל הר האלהים חרבה. וכתוב, <sup>(ז)</sup> ובחרב הקצפתם את יי. וכתוב, וירא מלאך יי אליו בלבת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות כסנה, <sup>(ח)</sup> כהאי דכתיב, <sup>(ק)</sup> קוצים כסוחים באש יצתו.

שפט) אמר ר' יהודה, מכאן למדנו, רחמנותו של מקום על הרשעים, דכתיב, והנה הסנה בוער באש, לעשות בהם דין ברשעים, והסנה איננו אוכל, <sup>(י)</sup> אין בהם כליה. בוער באש, עכ"פ רמז, לאש של גיהנם. אבל הסנה איננו אוכל, להיות בהם כליה.

שצ) ד"א וירא מלאך יי אליו בלבת אש. מ"ט למשה בלבת אש, ולשאר נביאים לא. א"ר יהודה, לאו משה כשאר נביאים. דתנו, מאן דקריב לאשא ביה אתוקד, ומשה קריב לאשא ולא אתוקד. דכתיב, <sup>(יב)</sup> ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתוב, וירא מלאך יי אליו בלבת אש מתוך הסנה.

## מסרת הזהר

## חלופי גרסאות

(ט) (ירמיה ו') חיי שרה ע"א צ"ג. (ז) (דברים ט') ח"ג. (י) ל"ג דסיני. כ כעין; כדן. ל מוסיף הוה שעתא. רפו: (ק) (ישעיה ל"ג). (ח) (שמות כ') נח נ"ג צ"ב. (ז) (דברים ט') ח"ג. (י) ל"ג דסיני. כ כעין; כדן. ל מוסיף הוה שעתא. רפו: (ק) (ישעיה ל"ג). (ח) (שמות כ') נח נ"ג צ"ב.

## מאמר

## הסולם

## בלבת אש מתוך הסנה

למדנו רחמנותו של המקום, דהיינו הקב"ה, על הרשעים, שכתוב, והנה הסנה בוער באש, לעשות בה דין לרשעים, כנ"ל והסנה אינו אוכל, דהיינו שאין בהם כליה. בוער באש, הוא על כל פנים רמז, לאש של גיהנם. כלומר, אע"פ שהאש נראה למשה שהוא צדיק, מכל מקום הוא רמז לאש של גיהנם, שהיא לרשעים. אבל, הסנה אינו אוכל, שאינו עושה בהם כליה.

שצ) ד"א וירא וגו' בלבת אש וגו'; שואל מה הטעם שנגלה למשה בלבת אש, ולא לשאר הנביאים. א"ר יהודה, אין משה כשאר הנביאים, שלמדנו, כל מי הקרב לאש נשרף בה, ומשה קרב לאש ולא נשרף. שכתוב, ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתוב, וירא מלאך יי אליו בלבת אש מתוך הסנה.

רבי

שפח) ת"ר בההיא שעתא וכו': תנו רבנן בשעה ההיא שנכנס משה להר סיני, מה הטעם שנגלה לו בשלהבת אש, שהוא דין. א"ר יעקב, או, השעה היה גורמת. כלומר, שהיה אז שעת הדין, דהיינו בשעת המנחה. ר' יוסי אמר, הכל, דהיינו לבת אש, והשם חורב, והסנה, לגזע אחד נשרש, כתיב, ויבא אל הר האלקים חורבה, וכתוב ובחרב הקצפתם את ה', וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, שפירושו, מתוך שהם עתידים להיות כסנה, כזה שכתוב, קוצים כסוחים באש יצתו. דהיינו שהמקום גרם, שהיו ישראל עתידים לחטוא שם, ולהיות כסנה. וע"כ נגלה בלבת אש שהיא דין, השורף את הרשעים, כמ"ש, קוצים כסוחים באש יצתו.

מאמר בלבת אש מתוך הסנה

שפט) א"ר יהודה וכו': מכאן (דפו"י דף כ"א ע"ב)

## שמות

## קכא

שצא) רבי אבא אמר, האי דמשה, אית לאסתכלא ביה בחכמתא עלאה, <sup>ס</sup> על מה <sup>ע</sup> כתיב, כי מן המים משיתיהו. מאן דאתמשך מן <sup>פ</sup> מיא, לא דחיל מנורא. דתניא אמר רבי יהודה, מאתר <sup>צ</sup> דאתגזר משה, <sup>ק</sup> לא אתגזר בר נש אחרא. א"ר יוחנן, בעשרה דרגין אשתכלל. דכתיב, <sup>ט</sup> בכל ביתי נאמן הוא. ולא <sup>ר</sup> נאמן ביתי. זכאה חולקיה דב"נ, דמריה אסהיד כדין עלוי.

שצב) אמר רב דימי, והא כתיב <sup>ח</sup> ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר ריב"ל, בישראל לא קם, אבל באוה"ע קם, ומנו בלעם. א"ל, ודאי שפיר קאמרת, אשתיק. כד אתא רשב"י, אתו, שאילו קמיה האי מלה.

שצג) פתח ואמר, <sup>כ</sup> קוטיפא דקרנטי, אתערבא באפרסמונא טבא ח"ו. אלא, ודאי כך הוא, באוה"ע קם, ומנו בלעם. משה עובדוי לעילא, ובלעם לתתא. משה, אשתמש בכתרא קדישא דמלכא <sup>ט</sup> עלאה לעילא. ובלעם, אשתמש בכתרין תתאין דלא קדישין לתתא. ובההוא גוונא ממש כתיב, <sup>ק</sup> ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. ואי טלקא דעתך יתיר, זיל שאיל לאיתניה. <sup>ל</sup> אתא רבי יוסי, ונשק ידוי, אמר, הא <sup>ת</sup> חמרא דלכאי נפק לבר.

### מסרת הזהר

### חלופי גרסאות

<sup>ט</sup> (במדבר י"ב) וירא ט"ז צ"א. <sup>ח</sup> (דברים ל"ד) ס ל"ג על מה. <sup>ע</sup> דכתיב. <sup>פ</sup> מוסיף מיא דינא עלאה. הקסה"ז קליב צ"א. <sup>א</sup> (יהושע י"ג) וישלח ד' צ"א. <sup>צ</sup> אתגזר. <sup>ק</sup> דלא. <sup>ר</sup> נאמר בביתי נאמן הוא. <sup>ש</sup> ל"ג עלאה. <sup>ת</sup> חמידא ; חמדא.

דרך אמת <sup>כ</sup> פ"י זפת הנוסף מכריתת עצי ארזים וריחו רע ננתערב באפרסמונא טבא ח"ו אף כאן היאך נדמה ענין משה שנרמז באפרסמונא לבלעם שנרמז בקוטיפא דקרנטי. <sup>ל</sup> פ"י לאתון שלו והוא דרך הלצה ושחוק.

### מאמר

### הסולם

### בלבת אש מתוך הסנה

שצא) רבי אבא אמר וכו' : רא"א. בענין הזה של משה, יש להסתכל בו בחכמה עליונה, כי למה כתוב מן המים משיתיהו, אלא ללמד, שמי שנמשך מן מים, שהוא חסד, אינו מתירא מאש, שהוא דין. כי למדנו, אמר ר' יהודה, ממקום שנגזר נשמת משה, לא נגזר אדם אחר. א"ר יוחנן בעשר מדרגות, דז"א, נשתכלל, שכתוב, בכל ביתי, שהיא הנוקבא, נאמן הוא, ולא כתוב נאמן ביתי, שהיה משמע נאמן של הנוקבא, אלא כתוב נאמן הוא, שפירושו נאמן של ז"א, שהיא למעלה מן הנוקבא. אשרי חלקו של אדם, שאדונו מעיד עליו כזה.

שצב) א"ר דימי וכו' : אר"ד, והרי כתוב, לא קם נביא עוד בישראל כמשה, ואמר ר' יהושע בן לוי, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ומי הוא. הוא בלעם. ואיך אתה אומר שממקום שנגזר משה לא נגזר אדם אחר. אמר לו ר"א, ודאי יפה אמרת. שתק, כאשר בא ר"ש בן יוחאי, באו ושאלו לפניו דבר הזה.

(דפו"י דף כ"א ע"ב)

### דכא

שצד) דהכא משמע, דאית עלאין ותתאין, ימינא ושמאלא, רחמי ודינא, ישראל ועכו"ם. ישראל, משתמשין בכתרין עלאין קדישין. עכו"ם, בכתרין תתאין דלא קדישין. אלין דימינא, ואלין דשמאלא, ועכו"ם, מתפרשין נביאי עלאי מנביאי תתאי. נביאי דקודשא, מנביאי דלאו דקודשא.

שצה) אמר רבי יהודה, כגוונא דהוה \* משה, פריש מכל נביאי, בנבואה קדישא עלאה. כך הוה בלעם, פריש משאר נביאי וחרשי, בנבואה דלאו קדישא א לתתא. ועכו"ם משה הוה לעילא, ובלעם לתתא, וכמה דרגין ב ודרגין מתפרשין בנייהו.

שצו) ג אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק, משה הוה מהרהר ד ואומר, שמא ח"ו ישראל יכלו בהאי עבודה קשה, הדא הוא דכתיב, וירא בסבלותם. לפיכך, וירא מלאך יי אליו בלבת אש וגו', וירא והנה הסנה בוער באש וגו'. כלומר, משועבדים הם בעבודה קשה, אבל והסנה איננו אוכל. זכאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא פריש לון מכל עמין, וקרא לון בנין, דכתיב ב בנים אתם לה' אלהיכם.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ב) לעיל אות ש"ס.

א תתאה. ב ל"ג ודרגין. ג ל"ב אמר. ד ואמר.

מאמר

הסולם

בלבת אש מתוך הסנה

למטה. ועל כל פנים משה היה למעלה, ובלעם למטה, וכמה מדרגות ומדרגות היו מבדילות ביניהם.

שצו) א"ר יוחנן א"ר יצחק וכו': אר"י אר"י, משה היה מהרהר ואומר, אולי יכלו חס ושלום ישראל בעבודה קשה הזו. ז"ש וירא בסבלותם. לפיכך, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש וגו', וירא והנה הסנה בוער באש וגו', כלומר, משועבדים הם בעבודה קשה, אבל, והסנה איננו אוכל. דהיינו שאינם כלים בגלותם כנ"ל. אשרי הם ישראל, שהקב"ה הבדיל אותם מכל העמים, וקרא אותם בנים. שכתוב בנים אתם לה' אלקיכם.

שצד) דהכא משמע דאית עלאין וכו'! כי כאן מדברי ר"ש, משמע, שיש עליונים ותחתונים, ימין ושמאל, רחמים ודין, ישראל ועכו"ם. ישראל, משתמשים בכתרים עליונים הקדושים, עכו"ם, בכתרים התחתונים שאינם קדושים, אלו של ישראל, הם מימין, ואלו של עכו"ם, הם משמאל. ועכו"ם נבדלים נביאים העליונים שמישראל, לנביאים התחתונים של עכו"ם, נביאים של הקדושה מנביאים שאינם מן הקדושה.

שצה) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, כשם שהיה משה נבדל מכל הנביאים, בנבואה הקדושה העליונה, כך היה נבדל בלעם משאר הנביאים והמכשפים, שבנבואה שאינה קדושה, (דפו"י דף כ"א ע"ב \* דף כ"ב ע"א)